

Městská knihovna v Praze

Dobří holubi se vracejí

Ladislav Pecháček

Praha

2017

e-kniha

Městská knihovna v Praze

ůjčujeme:

knihy / časopisy / noviny / mluvené slovo /
hudbu / filmy / noty / obrazy / mapy

přístupujeme:

wi-fi zdarma / e-knihy / on-line encyklopedie /
e-zdroje o výtvarném umění, hudbě, filmu

ořádáme:

setkání s autory / přednášky / koncerty /
filmová představení / výstavy /
aktivity pro děti a jejich rodiče / čtení

www.mlp.cz

knihovna@mlp.cz

www.facebook.com/knihovna

www.e-knihovna.cz

Dobří holubi se vracují

Ladislav Pecháček

Znění tohoto textu vychází z díla [Dobří holubi se vracejí](#) tak, jak bylo vydáno v Praze nakladatelstvím Melantrich v roce 1985.

§

Text díla (Ladislav Pecháček: Dobří holubi se vracejí), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci [Creative Commons Uved'te autora- Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko](#).

Verze 1.0 z 24. 10. 2017.

OBSAH

1 LEXA	8
KOŇŮM A PSŮM VSTUP ZAKÁZÁN.....	9
ČERVENÉ A ČERNÉ	16
EXPERIMENTÁLNÍ ÚSTAV (HYNEK A SYNEK).....	26
PRKÉNKO S HŘEBÍČKEM	35
AMERICKÝ NÁMOŘNÍK.....	50
MÁTE CHUŤ NA NĚCO PIKANTNÍHO?	61
BUZINEC	72
KILO ŽELEZA	80
KAPAEŠOBE	93
HAVAJSKÉ KYTARY.....	102
2 SOŇA	119
VÝHODY POTOMKŮ (1. KREMAČE)	120
ŽÍT JAKO ČLOVĚK.....	127
ENE BENE LEXA.....	140
POZDĚ PŘÍCHOZÍM KOSTI.....	147
APPOGIO (2. KREMAČE)	157
PUSTĚTE HO DOMŮ	165
CHCÍPNI	175
CONFESSION (3. KREMAČE)	185
JAK LEXA MĚNIL, AŽ VYMĚNIL.....	197
PÁDLUJ	215

*S knihami je to jako s alkoholem.
Nejsou dobré nebo špatné
samy o sobě,
ale tím, co v nás probouzejí.*

*Všichni kladní a záporní hrdinové,
jakož i veškeré události, veselé a smutné,
v tomto příběhu
jsou dílem fantazie a jejich „existence“
je jen projevem autorovy vůle.*

*HOŠI, PAMATUJTE SI,
ŽE NEJVÍC VYDRŽÍ
PRŮMĚRNÝ CHCÍPÁK.*

(Plukovník zdrav. služby
prof. MUDr. J. Mělká, fyziolog)

1

LEXA

KOŇŮM A PSŮM

VSTUP ZAKÁZÁN

Jak se člověk dostane do protialkoholické léčebny? Z Prahy nejpohodlněji vlakem. Přes Nymburk, Poděbrady do Hradce Králové a do Velké Orlice, kde přestoupí na autobus.

V Praze nastoupil, Nymburk prospal, v Poděbradech vzpomněl na příbuzné, v Hradci čekal na přípoj a ohlížel se, zdali jej někdo nesleduje.

Cestou si všiml, že čím dále jsou předměty od trati, tím je vlak míjí pomaleji. Stromy za příkopem sotva zahlédne, hory na obzoru jako by jely s sebou. Krajina se rozloží do posuvných pásem, je dynamická a nerovnoměrně neklidná. Úkaz sám pro sebe označil jako Lexův jev.

Míjí pole, louky, lány s cukrovkou, továrničky, občas nádražní hospodu, pokaždé stejnou a vlídnou po třetím pivu.

Stejným způsobem defilují za upatlaným oknem i lásky, prchavé jako stromy i stálé jako hory na obzoru. Zamiloval se při tónech nokturna, odešel za pochodu Mostu přes řeku Kwai. Zamiloval se, pískl a byl fuč. První láska zpívá v opeře, druhá spravuje v Orlici chrup, třetí... Pro někoho jsou vzpomínky závažím, pro jiného křídly.

Velká Orlice. Pochází odtud Blanka Mazánková, jméno křehké, zranitelné, i město je takové, jako z cukru, zaprší a rozpustí se. Když město zmizelo v údolí, dostal chuť na pivo a na cigaretu. Vjeli do podhůří, řidič vytáčí serpentiny, krajina je zajímavější. Autobus pšoukne, pár lidí vystoupí, nepřistupuje nikdo a nakonec jede sám až nahoru na kopce. Výš jsou jen bačové a mraky ovečky.

Vymočil se za budkou zastávky a kouří lačnými šluky odsouzenec. Došel k bráně, jejíž nedbale zvednutá závora se klátí pod nápořem polského větru. Někdy zde ucítí Balt, pak bude smutný, jindy smog z Opatovic, pak zatouží po velkoměstě, po ženách, nejdřív po těch, které ho opustily, potom po jakýchkoli. Bojí se záhadného rituálu, na jehož konci

jej očištěného a sebevědomého vystrčí zpět na pospas pokušení. Nadhodil ranec a vykročil pravou.

Baráky nepřipomínají nemocnici ani vězení. Mohly by být kasárnami, kdyby se netvářily tak liberálně. Po dvoře přecházejí muži v montérkách, v tepláčkách, mihne se bílý plášť, a všichni mají plnovous. Nenosí jej svěťácky, ale jako členové tajného bratrstva. Zdá se, že utíkají k práci, když dříve utíkali od ní. Pilují, natírají, stavějí, omítají, projektují, kopou, počítají, malují, píší básně. Budují si vězení, kam mohou utéci a vyzpovídat se před bílými kachlíky nebo policemi knih. Podruhé, potřetí, popáté. Neznají rozkoš z vína opěvovaného básníky, neprohližejí proti světlu bílé, žluté, hnědé destiláty. Tady se neválí na půnec, neodfukuje pěna, nebratří se kalné oči nad politým stolem.

Maličkost. Není nechápavý. Poučí se, zjistí, jak na to, a sbohem. Blázna nikomu dělat nebude.

S křečovitým úsměvem zamířil ke stavení, kde podle nápisu sídlila přijímací kancelář. Pocítil nedostatek vzduchu, několikrát se zhluboka nadechl, ale balvan nezmizel, usadil se v hrudi a tíží.

Nezahřmělo, země se nerozestoupila. Jen v ohradě zabečely ovce.

– Kdepak vás mám...? Měli jste přijet dva a vidím jednoho. Posad' se. Muclinger a Lexa. Muclinger nejsi...

– Lexa Miloš.

Tlust'och vytáhl kartu z okresní poradny. – Kde je Muclinger?

– Pane, se mnou žádný Muclinger nepřijel.

– Jmenuju se Vokrouhlický a říkají mi Táto mámo. Pamatuj si! Slušnost, veselá mysl a důvěra, jak říká vedoucí lékař, vyléčí dvacet devět procent alkoholiků zcela a padesát procent abstinuje rok po prvním pobytu. Kde je Muclinger?

– Promiňte, já ho ani neznám.

– Ty neznáš Láďu Muclingera? Špílmachra středové osy, libera, jediného hráče, který nedostává osobní taktický plán, protože co vymyslí na hřišti on, nevymyslí ani trenérská rada? Boha střel z dálky, krále skrumáží, hráče s dělovou střelou, milimetrovou přihrávkou a nevšed-

ní inteligencí? Tvůrce hry? Táтамáma zamrkal. – To jsou svatozáře...!
A všechny z novin!

– Ten se svatozáří se bude taky léčit?

Táтамáma si zapálil hnědou rourku a vytaženou slámkou brnkal o skleněnou desku na stole. – Čteš noviny?

– Noviny nemají jen zadní stranu, pane Vokrouhlický.

– Táтомámo! připomněl. – Zvykneš si. Pojd', ukážu ti, kde budeš bydlet.

Jde první, Lexa za ním vleče ranec. Míjejí patrové domky, kdysi sel-
ská stavení, muže s plnovousy zabrané do díla, kteří stojí uvnitř svých
záležitostí a odtud, z jakéhosi středu, na který jim ukázali, se je snaží
řešit. Přemýšlel, zdali je práce inspiruje, aby se vzpamatovali, nebo
ohlupuje, aby zapomněli, a umínil si přistupovat k sobě zvenčí. Chce
zůstat neznásilněný a nedotčený.

Táтамáma zabrzdil u baráku číslo tři. Vchod je dokořán, v oknech
truhlíky s begóniemi. Dveře do pokojů jsou natřené růžovou barvou.
Růžová je barva pudinku a dámského prádla, barva cudnosti a erotiky,
vybledlé chuti krve, skvrny na prostěradle, polevy na levném dortu. Na
takovou barvu bude hledět čtvrt roku.

– Račte do své cely.

Osm vojenských postelí k odpočinku nevybízí. Noční stolky harmo-
nují s dveřmi, jsou podlouhlé, podomácku vyrobené, neforemně růžové
a přistrčené k posteli jako spařené prase. Místnost je velká, uprostřed
oddělena přepážkou bez dveří. Pořádek jednotný, neosobitý, z vůle
nadřízeného. Nikde nic pohozeno nebo zapomenuto. Vůně pasty na
podlahu bodá u srdce a přivolává obraz ztraceného domova v sobotu
po gruntování.

– Musím se přezout?

– Nemusíš, uchechl si Táтамáma, – ale uklízíte si sami.

Rozbalil ranec a přezul se. Když Táтамáma odešel, otevřel okno
a zapálil si. Pod lesem cinkly ovečky, stádo táhne svahem. Venku je
tepleji než uvnitř. Vynořila se zasutá vzpomínka na pobyt v ozdra-
vovně. Podobné kopce hrozily na obzoru, podobně proležené matrace

tlačily do zad, stejný pach táhl chodbami: směs olejového laku, jídla z kuchyně a mýdlového oděru z umývárny. Zápachy a vůně si pamatoval přesně a dlouho. Stýskalo se mu tam a vedoucí jej chodila každý večer hladit, aby usnul. Stesk byl vystřídán dvanáctiletou láskou. Jí bylo osmnáct, jmenovala se Naďa. Potmě šeptal, že ji miluje a pravděpodobně bez ní nebude moci žít. Ostatní se smáli, poněvadž posměch a závist chodí po stejných cestách. Naučila ho hrát šachy a ping-pong, předvedla mu, jak voní žena, jaké má vlasy, jak kráčí, jak běží, jak je náladová. Naučila ho žárlit, odcházejíc ke zvukům kytary a k cinkotu hořčičných skleniček s červeným vínem, když předstíral, že spí. Usínala se sportovním vedoucím, který nosil bílé kecky a potily se mu nohy. Divil se, jak může hladit ještě někoho v bílých kečkách, když jeho láska je nejvznešenější a nejprůzračnější.

Náklonnost, ve své podstatě nijak neobvyklá, jej utvrdila v přesvědčení, že je výlučnější než ostatní, že jeho myšlenky a činy jsou jedinečné, a ony skutečně byly, jenomže těch ostatních taky.

– Tady se nekouří! Ve dveřích se objevil hubeňour v bílém. I na nohou má nakřídované a netknuté bílé kecky, které si vyšláply ze vzpomínky právě sem.

Vyhodil cigaretu oknem.

– Kouřit můžete venku nebo v Monaku. Vajgla seberete, až půjdeme kolem. Jakmile podepíšete léčebný řád, budou vám za podobné přestupky udělovány černé body. Neřekl přidělovány, řekl udělovány, jako by šlo o medaile. – Jeden černý bod ruší dva červené.

– To není spravedlivé, namítl.

– Je to spravedlivé! Při poměru jedna ku jedné byste se domníval, že si zakouříte, vzorně ustelete a skóre se nezmění. Trest by přestal být trestem.

Zajímavá logika.

– Kde je Muclinger?

Lexa se potichu rozesmál, ale nebyl si jistý, nezačne-li brečet.

– Nevím, co je vám k smíchu!

– Já se ještě můžu smát, kdy chci, vzchopil se.

- Zajímavé..., zhoup! se hubeňour na gumových špičkách.
- Pročpak?
- Protože jsem nepodepsal léčebný řád.
- Za odmlouvání hlavnímu ošetřovateli tři černé body, vysvětlil,
- a hlavním ošetřovatelem jsem já, Bohuslav Masák.
- Miloš Lexa, pane Masáku.
- Budete mě oslovovat pane hlavní ošetřovateli.
- Ano, pane hlavní ošetřovateli.
- Muclinger s vámi nepřijel?
- Přijel jsem sám, pane hlavní ošetřovateli.
- Dobře. Ranec si nechte tady a pojd'te se mnou!

Před domem se Masák zastavil, ukázal na nedopalek a oznámil:

- Odpadkové koše každých třicet metrů. Pochodem vchod!

Následuje ho, má chuť na pivo, a ten povýšený pitomec ho poučuje, jak se mají odhazovat vajgly.

Ovce jsou v ohradě, v údolí se rodí soumrak. Masák se svými černými a červenými body se chová jako v ozdravovně a léčebna připomíná vojenský tábor, kde očekávají návštěvu generála. Cesty září žlutým pískem, obrubníky bělobou, tráva zelení. Když se ošetřovatel nedíval, Lexa cvrnkl nedopalek přes borovou kleč.

Skladník má kulatou hlavu, modrý plášť a jmenuje se Mecner.

- Zapište ho!
- Co bude dělat, pane hlavní ošetřovateli?
- Co jste dělal? zeptal se Masák Lexy.
- Topiče.
- Řemeslo nějaké máte?
- Topič.
- Bude topit. Za čtrnáct dní začíná topná sezóna. Podejte mi léčebný řád! požádal Masák skladníka. – Zde je deník, o jeho vedení vás poučí vedoucí lékař, psycholog nebo doktor Křížek. A zde mi podepíšete, že jste byl seznámen s léčebným řádem.

Než stačil Lexa položit propisovačku, vytáhl Masák notýsek a řekl:

- Píši vám tři černé body za kouření na pokoji.

– Ale to je nespravedlivé...! brání se Lexa. Čekal bolestná přiznání, utrpení z nedostatku alkoholu, odvykací kůry, čekal mnohem horší zážitky, ale nečekal nespravedlnost v prvních hodinách a ještě „v civilu“.

– Odreagovat se můžete ve skupině nebo o samotě na hajzlu. Kdo rád píše, má deníček. Kromě toho vám připisují dva černé body za odmlouvání.

– Aby to bylo spravedlivé, zahýkal horlivě skladník.

Umínal si, že neřekne ani slovo. Obtěžkán fasováním a provázen skladnickovým hýkáním došel na pokoj. Ulehl na postel a kolem sebe rozprostřel vyprané montérky, povlečení, sešit, teplákovou soupravu hnědé barvy a hnědé tenisky se žlutou gumou. Vyrobil z novin popelník, zapálil si a kouř vyfukoval požívačně ke stropu.

Bude usínat nehlazen, ale nezraněn.

Milá babičko, píšu Vám první dopis z lázní, abyste neměla starost. Cesta byla dlouhá a přijali mě hezky. Sanatorium je moderní, dobře vybavené, pokoje dvoulůžkové se vším komfortem a příslušenstvím. U stolu v jídelně nás sedí osm a vaří se dobře. Akademický malíř Igor Ament, Pražák, pan doktor A. Machaly, také Pražák, který je novinářem a píše o hudbě, pan profesor Zlámal, historik, který učí dějepis, pochází od Pardubic a žije v Praze, dále pan farář Dorenda od Kladna, pan Honzíček z ministerstva (ještě nevím z jakého) a pan Prostřední – hudebník z Moravy. Samí lepší lidi, jak Vy říkáte, ale chovají se ke mně pěkně. Jedno místo je volné, čekáme v nejbližších dnech známého fotbalistu Ladislava Muclingera, toho, babičko, asi znát nebudete. Jenom mě mrzí, že tu budu dlouho. Taková nemoc se nevyléčí za měsíc. Čtvrt roku, možná víc. Ale jde mi nemocenská, k jídlu nic neposíláte, vše mám. Snad bych potřeboval nějaké zimní boty, nejlépe černé plstěné na knoflíčky, jaké nosíte Vy, protože mě zebou nohy. Boty mám letní a pracovní obuv mohu vyfasovat stejně jako oděv. Abyste tomu, babičko, rozuměla, provádí se zde léčba prací, moderní a velmi účinná. Mně to

nevadí. Kromě léčby prací používají zde množství nejnovějších léčebných metod, například arteterapii, což je, babičko, léčba uměním. Zaměstnávají odborníka spisovatele, pacienti si pod jeho vedením píší deník a učí se tak lépe pochopit svoji chorobu a sami sebe. Kdo chce, též maluje nebo hraje na nějaký nástroj, jako pan Prostřední na bubny. Věřím, že se mi revmatismus brzy zlepší, i když, jak Vy říkáte, ho máme v rodě. Napište a nikomu neříkejte, kde jsem. Kdyby mě propustili na propustku, přijedu. Buďte na sebe opatrná a nestonejte.

Váš Miloš.

P. S. Kdybyste potřebovala peníze, napište, teď jich tolik neutratím. Jídlo zdarma, k pití jen kofola (1 Kčs), limonáda (80 hal.) nebo coca-cola (4 Kčs). Voda je zde tvrdá a zdravá.

Přešel k oknu a pohlédl do krajiny. Ze všech zvířat prý si na alkohol nejsnáze zvykne pes, kůň a člověk. Ale žádné psy ani koně nespatriil.

ČERVENÉ A ČERNÉ

Večer se muži trousí od svých záležitostí. Svlékají tepláky a odcházejí do umývárny. Mydlí se, oplachují v dlouhých žlabech, frkají koňsky a blaženě a výsostně ignorují černé body, všudypřítomně se vznášející v ovzduší jako zárodky černé epidemie.

Lexa má vybaleno a čeká. Bydlí na ložnici intelektuálů, což mu lichotí. Samou úctou ani neusne. Může člověk za to, že začne pít? Doma alkoholu neholdovali. Veškerý styk s alkoholem se odehrál prostřednictvím cudného přípitku k Novému roku. V polovině skleničky matka zrudla, sáhla si na hlavu, zasmála se rozverně a řekla otci: – Rudolfe, já už dost, já budu opilá...

Přijali jej dobře. Mistr Ament mu nakreslil za dvě minuty portrét propisovačkou a doktor A. Z. Machatý požádal o cigaretu. Když ji dostal, prozradil na oplátku Lexovi, že je na elitním pokoji, a farář řekl:

– Nechte na hlavě, všichni jsme si rovni před tváří boží.

– Nejsme, odporoval Lexa. – Než jsem stačil vybalit, měl jsem pět černých bodů. Za nic.

– Body jsou součástí léčby, poznamenal profesor Zlámal. – Hlavní ošetřovatel pozitivně spolupracuje s vedením ústavu. Hned za bránou jsem dostal deset černých bodů, protože jsem řekl, že mám chuť na pivo. Za to je nejvyšší sazba.

Češou se před jedním malým zrcátkem, vtipkují a strkají se, jako na vojně v sobotu před vycházkou. Ale oni nikam nejdou, nečekají je děvčata na letních parketech pod lampióny ani milostná lože v trávě s ozvěnou dechovky a hejny komárů. Jdou na večeři.

Slepice na paprice. Trhají klišku a cákají po sobě omáčkou.

– Ta slepice zaživa tahala cihly! zařval hlas na druhém konci jídelny a talíř s večeří letí na zem. Další dva talíře vzápětí křapají o dlaždičky.

– Představil se vám Jánošík a jeho horní chlapci, vysvětlil malíř Lexovi. – Dejte si na ně pozor. Nikdy s sebou nenoste víc než tři cigarety. Nohsledům se říká černoši, každý větší grázl má své.

Farář docákal omáčkou, otřel způsobně ústa jako na faře a řekl:

– Pane, děkujeme ti za tyto dary, kterými jsi nás obdařil.

– Já už jsem taky dojedl, vstal profesor omluvně, – ta slepice zaživa opravdu tahala cihly. Kolikátého máme dneska?

– Sedmého září. Před třiceti lety jsem se narodil, pochlubil se Lexa.

– Jestlipak víte, že v den vašeho narození začala třetí fáze bitvy o Anglii?

Porce Jánošíka, cikána Obuliho a Markvarta se válejí mezi střepy v tratolišti omáčky.

– Oni nedostanou černé body?

– Uklidněte se. Jánošík s Markvartem jsou kriminálníci a Obuli je debilní.

Muži odnesli talíře, vyhnuli se louži, aby neuklouzli, jenom farář se vrátil s kbelíkem, hadrem, smetáčkem a lopatkou, střepy zametl a omáčku vytřel.

Malíř dál uváděl Lexu „do společnosti“. – Činí pokání. Vždycky činí pokání. Jediný z nás se dobrovolně hlásí do služby na záchytce. Musí činit pokání, aby smyl viny, kterých se dopustil.

– Jakých vin se může dopustit farář?

– Třeba nedbale vykropil hrob. Jednou se mi svěřil, že na Mikuláše půjčoval klukům mešní roucho za láhev rumu. Dokonce prodával odpustky.

– Odpustky?

– Má perfektně vypracovanou teorii. Až vám ji vysvětlí, koupíte si taky. Každý si hledá cestičku sám k sobě. On ji našel. Podívejte, jak poctivě ždímá hadr.

– A vy?

– Já na to kašlu. Ponimrají se v duši, ve své nebo v cizí, radši v cizí, samozřejmě, a budou vás učit se smát, což se jim celkem daří. V životě jsem se tak nenasmál. Další magie je nácvik kontaktů. Pozor! Zbytky

dejte do kbelíku, sem špinavé příbory, tady talíře. Když odevzdáte do okénka talíř se zbytkem, máte půl bodu hned.

Vyšli do tmy. Za kuchyní září světla baru Monako.

– Nevíte, proč mi ten profesor řekl, že když jsem se narodil, bojovalo se o Anglii?

– On je trochu... ale jinak odborník na druhou světovou válku. Plácnete datum a řekne vám, co se v ten den stalo. Deník si vede jenom o válce a to je jeho cestička. Každý jsme nějaký divnej, jak říkal můj profesor na akademii, než dostal státní cenu.

– Kam jdeme?

– Na kofolu. Amentovi zazářily oči. – Je tam skutečný barový pult.

Našli volná místa a posadili se. V baru byl kravál jako na nádraží.

– Například já, pokračoval malíř, když vypil první kofolu na ex,

– jsem vydržel půl roku. Před dvěma měsíci jsem se zamkl v ateliéru, mám okna na severní stranu, stíny měkly, světlo se rozptylovalo, nasadil jsem čisté plátno, na paletu vymáčkli pár oblíbených barev, zapálil jsem si dýmku, zahleděl se do sebe a... nic, pane Lexo! Strašný pocit. Doběhnu pro myslivce, vypnu zvonek, vyvěším telefon a hledám téma v hluboké tvůrčí samotě. Domovnice mě našla až za dva dny, protože myslela, že jsem odjel do plenéru. Zoufalý umělec dokáže vzbudit soucit. Dva dny jsem nejedl. A víte, co řekla ta bába? V takovém svinčíku něco najít, to aby byl člověk umělec.

Vypili tři kofoly, barpult zářil, barman zručně otevíral limonády a padesát alkoholiků se mátožně propíjelo do střízlivosti. Světla jim k tomu svítila červeně, zeleně, modře, jak kdo chtěl.

– Šidíme hubu, zavzdychal malíř po třetí kofole, – ale neošidíme vzpomínky. František Josef jezdil do Išlu, já jezdím sem.

Na něco čekali a pět minut před osmou otočili hlavy ke dveřím. Do baru vstoupil maličký odborník v bílém. Nesl láhev piva, půl láhve koňaku a čiperně se rozhlédl.

– Kdo má dneska výstup?

Zvedl se profesor Zlámal.

– Na plac!

Zlámal váhavě došel ke stolu uprostřed Monaka a posadil se na židli jako odsouzenec.

– Dobrovolníci! zvedl hlavu bílý plášť a vytáhl zápisník. – Přihlaste se, nebo určím! Nikdo? Tedy: pánové Hanzal, Šmok a Čtvrtečka. Pust'te se do něj a nešetřete mi ho! Tady je pivo, tady koňak. Zatleskal a Monako ztichlo.

Pivo je sluncem na pólu, studní na poušti, koňak žlutavě smáčí stěny. Polykají na sucho, potí se, slabší povahy hledí do země nebo do oken.

– Dívat se povinně všichni! Navodím situaci: pan profesor si přišel do hospody koupit limonádu. Račte, pane profesore.

Profesor vstal, mírně se uklonil a uctivě zachraptěl:

– Prosil bych tři limonády.

– Nemáme, odsekl Čtvrtečka.

– Tak sodovku, poprosil profesor s očima na orosené láhvi.

– Jen pivo, zněla lakonická odpověď.

– To není možné, řekl profesor mírně. – Vy nevedete nealkoholické nápoje?

– Sodovku pijou jen srágoři! zahulákal Hanzal na celý sál a upřímný chechtot otřásl Monakem.

Profesor si přejel oči rukou, jako by zaháněl zlý sen.

– Otevřte mu to pivo, sakra chlapi! komanduje bílý plášť.

– Co je to za člověka? šeptá otřesený Lexa.

– Doktor Voňka, lékař a psycholog. Kapacita. Napsal už třicet vědeckých prací... Ament polkl. Ozval se zvuk otvírané láhve a vůně rostla jako šílená květina.

– Pěknej buzerant.

– Co když Zlámal pivo vypije?

– Moc si neužije a ještě dostane injekci.

– Stejně bych se napil.

– Budete mít taky možnost. Zlámal má dostat propustku na neděli. Když vydrží, jede.

– A když ne?

– Poblíže se a nepojede nikam.
– Ať se poblíží, jen když se napíju.
– Dobrý... ožil malíř uznale. – U nás se říkalo: lepší napítej nežli zabítej.

– Ticho, chlapi! Doktor Voňka přešel ke Zlámalovi, nalil pivo do sklenice a smetanově napěněnou nádheru mu postavil na dosah ruky.

– Pokračujte!

– Sodovku pijou jen srágory..., zopakoval Hanzal nepřesvědčivě a sál ani nedutá. – Srágory...

Doktor Voňka není spokojen. – Pane Šmok, dejte se do toho vy! Trochu na city, Zlámal je oříšek, na srágory ho nenachytáme.

Šmok si zavázal tenisku a povytáhl tepláky. Přiloudal se ke Zlámalovi a roztáhl koutky do zářivého úsměvu.

– Hele... profesor... Karle, dej mu velkého na mě! Ty kluku, ty máš moji holku na dějepis a na němčinu...

– Ne... já nebudu... děkuji...

– Neboj se, profesore, to de na mě. Hup tam! pobídl s úsměvnou výhrůžkou. – Bez debaty!

– Já vážně nemohu... jsem po žloutence... skutečně, pane...

– Šmok Evžen. Moje dcera Evženka. Jeden koňak nikoho nezabil. Nemám pravdu? Chlapi s pochopením zabručeli. – Taky jsem měl žloutenku a zase jsem se odbarvil.

– Promiňte, profesor zvýšil hlas. Vstal, porazil židli, třese se mu brada. Naučeně recituje: – Já piju, jenom když sám chci a s kým chci.

– Slyšeli jste!? S obyčejným dělníkem nepije, inteligent. Na takový děláme.

– Ten starej ochotník na něj jde tvrdě, zamumlal Ament. Drama vrcholí.

– Co si o sobě myslíš? Podívej se na ty ruce! Strčil profesorovi pod nos mozolnaté pracky. – Kdyby tyhle ruce nemakaly, nebudeš mít co do huby! Plívl na podlahu.

– Profesore... přehodil rejstřík a zaškemral. – Dyk ta moje holka tě má ráda. Jednoho tam vrazíme a do smrti dobrý... Prej se ti minulej

tejden narodil vnuk...? Víš, co ti řeknu? Hajzl seš! Vobyčejnej študovanej hajzl. Dělník je ti málo. Copak chlastáš doma, že ti tohle smrdí?

– Já jsem abstinent, řekl profesor se slzami v očích, protože vůni piva a koňaku měl z první ruky.

– Taky jsem chtěl studovat..., přešel Šmok do plačtivé polohy a objal profesora kolem krku. – Ale táta věčně namazanej, máma přinesla pár korun, sedum dětí...

– Kecá, ozvalo se za Lexou. – Je z Lomnice, jedináček a táta měl hospodu. Šel studovat práva.

– Nádeník je ze mě, pokračoval Šmok a po tvářích mu tekly opravdové slzy.

– Teď nekecá, ozval se znovu hlas.

– A kdybys viděl moje vysvědčení... Z dějepisu vždycky jedničku. A němčinu jsem zbožňoval. Rozeštkal se nahlas. – Mohli jsme učit spolu, chodit do jedné školy... Šmok udeřil hlavou o stůl. – Nejhorší jsou vzpomínky na něco, co se nikdy nestalo. Nic neznamenám, nikdo si mě nevážil, pitomýho panáka se mnou nevypije. Co jsem komu udělal? Uchopil profesora za teplákovou bundu a dojatě mu prskal do obličeje. – Nechám ho tu stát a ty ho vypiješ na zdraví vnuka. Jeho zdraví si nemůžeš vzít na svědomí. Rozumíš? Na vnuka, dědo! Šmok odešel.

Skleničkou zhypnotizovaný profesor vztáhl ruku. – Na vnuka, řekl a pomalu vypil koňak. – Aby nebyl jako jeho děda. A rychle odešel na záchod.

V rohu vstal ošetřovatel Masák a oznámil přítomným:

– Pan profesor Zlámal deset černých bodů, pan Šmok jeden červený. Končíme!

U stolu zamyšleně dopíjel doktor Voňka načaté pivo a čmáral si poznámky k jedenatřicáté vědecké práci.

– Všimněte si, pánové, hovořil do rachotu židlí, – že pan profesor ještě není zralý. Tvrdí, že je abstinent, pije, co chce a s kým chce, v pořádku, to jsme ho naučili. Ale on tomu nevěří. Pan profesor nám zatím visí pouze na proklamativní bázi.

Sklapl desky, a protože byl poslední, zhasl.

Lexa se cítí jako emigrant v Austrálii hodinu po přistání. Touží smazat, co bylo, touží být lepší, ale neví jak a nikomu tady nerozumí.

Před spaním otevírají muži deníky, uzavírají se do samoty a píší. Jenom pan Prostřední odchází do sprch v suterénu, odkud se ozývá podivné dunění, tu rychlé a vysoké, tu pomalé a velebné jako tamtamy, jako by pan Prostřední předával zprávu o tom, že profesor Zlámal nepojede domů, protože neobstál ve Voňkově testu.

Pan Prostřední je profesionální bubeník. Má vedoucím lékařem povoleno svěřit své úzkosti nástroji. Postěžuje si, aniž by si na kohokoli stěžoval. Kope do velkého bubnu, buší do kotlů, metličkami polechtá činel, vyklepe synkopy a ratatabum do malého bubínku. Levou tluče pentoly, pravou trioly, nohou tvrdé doby. To všechno v suterénu, ve sprchách desetkrát patnáct metrů s akustikou jako v Carnegie-Hall.

Nejsnadněji si uleví muzikant. Přísně abstraktně a myslí si, co chce. Před večerkou skládá etudy, hledá mlhavý počátek svého pití, nemusí psát deník a vedoucí lékař si chodí jednou týdně poslechnout, neboť i abstrahovat se musí pod kontrolou. Prostřední bubnuje a pan primář analyzuje ty rány.

Na štítek školního sešitu napsal Lexa své jméno, ale neví, jak dál, jak se chopit té trapné historie, tohle není dopis babičce.

- Nevíte, jak začít?
- Jak jste začal vy, pane Ament?
- Zprostředka.
- Co mám napsat?
- Cokoliv. Od počasí po tělesné pocity. Například pan Honzíček si denně píše, jakou měl stolicí.

Virbl pana Prostředního stoupá ze sprch, podobný ozvěně vzdáleného kulometu.

Pan Honzíček píše chronologicky, nevynechává, zapisuje, co se přihodilo, a připojuje nesmělé komentáře, neboť od úředníka ministerstva je pečlivost na místě. Otrocky řadí písmenko k písmenku, má krásnou hlavu a zdobí ji pleš. Někdo vypadá s pleší jako pulec, pan Honzíček jako vědecký pracovník. Na kterém ministerstvu pracuje, neprozradí.

A. Z. Machatý dopsal stránku, zavřel deník a kriticky se zaposlouchal. – Prostřední by měl uvolnit zápěstí, nebo bude mít po léčení virbl jako epileptik.

– Cesta blázná přímá zdá se jemu, ale kdo poslouchá rady, moudrý jest, pronesl farář vroucně s rukama na břiše.

Odestlali lůžka a uvelebili se ke spánku tiše a zpytavě.

– Pane faráři, vyprávějte nám o Jobovi, zaprosil Ament.

– Ale, děti, o něm jsem vám již vyprávěl...

– Nevadí, mám rád, když je někomu hůř než mně.

A tak farář začal na všeobecnou žádost zpěvavě a epicky odvíjet příběh. – Job byl muž pobožný. Ale z dopuštění božího statku i dítek zbaven a zarmoucen jsa, Bohu z toho dobrořečil. Žil v zemi Uz, měl se dobře a celkem nic mu nechybělo. Měl sedm synů, tři dcery a vystříhal se zlého. Tedy celkem deset dětí. I dobytky měl sílu, ovce, velbloudy, oslice...

Než dospěl k první ráně, všichni spali.

Konec snů, konec laskání. Rozcvička, osobní hygiena, stlaní. Tři kolečka volným tempem, pak vykrouží veliký kruh údů a trupů, jsou nestydatí ve své tělesnosti i v tom, jak se snaží a jak se ulevují.

Lexa naposled takhle cvičil na vojně. Raz a dva a švih a švih, předklo-nit, ne-hr-bit, ko-le-na ne-kr-čit... Hned je alkoholikovi líp. Ú-klon dva a vy-dech-nout... Mácháme prádlo! Jedeme na kole! Kamínky tlačí do zad, pod levou lopatkou má drn, na tělo se lepí hlína. Vztyk! Protřepat ruce, nohy, volně se projdeme, zhluboka dýcháme. Dýchá zhluboka a točí se mu hlava.

Rozcvičku vede rehabilitační pracovnice v černých teplácích, v botkách a v bílém tričku. Rozpíná hrudník na čtyři doby, kluše a na hrudi se jí houpají veliká nadra, jaká mívají slečny za poštovními přepážkami. Muži poulí oči na ty dary přírody, protože zdravý chlap, když se dobře vyspí, vstává ráno s tuhou erekcí. Zjišťují, že jsou zdravější, než byli. Jdou se vymočít a je po erekcí.

Pan Honzíček předvádí nováčkům stlaní, poněvadž je z ministerstva a vykonává všechno vzorně. Cvičí, vyjídá, zapojuje se ve skupině a vzorně zvrací při apomorfinových sedáncích, kterým tady říkají *blicí hodinky*. Tříkrát denně si z neznámých důvodů pečlivě omývá pupek. Stojí před Lexovou rozestlanou postelí, hledí na ni jako sochař na hlínu a představuje si její budoucí tvar. Po vyčerpávající koncentraci vypne prostěradlo, to je základ. Pak skládá prošívanou deku. Uhladí, poplácá, vypne a dílo je hotovo.

V obličeji pana Honzíčka poleví napjatý výraz, neboť polštář již nevyžaduje žádné zvláštní znalosti ani cviku, polštář je otročina, nic nového, ten nám půjde. Jen pozor na faldy.

Když vstoupil Masák se zápisníkem, Honzíček jediným trhnutím uvedl lože do původního tvaru. Lexa zopakoval úkon a nakonec vložil pod polštář pečlivě složené pyžamo. Postavil se do pozoru vedle lůžka a ani nemrká.

– Pozor! Pane hlavní ošetřovateli, ložnice číslo dvě připravena k ranní prohlídce. Přítomno sedm pacientů, nechybí nikdo. Předák doktor A. Z. Machatý.

Masák pátravě postupuje od postele k posteli s ostražitým výrazem rozvědčíka v hlubokém nepřátelském týlu.

– Pohov! V poslední době jste polevili v elementárních povinnostech. Za dnešní úpravu píší každému dva černé body a věřím, že pro vás budou povzbuzením. Maličkosti se musíte naučit prožívat. Hleďte radost v nejjednodušších úkonech: ve stlaní, v úklidu, v úpravě zevnějšku. Do snídaně chybí ještě čtvrt hodiny, každý si ustele pětkrát. Pozor! Heslo dne: *Jak si kdo ustele, tak si lehne!*

– Jak si kdo ustele, tak si lehne! skandují muži u postelí a pan Prošřední neodolal a zatroubil přehlídkový pochod Václava Dobiáše.

– Srandičky..., zesmutněl Masák a zdálo se, že se rozpláče. – Vy si nedáte pokoj? Jánošík, Markvart, Obuli! zavelel.

Vtrhli do ložnice a z každé postele vyrobili chuchvalec. Když za nimi zapadly dveře, vztyčil se farář nad kovovým ložem a zadeklamoval jako

na kazatelně: – Nad nepřátele mé i nade všechny učitele rozumnějšího a moudřejšího činíš mne příkázáními svými.

– Budete nastavovat druhou tvář, pane faráři? zeptal se Ament.

– Roztrhnete roucho, oholíte hlavu, padnete na zem a učiníte poklonu? Jak jste to říkal o těch oráčích včera?

– Po hřbetě nám orali oráči a dlouhé proháněli brázdy své.

– To je ono. Ale Hospodin...

– Ale Hospodin, jsa spravedlivý, zpřetrhal postraňky bezbožných, dokončil farář a rozmotal pyžamo, u něhož mu Obuli zavázal rukávy.

Lexa si ustlal poslední. Neposlouchá řeči okolo, je nervózní, chybí mu ranní doušek. Báječná věc. Probudíte se v pět s pocitem, že vás něco příjemného čeká. Převrátíte se na bok, protáhnete se a přijdete na to, co. Čeká vás první ranní doušek. Nahmatáte láhev, pravda, trochu se vám třesou ruce, ale namlouváte si, že je to nedočkavostí. Tekutina propluje hrdlem jako zlatý pramen. Ještě jednu a rychle dospat, co zbývá z noci. A pak je tu najednou ráno, kdy vás nic nečeká a něco vám chybí.

Po snídani je nástup. Předák velí k vlajce hled' a zní hymna Václava Hrabyni *Žít jako člověk*. Na stožár stoupá zelená vlajka naděje. Hlavní ošetřovatel s předákem rozdělí úkoly skupinám, oteplákový chór zaskanduje heslo a předák velí rozchod.

Skupiny odcházejí na svá pracoviště, na reflexní terapii, na kolektivní rozpravy do rotundy, na relaxaci, na úpravu trávníku a cest, na skládání uhlí. Služba odjíždí dodávkou do Orlice pro proviant, je určena dvojice do služby na záchytce, služba do kuchyně.

Masák oznámil Lexovi, že jej odvede na pohovor k vedoucímu lékaři. Hledí na bílé kecky hlavního ošetřovatele a myšlenky, jež ho napadají, nejsou povzbudivé. Poprvé si uvědomil, že léčení může být i neúspěšné. Prostřední má bubny, Ament plátno a barvy, Zlámal historii, Dorenda pánaboha, Machatý svou filozofii, Honzíček ministerstvo. Všichni mají své ženy. Co má on? Dva kotle na topný olej a věčnou žízeň.

EXPERIMENTÁLNÍ ÚSTAV

(HYNEK A SYNEK)

Píše tedy deník, pane vedoucí lékaři, nějakou vzpomínku lhostejnou a dávnou, vy už si ji zařadíte do souvislosti. Ještě nenačichl velkoměstem, jeho pozlátkem ani jeho bahnem. Batolil se dlouho, jeho vrstevníci už chodili, a čokoládu znal jen z nemilosrdných pohádek. Jednou vzal otec Rudolf stříbrnou tabatěrku po dědovi, odešel z domova, vrátil se za tmy a nesl krabici pomerančů. – To ho postaví na nohy!

Oloupali oranžový předmět, ohmatává cizorodou hmotu a plive. Stříbrná tabatěrka končí na zemi. Páčí do něho další stroužek, na patře ucítil měkký balvan, dává. Ještě že se toho nedožil dědeček.

Chce tím říci, pane vedoucí lékaři, že neznámé poživatiny chutnají zpočátku odporně, ať jde o pomeranč nebo o koňak.

Sousedé se scházeli na Moskvu i na Londýn, nad kanapem vlála mapa Evropy s větší zelenou polovinou směrem k oknu. Sálala kachlová kamna a matka Eliška válela šišky a zpívala *Rudé máky, vlčí máky v obilí, barevné nám lůžko v poli zdobily*. Sousedé se hádali, Lexa si hrál se zapalovačem, praporky na mapě postupovaly večer co večer od okna ke dveřím a Rusko bylo zelené.

Kde je zárodek alkoholismu? Poslouchali Moskvu i Londýn, Rudolf koketoval s komunismem (později mu docela podlehl), matka byla sokolka a byli informováni.

Pravda, jak byl Lexa hubený a k chorobám náchylný, tak byl šťastný, ačkoliv celé příbuzenstvo bylo tlusté a tragické. Strýc Otto se po válce zastřelil. Děda před válkou propil koně a hospodářství prohrál v kartách. Strýci Leopoldovi spadl na Žižkově barák. Strýce Karla zavřeli ve Valdicích a otec byl státní zaměstnanec.

Nějaké trauma?

Den po tom, kdy De Gaulle a Churchill přijeli do Alžíru (jak hlásili z Londýna) a kdy Severokavkazský front zahájil útok proti 17. německé armádě (jak hlásili z Moskvy), Lexu v nemocnici obřezali. Obřezávající chirurg vystavil státnímu zaměstnanci Rudolfu Lexovi potvrzení pro syna, že obřízka byla provedena ze zdravotních a nikoli z rituálních důvodů. Celou válku potvrzení nepotřeboval. Až po válce spatřil pastýř Lexu o přestávce na záchodě i s jeho obřezaným kolíčkem a odmítl před ním vyložit Evangelium podle Matouše. Naštěstí si doma vzpomněli na potvrzení a tak se Lexa dozvěděl, že Hospodin je nanejvýš laskavý a dobrotivý a že bez jeho vůle se neděje nic, což mohl pastýř po válce vykládat jenom prvňáčkům.

– A co se vám na dnešek, pane Lexo, zdálo?

– Jen takové hlouposti, pane vedoucí lékaři.

– O hlouposti nám právě jde. Jen pište, pište!

Na dnešek to bylo zvlášť milé. Spal v neznámém bytě, vešla neznámá žena a nesla zubrovku. Viděl i tu trávu v láhvi. Sedla si na postel, nalila zubrovku a byla nahá. Vzal skleničku, vypil, nic. Další, nic. Tak vypil celou flašku. Ona pak vyjmula stéblo a rozžvýkala je jako kráva. Je to dobrý sen? Uzdraví se? Nebude se vracet? Co potlačuje? Noří se správně? Vyznejte se v tom.

Vy se třeba vyznáte, pane vedoucí lékaři, ale on, on se zaboha nevyzná. Otec státní zaměstnanec, matka sokolka, v pětačtyřicátém ji zdravili všichni důstojníci od majora výše. U rodičů žádný alkohol... počkejte, přece! Když se k nim nastěhoval štáb dělostřeleckého pluku, padla husa na oltář vlasti, konzervy, vodka, čaj, zpěvy, tance, denně. Tenkrát jedinkrát Rudolf prohlásil, že kdyby to trvalo déle, tak osvobození nepřežil.

Válečný čas doklokotal, bylo na čase vysvětlit to všechno nějak těm dětem. Nelámali si hlavu a naučili ho básničku, kterou přednesl na besídce v místním kině.

Tadada tadada tadada,
přijela Rudá armáda.

Vozili v Praze na tanku
Tondu, Evu, Marjánku.

Rodiče měli radost, jak je Lexovi rozumět a jaký má silný hlas. Devátý květen byl výročním dnem jejich seznámení a sňatku. Bylo po vysvětlování. Trauma.

Dobrotka je laskavý jako Hospodin, o kterém mluvil před spaním Dorenda, sedí na svých nebesích a hovoří s hříšníky. Jenomže vedoucí lékař popotahuje, smrká a chrchlá, což Hospodin jistě nečinil.

– Jak se vám u nás líbí, pane Lexo?

– Nelíbí, řekl Lexa, – je to tu nespravedlivé.

– Ale, ale, zachmuřil se Dobrotka. – My jsme experimentální ústav, pane Lexo. Máme největší procento abstinence. Alkoholici z celé republiky *se perou* o místo u nás. Někdy mám dojem, že oni začínají znovu pít jen proto, aby se dostali k nám. Ale všem se to nepodaří. Měl jste protekci? Kdo vás doporučil?

– Pan doktor v poradně.

Lexa se rozhlíží pracovnou. Většina obrazů je nesrozumitelná. Na zdi vedle knihovny visí fotografie ženy. Známé držení těla, milý obličej, jednoduchá halena, prostá sukně, dřeváky... Existuje pouze jedna žena, která má tak líbezná lýtka v dřevácích...

– Máte někoho známého na ministerstvu?

– Od včerejška pana Honzíčka, ale nevím, na kterém.

– A v uměleckých kruzích?

– Ne.

– A... ehm... v jiných kruzích?

– V jakých?

– To je jedno. Zkrátka nemáte nikoho známého nikde.

– Nemám.

Pod fotografií je text. Posunul se blíž, aby přečetl drobné písmo: Soňa Landová jako Hanči v Kovařovicových Psohlavcích. Stával pod pódiem a snažil se trochu toho hlasu zaslechnout. Slyšel všechno možné,

kroky, údery, rány, jen ten hlas ze všeho nejméně. Libý soprán, který slýchal ve škole, ve snu, v alkoholovém opojení, jako Vendulku v Hubičce, Mařenku, Karolínu ve Dvou vdovách... Stál a poslouchal, dokud ho jevištní mistr nezahnal do kotelny.

– Kde jste naposled pracoval?

– V divadle.

– Ve kterém?

Jmenoval jednu z předních scén.

– No prosím, pak že nemáte známé. Co jste tam dělal?

– Topil.

– Aha, řekl zklamaně Dobrotka a ukázal na fotografii. – Vy znáte paní Landovou?

– Chodili jsme spolu do školy.

– Každé Vánoce zde pořádá zdarma koncert. Velmi ušlechtilá žena. Slyšel jsem v životě málo tak příjemných sopránů... Zkrátka jsme experimentální ústav. Všimněte si, že i náš rozhovor probíhá neformálně. Naše metody jsou avantgardní a doktor Voňka, kterého jste jistě poznal, je nadějný psychoterapeut. Pozvolna upouštíme od tradiční léčby podmíněným reflexem, kdybyste mě nestačil sledovat, klidně řekněte, a dáváme přednost poznání a sebepoznání. Pacientům pak řekneme, jací jsou, a oni se tomu brání. V podstatě se neví, proč jeden propadne alkoholu a druhý nikoli. Někdo to svádí na dědičnost, jiný na prostředí, my jsme si taky nedávno mysleli, že když budou mít všichni práci, nebude prostituce a alkoholismus, a podívejte...! Ale abych neodbočoval. U nás každý pacient pozná během pobytu sám, kdy propadl pití a proč. Trochu ho k tomu poznání přistrčíme, lépe se dokáže vyvarovat podobných situací. Neradi přijímáme pokročilé alkoholiky v toxikomanické fázi s vadou charakteru, i když nám často nic jiného nezbyvá, ale jsme rádi, přijde-li k nám *mladý, nadějný alkoholik* jako vy. Povzbudivě se zasmál. – My si pacienty podchycujeme hned na začátku a preferujeme okamžitě ústavní léčbu. Tak vy jste topiči... Heleďte... já mám v baráku kotel a ten mi dehtuje. Žena loni mrzla, teď je znovu zima na krku... Nemohl byste se mi na něj podívat?

- Když myslíte?
- Už máte nějaké červené body?
- Jenom černé.
- Snažte se, člověče, jinak nemůžete na práci venku. Je tak složité si dobře ustlat?
- Jaký máte kotel, pane vedoucí lékaři?
- Herkules dvacet dva tisíc.
- Znáte výšku komína?
- Asi dvanáct metrů.
- Dvanáct metrů by mělo stačit.
- Jenomže dehtuje. Až dostanete červené body, zajdeme ke mně. Četl jsem váš první zápis v deníku o tom konci války. Je to trochu zmatečné, ale soudím, že jdete správnou cestou. Každá maličkost může být důležitá. Přidělím vám tři zelené body, tři částečky naší vlajky naděje, na ty je Masák krátký. A nebojte se jít trochu víc do sebe. Pište, co vás napadne. S těmi sny jste mi udělal radost, většinou je z pacientů musíme páčit. Mají pro diagnostiku obrovskou cenu. Vzpomeňte si na všechna svá traumata v životě, na lásky i nelásky, a obnažte je. Historie alkoholiků je historií traumat. Za týden se sejdeme a povíme si víc. Dobrotka radostně poposedl. – Budeme se jednou týdně vídat a pokaždé určíme dopředu téma následujícího rozhovoru. Na příště navrhuji *spravedlnost*, když už jste to nakousl. Chybí vám jinak něco?
- Pivo, pane vedoucí lékaři.
- Človíčku zlatá, to vám už bude chybět celý život.
- Vyléčíte mě snad...
- Jistě. Ale ta chuť vám zůstane. Budete bojovat. My vás pro ten boj vybavíme, navodíme vám situace, že budete koukat! S dvaceti červenými body si můžete nechat narůst plnovous.
- Plnovous? Musím?
- Nemusíte, to je výsada. Kdykoli se podíváte do zrcadla, uvědomíte si svoji chorobu.
- Dobrotka Lexu propustil, usedl na své „božské“ křeslo a řekl: – Tak vida... dvanáctimetrový komín by měl stačit...

Lexa bude pracovat jako topič. Zima tu začíná brzy, usadí se na horách v říjnu, často dřív, a odchází s posledním květnovým sněhem. Topná sezóna bude dlouhá, celou zimu odhaduje na sedm set osm set metrů uhlí. Mákne si, nemluvě o vybírání a vyvážení popela. V divadle topil topným olejem a připadal si jako dispečer v elektrárně. Zajde do kotelny obhlédnout svého budoucího miláčka.

Topič nechť má ke kotli vztah opatrovatelský a něžný, jako k živé bytosti. Chce-li dobře topit, musí nejen pravidelně přikládat, ale i čistit. Čistá ať je celá kotelná, všechno na svém místě, pohrabáče, lopaty, hrábě, košťata, uhlí roztríděné podle jakosti, zásoba suchého dřeva, vybíléný strop. Vstoupí-li do řádně vedené kotelny náhodný návštěvník, má dojem, že topič nemá žádnou práci, že to topí samo, že topič jen tak chodí, támhle sáhne, tuhle něco zkontroluje a nemá nic co dělat, než občas přejet hadrem svého Bohouška, Toníka, Jardu, Oskara či jak se ty milované kotle jmenují. Někde spatříte i kotle s ženskými jmény, ale k těm rychle ztratíte důvěru. O kotel Věra nebo Irenka můžete pečovat jak chcete, záhy chladne a nikdy tak vděčně nezaplápolá jako kotel Toník.

Když topil na své první štaci v nemocnici, chodila za ním do kotelny Aninka. Byla lékařkou na interně a chodila se do kotelny ohřát, jako by nahoře neměli teplo. Oblíbila si Lexu, ani kolegu ani pacienta, úplně jiného mužského, než na jaké byla zvyklá. Z Aninky doktorky měli totiž všichni mužští hrůzu. V kotelně bylo šero, Lexa hrůzu nepociťoval. Aninka chodila častěji, pili spolu pivo, moc nemluvili a jednou jí Lexa svlékl bílou košilku a bílé kalhoty a viděl, že Aninka má hezké nohy, břicho, ňadra i zadeček a na celém těle nemá jedinou z jizviček, které jí hyzdily obličej. A k tomu ta intelligence... Nikdo o ničem nevěděl. Upachtěná láska topiče s asistentkou ale netrvala dlouho, záhy osiřel. Jeli-kož mu ji připomínal každý kohoutek, každý manometr i teploměr, odešel topit do divadla.

V divadle vál zadním schodištěm pach pudru a šminek a tím pachem Lexa procházel do práce. Adjustoval první kotel (Aninku), vyhřál olej na šedesát stupňů a spustil automatiku. K večeru zapjal dru-

hý kotel (Milouška) a pustil do trubek vodu, teplou osmdesát stupňů, aby nenastydly dámy s nahými rameny. V osm jely oba kotle naplno. Vypínal mezi druhým a třetím dějstvím, vzpomínal na Aninku a nechápal.

V divadle jej zaučoval pan Bešťák, který topil před ním. Byl ochrnutý na pravou polovinu těla a paní Bešťáková jej přivázela na invalidním vozíčku k zadnímu vchodu do divadla. Zarejdovala s ním na starý, nepoužívaný výtah na uhlí, Bešťák zaťukal holí a šichta mohla začít. Děda většinou dřímал, pak se probral, chtěl odjet, ale poněvadž mohl pohánět vozík jen levou rukou, točil se dokolečka. Rozčilil se, zaplakal, zasmál se a řekl: – Zima, zima. Pak se stali svědky malého zázraku, kdy za modrým okénkem se objevil ohnivý jazyk, a děda poručil pivo.

V deset Lexa Bešťákům poděkoval a poslal je výtahem nahoru. – Je to moc hodnej člověk, řekla mu babi Bešťáková na rozloučenou,

– jestli chcete, můžete u nás bydlet. Budete mu vyprávět, co je v kotelně nového.

A z nekonečně vzdáleného jeviště se prodral zpěv podél trubek, nabitých horkou vodou: *Když zavítá máj, lásky čas, tu obživne háj v písni zas, a kvítí kol cítí, láska že kouzlí ráj, a kvítí kol cítí...* Dopil třetí tuplák a cítil, že je opilý. Ten hlas odněkud znal.

Kotelna v léčebně je jednoduchá, velký kotel firmy *Hynek a syn, Vyškov*. Ke slovu syn kdosi připsal příponu -ek, takže firma zní *Hynek a synek*. Hynek potřebuje vyšamotovat, jinak nepřežije zimu. Už dělá i loužičky. Náradí je poházené, v kutlochu nedopalky a pavučiny, čerpadlo zanesené a stupnice na manometru vyznačená mastnou křídou na skle. Hynek a synek tu stojí zaprášený a ubohoučký.

V rohu uhelny objevil Lexa hromádku výkalů. Obhlédl podlahu, strop, stěny, lekl se, co jej čeká práce, a nebylo mu jasné, jak se bude léčit.

– Vy nemáte co dělat? Na schodech stojí Masák, za ním o stupínek výš Jánošík, Markvart a Obuli.

– Chci si prohlédnout své budoucí pracoviště, pane hlavní ošetřovateli.

– Není to jen vaše pracoviště, budete se střídat. Ručit za ně budete ovšem vy.

– Je třeba vybělit strop, vyšamotovat kotel, naházet uhlí do sklepa, roztrít...

– Za práci, bude-li provedena kvalitně, vám připíši dvacet červených bodů.

– Vaši černoši by mi nepíchli?

– Kdo je u tebe černochoch, ty smrade! pohnul se Jánošík.

– Pan Jánošík nemá čas, vysvětlil Masák, – uklízí v ordinacích.

– A ti dva?

– Nesmějí pracovat. Pan Obuli má cirhózu a pan Markvart křečové žíly. Napište si, jaký potřebujete materiál, zařídíme vám dovoz z Orlice. Návrh mi předložíte trojmo zítra ráno. Do čtrnácti dnů musíte být s prací hotov.

– Sám to nikdy nestihnu...

– Připisují vám tři černé body za odmlouvání. Po obědě si vyzvedněte v kanceláři dopis. Jdeme!

Suita vyšla ze sklepa, Lexa osaměl a opřel čelo o hrubou omítku.

Měl jste protekci? Někdy mám dojem, že oni začínají pít znova jen proto, aby se dostali k nám... Experimentální ústav... Všem se to ale nepodaří...

Miloušku! Plstěné boty nemožno sehnat, neb jich dostávají velice málo. Kdybys neměl tak velkou nohu, poslala bych Ti svoje, ale já už mám rozedrané, do lázní se nehodí. Raději choď slušně oblečený a umývej si nohy teplou vodou. Reuma je svinská nemoc. Víš, jak já jsem se nastarala, abys vyrostl řádně, nikdo mi nemůže nic vyčítat, i sypek jsem ušila a sama drala peří, abys líhal v teple, a nic to nebylo platné, Tvoje matka umřela za rok po otci, ona trpěla na ledviny. Miloušku! Dobře se oblékej a z procedur nechod' hned ven! Když jsem byla před deseti lety ve Františkových, tak jedna ženská

od Liberce vyhřátá chodila po parku a nastydla a musela z lázní odjet na vaječníky. Dávej po pětikoruně, ať Tě nechají zabaleného o něco déle. Peníze nepotřebuji. Babička Anna Lexová.

A kvítí kol cítí, láska že kouzlí ráj...

PRKÉNKO S HŘEBÍČKEM

Dlouho se domníval, že se dívá na modrý dům. Pokaždé, když přijeli ke strýci na návštěvu. Ale nebyl to modrý činžák s neónovou reklamou, nýbrž námořník s nápisem *Albatros* na čepici. Vysvětlili mu, že jde o kubismus, aby rozuměl.

Hledá traumata, pane vedoucí lékaři. Od nejnevinnějších, na která zapomněl, až po ta, hojící se jizvou, jež zanechávají v člověku pocit trapnosti a studu po celý život.

Námořníka vlastnil strýc Leopold v době, kdy mu, jako staviteli, spadl na Žižkově dům. Přišel o všechno a v srpnu se konala v dejvické vile dražba. Tenkrát byla hrozná vedra a v těch vedrech se tam sešla celá rodina. Leopold chodil od jednoho bratra ke druhému a prosil je, aby koupili co nejvíc, neboť jedině tak zůstane majetek v rodině. Strýc Karel koupil Námořníka, strýc Otto automobil Hispano Suiza s čápem se spuštěnými křídly na chladiči. Rudolfovi přiklepli kanape, dva plechy do trouby a cylindr. Cylindr má dosud babička ve skříni. Připomíná jí Leopolda, který si jej nasazoval, když se vrátil z divadla v Nuslích, a zpíval *Vy české panenky, kdo vás by neměl rád* nebo jinou árii z původní české operety.

Jeli tramvají z Dejvic na Denisák, otec nesl cylindr a matka dva plechy do trouby. Kanape přišlo za týden dráhou.

– Hlavně že to zůstalo v rodině, pochvaloval si Rudolf, – moc jsem nenakoupil, ale především jsem čestný člověk.

Dojeli domů. Utíkal na řeku, kamarádi už se koupali. Obnažil útlý hrudník a tenké nohy s velkými koleny, oznámil, že právě přijel z Prahy, a vrhl se do vody.

– Kecáš, řekl Chramosta.

– Nekecám, odpověděl, – protože jsem především čestný člověk.

Koupali se, splývali naznak a amorkovské brabečky s dlouhými předkožkami vztyčovali k obloze. Tomuto vodnímu cviku říkali *prkén-*

ko s hřebíčkem. Všichni kamarádi měli pěkně dlouhé předkožky, jenom on vztyčoval přirození beznadějně holé. Stával se terčem posměchu a nebylo mu nic platné, že je především čestný člověk jako jeho otec a že právě před hodinou přijel z Prahy. Trauma.

Strýc Otto se rok nato zastřelil. Jel z Hradce do Prahy, vystoupil v Poděbradech, chvilku poseděl na nádraží na lavičce a pak se střelil do hlavy.

Když Lexa uslyšel poprvé tuto temnou rodinnou historku, přemýšlel, proč se Otto nezastřelil třeba v Nymburce. Po létech, cestou rychlíkem do léčebny, našel odpovídající vysvětlení: v lázeňském městě se střelil svěťák, v Nymburce si sahá na život zkrachovalý výhybkář, a ten se ještě nechá přejet.

Babička tvrdila, že měl Otto v Poděbradech ženskou. Nesouhlasil s babičkou a v duchu ponechával strýci jeho smrt takovou, jakou ji on sám chtěl mít a jak působila na přítomné na peróně. Ženská není vyloučena. Miloval staré zbraně, obrazy, koně, auta, ženské a alkohol. Měl na Vinohradech ateliér, o který právě přicházel, a odmítal v něm pracovat jako odpovědný vedoucí, když předtím byl nezodpovědný majitel.

Krátce po střelbě v Poděbradech onemocněl Lexa tuberkulózou. Matka s ním dojížděla k vyhlášenému odborníkovi MUDr. Emerichu Weissovi. Emerich Weiss Lexu prosvítil, proklepal, poslechl fonendoskopem i prostým uchem a pozval za měsíc na kontrolu. Inkasovala rudovlasá sestra v sousední komnatě.

Pak sestupovali s maminkou širokou Stalinovou třídou, Eliška ukazovala rukama nalevo a napravo a vykládala jako průvodce: – Táhle je, Miloušku, tržnice... Táhle jsem šila za svobodna... Táhle měl strýc Otto ateliér... Ve velkém koloniále pod rozhlasem koupili železité víno *Ferro*, které měl Lexa popíjet až do příští kontroly.

Večer, kdy rodiče odešli do kina, odzátkoval Ferro, zapjal rádio a ochutnal ze zázračného pramene zdraví. Ferro bylo trpké i sladké a obsahovalo naději. Naději na chuť k jídlu, přestože bylo na lístky, naději hrát fotbal, plavat přes řeku, splývat. Až se uzdraví, dostane kolo. Stanice Praha I mu k té rychlé kúře vysílala operetu Franze Lehára Pa-

ganini. Zpíval Beno Blachut, na housle hrál Ivan Kawaciuk, Lexa pil Ferro a líbal voňavou, rudovlasou Margot Emericha Weisse tak rád. Líp se mu dýchalo a vzduch zprůzračněl.

Od výprasku ho zachránila dojemná touha po rychlém uzdravení. Vyzvracel se a bylo dobře.

Po opici se stav rapidně zlepšil a Emerich Weiss rozhodl, že je Lexa zcela zdrav. Matčina hotovost se tenčila, což doktor vytušil šestým smyslem zkušeného lékaře.

Opustili naposledy honosný vinohradský činžák.

– Táhle je tržnice... Táhle jsem šila za svobodna... Táhle měl strýc Otto ateliér... Nevěděl jaký, nevěděl proč. Ví, že všichni Lexové nějak zkrachovali, protože nebyli dělnická třída, která z každého krachu vyjde vítězně.

Při odvodu do základní vojenské služby mu lékař v temné komoře řekl: – Nikdy jste tuberkulózu neměl.

Argumentoval železitým vínem Ferro.

Smál se, že je jako dítě pil také.

– Co když se mi ta tuberkulóza vyléčila sama?

– Mohla by, ale bylo by to vidět. Poklepal na štít rukavicí. – Nikdy jste neměl ftízu, příteli.

Nepřesvědčil ho ani vzpomínkou na bledost kolem hektických ruměnců, odpíráním koupě fotbalového míče, zákazem jízdy na kole a plavání, pomalými nedělními procházkami, ani nadměrně vyvinutým pohlavním pudem, projevujícím se nezřízenou touhou po rudovlasé Margot.

Tak poznal, že lékař má u pacientů dobrou pověst ne proto, že umí a zná, ale proto, že *něco* říká a *nějak* se chová. A vy se chováte docela slušně, pane vedoucí lékaři. Je samá jizva od těch traumat. Budou dostatečně nosná? Uvidíme. Tuberkulózu tedy neměl, zato se dozvěděl, kde měl strýc Otto ateliér.

Den začíná rykem ampliónů nade dveřmi. Na prahu rána je budí pochod nebo šlágr. A Lexa má šlágrý rád. Jsou sladké a sentimentální,

život je jednoduchý, láska vždycky krásná, dobro je dobrem, zlo zlem. Posluchač se netrápí, nemusí přemýšlet. Nikdy neměl nic proti vážné hudbě, ale někdy měl dojem, že ona má něco proti němu. Netoužil po pokoře před Bachem a nikdy se neopil při Haydnovi.

Teprve v divadelním podpalubí uslyšel poprvé živý symfonický orchestr. Hráli tak krásně, až měl obavy, že se počurá. Landové soprán se nesl přes orchestr na všechny strany jako teplo a za půl roku si topič pobrukoval árie, popíjeje pivo z tupláku po starém Bešťákovi.

Vyběhli na dvůr.

Protivně vyceповaná rehabilitační Irenka, nadržená ze snuplné noci, očekává v tělocvičném postoji s rukama za zády padesát mužů, aby se mohla odreagovat. Mezi řadry má písťalku, stejně nedočkavou jako majitelka. Alkoholici líně utvořili kolečko a civějí na ta poštovní řadra. Píská do rytmu, muži hopsají, klikují, dřepují, klušou, uvolňují se a vydýchávají. Zavelela rozchod a líně odchází.

Schody do umývárny Lexa vydupal jako hřebec a pustil si na hlavu studenou vodu.

– Vzrušila vás? ozvalo se z boxu u protější stěny.

– Nic si z toho nedělejte, vzrušuje každého. Dobrotka ji zde má jako diagnostickou pomůcku. Bude se vás ptát.

– Ptát?

– Každého se ptá. Malíř spláchl a umyl si ruce.

– Co je mu do toho?

– Nevím. Třeba si myslí, že alkoholik ztrácí chuť na ženské. Rozumějte, takovou tu obyčejnou mužskou touhu. Žádný exces v opici, na který pak máte okno. A čím dřív ve vás krotitelka začne probouzet radost ze života, tím větší naděje na uzdravení.

Tohle kdyby věděla babička, pomyslel si Lexa a zalhal:

– Vůbec mě nevzrušila.

– Ještě jste se nerozkoukal. Počkejte za měsíc!

– Vy jste nebyl na rozcvičce, pane Ament?

– Dávám přednost záchodu, je tu větší klid.

– Co když vás najdou?

– Řeknu, že mám průjem. Pošlou mě na výtěr, ale to je pořád pohodlnější.

Lexa stele s větší chutí, dává si záležet. Jestli mluvil malíř pravdu, není docela beznadějný případ.

Dechovka v ampliónu dodýchala temným úderem bubnu a do ložnice vtrhli jánošíkovci. Jura zůstal stát u dveří, Obuli postupuje zleva, Markvart zprava. Odborný hmat a z každé postele známý chuchvalec. Sešli se u okna, přehlízejí dílo, o němž netuší, že je dílem výchovným. Vstoupil Masák, heslo dne: *Chceme být lepší!*

– Pohov, ustlat, upravit, snídaně za patnáct minut!

– Pozor! řve Machatý přehnaně zupácky.

Odcházejí uličkou mezi postelemi.

– Pane hlavní ošetřovateli, spěchá Lexa za Masákem, – měl jsem připravit trojmo seznam materiálů na opravu kotelny. Tady je.

Masák se otočil a zhoupł na špičkách. – V pozoru se nemluví, Lexa! Mluvte, až budete tázán!

– Vy jste včera říkal...

– Nezajímá.

Komando se přesunulo do dalšího pokoje.

– Toho člověka nezajímá, co sám nařídí. Lexovi se těžko dýchá. Na-dechl a jediným trhnutím se chystá papíry zničit.

Prostřední zasáhl v poslední chvíli. – Počkejte s tím trháním...

– Proč? Mám všeho dost! Psal jsem je fakticky třikrát, poněvadž nemám kopírák.

– Počkejte a uvidíte, usmál se Prostřední.

Za okamžik uslyšeli na chodbě kroky a dveře rozrazil Markvart.

– Hlavní ošetřovatel chce ty seznamy! nařídil.

Lexa mu překvapeně podal zmuchlané listy a Markvart zklamaně odešel. Nedostatek vzduchu zmizel.

– Co jsem vám říkal?

– Děkuji, budu si muset zvykat.

– Jsou pitomí. Až se naučíte předvídat jejich reakce, budete se i bavit.

V ložnici polevilo napětí. Ament odešel kouřit do koupelny, Machatý lehl na ustlanou postel a založil ruce za hlavu. Profesor Zlámal přistoupil k oknu a promluvil, jako by předcítal: – Září je hloupý měsíc. Začínala škola, končily prázdniny. Před třiceti lety se japonská vojska vylodila v Indočíně. A učinil poznámku do deníku.

Při ranním dispečinku předcítá předák A. Z. Machatý program na celý den a vedoucí jednotlivých skupin přijímají k režimu pokyny. Hodnotí plnění programu z předešlého dne a výsledky odevzdávají hlavnímu ošetřovateli. Pracovní část pak hodnotí ošetřovatel sám, léčebnou předá vedoucímu lékaři nebo doktoru Voňkovi. Vedoucí skupin mají po dispečinku půl hodiny na to, aby celodenní plán rozpracovali pro své skupiny. Plnění pracovní části je hodnoceno černými a červenými body, léčebné části zelenými. Zelené body, jako symbolické partikule vlajky naděje, jsou nezrušitelné. Ale jenom zelené body tady k životu nestačí. Bez červených bodů je jedinec odsouzen k trvalému útlaku ze strany hlavního ošetřovatele a jeho černochů. Protože v přidělování červených bodů vládne značná libovůle, nikdo nikdy neví, kdy bude moci jet do města, na návštěvu rodiny nebo alespoň na práci mimo léčebnu.

Pátá skupina odchází do skladu pro společenský oděv. Mají arteterapii a přejemnělý estét V. P. Křížek nesnáší tepláky ani montérky.

Prochází učebnou a mečí.

– Léčba uměním znamená objevování nových vztahů mezi subjektem a realitou, vstupování do těchto vztahů a jejich řešení. To vše vede ve svých důsledcích k jednoznačnému přitakání životu, k podvědomému uvědomování si chybné interpretace svých traumat v minulosti, k jejich přehodnocování, k vybudování nové stupnice hodnot a k uvědomělému lpění na ní.

V. P. Křížek se odmlčel, aby umožnil alkoholikům vstřebat řečené, a zapjal magnetofon. Tichá hudba má nutit k zamyšlení, vyvolat pohodu, uvolnit fantazii.

– Pište, pište, pište! Nejde o nějakou literární formu, pište, co vás napadne. Úplné nesmysly, řetězce zdánlivě nesouvisejících vzpomínek mají pro nás ohromnou cenu. Jejich interpretace je klíčem k pochopení

individuality. Nevěřili byste, co všechno se dá vystopovat tam, kde neexistují zábrany, formální omezení, stud a jiné meze, které neúprosňe sešňerovávají náš život a naše myšlení.

– Také píšete sny, pane faráři? zašeptal Lexa.

– Sen je sen, Pán Bůh řídí noc i den, odpověděl sluha boží záhadně.

– A neříkejte mi pane faráři, jestli to ještě nevíte, až se uzdravím, chci se oženit.

– Ponořte se hluboko do svých niter, zahřímal Křížek tak vroucně a vemlouvavě, až se farář zavrtěl závistí.

– Téma dnešního sezení: láska. Ale než přejdeme k vlastní práci, přečteme si nahlas něco ze svých deníků. Třeba... pan Honzíček, prosím. Oprostil se již od svého pozitivního fekalismu?

– Pokusil jsem se oprostít, špitl Honzíček.

– Výborně, pochlubte se.

Honzíček vstal, otevřel deník, plný nesrozumitelných značek o kvalitě a množství stolice, a četl.

Sibiřskou tajgou pustou
jde lovec kožešin sám a sám.
Večer pak rozdělá oheň, než jde spát.
Přemýšlí o městě,
kde zanechal ženu mladou
a krásnou.
Pro ni jde střílet stříbrné lišky.
Nejhorší je, že mu docházejí potraviny.

Posadil se.

– Ano, řekl zmateně V. P. Křížek. – Půjde patrně o začátek románu. Nemám pravdu?

– Ne. Báseň.

– Báseň zcela mění situaci, přesněji řečeno moji situaci. Pokusím se nyní analyzovat text, snad objevím něco, co sám pan Honzíček netuší, protože dílo vždycky přerůstá tvůrce ve svých důsledcích a nechtěných

vazbách. Pan Honzíček, stejně jako nikdo z nás, nedojde k výsledku vědomě, dílo jej překoná. Pane Honzíčku, půjčte mi báseň, vy ostatní se soustřed'te.

Křížek četl dlouho. Potom si sejmul brýle a promnul oči. Musí zvládnout konkrétní situaci. Jeden pacient napsal báseň a on je tu proto, aby mu objasnil, proč ji psal a co jej k tomu vedlo.

Ament se naklonil k Lexovi a škodolibě poznamenal:

– Jsem zvědav, jak z toho vybruslí. S tajgou mu to Honzíček pěkně zavařil.

– Sibiřskou tajgou pustou, čte Křížek, – jde lovec kožešin sám a sám... večer pak rozdělá oheň... atakdále. Na první pohled jakési oznámení, konstatování, nic hlubšího. Nasadil si brýle. – Ale my musíme jít za text, přestože nás pan Honzíček rafinovaně nutí zůstat na povrchu. Ptejme se tedy: proč Sibiř, proč tajga? Pan Honzíček v tajze určitě nikdy nebyl. Mám pravdu?

– Máte, zahučel Honzíček.

– Vidíte, a přesto o ní píše! Proč asi?... nebavte se mi tam, pane Ament! Když máte tolik řečí, vysvětlete nám, proč pan Honzíček zvolil právě tajgu.

– Asi náhodou.

– I náhody mají své příčiny. Pan Honzíček v tajze nikdy nebyl a *náhodou* o ní napsal. Proč nepíše *náhodou* o Niagarských vodopádech? Proč jej *náhodou* napadla právě tajga? Rozhlédl se. – Nikdo nic netušil...? Nikdo nic netušil a Křížek dopověděl: – Protože je izolován. Protože je prostoupen pocitem hluboké samoty. Protože tajga je panu Honzíčkovi symbolem vzdálenosti a odloučení. Stýská se mu. Mám pravdu?

Honzíček souhlasil.

– A je to přirozený stesk, nabral obrátky Křížek, – po manželce, po milence, po matce, pro ni šel lovit, rozuměj hledat sebe sama, rovnováhu, ztracený cit pro míru. Křížek se nadechl k poslední větě. – Frapantní ovšem je, že mu docházejí potraviny. Tady pozor! Protože my máme jídla dost. Poslední větu chápejme jako volání o pomoc, nataženou ruku, hledající oporu. A my tu ruku, přátelé, nemůžeme jen s pochopením

stisknout, ale uchopit a pořádně zabrat. V tom vidím úkol kolektivu: přičinit se o to, aby jeden z vás ulovil svou stříbrnou lišku. Desetiminutová přestávka.

– Do prdele..., řekl malíř uznale a doktor Machatý dodal: – Měl jsem chuť zateskat. Ten člověk by v novinách udělal kariéru.

Lexa neřekl nic, jako obvykle jej záblý nohy. Téma lásky je jeho tématem životním. Pochopil, že má výbornou příležitost si všechno v klidu zrekapitulovat. Jak se vyjádřil ten spisovatel? Řetězce náhodných vzpomínek pro ně mají ohromnou cenu. Začne od začátku, od Soni, jejíž fotografie visí u vedoucího lékaře v pracovně. Líbal se s ní u jezírka s labutěmi, jezírko mělo tvar kříže, a když ji políbil, cítil chuť dětských piškotů. Řekla mu, že je to sunarka, že ujídá o patnáct let mladší ségře. Všechno poctivě napíše, oni už mu pak vysvětlí, proč se to či ono přihodilo, proč skončil tak, jak skončil, a proč jej lásky potkávaly na jaře a opouštěly na podzim jako vlaštovky. Může napsat cokoli, úplné nesmysly, sny, myšlenky, i bláhové, a ať mu někdo řekne, že jde o hloupost! Každá hloupost se zrodí v jeho hlavě. Když napsal Honzíček o sibiřské tajze, Lexa čekal, že ho spisovatel Křížek vyhodí. A nevyhodil. Rozebral ho jako stavebnici.

Ponořím se hluboko do svého nitra, rozhodl. A jak se nořil, přistihl se při vzpomínce na cvičitelku a z psaní nebylo nic. Jen tak sedí, šťourá se tužkou v uchu, před očima píšťalku... copak asi dělá přes den? Měl by se zeptat Amenta.

Ament nepíše. Od dolního okraje papíru kreslí vzhůru čáru. Je na ní něco zvláštního, ale jenom když je Lexa svědkem jejího zrodu, kdy roste jako stvol.

Malíř dorýsoval, a jako by setřásl přetěžké břemeno.

– Nerozčiluju vás? zeptal se Lexy.

– Ne, odpověděl.

– Většinu lidí rozčiluje všechno, čemu nerozumí. Ignorují takovou věc, tváří se, že neexistuje, nechť jí o ní nic vědět.

– Když čára vznikala, cítil jsem takové napětí, že se mi ulevilo, když jste skončil.

- Opravdu? ožil malíř.
- Vážně. Nikdy jsem nic podobného nezažil. Byl jsem nedočkavý.
- Jak nedočkavý?
- Jako... když se svléká krásná ženská.
- Děkuji vám, řekl malíř zjihle. Takové čáry kreslili Miró a Klee a obecenstvo nedýchalo. Teď vím, že zas budu malovat. Další pobyt tady je pro mě jen otázkou hledání námětu.

Skončila arteterapie, odevzdali oděv do skladu a v teplákách odešli na oběd. Po obědě má Lexa další pohovor s vedoucím lékařem.

Dobrotka čeká. Tentokrát Lexovi nepřipadá jako na nebesích, listuje v tlusté knize, a jakmile Lexa vstoupil, založil si Dobrotka stránku prstem, knihu drží stále v ruce, šermuje s ní při rozhovoru a jeho argumenty jsou tak pádnější asi o půl kilogramu.

- Jaké téma jsme zvolili k dnešnímu pohovoru?
- Spravedlnost, pane vedoucí lékaři.
- Ano. Když jsme spolu poprvé hovořili, byla to, krom piva, jediná věc, kterou jste u nás postrádal, pokud si vzpomínám. Postrádáte ji dosud?

- Postrádám, pane vedoucí lékaři.
- Nechte toho květnatého titulování. Říkejte mi prostě pane primáři, pane doktore nebo pane Dobrotko.
- Na dveřích máte napsáno *vedoucí lékař*.

Dobrotka zvedl oči a střetl se s Lexovým bezelstným pohledem. - No dobrá, jak chcete. Vraťme se ke spravedlnosti. V naší léčebně se léčil ředitel továrny i jeho náměstek, byli tu lékaři, dělníci, poštovní doručovatelé, promítači, herci, zloději, malíři pokojů i pláten, magistři farmacie, drogisté, zámečníci... Nikoho z nich jsem neslyšel pochvalovat si, jak je k nim život spravedlivý.

- Naše společnost je spravedlivá...
- Spravedlivé jsou její zákony a uspořádání. Samotný život je snůškou nespravedlností. A začíná to při narození. Proč se někdo narodí rodičům, kteří o něho nemají zájem? Proč je jeden nadanější než druhý? Proč má někdo hudební sluch a jiný ne? Proč jste nedostudoval

vysokou školu? Proč má někdo děti, které ho nectí ve stáří? Proč umírají někteří lidé na rakovinu? A já se vás teď zeptám: proč se domníváte, že by měla *spravedlnost* vládnout právě zde?

Lexa mlčí. Chystal se zaplavit lékaře otázkami, a zatím byl Dobrotkovými proť zaplaven sám. – Proč nemám ženu a domov jako jiní?

– Pan Honzíček má čtyři děti a domov. Pan profesor Zlámal má vnučka a ženu, která krásně háčkuje. Pan Ament byl třikrát ženat. Pan Prostřední má velmi krásnou paní, která hraje na violoncello. Ženu doktora Machatého znám osobně a farář se chce ženit, až se uzdraví.

– Jsou tady povolené návštěvy?

– Nad léčebným pavilónem v podkroví máme apartmá, vybavené a postavené pacienty. Máte si koho pozvat?

– Nemám.

– Můžete i přítelkyni, pane Lexo, nejsme úzkoprsí. Jaký byl váš pohlavní život v poslední době?

– V poslední době žádný, odpověďel.

– A toužíte po ženě? Myslím obecně.

– Obecně ano.

– A konkrétně?

– Konkrétně nemám po kom.

– Můžete navázat písemný kontakt. Propouštíme-li k rodině ženatého pacienta, snažíme se o pohovor s manželkou. U svobodných je situace složitější. Měl byste komu napsat? Má vás kdo čekat?

– Mohl bych to zkusit.

– Zkuste. Když se člověk dostane do rozporu s okolím, měl by začít rozpor řešit sám od sebe.

– To je pohodlné zařízení. Vinnej nevinnej, začni od sebe a hotovo. Ale proč?

– Z praktických důvodů, pane Lexo. Vy sám jste totiž ta veličina, kterou můžete nejsnáze měnit.

– Ano. Ale proč se mám měnit právě já? zeptal se Lexa.

– Protože o vás jde.

Tak skončila druhá rozmluva s primářem Dobrotkou, z níž si Lexa odnesl poučení, že nejtěžší rozhodnutí na světě jsou ta, při kterých vůbec nejde o svět, ale o toho, kdo rozhoduje.

- Pane faráři, vyprávějte nám o Jobovi, žadonili před večerkou.
- Neříkejte mi pane faráři!
- O Jobovi, pane Dorenda, přidal se Machatý.
- Ale vždyť mě stejně nikdo neposlouchá.
- My posloucháme, opravdu posloucháme, ujišťují o překot.
- Dobrá, souhlasí farář. – Job, milé děti, byl muž sprostý a upřímný...
- To už známe, volali všichni. – Jak to bylo dál?
- Kde jsme skončili?
- Jak Job všechno měl, obětoval a pak přišel Satan.

– Aha... tak tehdy povídá Hospodin Satanovi: odkud jdeš? A Satan odpověděl, že obcházel po zemi. Slovo dalo slovo, zkrátka Hospodin se se Satanem domluvil, dneska bychom řekli, že se vsadili. Satan bude Joba zkoušet a Hospodin uvidí, co Job na to. Hospodin byl totiž přesvědčen, že ať Satan provede Jobovi cokoli, ten se od něho neodvrátí.

- Od Satana?
- Od Hospodina! Nerozumíte tomu?
- Rozumíme, rozumíme, volali všichni a okřikovali rušitele. – Pokračujte.

– Pak šla rána za ranou, pokračoval farář. – Sabejští přepadli stáda, zabili služebníky, posel to Jobovi oznámil, a jen domluvil, dorazil další se zprávou o ohni na druhém konci pozemku. A přichvátal třetí posel, že Kaldejští zajali velbloudy a zabili služebníky... nebo naopak?, a aby toho nebylo jen do třetice, přichvátal čtvrtý posel a zvěstoval, že Jobovic děti, co byly na návštěvě u strýčka, zahynuly při vichřici. Co myslíte, že udělal Job?

- Důvod k napití by tu byl, připustil Ament.
- Kdepak! Job vstav, roztrhl roucho své a oholil hlavu svou a padna na zem poklonu učinil.

– Církvi jde o to, řekl Lexa, vzbudit v člověku pocit permanentní hříšnosti. Jako když dáte někomu pro nic za nic přes hubu a odůvodníte to tím, že on už si najde důvod, proč dostal.

– Omyl! vzepřel se farář. – Jde o to pochopit, že dobro i zlo jedno jsou, jako Hospodin a Satan.

– Správně! přisadil si Prostřední. – A pak už lze odůvodnit úplně všechno.

– Tohle nikomu nepomůže, protestuje Lexa.

– Proč? řekl Dorenda. – Mně to pomáhá. Vždycky, když potkám hlavního ošetřovatele, říkám si: Hle, Satan, zkouší tě! Hlavu máš holou, tepláky netrhej, ale poklonu učin.

– A, pane Dorenda, proč tedy chcete opustit církev? ozvalo se z postele u dveří.

– Opouštím instituci! upřesnil farář.

– Co budete dělat? padla z postele další otázka.

– Těžko říci. Člověk má dvě možnosti: buď usiluje o antiinstituci a stane se kacířem, nebo je ve svém odporu sám a je z něho mučedník.

– A vy?

– Já se ožením.

– To je třetí možnost?

– Ne, to je ta druhá, podotkl Ament a všichni se zachechtali do tmy.

Když se uložili ke spánku a černá barva za oknem vystřídala tma-vomodrou, zašeptal Lexa: – Pane Ament... spíte?

Malíř se otočil na kavalci.

– Máte chuť na cigaretu?

– Na cigaretu vždycky.

– Pojdte do umývárny.

Nahmatali bosýma nohama tenisky a v pyžamech vyklouzli z ložnice.

– Kdyby šel Masák, vlezeme každý najeden záchod, poradil zkušený malíř. – Co potřebujete?

Lexa neví, jak začít. Ament je starší, budí důvěru. Do ničeho se nehrne, má zdravý úsudek a dostatek životních zkušeností. – Přemýšlel jste někdy o tom, že režim tady je nespravedlivý?

– Človče, neblázněte! rozčilil se malíř. – Dostáváte nemocenskou? Dostáváte. Dají vám najíst? Dají. Předřete se? Nepředřete. Co vám vadí? Ten blbeček Masák a jeho poskoci?

– S ideou se ztotožňuji, ale instituce mi nevyhovuje, postěžoval si Lexa.

– Lepší instituci nemáme. Slyšel jste ráno Prostředního. Až se naučíte předvídat jejich reakce, budete se bavit. Divím se vám. Ráno máte chuť na krotitelku a večer přemýšlíte o revoluci. Byl jste na vojně?

– Byl.

– Vidíte. Taky jste si tam myslel, že si na vás desátník zased, a za půl roku už jste spolu pili pivo... hergot! pivo...!

– Vám tyhle věci nevadí?

– Já na ně kašlu! řekl rozhodně malíř.

– Proč nemalujete?

– Čekám na nápad. Až se dostaví, zdrhnu. Když mám co malovat, nepiju.

– A když nemáte? doráží Lexa.

– Jsem tady. Naše společnost se o alkoholiky stará výborně, stejně jako o těhotné a kojence. Jsme evidováni, podchyceni, občas vyplníme dotazník, scházíme se, pak stačí přijít a říct *už v tom zase jednu* a lifrujou vás sem. A tady si tři měsíce špekuluju. Vaše reformátorské myšlenky by mě jen rozptylovaly. Máte pravdu, je to nespravedlivé. Nespravedlivé k těm, co nepijou! Pečlivě spláchl nedopalek.

– Buďte rád. Lepší než se válet po chodníku a žebrat na rum. Hlavní je neztratit glanc. Nezapomeňte, že jste vlastně nemocný člověk.

– Na co tu teda jsme?

– Na co... uchechl se. – Chtějí nás odnaučit pít. Ale je třeba, aby nám někdo vysvětlil, jak! Nikdo vám to nepoví. Jediné, co se dozvíte, je, že žádný alkohol už nesmíte nikdy vzít do huby. Že alkoholik zůstává alkoholikem celý život, zarecitoval posměšně, – vím i bez nich. Ale proč?

Proč vy jste alkoholik a váš šéf, který vypije pětkrát tolik, není? Vědí hovno. A protože z toho nemůžou udělat zaopatřovací ústav pro padlé, zpestřují vám pobyt léčbou prací, léčbou pohybem a léčbou uměním a hlavním ošetřovatelem. Já, například, jsem tu už počtvrté. Táтамáma mě vítá a říká, že dobří holubi se vrací. Dobrotka ze mě má komplex.

– Řekněte mi, pane Ament, proč takový umělec jako vy pije?

– Protože žije ve věčné nejistotě. Vy jste topič. Až budete umírat, sáhnete na radiátor vedle smrtelné postele a řeknete si spokojeně

– kdepak, já jsem topil líp – a klidně skonáte. Hned se, panečku, radostněji umírá. Ale já? O čem budu přesvědčen? I kdyby to stomiliónkrát byla pravda, ani o tom, že jsem maloval dobře. Malíř zmlkl a rozhlédl se po podlaze. – Co říkáte těm dlaždičkám? Zajímavý... Nějaké teraso nebo co... A podívejte na ty fleky... tuhle... nevidíte nahatou ženskou?

– Nevidím, přiznal zklamaně Lexa.

– Hm... já už taky ne. Ale pokrok tu je. Dřív jsem viděl všude jen chlast.

– Co byste mi poradil, než utečete? Chtěl bych vážně přestat pít.

– Myslíte, že já ne? Jste mladší, zdravější... Pište ten deník, tomu věřím. Vzpomeňte si na všechny trable, sympatie, nesympatie a pište. Já to neumím. Když mám v ruce tužku, skicuju. Kreslím čáru, magickou linku, expresi. Myslím na všechno, chci všechno říct, jenomže mi nikdo nerozumí. Pojd'te spát, ať nenastydne.

Muži chrupají, obklopeni nočním mužským pachem, a na chodbě se šourá Táтамáma, který má službu a nemůže spát. I malíř začal spokojeně odfukovat, takový proslov člověka unaví.

Pište ten deník... Tomu já věřím... Lásky, nelásky, sympatie... Sáhlo do růžového nočního stolku a nahmatal sešit. Teď by neusnul, musí něco napsat! Nějaké trauma. Prkénko s hřebíčkem... rozesmál se a rychle strčil hlavu pod deku. Prkénko ne. Něco bezvýznamného. Vždyť co je významné a co ne, určujeme až svými vzpomínkami. Napíše o americkém námořníkovi.

AMERICKÝ NÁMOŘNÍK

Soňu Landovou milovali všichni spolužáci. Oplývala pohlednou inteligencí, která jí vydržela až do zralého věku.

Nejvíce ji milují Lexa a Chramosta. Rodiny se potkávají náhodou na nedělních odpoledních procházkách. Rudolf zvedá klobouk, lehce se uklání, Eliška srdečně hlaholí: – Nazdar, bratře Chramosto... Nazdar, bratře Stříbrný... A směje se tak, jak se smějí sokolové v tělocvičně.

Stříbrný je národním správcem na zámku, paní Stříbrná je krasaviče. Stříbrný odpoví: – Nazdar, sestro Lexová... A otec hledí na Stříbrnou, že na ní může nechat oči, a Chramosta starší řekne: – Nazdar, sestro Lexová... a usmívá se americky.

– Viděl jsem Landovou u řeky, prohodí šeptem mladší Chramosta.

– Říhla mi do ucha.

Lexa závidí. Ona říhá, kdy chce, jak chce a kolikrát chce. Říhne-li on po obědě, dostává pohlavek. Říhnutí je neslušné, neslušné je zakázané, zakázané je tajemné a tajemné je láska. Landová říhne a šeptá *miluji tě*.

– Je tam ještě?

– Jezdí na kajaku.

Úklona, klobouk, to máme hezké odpoledne, nazdar, bratře, nazdar, sestro. Eliška, přiopitá iluzí rovnosti, pokračuje na kramflíčkách hrdě a pevně, jako by kráčela z valné hromady. Ano, ona může říkat panu Chramostovi nazdar, bratře náčelníku, ty... zatímco Rudolf uctivě zvedá klobouk. Je komunista, ale není revolucionář. V otci se prolíná komunismus s českou holubičí povahou.

Chramostovi žijí ve vile, Stříbrných na zámku, Lexovi v kuchyni a pokoji bez příslušenství nad poštou.

– Kdybys chodil do Sokola, Rudolfe, můžeš mu tykat. Nazdar, bratře Chramosto... slyšíš? Nazdar, bratře Chramosto! A on by ti odpověděl: Nazdar, bratře Lexo. A správce bys zdravil: Nazdar, bratře Stříbrný...

– Sestro, co bude dnes k večeři? zeptal se Rudolf s vážnou tváří.

Rodina pokračuje nudnou chůzí nedělních odpolední. Zdraví se se spoluobčany ve svátečním. Děti ve svátečním se nesmějí umazat nebo šatstvo poničit. Šaty jsou na body a kupují se u Chramosty.

- Co řekneš, když přijdeš k řezníkovi?
- Co bych řekla, slušně pozdravím.
- A když přijdeš do konfekce k Chramostovi?
- Také pozdravím. Není ti špatně, Rudolfe?
- Jak pozdravíš?
- Dobrý den... jak jinak?
- Proč neřekneš nazdar, bratře Chramosto?
- V krámě?
- V krámě nejste bratr a sestra?
- Jsou tam lidi, bratru náčelníkovi by se smáli.
- Ano, souhlasil otec, – smáli by se.

Matka zmlkla. Hrála v tamburaších, hrála volejbal v podkasaných dámských trenýrkách a říkala *redy a plej*. Jde ještě hrději, jako na sletu před panem prezidentem.

Soňa Landová mele pádlem uprostřed řeky a klikatě pohání skládací kajak. Přistála předpisově proti proudu, zůstala sedět v kajaku, drží se vyčnívajícího kamene na navigaci.

- Nazdar, Soničko, usmívá se Eliška.

Rudolf zvedl obočí, ukázal zuby a rychlým pokývnutím s přehnaně zářivým úsměvem, jak to viděl u Chramosty, pozdravil: – Nazdarrrr! s typickým vřelým sokolským -r- na konci.

Lexa se v tu chvíli za otce stydí. Chová se jako blázen. Co si Soňa o jejich rodině pomyslí? Pan Landa je lékař, manželka mu umřela, doma mají posluhovačku Kateřinu, každý si ho váží, důvěřují mu, i otec k němu chodí se žaludkem, ačkoliv po návštěvě ordinace říká: ničemu nerozumějí, a není jasné, koho tím množným číslem myslí.

Eliška Soničku zbožňuje, jako všechny matky, které nemají dcery, zbožňují milá cizí děvčátka. – Je to slušně vychované děvče z dobré rodiny. Když budeš mít vzdělání, můžeš si jednou vzít i takovou! *Hlavní je mít vzdělání, pak si třeba házej lopatou.*

– Nebojíš se, taková malá a už jezdiš sama? Ať nenastydneš, ještě je chladno! Vítr čeří hladinu, drobné vlnky pleskají o plátěný kajak, Sonička se usmívá a Eliška roztává: – No, tvůj tatínek se již o tebe postará, vid'?

– Mně je teplo, paní Lexová. Když člověk pádluje, zahřeje se.

– Tak pádluj, Soničko, pádluj! radí Eliška.

Otec se loučí neomaleným: – Sletu zdar!

Odcházejí, dohadují se.

– Copak děti mají pojem z tvých srandiček? Co si o tobě pomyslí její otec? A co náš Miloušek? Chtěl by mít otce takového, jakého má ona, váženého a moudrého. Nestydiš se?

– Proto je mládí krásné, odpověděl Rudolf, – protože je plné situací, kterým nerozumí.

– S tvojí hlavou už jsi mohl být ředitelem.

– Víš, že mám nemocný žaludek.

– Celý život se vymlouváš na žaludek. Ředitel nemůže mít nemocný žaludek? Zase jsi ve straně. I Milouškovi by ta funkce třeba pomohla. Já budu pracovat v Sokole, kdyby to prasklo. Bratr Chramosta tvrdí, že se jednou probudíme a budou tu Američani.

– Hlava, žaludek, strana, Američani, shrnul Rudolf řečené, pootočil se celým tělem k matce, podržel si jednou rukou klobouk, aby mu jej nevzal vítr, a požádal: – Eliško, prosím tě, neblbni.

Lexa zůstal na navigaci s Landovou. Pořád se ještě držela kamene, pádlo položila napříč přes kajak, lehounce se zvedala a klesala v rytmu vln a zavírala jedno oko proti sluníčku, když se dívala nahoru na břeh.

– Jak se máš?

– Mám v lodi vodu. Nemáš flastr a lepidlo na kolo?

Rodiče živě gestikulují pod topoly na konci louky.

Sešel po kamenech k Landové. – Mám. Doma. Přijď k nám. Dřep si na bobek, chytil se loďky a připadal si, jako když Landovou kolébá. Vlasy jí létaly do obličeje, shrnovala je dospělým pohybem, pouštěla přitom pádlo a rychle ho zase chytala.

– Potřebuju kajak zalepit.

– Nebo bych přišel já k vám. Zítra po škole.

Dcera lékařova je k zulíbání. Přitáhl loď k sobě, naklonil se, až si namočil špičky bot, a zaprosil: – Řihni mi do ucha. A pokorně sklonil hlavu.

Přiložila mu rty k uchu, dotkla se velkého boltce a tiše řihla. Zaslechl ozvěnu něčeho tušeného a velikého. Odrazila a klikatě se vzdálila na zátoku.

Dohání poklusem otce s matkou, výská a vypouští přebytečnou energii jako přetopená lokomotiva.

V zahradní restauraci vypil Rudolf pivo. Pil dlouho a pomalu, úspornými loky slušných lidí. Eliška se synem jednu limonádu. Když Lexa bublinky dopil, řihl a poslal pozdrav.

– Čuně! napřáhla matka ruku.

Uhnul.

Na zátoce točí Landová pádlem, z pádla tečou čůrky vody a zůstávají chvíli ve vzduchu jako girlandy ze stříbrných řetězů.

Tátamáma stojí ve dveřích umývárny oslepen světlem. – Co tady děláš, Lexa? Snad nepíšeš deník?

– Musím a zebou mě nohy.

– Šílenej pacient. Nastydneš. Jsi přece jen zvyklej na teplo v kotelně. Už jsou dvě hodiny. Nekouříš tu?

– Nemám co, Táto mámo.

– Pojd' si sednout do služebny, mám tam elektrické topení a cigareta se taky najde. Neboj se, já to na tebe neřeknu. Člověče, vždyť ty máš nohy jako led! Tátamáma sešmajdal po schodech a v přízemí otevřel dveře. Pod stolem svítilo topení jako neónová reklama. Lexa se posadil, nechal teplo táhnout na nohy, zapálil si a poděkoval. Ošetřovatel se odšoural na pochůzku po léčebně.

Poslední hodinu v pondělí je hudební výchova. Lexa s Chramostou mají v aktovkách připravené soupravy na opravu veloduší. Jsou netrpěliví,

jen vyrazit. Landová řekla pro jistotu oběma, ale lepit půjde jen jeden. Ten, který dnes více zazáří a zaujme.

Přišel inspektor. Učitelka Kubátová je neklidná, chodí po třídě a při výkladu se mimoděk dotýká předmětů. – Zazpíváme si na klasifikaci, děti. Sáhla na tabuli a ucukla, teď na knihu na katedře, ale vzala ten pohyb zpět, už se zdá, že si sáhne i na kamna. – Budete chodit podle abecedy na stupínek a přednesete písničku.

Inspektor se vměstnal do poslední lavice, vypadá, že spí, ale nespí, filuta, otevřel notýsek a zapisuje. Napadlo ho něco, co nemůže počkat. Bude hodnotit Kubátovou, Kubátová žáky.

Zpívají, nejčastěji Suliku, zazněla už třikrát. Učitelka pohání zpěváky k rychlejšímu tempu a šeptá: – Allegro! Allegro! Píseň je dlouhá a smutná. Lexa se nikdy nedoví, jak skončí, žáci jsou přerušeni uprostřed druhé sloky, kdy Kubátová mávne rukou a řekne: – Stačí! Sklapnou pusu a jdou do lavice.

Na stupínek pochoduje Chramosta. Mrkne na Landovou, ušklíbne se na Lexu, rozkročí se, nečeká na pokyn a třídou zní jásavé: – Červenobílý, to se mi líbí...

Inspektor zvedl brejličky, Kubátová rudne. Chramosta neohroženě pokračuje: – Tó já mám, tó já mám rád... Odchází, usedá, zvítězil.

Učitelka se s inspektorem radí. – Ano... ano... soudruhu inspektore... jeho otec... rodiče do školy... Vede konfekci... Dříve byla jeho.

Je vyzván Chudoba, Kábrt, Klouda. Dvakrát Sulika, jednou Kaťuša. Landová.

– Copak nám zazpíváš, Soničko?

Landová, čistě oblečená jako vždy, vyzařuje svou pohlednou inteligenci až do poslední řady pod mapu republiky.

– Zazpívám ukolébavku ze Smetanovy opery Hubička.

Landová může zazpívat úryvek z opery, jezdí s otcem do Národního, mají předplatné. Mohla by se i doprovodit na klavír, jestli paní učitelka dovolí.

Kdo by nedovolil?

Usedá a pečlivě si odhrnuje sukni. Ukázala bílé pŕlměsíce stehy nad punčochami a rŕžové gumové podvazky. Krátká předehera, andante, dolce...

Letěla bělounká holubička,
potkala božího andělíčka.
Duše z těla,
kam jsi chtěla?
Chtěla jsem doletět do nebička.

Kubátová nepřerušuje jako při Sulikách, Soňa zpívá čistě, dětsky, bez manýr, doprovod nepřekrývá zpěv, tak to má být.

Dolet' si, dušinko, až do nebe,
já půjdu k děťátku místo tebe.
Tam je zlíbám,
ukolíbám.
Líbá tě nastokrát tvá matička.

Dozpívála, dohrála, uklání se, všichni tleskají. Nikdo se nepošklebuje, každý ví, že Soňa maminku nikdy nepoznala. Učitelka se chce pochlubit, táže se, Soňa odpovídá. Že píseň napsal Bedřich Smetana, že je v A dur, z Hubičky, z prvního jednání.

Jen inspektor neví, jaké stanovisko zaujmout. Nejde tu o přímou propagaci náboženství, nicméně se hovoří o duši, o andělovi... Ale jde o Smetanovu operu, *Nejedlého Smetana*, s úsměvem přikyvuje. Něco ateističtějšího by ovšem neškodilo.

Lexa.

– Tak spust', Miloušku.

Ted', anebo nikdy. Musí zaujmout. Ne Katušou nebo Sulikou. Ani Smetanou. On půjde lepit kajak! Nadechl se k pragmatickosentimentálnímu pochodu.

My sloužíme svému národu,
my sloužíme na moři.
A pro lidská práva a svobodu
naše srdce zahoří...

Inspektor se obtížně vysoukal z lavice, běží k Lexovi. Kubátová bledne.

– Co je to za píseň?

– Hymna amerických námořníků.

– Měl bys zazpívat něco jiného, vemlouvá se diplomaticky inspektor. – Něco, co všichni známe, abychom mohli posoudit, jestli zpíváš správně.

– Já nic jiného neznám.

– Kde ses píseň naučil?

– Mlčí.

Opět domluva s učitelkou: Jeho otec... komunista?... Matka? Politicky se neprojevuje... Nechápete, že je válka v Koreji?

– Máte příbuzné na Západě?

– Já nevím.

– Dostáváte balíčky?

– Dostáváme.

– Odkud?

– Od babičky z Podbořan.

A třída burácí, to se Lexovi povedlo, ten ho usadil.

Jeden každý na svém místě stál,
bojový když zazněl ryk.
S čistým štítem vždycky bojoval
americký námořník.

– Zatím neklasifikovat!... Otec do školy!... samozřejmě... Nevím... Dám vám vědět... Znáte rodinu lépe než já... Ten chlapec z toho nemá rozum.

– Mám! křičí Lexa, – mám z toho rozum! Jednou se probudíme a budou tu američtí námořníci! Říká to i bratr Chramosta...

– Ty kurvo! křikl Chramosta a ukázal pěstí pod bradu.

Zdalo se, že se učitelka zhroutl. – Ale děti..., zasmála se nuceně a zachraňovala situaci, – jakpak by se tu mohli objevit američtí námořníci, když nemáme moře?

No jo, to je pravda, jakpak by sem připluli, my nemáme moře. *Vzduch je naše moře*, jak stálo na nástěnce v kasárnách, kde byli na exkurzi. Kdepak námořníci...! Bratr Chramosta se spletl. Vymýšlí si, tak to nejspíš bude.

Žáci se uklidnili, inspektor došel na své místo, pero začalo trhat papír v notýsku.

Druhá polovina abecedy odzpívala klidněji. Sulika, Kaťuša, Kaťuša, Sulika... Inspektor je spokojen.

Sysel zazpíval *Ty jsi moje racajda, racajdička, racajda*, ale po domluvě změnil program na *Okolo Hradce*. Vokoun zaujal dobovým kpletem o číhošťském zázraku.

Znám jednoho faráře,
ten měl flintu na faře.
Ten přišel na nápad
hejbat s křížkem na západ.

A inspektor zase neví, jaké stanovisko zaujmout, raději opouští třídu před koncem hodiny.

Přišli mu na hejbadlo,
špatně to s ním dopadlo.
Teď sedí za mříží,
smutně na svět pohlíží.

Vokoun dozpíval, všichni se smějí, to je legrace, to jsme si užili. Přestože zbývali jen dva, Zouna a Žák, ve zkoušení se nepokračovalo. Uči-

telka pohlédla na třídu, položila si ruce na spánky a řekla: – Ach, děti, děti...

Běží ze školy, aktovky jim poskakují na zádech a ve dvou aktovkách se s učením házejí soupravy na opravu veloduší. Jednu z nich použije vítěz k opravě kajaku Soni Landové.

– Ty vole...! brání Chramosta čest otce, náčelníka, vedoucího konfekce. – Ty vole, jaký námořníci? *Parašutisti!*... To je vůl... dovolává se u kolektivu potvrzení svých slov. – Parašutisti!

Samozřejmě, že parašutisti, spletl se, vzduch je naše moře. Parašutisti budou skákat a rozdávat ženám nylonky a mužům cigarety. Pan bratr náčelník Chramosta organizuje zástup na nylonky a na cigarety, eviduje. Netlačte se, na každého se dostane, jako v komunismu, he, he... každému podle jeho potřeb. To vám stačí, milostivá, troje nylonky je šest punčoch na dvě nohy. Jen ukázněně! Já bych chtěl kolo, řekne Lexa. A parašutista skládá kolo z auta plného jízdnic kol, ale otec řekne, že Lexa kolo nepotřebuje, a jdou domů. A bratr náčelník dál určuje, kolik nylonek a cigaret na osobu. To je pěkný komunismus!

Lexa zastavil. Každému podle jeho potřeb, říkala učitelka. Tak to bude v komunismu, tak to říká otec doma. Otočil se a utíká do školy, bere schody po dvou. Třída je prázdná, na chodbách ticho. Ředitelna... nikdo. Sborovna... tady je! – Paní učitelko... prosím vás...

– Copak, Miloušku? Vydýchej se. Jdeš se mi omluvit?

– Jdu se vás na něco zeptat.

– No prosím... Skládá věci do aktovky, je docela hezká. Její muž byl partyzán a zahynul. Těžko už se vdá. Kde teď sežene partyzána? – Říkal jste... v komunismu každému podle jeho potřeb...?

– Ano. Přestala skládat, hledí překvapeně. – Každému podle jeho potřeb. Nerozumíš tomu?

– Rozumím. Ale nevím, kdo bude rozhodovat, co potřebuju a co ne.

Usmála se, složila věci a zavřela aktovku. – Ty jsi mudrc, víd'?

– Kdo to určí? nedá se Lexa odbýt.

– Vezmeš si prostě, co budeš potřebovat.

– Co budu chtít?

- Co budeš chtít.
 - A když budu chtít kolo?
 - Když ho budeš potřebovat, dostaneš kolo.
 - A maminka dostane křečka?
 - Jakého křečka?
 - Kožich.
 - Dostane.
 - Ale tatínek říká, že ho nepotřebuje.
 - A potřebuje ho?
 - Já nevím. Ona říká, že potřebuje. Vy potřebujete křečka?
 - Nepotřebuji.
 - Takže maminka bude mít křečka a vy ne?
 - Asi ano.
 - Ale to pak bude nespravedlivé.
 - Co je na tom nespravedlivého, když ona ho potřebuje a já ne?
- Lexa je zmatený, co chtěl, se nedověděl.

– Řekni tatínkovi, aby přišel zítra do školy. Seběhla ze schodů, mezi vrátky zatřepala hlavou a podívala se do nebe.

– Paní učitelko, ale vážně! je vůbec tolik křečků pro všechny ženské, které je potřebujou?

– Já nevím, Miloušku. Pohodila aktovkou jako školačka. – Ale jsou i jiná zvířata, ne?

Neumějí mu odpovídat. Ani otec ani učitelka.

Utíká za Landovou. Jde sama, ohlíží se, Chramostu poslala domů.

– Počkéej, Landová, počkéej...! A na zahradě u altánu lepí kajak lepidlem značky Vulkan. Když dolepil, stáhl zaschlé cáry Vulkanu z upatlaných prstů.

- Myslíš, že nepoteče?
- Nepoteče! rozhodl.
- Nechám tě svézt na háčku.

Nechá ho svézt. Lexa bude vpředu, Soňa vzadu. Ona bude velet, on usilovně pádlovat. Až k sebezničení. Poněvadž kdo miluje, je schopen i největších obětí.

Na zahradu vběhl černý pes.

– Lili, představila fenku, vzala ji do náruče a říhla jí do ucha. – Včera jsme s ní byli za psem. Ona se hárá. Až na Mělníku. Vid', Lilinko, pejsek ti ubližoval. Fenka Soně olízla bradu. – Bude mít štěňátko. To ti bylo hróózné... hróózné... Zvedla ruce a vytočila oči. Pes skočil na zem a zmizel ve vile. – V životě jsem nic tak surového neviděla.

– Tak já půjdu, řekl Lexa a vstal. – Říhni mi do ucha, poprosil u branky.

A zase se dotkla rty velkého boltce a dlouze dýchlá svoji odměnu, až se zatetelil a somnambulně vykročil k poště.

Hlavní je mít vzdělání. Pak si můžete vzít i takovou a házet si k tomu lopatou.

MÁTE CHUŤ NA NĚCO PIKANTNÍHO?

V sobotu a v neděli se necvičí. Budíček mají o hodinu později, melodie z ampliónů burácejí svátečněji, přijdou o krotitelčina ňadra, ale mohou si poležet, polebedit. Našli k posteli tak důvěrný vztah jako k té své doma. Do slamníků otiskli negativy a v těchto *křeslech pro kosmonauty* lépe snášejí přetížení.

Lexa leží pod dekou a rozvažuje, chybí-li mu rozcvička nebo cvičitelka. Ještě chvíli zůstane v posteli, v jediném soukromí, které tady má. Dnes se nevztyčuje vlajka, nezní hymna, odpadá nabitý režim dnů všedních. Pracuje se na zvelebení prostranství. Těší se na topnou sezónu. Topič je vždycky sám a v teple. Přemýšlí si, odejde, kdy chce, vrátí se, pokouří, poplácă kotel, přiloží uhlí nebo zvýší tlak oleje, a představuje si domácnosti, kam teplo roznáší, kde se milují nebo mají společnost.

Nestranný pozorovatel jeho života by řekl, že Lexa zkrachoval. Je svobodný, má dítě a nikdo ho nepotřebuje. Jen babička, a ta brzy umře. Měl by jí napsat. Umře...? Ále umře, co bychom si zastírali. Zbude na světě úplně sám. Zavrtěl se a převrátil. Měl by se jít vymočít, ale pak už by se mu do postele nechtělo. Chybí ranní doušek. Snaží se přemýšlet objektivně. Babičce je skoro osmdesát a v osmdesáti lidé umírají. Rodiče zemřeli dokonce mnohem dřív. Topičství není kariéra. Nedostudoval, nevyučil se, nemá ambice, po kariéře netouží. Jako topiči jsou přijímáni invalidé, důchodci a Lexa.

Každou sobotu a neděli slouží dvojice pacientů na záchytce v Orlici. Dnes má službu Dorenda s Lexou, jejich jména jsou vyvěšena na nástěnce vedle hesla dne *Poznej svoje chyby, poznáš, proč jsi nešťasten*. Pitomé heslo. On přece vůbec není nešťasten. Nikdy se nesnažil vměst-

nat svůj život do triviálních hranic štěstí a neštěstí. Snad jednou. Když se dostal poprvé na záchytku.

Blanka Mazánková vyhrála na koleji nástěnkovou soutěž. Její bratr, slaboproudý elektrikář, vyrobil kvádr z bílé čtvrtky, ve stěnách vystříhl otvory ve tvaru hvězdy a podlepil je červeným celofánem. Podstavec skrýval dvě ploché baterie. Jedna napájela žárovíčku, druhá elektromotorek. Kvádr se otáčel, hvězdy svítily a vítěze nástěnkové soutěže ze všech kolejí v Praze čekal silvestr v Leningradě.

Mazánková byla v té době nespokojená, roztěkaná a nevěděla, co chce. Lexa už se občas napil a také nevěděl, co chce. Přijela z Leningradu, stáli na Novotného lávce, zima jako v Rusku. Mazánková si plná dojmů hrála ruce pod jeho kabátem, on pod jejím a oba nevěděli, co chtějí.

- Někdo má kliku, polechtal ji po žebrech.

- Mohls udělat nástěnku a jel bys ty.

- To nebyla nástěnka, ale dušičková lucerna. Kdyby byl tvůj brácha šikovnější, ušetřil jednu baterku. Monstrum se mohlo točit i svítit na jeden zdroj.

Mazánková řekla, že nešlo o žádné monstrum.

- Kýč.

- Kýč?

- Přesně.

- Uvědomuješ si, co říkáš? přestala si hrát ruce.

- Slyšela jsi někdy o jednotě obsahu a formy?

- Nástěnku posuzovala odborná porota.

- Byli v ní takoví odborníci jako tvůj brácha. Majakovskij se obrátil v hrobě. Hlavně, že se ti v Leningradu líbilo.

Urazila se. Ale přivezla láhev vodky a neměla ji s kým vypít.

Ve vyhrátém pokoji zvolil mužně agresivní postup. Mazánková si však umínila, že bude dělat drahoty. Otevřela sice vodku, ale svlečená do negligé unikala před jeho chvaty, rozpačitě lupajíc prsty na rukách. Nenačasovala si správně moment podlehnutí jeho robustnímu mužství (tehdy byly studentky méně emancipované a skutečně občas podléha-

ly), a když se konečně rozhodla podlehnout, musela tak učinit doslova, neboť Lexa se zatím nadrátoval a ležel jako pytel cementu.

A tehdy Mazánkové láska nevydržela. Probral se, chtěl si ji udobřit, udělat něco něžného, vždyť ji miloval... Dotkl se rty jejího boltce a oduševněle říhl.

Obula mu boty, oblékla ho a vystrčila na ulici. – Prase!

Naposledy byl nešťastný. Pak už nebyl nikdy nešťastný, pouze nespokojený. Probral se na záchytce, kde měli čisto a teplo, a bolela ho hlava. Odcházel bohatší o zkušenosti a o složenku na sto korun. Tehdy opravdu neměl štěstí. Dnes bude na záchytce sloužit a má strach. Mohl by se Mazánkové omluvit. Ne za kritiku monstra, za opilost, ani za to, že ji nedokázal pomilovat něžně. Ale za říhnutí, které nemohla nikdy pochopit.

Milá babičko, počasí je dobré, ještě se netopí a na pokojích i chodbách je chladno. Dosud nepocituji žádné zlepšení, to prý po týdnu ani není možné. Všichni z personálu jsou odborníci s pěkným přístupem k pacientům, laskaví a milí. Okoušeji na nás některé nové metody, které jsou velice účinné. Nohy mě však zebou stále a nevím, jak to bude s nohama, až začnou mrazy. Plstěné boty již neshánějte, zeptám se tady ve městě. Po schodech se mi ještě chodí špatně a noční bolesti mám dosud. Babičko. Pošlete mi bendžo, které jsem nechal v Podbořanech o jedné neděli, kdy jsem ještě hrával. Do dopisu přikládám stokorunu na poštovné, zbytek si nechte. A napište mi brzy.

Váš Miloš

- Lexa! Přivezli ti uhlí!
- Mně?
- Vzkazuje ti Masák, že máš jít uklízet, aby nezmoklo.
- Vyříd'te hlavnímu ošetřovateli, pane Obuli, že uhlí nevadí, zmokne-li.
- Zmokneli...?

– Když zmokne. Od sedmi mám službu na záchytce.

Vypadl, ale určitě se přiklání s dalším vzkazem. Vrátil se za deset minut a Lexa se zaradoval, jak dovede předvídat jejich reakce.

– Hlavní ošetřovatel ti vzkazuje, že ho nemusíš skládat sám.

– Ohleduplný člověk. Kohopak mi přidělil?

– Máš si sehnat chlapy. Hrajou fotbal nebo se dívají. Přivezli dvě stě metrůků, tady je osm lopat. Obuli postavil lopaty za dveře a chystá se k odchodu.

– Pane Obuli...

Zastavil mezi dveřmi.

– Zavřete dveře. Pojd'te sem... nebojte se. Jenom jednu otázku.

Obuli přistoupil uvážlivě ke stolu. Jsou tu sami a tomuhle divnému člověku několikrát rozházel postel. Postrádá oporu vládnoucí kliky a cítí se nejistě.

– Posad'te se. Cigaretu?

Obuli si vzal, Lexa mu zapálil, počkal, až si dá pár šluků, a řekl jako by nic: – Víte, že kdyby vás takhle viděl hlavní ošetřovatel, dá vám černé body? Kouříte na ložnici.

– Ty taky.

– Kdepak! zvedá Lexa prázdné ruce. – Já jsem vám jen připálil.

– He, he... Obuli je zaskočen.

– Pane Obuli, co myslíte? táže se Lexa opatrně, aby ho nevyplašil.

– Vy jste takový rozumný člověk. Obuli se usmívá. – Když je třeba složit dvě stě metrůků uhlí a bude nás osm, kolik metrůků složí každý?

Ještě chvíli se usmíval. Pak mu poklesla čelist a řekl:

– Ty kurvo... Ty seš učitel!

– Ale ne, chlácholí ho Lexa, – nejsem. Jenom potřebuju vědět, kolik na každého vyjde. Vy byste třeba nešel skládat?

– Seš učitel! nenechal se zmást Obuli, hodil Lexovi na postel nedokouřenou cigaretu a na chodbě křikl:

– Kurvo!

Uhasil doutnající deku a nemůže uvěřit, jak obtížné je nést najednou osm lopat. Vypadávají z náruče a krouť se jako živé. Marne přemýšlí,

jak je ten blbec Obuli nesl. Přitáhl je docela bez problémů a postavil do kouta. A on... Tři lopaty se bez upozornění vzduly, otočily a každá padla jiným směrem. Neudržel je a dostal ránu do hlavy. Stojí nad nimi a rozhoduje se, má-li je donést ke kotelně po dvou nebo raději po jedné. Na všechny by potřeboval kolečko. Ale nebyl by to Lexa, kdyby problém nevyřešil. Na každé rameno si naloží čtyři lopaty, pěkně čepelemi dozadu, přes násady zahákne předloktí a ještě si může pískat. Přehodil čtyři přes pravé rameno, narovnal se a pochopil, že kdyby si měl na levé rameno naložit zbývající, musel by si dřepnout a použít třetí ruky, kterou nemá. Chvilí žongloval, pak hodil vztekle lopaty na hromadu a vydal se k fotbalovému hřišti.

Intelektuálové posedávají, postávají, klábosí, ale od branky k brance se nehoní. Lexa sám fotbal rekreačně hrával, když topil v nemocnici, dokonce pravé křídlo za fakultní odborové mužstvo. Hrála zde většina lékařů a kromě Lexy jeden řidič z dopravy a jeden inženýr z biochemie. Přes častá zranění brali hru ukrutně vážně a dokázali se hádat jako malí kluci. Radost z branky projevovali nedůstojným poskakováním. Kolektiv záhy vycítil, že Lexa sice hraje šikovně, ale chybí mu vůle po vítězství. Hračička. Pro radost se fotbal nehraje už ani mezi odboráři. Od té doby jezdil jako náhradník, až přestal docela. Nijak tím netrpěl, do kotelny začala docházet Aninka. Jenomže teď uvažuje, zda vlažnost k výsledku a nedostatek soutěživosti nebyly prapříčinou všech životních debaklů. V dětství takový nebyl.

Sedm intelektuálů složilo uhlí za hodinu, Lexa má čas se osprchovat a převléci.

Proč pacienti slouží na záchytce? Má služba význam léčebný, represivní, nebo obojí? Dojemná dialektika. Zanedbatelná nebude ani otázka nedostatku personálu. Kdo na tohle přišel, nebyl tupec.

Čekají s Dorendou na sanitu před přijímací kanceláří.

– Je to zlé?

– Co máte, prosím, na mysli? zvedl farář husté obočí.

– Službu.

– Ach tak... Cožpak vy jste nikdy nebyl na záchytce?

– Byl, přiznal Lexa, – jenomže si nevzpomínám na podrobnosti.
– Nejhorší je, když vrhnou, postěžoval si farář. – Chce se mi vždycky taky.

– Už jste byl na záchytce jako pacient, pane faráři?

– Byl. A neříkejte mi pane faráři. Zajisté víte...

– Víím.

Přijela sanita, nasedli, auto se rozjelo a s oběma vzadu házelo, jako by z nich chtěl řidič vytlouci všechnu chuť na alkohol. Na hlavní silnici se jízda zklidnila.

– Jak jste se tam dostal? zajímá se Lexa.

– Prodával jsem odpustky, přiznal Dorenda kajícně.

– Na podvody s odpustky se přece v Čechách nevěřilo ani před pěti sty léty.

– Jste poněkud na omylu, pane Lexo, o tak velký podvod zase nejde. Odpustek je, podle církevního učení, odpuštění časného trestu za hříchy, který, co do viny, byl již odpuštěn. Chápete?

– Aha, řekl Lexa, ale moudřejší nebyl. – Ještě bych musel vědět, co je časný trest.

– Není lehké pochopit teorii odpustků, rozpovídal se farář, – i když v praxi jde o docela jednoduchou záležitost. Podívejte: způsob usmiřování hříšníků se vyvíjel. Církev zpočátku neodpouštěla hned, to je možné pouze při křtu, že ano, ale až po dlouhém a těžkém pokání. Lidé proto začali pokání jako nepohodlné oddalovat až na konec života.

– A co na to církev?

– No právě. Musela začít dávat úlevy.

– Aby nepřišla o hříšníky, pochopil Lexa.

– Vaše formulace není přesná. Nezapomeňte, že *církvi jde především o lidskou duši*. Proto se místo zdoluhavých a těžkých pokání dávala jiná, lehčí, a absoluce se přesunula před pokání, ergo na začátek obrácení. Pokání jednotlivce se prostě nahradí pokáním celé církve, které se jednotlivci v té či oné míře aplikuje.

Zahleděl se z okna, kde se obraz rozložil do posuvných pásem, chvíli okouzleně pozoroval Lexův jev a pak opustil zvlněnou krajinu nad zabíleným sklem a vrátil se k Dorendovi a k nakousnutému problému.

- Něco jako půjčka na nábytek. Ale kde je záruka?
- Záruka neexistuje. Nutná je pouze vnitřní dispozice.
- Dispozice...?
- Dispozice dokonalé lásky, pane Lexo.
- Lásky k čemu?
- K Bohu, pochopitelně.
- Ta se nedá měřit.
- K vyjádření abstraktní hodnoty můžeme použít zase jen abstraktního měřítko.
- Čím jste měřil lásku k Bohu?
- Vírou, odpověděl farář.
- A víru počtem koupených odpustků, pochopil Lexa. – Celá abstrakce se nám nakonec scvrkla na přirozená čísla. Na kolik přišla věřícího jedna absoluce?
- Na dvanáct korun, řekl klidně Dorenda.
- Stanovil jste taxu podle počtu apoštolů?
- Ó nikoli. Dvanáct korun mi právě stačilo na dvě piva a dva rumy.
- Kdyby slyšel příhodu vyprávět někde jinde někým jiným, nikdy by neuvěřil. – Kde jste s odpustky kupčil, pane Dorendo, v kostele?
- Co vás nemá, pane Lexo! Žiji na Kladensku. Farář smutně popotáhl nosem. – Transakce probíhaly v hospodě.
- A oni tam... oni tomu věřili?
- Nevím. Znova popotáhl a vysmrkal se. – Oni z toho měli legraci, když jsem přebíral.

Vystoupili z automobilu a řidič jim oznámil, že se pro ně staví ráno přesně v sedm. Kdo se opozdí, půjde pěšky. Zazvonili.

Kulatá sestra vysupěla z podzemí jako golem. Cípy zástěry se jí vzadu rozevíraly a odhalovaly tlusté nohy. S obličejem jako selátko mohla být v dětství roztomilá. Sestupuje ze schodů a ukazuje jim cestu majestátním zadkem. – Do prdele... do prdele... vzdychá. – Posad'te se. Ob-

tížně přehodila nohu přes nohu. – Jmenuju se Růžena, ale říkejte mi Majko. Vy jste nověj? Nečeká na odpověď. – Dneska bude klid, pochvaluje si, – fabrika bere až v pondělí. Minule jsem jich tady měla sedum. To byl fofr! Dáme si kafe, co říkáte?

Rozbalili každý svou hromádku. Bílé kalhoty, tričko a plášť s modrým límcem. Pod prádlem leží svěrací kazajka.

– Někdy si ji oblíknu, když je mi v noci zima, uklidňuje nováčka Růžena-Majka. – Do prdele....! Zapomněla jsem koupit kafe. Neskočil byste někdo pro kafe?

Lexa je vyveden z míry slovní zásobou té samaritánské bytosti, zato sluha boží nehne ani brvou. – Buďte tak hodný a dojděte koupit kávu.

– Já? lekl se. – Mám jít ven? Teď hned?

– Než se převléknete. Máte peníze?

– Mám, mávl rukou. – Ale kam?

– Na náměstí je do sedmi otevřená samoobsluha. Pospěšte si. A kupte dva balíčky, dodal farář šeptem, – ona, chudák, nikdy nemá kafe.

Kráčí po chodníku v civilním obleku, v němž přijel do léčebny. Jde volně, žádný Masák, žádný Tátamáma, míjí ženy a cítí jejich parfém, vezou kočárky, spěchají domů. Zatočila se mu hlava z pocitu svátečního znovuzrození, který míval, když první den po nemoci šlapal do školy. Zastavil se na podloubí a se zájmem pozoruje, jak silné a dobře stavěné ženské prodávají podprsenky pro jiné vyvinuté ženské a prádlo vytahují na svět z papundeklových kufrů.

Žádná decentní kraječka, z níž se dere přísně výtvarné ňadro, tyto růžové a bledě modré stany budou podpírat poctivý český prs. Tohle v Praze k vidění není.

V samoobsluze stojí frontu na košíček, na lopatkách cítí ňadra, na šíji dech. Konečně volný košík. Jednoho pokušení se zbavil a je tu druhé: plné regály destilátů ze všech koutů světa. Svítí jako lampičky, obliny možných i nemožných tvarů lákají k potěškání. Tuzemský rum, po němž svět zprívětiví a člověk se za čtvrt hodiny může každému klidně podívat do očí. Demokracie v lahvích probleskuje hnědě a zlatově, není

ji třeba dobývat, není ji třeba bránit, vážit, soudit, rozhodovat, přičinit se. Stačí jen otevřít.

Hodil do košíku dva balíčky mleté kávy, utíká podél nekonečného regálu až k bednám s pivem. Potí se, prodavačky jej pozorují s profesionální podezíravostí. To jsi to dopracoval... Obyčejný nákup v samoobsluze, a takový nervák. Rychle zaplatil a kávu strčil do kapsy. Tak. Je na ulici.

Pro jistotu půjde rychleji. Všichni se dívají na něho a všichni divně. Dal se do běhu, už vidí budovu polikliniky, finiš, dveře, ovanut vydýchaným vzduchem vestibulu, usedl na koženkovou lavici. Oddechuje, košile na zádech a pod paží se lepí na kůži. Vydýchal se, otřel pot a rozhlédl se halou. Tady někde pracuje Mazánková. Mazánková s hvězdnatou lucerničkou, která se vrátila z Leningradu a řekla Lexovi, že je prase.

– Promiň, Mazánková...! rozloučil se hlasitě s ozvěnou a zazvonil.

Na záchytce už je útulno. Voda vaří, Růžena-Majka rozděljuje kávu, Dorenda se dívá na televizi.

– Máte chuť na něco pikantního? táže se elegantní muž z obrazovky a radí: – Otevřte si sardelovou pastu! Gong!!

– Do prdele! zaklela sestra, – teď jsem to vylila.

Zvonek zařinčel k půlnoci. Dva esenbáci zápolili s něčím, co vypadalo jako koberec, který vezou z čistírny, a museli jej srolovaný ohnout, aby se jim vešel do vozu.

– Celé auto nám pozvracel, postěžoval si strážmistr.

Popadli s Lexou opilce každý pod jedním ramenem a vedou ho ze schodů. Praporčík za nimi nese velkou sportovní tašku s nápisem ADIDAS. – Opatrně! radí, – to je slavný fotbalista Lád'a Muclinger. Vynikající technika, klička na pětníku, střelba ze všech pozic, milimetrová přihrávka. Když zavedli pojem libero, bylo to kvůli němu. Hlavně pomalu! Dvakrát hrál za mužstvo Evropy, tři roky po sobě nejlepší hráč ligy. Pozor na ty nohy...!

– Čuně! zahekal strážmistr. Položil Muclingera na tuhé lože s koženými popruhy, upravil si opasek a stáhl blůzu přes boky.

Dorenda Muclingerovi svlékl flanelový oblek s vestou se stopami zvratků, potom košili a tílko a nechal ho ležet jen v elegantních slipech leopardího vzoru.

– Jaký má krásný spodky..., vydechla Růžena-Majka.

– Viděla jsem ho v televizi, ale zdál se mi nák větší...

– To byl velký hráč! Praporčík hledí lítostivě na hubený hrudníček a mohutné čtyřhlavé svaly na stehnech.

– Měl nastoupit před týdnem. Tady je občanka, doporučení, peněženka. Ráno ho vemte s sebou.

Muclinger se probral: – My chceme góóól...

– Dáme si všichni kafe, ne? navrhla rozjařeně sestra.

– Malý gigolo, smutný gigolo, nevzpomínej na své mládí... pokračuje Muclinger ve zpěvu, – když jsi mladý byl, důstojníkem byl, když tě měli všichni rádi...

– No jo, Láďa začínal v Dukle, potvrdil dojatě praporčík.

– Kolik sladíte? Káva má bejt horká jako peklo, sladká jako polibek a silná jako ženská noha u pr..., do prdele! zase jsem to vylila.

Muclinger dozpíval a spokojeně usnul. Strážmistr s praporčíkem dopili kávu silnou jako ženská noha a odešli za povinnostmi, dohadujíce se na schodech, je-li libero čuně nebo osobnost, přestože jim farář dokazoval na příkladech z historie, že se tyto dva pojmy nevyklučují.

Růžena-Majka se nabídla, že bude bdít, a Lexa s Dorendou si vybrali každý jednu volnou postel. Zachumláni po bradu do erárních dek hleděli na světlý čtverec okna u stropu, který svítil jako hranatý měsíc.

– Líbí se vám služba?

– Docela líbí, přiznal Lexa. – Celé město spí a někdo bdí a všichni bdící jsou solidární. Ale nejvíc se mi líbil Muclinger, když zpíval Malého gigola.

– Zítra se probudí a nebude o ničem vědět. Také jsem míval okénka. Vy ne?

– Všechno si pamatuju, i to, co bych rád zapomněl.

– Jste zkrátka nadějný mladý alkoholik, jak říká pan primář. Dobrou noc.

- Dobrou noc. Job nebude?
- Až zítra, aby ostatní o nic nepřišli.

Lexa usíná a zdá se mu o Blance Mazánkové s postavou Aninky a s tváří Soni Landové. Zpívá árii z Libuše *Jakž nemám z toho těšiti se dnes stoná-sobně, v den sňatku s kýženým a milým mužem*. Spravuje zuby, jezdí na kajaku, vyrábí nástěnku s hvězdičkou, neosobní, milovaná, trojjediná, líbezná jako perská růže, líbeznější ve snu, neboť ve skutečnosti vždycky slevoval.

- Pane Dorenda...
 - Co je?
 - Vy na ty odpustky nevěříte, že ne?
 - Jak jste to poznal?
 - Tím, že sloužíte dobrovolně na záchytce, činíte obyčejné pokání.
 - Já nevěřím ani na pokání. Dneska tomu psychologové říkají racionalizace. Nevěřil byste, jak pocit viny rychle mizí.
 - Nezdá se vám, že je to totéž?
 - Do jisté míry ano, připustil farář, – proto se hodlám oženit.
 - Myslíte... že se dá měřit i láska... mezi lidmi?
 - Myslím, že dá.
 - Čím?
 - Mírou lásky, řekl farář, – je odpovědnost.
- Dál už neřekli ani slovo a brzy usnuli. Lexa pokračoval v snění, jež tak slibně začalo, Dorenda se neklidně vrtěl a promlouval ze sna.
- Ráno vstali, sbalili věci a Muclingera a odjeli.
- Máte chuť na něco pikantního? Otevřete si sardelovou pastu!

BUZINEC

– Nevěřím, že se vám nic nezdálo!

– Opravdu, pane vedoucí lékaři.

– Vyspal jste se dobře? Cítíte se svěží?

– Nestěžuju si.

– Tedy se vám něco muselo zdát! Spánek má dvě fáze a právě ta fáze, při níž je spánek vydatný a hluboký, je sny provázena. Kdyby se vám nezdálo nic, vypadal byste jako po flámu. Tak to vysypte!

– Asi jsem všechno zaspal.

– Hloupost! Říkal jsem vám přece, ztišil tajemně hlas, – ráno, dřív než se vyčuráte, hned zapsat. Stačí pár poznámek, a až budete psát deník, rozvést. Pište, Lexo! Kolega Křížek říkal, že píšete zajímavě. A nepotlačujte mi sexuální motivy! Nejste u zpovědi. Pište, co chcete, jenom na teorie, na ty mi nesahejte.

– Ano, pane vedoucí lékaři, už píšu.

Landová, Chramosta a Lexa hrají business, ze všech stolních společenských her, které kdy byly vymyšleny, tu nejpoutavější. Nazvali ji *buzinec*, je úpadková, kapitalistická a z hračkářských obchodů se vytrátila v padesátých letech. Ve hře lze nakupovat, investovat, vydělávat, zničit spoluhráče nebo sebe a přijít o všechno. Je možné spolčit se s druhým proti třetímu a čtvrtý na tom vydělá. Lexovi vynáší životní poznání, jež si v celé opravdovosti uvědomuje později: kdo chce málo, tomu nezbude nic. Pro skromnost zde není místo.

Nekalkuluje, nechytráčí, touží po klidu, odmítá reality na Václaváku a na Národní třídě. Něco si našetří, zakoupí tichou parcelu v Modřanech a... prohraje. Neosvědčí se ani jako bankéř. Sní nad hrací kostkou, která postaví v Modřanech dům, do domu přivede Soňu a do modrého pokoje nastěhuje klavír. Soňa bude brnkat *Letěla bělounká holubička* a s bílými pŕlmesíci nad krátkými punčochami čas od času tiše řihne Lexovi do ucha.

Než se probere, je v debetu. Na rozdíl od Chramosty nikdy nepochopí základní pravdu hry: kdo chce žít v klidné vile v Modřanech, tomu musí patřit polovina Václaváku a nikdy se nesmí spokojit s tím, co má. Taková je ta hra. Ať se vzteká, švindluje, myslí dopředu, investuje, ukládá do banky nebo hromadí peníze doma, neumí riskovat ani podrazit. Do modřanské vily uvádí Soňu pravidelně Chramosta. Trauma.

Rudolf přečetl pravidla hry a pravil: – Protože jsi Lexa. Vzpomeň na strýce Leopolda!

Eliška zvedla od plotny dva plechy a ukázala očima na kanape.

– A na strýce Ottu, pokračuje Rudolf.

A Eliška, smažíc řízky, přiložila si ukazovák ke spánku a předvedla umírajícího ochotníka.

– A co strejda Karel?

V kuchyni vypuklo ticho.

– Co strejda Karel? Co je s ním?

Ticho pukalo, košťatělo, rostlo.

– Karla mi nepřipomínej! pronesl temně Rudolf.

– Karla tatínkovi nepřipomínej, pitvoří se rozpalená matka, – sedí.

– Eliško!

– Kde sedí...? Jak sedí...? To von nemůže chodit? A může si lehnout?

– Je zavřený, Miloušku, triumfuje Eliška. – Může si lehnout, až mu spustí pryčnu.

Rudolf se rozčilil. – To máš z pitomých filmů. Psal, že tam mají vojenské palandy.

– A proč?

– Zeptej se tatínka, proč!

Rudolf si zapaluje, ačkoli ví, že nemá kouřit na lačno.

– Tak zeptáš se ho, nebo ne! nařizuje matka synovi. Lexovi je tatínka líto. Tuší, že odpověď nebude lehká, bude-li vůbec jaká, tuší, že tatínek sám neví, ač by věděl rád, a že ho to mrzí, protože jinak ví všechno. Ale zeptat se musí, neboť jeho ústy se ptá matka. A tu se v synovi probudila mužská solidarita, a veden záhadnou schopností Lexů – ulamovat hroty kritickým situacím, položil otázku:

– Proč tam, tatínku, mají vojenské palandy?
– Ježíšmarjá...! sekla vidličkou o pánev.
– Připálí se ti řízky, Eliško, usmál se otec pod vousy a zamrkal na syna.

Ale Eliška už je červená, jako kdyby právě vyšplhala ke stropu tělocvičny bez přírazu. – Já ti to tedy povím, Miloušku. Každému není dáno, aby se vlastní pílí vypracoval jako můj dědeček a tvůj pradědeček Antonín Fejfárek z Meziříčí, který se stal v cizinecké legii generálem. Ze strýčka Karla se stal kriminálník.

– Ale nikoho nezabil... nekradl..., protestuje Rudolf.
– Mlč, teď vysvětluju já! Kriminálník! A kdo ho zavřel? Takoví jako tvůj tatínek.

– Eliško... proboha..., sepjál otec ruce.
– Tady vůbec nejde o palandy. Totiž! Podle mého názoru může za všechno babička, tvoje matka, Rudolfe. Nedokážu pochopit, proč všem synům dala ta hrozná habsburská jména.

Zamával rukama, vstal a opět usedl. Odpověděl velmi tiše, jako když začíná unikat pára z papiňáku: – Všimni si, Eliško, že nežijeme v době Tyrše a Fügnera nebo Vanička a Scheinera.

– Tys něco proved, tati?

Zoufale zavrtěl hlavou.

– Neproved. Ale není si jistej, vid'? píchla vidličkou k otci.

Lexa bezradně hledí z otce na matku. – Já tomu nerozumím...

– Nikdo tomu nerozumí. Ani tvůj tatínek, který pro mě přijel předloni na slet do Prahy, protože se bál, že mě zavřou. Cha, cháá... ani je nenapadlo mě zavřít. Ale tatínka by nám mohli zavřít, vid', tatínku.

– Banda ženských se šňůrama kolem krku ví o politice tolik, jako tady Miloušek.

– Tak Milouškovi objasni, proč je zavřený jeho strýc Karel!

– Jak mu to můžu objasnit, když neví, co je třídní boj a úchylky?

– To já nevím taky.

– Kdybys věděla, už jsme dávno večeřeli.

– Karel úchylný nebyl! ukončila Eliška debatu. Vrátila se k plotně a vztekle obrátila zčernalé řízky. Nad kamna vyplul obláček z připálené strouhanky.

– My bojujeme s pátou bé, řekl Lexa.

A pak se to stalo. Možná, že ne právě toho večera, ale ty dvě vzpomínky patří k sobě. Někdo zaklepal, někdo řekl dále a v kuchyni stáli tři muži. V montgomeráku, v baloňáku a v battledressu barvy tajga-green. Montgomerák ukázal malou knížečku, Baloňák stál o krok za ním a Battledress u dveří.

– Posad'te se, soudruzi, vyzval je Rudolf.

– My jsme sem nepřišli posedět, odmítl neutrálně Montgomerák a Lexovi se chtělo okamžitě dozpívat „my jsme sem přišli postát...”

– Karel Lexa, narozený pátého dubna tisíc devět set třináct, bytem Pardubice, Šimonkova tři sta patnáct, je váš bratr?

– Ano.

– Rudolfe...! Matka se vrhla k otci.

Lexa spatřil výjev, jaký se zatajeným dechem prohlížel v čítance: „*Loučení*“ (Rakouská policie zatýká K. H. Borovského před odjezdem do Brixenu.)

– Má ještě bratra Leopolda! vykřikla pateticky.

– Muže vám nedám!

– My vám ho nebereme, paní.

– Strejda Otta už se zastřelil v Poděbradech, přidal se snaživě Lexa,

– měl tam ženskou.

– My víme.

Rudolf ohleduplně setřásl manželku, zalovil v šuplíku v kredenci a podal Montgomerákovi stranickou legitimaci, doufaje, že se nedorozumění vysvětlí. Vzal si ji Baloňák, zběžně prolistoval a požádal o občanský průkaz. Battledress-tajga mlčel a stál pořád u dveří. Montgomerák počkal, až Baloňák prohlédne průkaz, a potom vytáhl z kapsy papír. – Povolení k domovní prohlídce. Můžete rozsvítit?

Otec kývl a Battledress-tajga u dveří otočil vypínačem. Žárovka ozářila půlku kuchyně, druhá polovina, kde stála Lexova postel, zůstala ve stínu kornoutu z Rudého práva, přišpendleného k lampě.

- Pokoj a kuchyň? zeptal se Montgomerák.
- Ano. Ještě máme špajz, půdu a kousek sklepa.
- Sklep nás nezajímá. Kde máte knihovnu?
- Vedle v pokoji.

Vešli do pokoje a dveře nechali otevřené. Battledress zůstal v kuchyni, a když chtěla Eliška do pokoje za nimi, řekl: – Zůstaňte tady!

- Dala bych jen přes postele přehoz...
- Ustelete si až potom.
- Mám ustláno, rozplakala se, – jenom ten přehoz...

Na přehoz nedošlo. Montgomerák s Baloňákem systematicky vybírali z knihovny jednu knížku po druhé, prolistovali, protřepali a nakonec nahlédli do dutiny hřbetu. Jelikož byl Rudolf Lexa vášnivý čtenář, trvala jim práce dvě hodiny. Montgomerák se několikrát začel a zdálo se, že je v pokušení si něco vypůjčit, ale reálně zvážil situaci a knihu s povzdechem odložil na manželské postele, kde peřiny zvolna placatěly pod tou tíhou. Battledress-tajga se u dveří nudil a odmítl připálené řízky, které rodina mezitím povečeřela.

Lexa se umyl teplou vodou z měděnce a byl zahánán na lože do žlutavého stínu kornoutu z novin. Když Montgomerák s Baloňákem vyšli z pokoje, ještě nespál.

Rudolf kouřil džunku a zeptal se, jestli něco našli.

- Nic, co jsme hledali. Psal vám někdy váš bratr?
- Naposled, když byla ta dražba v Dejvicích, zalhal Rudolf.
- Koupili jsme nějaké věci po bratru Leopoldovi.

Eliška se úslužně sehnula, vytáhla z trouby dva plechy a položila je na kanape. – Tady ty.

- Já vím, přikývl Montgomerák.
- Co je s Karlem? zeptal se otec.

Nevěděli nic bližšího. Měli rozkaz prohlédnout písemnosti a knihovnu. Ještě chvíli okouněli v kuchyni a zdálo se, že Montgomerák pod-

léhá útulnému kouzlu rodinného večera. Služebně zjhl, přisedl na pelest k Lexovi a povídá:

– Ty jsi Miloš, vid’?

– Ano.

– Co kdybys nám, Miloši, něco zazpíval. Mohl bys?

– Moh.

– Tak zpívej.

Rodina strnula.

– Zpívej, neboj se.

Lexa odhodil peřinu, postavil se v dlouhé noční košili na slaměný štrozok a zápachem přepáleného tuku a strouhanky pronikly líbezné tóny nesmrtelné hudby.

Létělá bělounká hólúbíčká,
pótkálá bůžíhó ándělíčká.
Dúšé z tělá,
kám jsi chtělá?
Chtělá jsém dólétět dó nébíčká.

Něco ateističtějšího by neškodilo, myslel si Rudolf a dojatá Eliška utřela slzy. Proplakala jich za život mnoho.

Dólét’ sí dúšínkó áž dó nébé,
já půjdu k děťátkú místó tébé,
tám já zlíbám,
ukólíbám.
Líbá tě nástókrát tvá mátičká.

Montgomerák s Baloňákem se během zpěvu posunuli po špičkách ke dveřím. Rudolf se vzpamatoval, když Battledress-tajga bral za kliku. – Nevezmete si řízek? spěchal s pekáčem přes kuchyň.

– Ani snad ne..., ošíval se Montgomerák.

– Jen si vemte... na cestu.

– Tak na cestu, hrábl do pekáče pro poslední kousek.
– Od rána jsme nejedli.
– Třídní boj? zašeptal Rudolf zasvěceně.
– Třídní boj, potvrdil solidárně Montgomerák, a než zmizel na chodbě, dodal: – Máte prima kluka, pane Lexo.

Seděli v autě se zhasnutými světly ještě deset minut. Rozdělili se o řízek, pokouřili a odjeli.

Tak, pane vedoucí lékaři, to je traumátko! Představte si nevinné dítě v noční košili, zpívající jako andílek, otce, skládajícího knihovnu, a matku, vytírající podlahu (co si budeme povídat, když má někdo povolení k domovní prohlídce, obvykle se nepřezouvá) a nikdo, vůbec nikdo, nejméně to dítě, ničemu nerozumí.

Za měsíc po události seděl Lexa u otce na poště a z pilnosti obsluhoval manuální telefonní ústřednu. Dělal to rád. – Pošta, přihlásil se jinošským hláskem a účastník požádal: – Slečno, spojte mi devítku! Pak se přihlásila slečna v Pardubicích a řekla Lexovi: – Nazdar, nesu ti ten Jindřichův Hradec, a Lexa odpověděl úplně rovnoprávným altem:

– Nazdar, a že je rád a děkuje, a z Pardubic se ozvalo: – Holka, já ti tady mám fofr... – Já taky, holka, povzdechl Lexa uštvaně, – ted' před uzávěrkou si vzpomenu s penězma... já nevím, co dřív, za půl hodiny mi přijede radiálka a ještě nemám zkontro... a zašveholil, jak měl odposloucháno od dospělých: – Haló, Hradec? Tady pošta Kyšice... moment! Vytáhl šňůru, zastrčil banánek do zdířky, zmáčkl knipl k sobě, od sebe... – Máte tady Hradec, hovořte! a spustil stopky.

Zaplombovali pytle, přijela radiálka, naházeli je do auta, dostali jiné, dospěli si vyměnili papíry, cvrnkli do čepic, zamkli poštu a šli domů.

Pyšně pomáhá otcí. V telefonu jej považují za slečnu, co někdy vyslechne, s tím se ani nesvěřuje.

Došli domů unaveni. Otevřeli dveře, v kuchyni u stolu sedí strýc Karel a cpe se smaženými vejci.

– Tys jim utekl!? vypálil Rudolf.
– Co blbneš, brácho? Pustili mě.
– Pohádky vykládej Elišce a klukovi. Cos proved?

- Vůbec nic.
- Měli jsme prohlídku.
- Co hledali?
- To bych se chtěl zeptat já tebe.

Strýc pokrčil rameny a vytřel kastrůlek chlebem.

– Tak já zase půjdu. Tohle si u vás schovám, ukázal na trojúhelníkové pouzdro v koutě.

- Není v tom zbraň? ohmatal Rudolf futrál.
- Ne, zachechtal se Karel, – bendžo.
- Kam chceš jít?

Mávl rukou neurčitým směrem. Pak pohladil Lexu, Rudolfovi potrásl rukou a Elišku políbil se slovy: – Dávej na něho pozor, švagrová, žije už v komunismu a tohle přechodný období ho znervózňuje. Lexové nikdy neměli trpělivost. Zmizel na chodbě a víckrát ho nikdo neviděl.

Mrskla utěrkou. – Tak k plechům do trouby a ke kanapi nám přibylo bendžo. Vy jste povedená rodinka! Můj dědeček, tvůj pradědeček, Miloušku, Antonín Fejférek z Meziříčí, to dotáhl v cizinecké legii...

- Utek, nebo neutek? přerušil ji Rudolf.
- Copak já vím?
- Co ti říkal, než jsme přišli?
- Říkal, že má hlad.

– Jestli utek, máme je tady znova. Připrav se, Miloušku, budeš zpívat.

Čekali celý večer. Matka připravila hadr na koště, přes postele rozprostřela přehoz po babičce a knihovnu přejela prachovkou.

Hráli tu pěknou hru. Reality na Václaváku, na Národní, na Příkopě, parcely na Letné, v Krči, v Modřanech. Držela bank, ožebračila oba mužské, a se slovy – žádné zoo se v Tróji stavět nebude, shrábla poslední žetony. Byli v debetu.

– Můžeš být v životě čímkoli, poradil otec synovi, – jenom nebuď obchodníkem! Otevřel okno, aby vyvětral. Venku drobně pršelo. Zadíval se do tmy a hlasitě poučil neviditelné publikum na dvorku: – Hrajte buzinec, než začnete číst Kapitál! Vyhodil cigaretu, zavřel a stáhl roletu.

Nikdo nepřišel.

KILO ŽELEZA

Muclinger zaujal již jako chlapec v prvomájovém průvodu v okresním městě Š. Přes krutou zimu se zúčastnili fotbaloví žáci jenom v dresech. Křundali v kopačkách se špunty a mrštnýma nohama s vybočenými koleny si líně přihrávali míč na mokré dlažbě, na níž tál poletující sníh. Hrají tak zvané *bago*. Špalíry na chodnících tleskají složkám a Lád'a Muclinger, ačkoliv potlesk není určen jemu, neboť před nimi jdou české házenkářky a za fotbalisty pohrkává na jedničku alegorický vůz místních mlékáren, ochutnává první slast přízně davu. Přihrává zvláště hbitě, přihrávky od spoluhráčů si vynucuje efektními gesty, na malém prostoru zcela zbytečnými, a upozorňuje na sebe artistickými výkřiky, vznášejícími se co chvíli nad pleskající prapory k šedivému nebi s temnými rázy bubnu dechovky daleko vpředu.

Ten, kdo stojí na chodníku, podporuje Ameriku, skandují házenkářky se smíchem a nikdo tomu nevěří, do průvodu by se všichni nevešli. Lád'a se točí na pětníku, elegantně stopuje polovysoké přihrávky, nahrává patičkou, placírkou i nártem, naznačuje kličky, stahovačky, klamání tělem, protože je První máj. Chce dokázat, že dobrý fotbalista je inteligentní, technicky vyspělý, ambiciózní a má vůli tvrdě pracovat.

Hrají hymny, on s míčem v ruce trčí vážně pod tribunou. Na rudé sukno průčelí promítá budoucí slavnostní okamžiky, při nichž znějí hymny a mokrý, ušpiněný, okopaný gladiátor na zeleném trávníku hledí se slzami v očích k vlajce.

Ať žije První máj, ať žije mír, my chceme gól, Hynku, Viléme, Jarmilo.

Jede sanitkou, natrásá se spolu s Dorendou a s Lexou a má chuť na jemnou Hanáckou vodku z palírny U Zeleného stromu. Ti dva k němu nevysílají obdivné pohledy, starý páprda viděl fotbal z rychlíku a mladý čumí z okna, jako by sledoval kriminálku v televizi.

Lexa pozoruje svůj jev – opticko-dynamický rozklad obrazu, ale na Muclingera myslí. Myslí na to, proč tu je, co mu chybělo, kdo jej zklamal, kdy začal a co pije.

– Jaký to tam je? promluvil poprvé libero a mávl rukou ve směru jízdy.

– Jako v lázních, odpověděl vážně Dorenda.

Lexa odlepil zrak od okénka. – Vy jste měl taky protekci, pane Muclinger?

– Já žádnou protekci nepotřebuju.

– Budete s námi bydlet na pokoji, informoval ho farář.

– Pokoje jsou třílůžkové?

– S vámi nás bude osm. Jste dobrovolník nebo výměr?

– Osm...? nevěří libero, neboť na osmilůžkovém pokoji nespal ani jako dorostenec.

– Jdete se léčit dobrovolně? opakuje farář otázku.

– No jasně. Chtěl bych si zahrát pár sezón v zahraničí. Za tvrdý.

– Na našem pokoji je velmi přátelské ovzduší, pokračuje Dorenda.

– Jeden druhého podporujeme a pomáháme si. Každý večer si vyprávíme o Jobovi, což všechny velmi povzbuzuje.

– O čem...?

– Job. Postava ze Starého zákona.

Muclinger mlčí.

– Slyšel jste někdy termín *Jobovy zvěsti*? Dnes již terminus technicus, dalo by se říci.

– Já se o techniku nezajímám. Před zápasem se uklidňuju populární hudbou a v letadle čtu detektivky nebo spím. Taky chodím do kina.

Ztichli. Dorenda přemítá, kudy povede cesta k nitru jejich nového kolegy. Lexa se snaží postulovat okenní jev obecně: rychlost protisměrného pohybu bodů, které míváme, je tím menší, čím je větší jejich vzdálenost od stanoviště pozorovatele, pohybujícího se ve směru opačném. Nepřímá úměra. Patrně bude existovat vzoreček, graf. Zeptá se profesora Zlámala.

– Aha... Lád'a Muclinger se pohnul. – Myslíte jobovky?

– Ano, ano, Jobovy zvěsti. Samejští přepadli stáda, vichřice, děti zabity...

– Jednou přišel trenér a povídá: hoši, nesu jobovku. Svaz odvolal zimní zájezd do Střední Ameriky.

– Obrovská škoda, přitakal Dorenda. – Ve Střední Americe měli zajímavé náboženství: Bůh, opeřený had, byl jakýmsi ztělesněním boha Quetzalcoatla, jehož sokem byl bůh Tezcatlipoca, a ten byl zobrazován v podobě jaguára. Když mayská kultura zanikla, Aztékové to po nich převzali a Montezuma, jejich král, pak považoval Cortéze za toho boha, který se vrátil, protože měl bílou pleť, cizí oděv a vousy. A tenhle Cortéz s půltisícovkou mužů dobyl říši a zničil celou další kulturu. Ale pikantní na tom je, že podle původní mayské víry v tom vlastně nebyl žádný rozpor, poněvadž světové věky prý katastrofou končí i začínají. Škoda, opakoval, – škoda, že jste se tam nepodíval. Vás jako sportovce by určitě zajímal dvorec pro míčové hry se zkosenými stěnami v Hondurasu, tuším ze 7. století...

– Už jsem tam byl čtyřikrát, přerušil Muclinger farářův výklad dějin Střední Ameriky.

– Ony ty jejich míčové hry měly astronomicko-mytologický podklad...

– Na každém zájezdu jsem dával dva tři góly, skóruje tvrdě libero.

Ohromený Lexa zapomněl na optický posun. – Odkud tohle všechno víte, pane Dorendo?

– Bohužel z knih. Že já jsem nehrál fotbal...

– Dobrý fotbalista musí být technicky vyspělý, inteligentní, ambiciózní a mít vůli tvrdě pracovat! poučil je nový pacient.

– No právě..., zalitoval farář.

Vjeli do brány. V léčebně už se ví, že přivázejí Lád'u Muclingera, u sanity se shromáždili všichni alkoholici. Táтамáma obstaral kytici prostých lučních květů.

Muclinger vystoupil v pozvraceném obleku, tašku adidas postavil do písku, zvedá obě ruce nad hlavu, odněkud přiletá míč a libero za neutu-

chajícího jáso tu přihlížejících kope z voleje vysokou svíčku a kytici hází davu.

Hned si jej odvádějí, popleskávají, ohmatávají, visí na něm očima, tahají se o zavazadlo, ptají se, zdali povede tréninky, rozcvičky, jak bude rozlosován turnaj, jestli bude zrušeno postavení mimo hru, v kolika zemích byl, a je-li těžší kilo železa, nebo kilo peří.

A libero řekl: – Kilo železa, teď mě nechte osprchovat.

Zástup zašuměl, kilo železa a kilo peří váží stejně, to už ví i Obuli, ale libero jim vysvětlil, ať si obojí zkusí upustit na nohu, a je po problému.

Žádné černé body na uvítanou, žádná nespravedlnost, pouze slavnostní nástup, kytice, jáso tu, ovace, všeobecné okouzlení. Kde si postěžovat? Komu vykřičet křivdu? Vedoucímu lékaři? Leda blázen. Primář taktizuje a vysvětluje, ale Lexa nežádá vysvětlení, stačí mu mlčení a ochota naslouchat.

Když zfanatizovaný zástup zmizel na ubytovně, sestoupil Lexa do kotelny, vzal koště a zametal a kropil, nejen pramínkem z hadice, ale i vlhkem, jež se tlačilo mezi víčky.

– Uhlí máme pod střechou, ještě pár kubíků dřeva a může začít mrznout.

Masák je všude. – S kýmpak si tu povídáte?

– S Hynkem, pane hlavní ošetřovateli. Shrabuje lopatou kousky uhlí, které spadly dál, a hází je na hromadu.

– S kterým Hynkem?

– S tím z Vyškova a s jeho synkem.

– Návštěvám není vstup do kotelny povolen!

– Vy zde vidíte nějakou návštěvu?

Masák zbrunátněl. – Společnost vám dává vše. Léčíte se zdarma. Co jste dal vy jí?

– Já topím v kotlích, pane hlavní ošetřovateli.

– Neumíte nic jiného?

– Topím od svých jedenadvaceti let a poznal jsem důvěrně mnoho kotlů. Naklonil se k Masákovu uchu. – Mám zkoušky i na vysokotlaké!

– Nemohl jste si najít pořádné zaměstnání?

– Našel jsem si tohle. Domníváte se, že je horší než vaše? Dal se opět do shrabování a lopata úpí na pod'obaném betonu.

– Přišel jsem za vámi... přestaňte s tím hrabáním!

Lexa přestal. – Chcete mi *propůjčit* další černé body?

– Chci vám něco navrhnout. Při vaší inteligenci...

– Moji inteligenci sem netahejte, ohradil se Lexa.

– Co když jsem jenom menší blbec?

– Menší než kdo? přivřel Masák ostražitě oči.

– Povídám, že je to relativní. Pust'te si na nohu kilo železa a dejte mi pokoj.

V kotelně se tetelí jemný prach, je cítit v nose, v ústech, a v komolém jehlanu světla z okénka i vidět. Stříbrně září v rychlém pohybu, usedá všude, i na bílé špičky Masákových kecek.

– Nabízím vám vhodný obchod, přešlápaly kecky.

– Obchody mě přestaly zajímat v deseti letech.

– Tenhle vás bude zajímat. Jste tady dost dlouho, abyste pochopil, jak je u nás organizován život, jak jsou rozděleny funkce a jaký mají význam. Kdo nechce čas prožít jako ve vězení, musí mít červené body.

– Kolik stojí červený bod? pochopil Lexa.

– Deset korun. A přivřu oči při udělování černých. Nemůžete prodělat.

– Odpustky..., zasmál se. – Vy prodáváte odpustky a udělujete abso-luci místo pokání.

– Není vám špatně? Ošetřovatel zapátral v Lexově tváři. – S kým jste si povídal?

– Chcete mi odpustit trest za hřích, nedá se rušit Lexa, – který co do viny byl již odpuštěn. Ale jak víte, jestli mám vnitřní dispozici? Nemusel bych tady pak vůbec být. Stačilo by poslat peníze složenkou a chlastat vesele dál.

– Nerozčilujte se! Masák opatrně couvá. – Nic nebylo řečeno. Nabídl jsem vám obchod, vy nejste pro, obchod se nekoná, už o něm nemlu-vme. Mohl jste vydělat.

– Vy taky.

– Oboustranný výdělek je podstatou obchodu.

– Blbost! Hrál jste někdy buzinec... byznys? Taková dětská hra. Kapitalistická, ale poučná. Vždycky někdo prohraje a vždycky Lexa. Žádná parcela v Modřanech. Když koupím Tróju, postaví zoo v Holešovicích místo jatek a na Václaváku žít nechci. Věčně v debetu. Už víte, proč jsem topičem? Hodláte dál mluvit o inteligenci? Seru na vaše červené body. Seru! Já je k životu nepotřebuju. Nechte mě v klidu topit.

– Jak chcete, vzdal se Masák. Přešel podél stěny do uhelny a přísně ukázal na místo, nad kterým se vrší tuny uhlí. – Tady bylo hovno!

– Ještě tam je, potvrdil Lexa radostně.

– Odházet! Uklidit!

– Prosím, nabídl lopatu ošetřovateli.

– *Deset* černých bodů! Vytáhl zápisník, a jak je rozčilen, nemůže najít příslušnou stránku. – *Dalších deset* vám připisuji za propálenou deku na posteli a *tři* za to, že jste v ložnici kouřil. Musel jste tam kouřit, když je deka propálená. Suma sumárum *dvacet tři* černých bodů jenom za dnešek. Ony vás ty srandičky přejdou. Deku samozřejmě nahradíte. Tak! Notes klapl. – Zítra přijdou šamotáři.

Kamarádi soutěžili, kdo nejdále dostříkne. Naplnili své zbytečné předkožkové vaky močí, palcem a ukazováčkem levé ruky zúžili ústí a pravou pak prudce zmáčkli nabubřelý nástavec. Často zmokli, ale často vítězili. Chramosta, když nebyl přetrénován, dosahoval pěti metrů. Lexa nebýval ze známých důvodů k těmto soutěžím nominován. Zato teď si všechno vynahradí. Roztočil kohoutek vodovodu, zmáčkl ochablou černou hadici, líný proud vody zapraskal, zpružněl, zavrával po stěnách a špinavém kotli, až našel cíl: sněhobílý plášť a kecky. S vodou vystřelil popílek, saze, uhelný mour a vystříkal na bělostném terči černošedý ornament dřív, než stačil ošetřovatel přibouchnout dveře.

– Tohle vám přijde draho!

Uklidnil se, vydýchal, ubral na tlaku vody a klidným pramínkem spláchl kotel i stěny. Koštětem pak poháněl černé bahníčko ke kanálu, až bylo všude čisto jako v cukrárně. Po sladké pomstě se cítí dobře. Při vykonávání jednoduché práce v něm ožívá to nejpodstatnější, prázá-

kladní, co nelze nikomu vzít ani darovat. Ví, proč topí, proč si povídá s kotlem, proč jej čistí a přejíždí hadrem, vymetá, udržuje. Strčte si vaše body za klobouk.

Tenkrát když odešel ze školy a začal topit v nemocnici, spadla mu z duše podobná tíha a bylo mu lehké, až měl chuť zpívat i na ulici. Zatímco ostatní šli za vidinou výsadních postavení, Lexa za nimi viděl jen díl své budoucí odpovědnosti. A tato hrozící odpovědnost mu svazovala ruce, tlačila jej v noci do matrací, hrozila zadusit. Při upocených raních probuzeních přemýšlel o životě a o tom, zda Emerich Weiss neměl nakonec pravdu. Kdo přemýšlí o životě, přemýšlí i o smrti, zvláště má-li na prsou kámen a nemůže dýchat. Pohřbil sny rodičů o svém povolání, ale osvobodil se.

Problémy už začaly zápisem do hudební školy. Dvakrát týdně vlekl desky a otřískaný futrál, aby realizoval matčin sen – stát se houslovým virtuosem. Nemohou-li být Lexové obchodníky, nechť jsou umělci. Cožpak nepraktičnost s nádechem tragikomična není výsadou umělců? Cožpak impulsivnost, tvrdohlavost, vybočení z řady není vlastní geniům na poli umění? Vědec ať je striktní pragmatik s chladnou úvahou a zásobou faktů, prisolených střízlivou fantazií. Umění si žádá rozlet nespoutaný předsudkem, konformním postojem, úzkoprskou morálkou a úctou k tradicím, jež si úcty nezasluhují. A hle – z debetů, střelby v Poděbradech, pochybných ateliérů, zatčení příbuzných a rodičovských rozepří jsou přednosti, obnažující svůj skrytý význam. Všechno se děje kvůli mně.

– Hraj, Miloušku!

Dochází na hodiny úzkou uličkou starých domů, stále do kopce, v těžkých dveřích lapá po dechu jako pes. Za nimi dostává přes prsty smyčcem od starého profesora s napudrovaným věnečkem vlasů a s třaslavým rukopisem. Z utrpení se může zrodit velký umělec, ale na Lexovi to pořád není vidět. Trpí jako zvíře a stejně tak hraje. Dost!

– Nemůžu dýchat, tatínku.

– Jak... nemůžeš dýchat?

– Tady mám těžko a nemůžu se nadechnout. Dusím se.

- Kdy se dusíš?
- Když tam jdu... a když hraju.
- Doma při cvičení se nedusíš?
- Ne. Doma je mi to jedno.
- A proč se dusíš?
- Bojím se.
- Bije tě?
- Ne, zapřel.
- Čeho se bojíš?
- Křičí, má červenou hlavu a já se bojím, že umře.
- Požádám ředitelku hudební školy, aby tě převedla do jiné třídy.

K profesorce Součkové. Znáš ji?

- Zním.
- A budeš dýchat... zkrátka budeš dýchat volněji. Teď jdi cvičit.
- Ano, tatínku.

Po tomto rozhovoru začaly jízdy k Emerichu Weissovi a po železitém víně dušení ustalo.

Profesorka Součková, zvaná Tamara, má obličej jako leguán, nekřičí, je apatická. Ňadra vystrčí před sebe, housle položí na ně a podbradek přitiskne na podbradek. Narodila se v Rusku, její otec, carský kapelník, emigroval do Československa před revolucí. – Prrrvni, drúga, tšéti, štvrrrta... taktuje macatou rukou s prsteny a těžký náramek opisuje opožděně stejné pohyby. – Pro dněšek stáči. Je hodná a Lexa dýchá... zkrátka dýchá volněji.

Dechové obtíže se pak objevily až na vysoké škole. Místo železitého vína, po němž se marně v obchodě pídil, posloužilo stejně dobře pivo, později rum. Pochopil, že vybočovat nebude.

Zavřel kohoutek, pečlivě stočil hadici a zaslechl další kroky. Tak rušnou kotelnu nepamatuje. Pohlédl do tmy a spatřil obrys známé postavy. – To jste vy, pane profesore?

- Ano, já. Zlámal nosí obyčejné hnědé tenisky jako Lexa. Nepovýšil mezi elitu, plnovous mu roste řídce, nepřesvědčivý, celý je takový nejistý, bojácný, po debaklu ve Voňkově testu není divu. Dnes mohl být

doma na návštěvě, dívat se na háčkující ženu, vnuk by mu mačkal puky na kalhotách. Místo toho bloumá léčebnou v teplákách s vytahanými koleny.

– Posad'te se u mě.

Rozpačitě usedá na špalek. Světlo z okénka mu ozařuje obličej s vráskami utrpení a strachu před sebou samým.

– Můžu si u vás zakouřit? Máte tady útulno.

– Zítra prý přijdou šamotáři a můžeme začít topit.

Na první pohled hodný člověk, tichý, nenáročný kantor. Sviňská choroba. S mnoha lidmi, s nimiž se Lexa v životě setkal, musel být stále ve střehu. Zdálo se mu, že jej chtějí přivést do úzkých, že se mu vysmívají, stejně jako Obuli (kurvo, ty seš učitel). A tady sedí učitel a Lexa ten pocit nemá. Kdo ví, zdali něčím podobným netrpí i profesor, oslavovaný a sebejistý Muclinger nebo vůbec všichni lidé?

– Všiml jste si někdy, pane profesore, že když se pohybujete jedním směrem, předměty, které míváte, se pohybují směrem opačným tím rychleji, čím jsou k vám blíže? Nevíte o nějakém grafu nebo vzorečku? Nedal by se tento jev vyjádřit matematicky?

– Co jste říkal?

Lexa znova pomalu a podrobně objasnil výsledek svého pozorování.

– Já jsem učil historii a němčinu, nejsem fyzik, odpověděl Zlámal, když se přinutil k pozornosti.

– Škoda.

– Jednou jsem fyziku suploval, rozhovořil se profesor chraptivě,

– v osmičce. Brali nakloněnou rovinu. Dodnes si pamatuji, že na nakloněné rovině se udrží těleso v klidu tolikrát menší silou, než je jeho tíha, kolikrát menší je výška nakloněné roviny než její délka. Říká vám to něco?

– Ano. Čím delší dráha při stejné výšce, tím menší síla je nutná. Nakreslete si pravoúhlý trojúhelník, pane profesore, jde o poměr odvěsny k přeponě, nebo naopak, a vztah lze vyjádřit goniometrickou funkcí úhlu. Když si přeponu stočíte do spirály, máte závit a platí pro něj stejná definice.

– Che... pořád tomu nerozumím. Četl jsem tu definici snad dvacetkrát a nic mi neříkala. Znáte ten pocit, kdy jste přesvědčen, že *ted'* se zblázníte? Pane Lexo, tohle přejde jen po alkoholu. Vyšel jsem tenkrát zpitomělý ze školy a došel až na nádraží a nasedl do rychlíku na Ostravu. Nevím proč. Vystoupil jsem v Pardubicích, asi proto, že jsem tam maturoval. Prošel jsem městem nazdařbůh a dal se výpadovkou na Chrudim. V Chrudimi jsem si koupil láhev koňaku a stoupal jsem do kopců. Byl večer, sníh, klouzaly mi polobotky. Nikdo za mnou nevolal, nekřičel, byl jsem svobodný, volný, noc se tvářila jako vánoční, ale byl konec masopustu a vesmír bez hranic. Zapomněl jsem na definici, kterou nemůžu pochopit, prošel jsem alejí kaštanů, obešel nějaký zámek, přečetl jsem název obce Nasavrky a okamžitě se mi vybavilo, že tu kaštanku založil kníže Aueršperk. To mě uklidnilo.

– Sinus úhlu alfa..., dumá Lexa, – kdybyste vzal v úvahu tření...

– V hospodě měli tancovačku. Koňak jsem měl už vypitý, tak jsem zaplatil patnáct korun vstupného, dal si pivo s třešňovicí a o půlnoci jsem snědl guláš a vidličku zastrčil do kapsy, právě když vyhlašovali sólo pro nějakého zvěrokleštiče Koláčka z Polánky a jeho choť. Družstevníci nesli Koláčka na ramenou, i jeho upocenou ženu, a Hlinečanka hrála *Až mě páni na vojnu zavolají*. Já jsem zpíval *A z té břízy flintu mi udělají* a bylo mi dobře. Pokračoval jsem v cestě, pořád do vrchu, jako můra za červeným světlem televizního vysílače. Pak cesta klesala, došel jsem do údolí s množstvím chat, tekla tam řeka, to mě nezajímalo, bylo mi tak báječně, že bych mohl jít věčně. Okolo přejel autobus s těmi družstevníky a uvnitř někdo tloukl na buben. A zase ticho... a na křižovatce jsem upadl. Když jsem vstal, dal jsem se cestou, k níž jsem byl právě obrácen čelem. Šlapu asi hodinu a došel jsem zpátky k tabuli s nápisem Nasavrky, prošel alejí kaštanů, kolem zámku k sokolovně, ale tam už bylo taky ticho a tma, jen pošlapané chvojí u dveří jako důkaz, že jsem si nic nevymyslel. Sedl jsem si a usnul. Pak mě našli a odvezli do nemocnice. Už nikdy mi tak dobře nebylo. Vidličku, kterou jsem sebral v Nasavrkách v hospodě, nosím pořád s sebou. Podívejte. Vytáhl z kapsy pokřivenou aluminiovou vidličku a láskyplně se usmál.

– Věřil byste, že vidličky se objevily v Čechách až koncem šestnáctého století?

– A definici jste pochopil?

– Já nevím.

– Jsme na nakloněné rovině, pane profesore, a udržíme se na ní tím snadněji, čím bude menší její výška než její délka.

Zlámal pohlédl ohromeně na Lexu. – Já tomu rozumím!

– Čemu?

– Definici... Je mi úplně jasná... správně... V hlavě se mi rozsvítilo... naráz... Já pojedu domů... pojedu! Čím je větší délka než výška. Já jsem se uzdravil! vykřikl a kotelná zaduněla ozvěnou. Dvakrát vyběhl a zase se vrátil. Mačká Lexovi ruce a směje se. – Vy jste vzácný člověk... takhle naráz... Uklidnil se, zvolna vystoupil po schodech a podzimní slunce pokleklo před tím zázrakem.

Jsem vzácný člověk, Hynku. Vzácný, řekl pan profesor. Vzácný člověk není obyčejný, vzácný člověk nevodí děti do školky, nehádá se se ženou, nekupuje nábytek, nestaví dům, vzácný člověk umírá sám, ze vzácného člověka jde strach, je obcházen a ponecháván na pospas své vzácnosti.

Uklidil náradí a pečlivě zamkl. Před kuchyní shromáždění alkoholici popíjejí kvanta limonád. Osprchoval se a oblékl teplákovou soupravu a tenisky.

Libero Muclinger leží na posteli a relaxuje.

– Vstávejte, bude oběd.

– Nechce se mi na oběd. Protáhl se, vztyčil nohy a zamlel jimi, jako když jede na kole. Má je samý sval, ale hrudník hubený a roste mu břicho.

– Pojd'te, nebo dostanete černé body.

Seskočil na podlahu a několikrát dřep, až mu zapraskalo v kloubech. – Musím bejt ve formě. Přiklátil se k Lexovi a nabídl pravici. – Já jsem Láďa, fandové mi říkají Láďo.

– Miloš, řekl Lexa.

– Potřeboval bych donést oběd, Miloši.

– Dostaneme oba černé body.
– Dám ti fotku s podpisem.
– Co mi dáš...?
– Fotku. Sáhl do brašny, vytáhl štos fotografií, jednu rozmáchle po-
depsal a podal Lexovi.

- Na co mi bude tvoje fotka?
- Můžeš si ji pověsit nad postel.
- Ale já tu nemám svoji fotku, abych ti dal taky.
- Doneseš mi oběd. Co bych dělal s tvou fotkou?
- Pověsil by sis ji nad postel.

Muclinger navštívil čtyři světadíly. Přestože ignoruje dvorec pro mí-
čové hry ze sedmého století a ze sedmi divů světa zná Pelého a dalších
šest jmen, má chuť se urazit. – Prostě tam půjdeš a řekneš, že je to pro
mě, ať mi dají víc masa. Potřebuju bílkoviny. Slib jim, že dostanou fot-
ku.

– Hod' sebou, tady nejsi v Píšťanech.
– Ty se nezajímáš o fotbal?
– Ne. A i kdyby, nemusím se zajímat o tebe.
– No tohle..., kroutí libero hlavou nad takovou ignorancí, – to sem
teda neviděl.

– Jsi alkoholik jako já.
– Já že jsem alkoholik...? Co si to dovoluješ, ty sráči? Potřebuju se
dostat do kondice, nic víc. Potřebuju klid na relaxaci. Potřebuju vy-
pnout a trénovat fyzičku. Jsem opotřebovanější, okopanejší, ale techniku
mám pořád. Přečti si noviny, chybějí individuality.

– Jak chceš. Já jdu jíst.

Libero ulehl, je zřejmé, že vstávat nemíní. U kuchyně už tlučou na
kolejnici. Na schodech potkal Obuliho s talířem, přikrytým dalším talí-
řem. V zadní kapse tepláků mu cinká příbor.

- Je tam?
- Je.
- Nesu mu oběd, oznamuje blaženě.
- Dostanete fotku, potěšil ho.

– Já vím, zubí se Obuli a s očima na talíři opatrně spěchá, aby jídlo nevystydlo.

Historie alkoholiků je historií traumat. Původně šťastné mládí se ve vzpomínkách změnilo v celou traumatologii. Co takový Muclinger mohl prožít hrozného? Lexa se obrátil v půli dvora. Přijde sice pozdě, vyfasuje černé body, ale budou stát za to poznání. Doběhl k baráku, na schodech minul Obuliho, zahleděného do fotografie s podpisem. Libero sedí na posteli a láduje se bílkovinami. Dva řízky přes celý talíř zakrývají cudně hromádku bramborového salátu.

– Prožil jsi, Lád’o, nějaké trauma? vysypal jedním dechem.

– Jaké trauma? nechápe Muclinger.

– Někaké osudové, které člověka poznamená nadlouho.

– Jo, Miloši. Meniskus. Dvakrát. Ukázal nožem na obě zjizvená kolena.

– Ne, takové ne! Něco, co se tě dotklo uvnitř, co tě trápí, nedá spát, až se dostaneš sem.

Přestal žvýkat, přemýšlí.

Lexa zapomněl i na oběd, jak je rozrušen. Farář prodával odpustky, profesor nepochopil definici, Ament hledá mimo realitu. O sobě ví dost, dokonce čím dál víc. A tenhle bezproblémový gladiátor? Co ten?

– Myslím, že nic, řekl Muclinger pomalu a načal druhý řízek.

Na dvoře se nahlas rozesmál. Vida, ono to netkví ve velikosti problému. Žádný není dost velký, žádný dost malý. Každý, koho v životě potkáme, může být zdrojem poučení, obdivu nebo lásky.

Dotloukli na kolejnici, právě poledne, teplý podzimní den. Za hradbou kopců v údolí je slyšet zvony Velké Orlice.

O tomto čase doma klátili ořechy.

Všechno je jasné. Pust’te si na nohu kilo železa.

KAPAEŠOBE

Vedoucí lékař František Dobrotka sedá na starém koženém křesle s ozdobnými hřebíčky. Hlavičky mají tvar rakouské orlice a v místech, kde popraskala kůže, zbyla z hrdého reliéfu blyštivá, ošoupaná placička.

– To jsou malí frantičí, poučil Lexu. – Stejně knoflíky, jenom o trochu větší, nosili vojáci v rakousko-uherské armádě na čepici. Je jich na křesle přesně osmdesát, spočítala je dcera, když byla malá. Jak se vám líbilo na vojně, pane Lexo?

– Mně se na vojně nelíbilo.

– Máte alespoň jedinou pěknou vzpomínku?

– Žádnou, pane vedoucí lékaři.

– Tenkrát už jste pil?

– Ne v tom smyslu jako později. Musel jsem na vojnu, když jsem odešel z vysoké školy.

– Také se vás tam dotýkala takzvaná nespravedlnost? provokuje primář pacienta.

– Podívejte, pane vedoucí lékaři, když se řekne *vis major*, znamená to nějakou nedefinovatelnou, abstraktní vyšší moc. Jenomže na vojně je to vždycky konkrétní chlápek.

Dobrotka se usmál. – Nemáte rád autority?

– Nemám. Proto jsem se nechtěl stát autoritou sám. Co z nich zbyde za padesát let? ukázal na odřené frantíky.

– Z toho, co jste mi řekl, i z toho, co jste tak pěkně napsal, usuzuji, že absence zdravé soutěživosti je vaše slabá stránka.

– Silná stránka, pane vedoucí lékaři.

– Omyl. Bud'te upřímný sám k sobě. Nikdy jste netoužil vyniknout? Být první?

– Ne.

– Bud' jste výjimka, nebo se mýlím. Ale jedináčkové, jakkoli hýčkáni, jsou v životě obvykle ambicióznější.

– Vy také nevěříte, že práce v kotelně může naplnit lidský život?

Dobrotka vstal z frantíků. – Netvařte se pořád tak všeobecně. Pochopte konečně, že jde o vás a ne o proklamace o ušlechtilosti a užitečnosti jakékoli práce. V obecné rovině je vaše tvrzení naprosto správné a nedá se mu nic vytknout. Ale jakmile postavíme vedle sebe vás a vaši práci, rozpor bije do očí. Chlap musí být v něčem první a jedinečný. Třeba nikdy není, ale ten dojem by měl mít. A potřebuje někoho, kdo jej v tom utvrzuje.

– Já mám jenom babičku, pane vedoucí lékaři, a ta mě napomíná. Jestli jsem něco pochopil, tak díky těm, kteří jsou tady se mnou. Díky Amentovi, Dorendovi, profesorovi, i ten fotbalista mi otevřel oči, dokonce i tři blbci v čele s Masákem jsou pouční. Slova si nechte, nemůžou změnit můj život. Chcete mi foukat na bebíčka, abych vrátil a měnil se k vašemu obrazu? A moje sny nechte na pokoji. Zdá se mi jen o jednom, o ženských. O všech možných, které jsem potkal i nepotkal. Vidím zadky, prsa, stehna, nic jiného, protože na nic jiného nemyslím. Na dnešek jsem se miloval s jednou umělkyní v kajaku. Zpívala árii z Hubičky. Znáte *Jásej, zpívej, skřívánku, pozdrav růže v červánku*? Nechte mě léčit a nekecejte mi do toho!

Sebral deník a odešel bez pozdravu z pracovny. Oknem je slyšet vzdalující se zpěv. *Hlásej, ptáčku, hlásej dobrý den, aj, dobrý den*, doprovázený ranami fotbalového míče.

– Pane kolego, Dobrotka otevřel dveře do pracovny doktora Voňky. – Tomu Lexovi brzy povolíme plnovous. Je tady teprve první měsíc, mluvili jsme spolu všehovšudy třikrát a už jsme v přenosu.

Jednoho tragického odpoledne, kdy matka postě opakovala oblíbený a únavný slogan o maturitě a házení lopatou, se Rudolf zeptal: – A na co mu ta maturita, Eliško, bude?

– Když někam přijde, přece jen to jinak vypadá.

– Kam?

– Však ty víš, jak to myslím.

– Kam když přijde? Otec nedovedl hroty jen ulamovat, ale také brousit. Důsledným vyžadováním odpovědí vyvolával ve svém okolí hysterické záchvaty.

– Kdyby si chtěl jednou vzít Soničku..., snovala dál budoucnost jediného dítěte.

– Já si ji nevezmu! řekl Lexa, kterému Soňa dávno přestala říhat do ucha. – Co máte pořád s tou maturitou?

– Uděláš si maturitu a pak půjdeš na vysokou.

– A pak budeš házet lopatou, dokončil Rudolf předpověď skvělé kariéry. A jen to dořekl, celý se sesul. Poklesl mu koutek, zaplavaly oči a nedíval se na nikoho, jenom na zeď, pořád na jedno místo. Eliška k němu přiskočila, chytila jej za ruku a ruka byla bezvládná a noha taky. Z úst mu vytékala slina, zvláštní, dlouhá, táhla se až na koleno a nemohla se přetrhnout. Chtěl něco říci, ale jak otevřel ústa, vydal jenom zvuk, při němž se vylil celý rybníček slin, který dosud napájel tu dlouhou slinu, a ta se konečně přetrhla.

– Utíkej pro doktora!

Lexa sedl na kolo, šlape jako štvanec, jede k Landům do vily s al-tánkem, kde lepil kajak. Prší. Jenom aby byl Landa doma.

Otevřela Soňa. Stačil si všimnout, že jí vyrostla prsa, stydí se za ten poznaček, připadá mu, že tím otci přitěžuje. Stojí přede dveřmi a od Soniny hrudi nemůže spustit oči. Ňadra jsou kulatá, posazená daleko od sebe. Soňa vyrostla, je vyšší než Lexa, krásnější, nedostupnější, úplně cizí ženská. – Je doma pan doktor?

– Chceš mu něco?

Směje se, má sličný obličej, vždycky bývala vymydlená a upravená, co Lexa pamatuje, ani jako úplně malé dítě nenosila nudli u nosu.

Doktor Landa se vysoukal z bytu, něco dojídá.

– Tatínkovi je špatně, pane doktore.

– Navečer se u vás stavím, vzal Lexu na vědomí.

– A nemohl byste teď hned?

– Hned? zamrkal. – Copak se stalo?

– Asi... já tomu nerozumím.

– Může se hýbat?

– Nemluví, má takovou dlouhou slinu a divně kouká.

Doktor ožil. – Pojedu autem! rozhodl. – Jsi tu pěšky?

– Na kole.

– Maminka je doma?

– Je.

– Nespěchej. Počkej tady, až se vrátím, všechno zařídím. Soňo, uvař mu čaj. V předsíni vzal brašnu, bouchla dvířka od tudora, zavrčel motor a Lexa ještě slyší, jak Landa řadí a jak mu to nejde.

– Pojd' dál, řekla a neuhnula. – A nezouvej se.

Musí se kolem ní protáhnout. Ale jak se protáhnout a nedotknout se těch... té hrudi? Nebylo vyhnutí. Je rád, že se nemusí zouvat, určitě má na ponožce díru, cítí chlad mokré boty na patě.

– Na, učeš se! Prosím tě, Lexo, jak se to češeš? Ukaž! Vytřela mu hlavu ručníkem, češe ho. Čichá vůni mýdla a ještě nějakou, tu ještě nikdy nečichal.

Sedí, srká čaj, voní deštěm, na dosah ruky Soňu, stejně starou jako on, ale už skoro slečnu, a má díru na ponožce. Touží vztáhnout ruku, porušit napětí, snad by se mu ulevilo. Ale současně se bojí udělat něco tak zakázaného a opovrženého, dvojnásob nemravného, protože doma je otec, kterého ranila mrtvice, a matka by řekla: vidíš, kdyby ses choval slušně, mohl být tatínek zdrav.

– Vezmi si boží milosti, Kateřina pekla. Něco ti zahraju, chceš?

Souhlasí. Nebude tak blízko, ale může si ji nepokrytě prohlížet. Bere si boží milosti a poslouchá. Soňa hraje, jako by dýchala, prostě, samozřejmě. Hraje prosta jakékoli ekvilibristiky. Ne jako fotbalisté, kteří, dají-li gól, mohou se pominout. Ona dává gól každým úderem, každým pohazením klávesy, takovou radost to v člověku budí, až se tlačí srdce do krku. Děkuje Soně za tu hru, je mu, jako by ji objímal, a přitom nemá pocit zakázaného, nemravného a opovrženého. Našla způsob, jak naplnit touhu a zůstat čistým.

– Chopin, řekla. – Nokturno.

Mlčí. Není třeba pořád mluvit. Boží milosti jsou sladké a zůstává po nich hořko v ústech.

– Zahrát Chopina je kumšt. Profesorka tvrdí, že v mém věku to ani nejde. Ne technicky. Ale pochopit skladbu. Myslíš, že jsem hrála dobře?

– Myslím, že jo. Moc hezky.

– Ještě hraješ na housle?

– Už ne. Od té doby, co nehraju, je mi líp.

– Tobě při tom bylo špatně?

– No jo.

– Proč?

– Já nevím. Nejlíp je mi, když hraješ ty.

– Pro tebe se dobře hraje. Povídáme si, mlčíme a nemůžeme se pohádat.

Kdo slyší takovou hudbu, souhlasí se vším.

– Uvařím ti ještě čaj. A ber si boží milosti.

Děšť ustal, setmělo se. Lékař přijel, nějak se mu nechtělo nahoru, dlouho kutil něco v garáži, pak vyšel po schodech a hledí na Lexu tím doktorským pohledem, z něhož každý inteligentní člověk okamžitě vyčte, jak se věci mají. Ale Lexa nic nevyčetl a doktor Landa musel promluvit. – Tatínek ti umřel, Miloši.

A Lexu přepadla stará dušnost, dýchá, dýchá, nemůže dodechnout. Jako v ponorce sovětští námořníci, které viděl ve filmu. Položili ho na gauč, dostal tabletku a na chvíli usnul. Dýchá klidně a povrchně, jenom tak, jak potřebuje, a nějak velí něco neznámého v mozku.

Sedí s otcem na zahrádce za poštou, malý vodotrysk udržuje v proudu pingpongový míček. Míček poskakuje, otáčí se, je vynesena na nejvyšší bod, tetelí se, prudce padá, zdá se, že spadne docela, ale nový nápor vody vynáší kuličku na vrcholek, pořád dokola. – Život je jako ten míček, sleduje otec vodotrysk. – Vrtíš se, poskakuješ nahoru dolů, pak ti někdo vypne vodu a je po humoru.

Probudil se, poděkoval a pravidelně dýchaje došel domů. Před domem si vzpomněl, že nechal u Landů kolo.

Matka pláče, objala křečovitě syna. Otec leží na Lexově posteli v kuchyni, oblečený v černých šatech jako do plesu, s červenou kravatou, kterou měl nejraději. Je bez bot a palce v ponožkách trčí směšně ke stropu. Na stolku u postele stojí oprýskaný Kašpárek.

– Kapaešobe..., zašeptal Lexa.

– Žil ještě půl hodiny, než přišel doktor. Pořád opakoval: Kapaešobe, Kapaešobe... Vzpomněla jsem si na Kašpárka, kterého jsme ti koupili, když jsi byl malý. Vzadu měl kličku, klička se natáhla, Kašpárek tancoval. Pojmenoval jsi ho *Kašpárek se šroubkem*. A protože jsi neuměl mluvit, vyšlo z toho *Kapaešobe*. Ted' si na hračku vzpomněl, nevím proč. Jak nemohl mluvit, říkal to přesně, jako ty tenkrát. Kapaešobe. Našla jsem Kašpárka na půdě a přinesla ho, aby na něj viděl. Kdo ví, proč po něm toužil, když ten Kašpárek má takové divné oči. On měl tatínek moc všelijakých podobenství, všechno přirovnával k člověku, i takové blbůstky jako tahle. A doktorovi říkal, sotva jsme mu rozuměli, doktorovi říkal: mně nevadí, že nemůžu hejbat rukou a nohou, mně vadí, že jsem tak rychle zblblnul. Potom umřel. Nemáš hlad, Miloušku?

Nemá hlad. Ještě cítí boží milosti, které jedl k Chopinovi.

– Budeme se střídat, rozhodla matka, – stejně neusnu.

Když se docela setmělo, sedl si Lexa ke stolu v kuchyni, aby napsal seznam adres na zítřejší parte. Rozsvítil, trochu se bojí. Otcovy ponožky trčí nehybně, tikají hodiny, Kapaešobe nezúčastněně a oprýskaně civí. Kuchyň je zalita světlem, jen postel s tělem v černém zůstává v milosrdném stínu kornoutu z Rudého práva. Otcí podvázali bradu šátkem, vypadá, jako by ho bolel zub. Dodal si odvahy a přistoupil k posteli. Nic se nehýbe, všude mrtvý klid, jen pod Eliškou v ložnici zavržala drátěnka. Položil dlaň na klopý otcova saka. Je překvapen tím vjemem, zcela odlišným od pocitu, vnímaného při dotyku živého těla. Na mrtvého nikdy nesahal, a přesto podobný hmatový zážitek okusil.

Vánoce 1944. Šmejdí po kuchyni, tahá za sebou Kašpárka, skanduje básničku na vánoční besídku.

Všude radost, tváře smavé,
štěstí volnost ve srdci.
I já vítám Spasitele,
který přišel do noci.
Do noci mých hříchů, lkaní,
do mých zmatků, bolů, běd,
ke mně se teď v lásce sklání,
nový den mi vzešel hned.

- Ještě jednou, Miloušku, poprosila, válejíc šišky huse.
- Dost komedie! vykřikl Rudolf. – Jaké má čtyřleté dítě hříchy, zmatky, boly a bědy...?
- Básničku vybral pastýř.
- Všude radost, tváře smavé, ve čtyřiačtyřicátém!
- Brzy bude konec války.
- Chvilku recituj, Miloušku, a začnu věřit, že je pastýř u partyzánů.
- Ještě jednou, Miloušku, poprosila Eliška a hřbetem ruky od šrotu setřela slzu.

S dvorkem sousedí továrnička. Před válkou se v ní vyráběly kancelářské sešívačky. Dnes odtud expedují mrňavounké součástky v bednách s nápisem *Messerschmidt*. Krmení husy probíhá utajeně, každého podvečera jí Eliška cpe šišky do krku. Rudolf hlídá na chodníku, kouří ze špičky, je v civilu, jenom na hlavě má poštácký kastrůlek. Továrničku řídí inženýr Brunner, mladý, šarmantní, nešťastně neárijský. Chodí kolem z práce v čase krmení, slyší husu kejhat, nezaposlouchá se, nezprísní.

– Je Němec, uvažuje Rudolf, – ale moc slušnej člověk. Kdyby chtěl, Eliško, všechny nás seberou.

Zničehonic sebrali naproti u Marků oba syny, kteří v továrně pracovali. Husa kejhá, matka jí cpe konspirativně šišky do krku, otec vachuje před domem. – Guten Abend, Herr Direktor...

Šrot pašovali z vesnice na dětském kočárku. Přes pytel přehodili deku, na deku posadili Lexu. Jede se mu dobře, je výš než jindy, vtom je potká Brunner. Opodál dva četníci. Ale pan inženýr se usmívá...

– Moc slušnej člověk, Eliško. Ani nemrk. Vidělas?

Lexa trůní na pytli, na Lexovi Kapaešobe. Nejprve by museli sundat Kašpárka, pak Lexu a potom píchnout do pytle. Pohodlnější by bylo dítě vůbec nesundavat a připíchnout je k pytli jako štukového andělíčka. Co říkáte, pane Brunner? Nejprve by vjel bajonet do Lexy (moc hodnej chlapec), pak do šrotu. Pan Brunner by se usmíval a četníci by se usmívali, možná, že i rodiče by se usmívali, jak se ten chlapec k pytli připíchnutý pěkně vyjímá. A husa by přibývala po krevnatém šrotu. Guten Tag, Herr Brunner, schönes Wetter, was sagen Sie?

Jednou přišel Rudolf domů a prohlásil: – Kluci Markovi jsou po smrti. Zastřelili je v Pardubicích na Zámečku. Ten Brunner je, Eliško, přece jen kurva. A dodal zbytečně neuvědoměle: – Dobrej Němec – mrtvej Němec.

Lexa hlídá s otcem před domem, husa se chová tiše, je obleva. Pan inženýr kráčí z továrničky, Lexa napouští rybníčky pod chodníkem a zpívá: – Dobrej Němééc mrtvej Němééc... lálálá... ten Brunner je přece jen kurvá a kurvá a kurvá... tralalá...

Voda teče do kanálku, v otci by se krve nedořezal.

– Guten Abend, Herr Brunner...

Pan Brunner nabízí memfisku, otci se třese ruka.

– Sind Sie krank, Herr Lexa?

A tatínek říká, že má vředy a že ho to bere.

– Je kurvá... je kurvá... ten Brunner je, Eliško, přece jen kurvá...

Otec mu dupl na nohu a zlomil mu malíček. Brečí, je bit. (Všichni bysme šli do koncentráku!) A maminka jej hladí i tluče, pláče se i směje, protože Miloušek řekl Brunnerovi, že je kurva, a tatínek za to dostal memfisku. Ke mně se teď v lásce sklání, nový den mi vzešel hned.

Dosud má dlaň na otcově studené hrudi. To je ten pocit: sedí na pytli šrotu a drží se, aby nespádl. Jako pytel se šrotem. Přesně.

Posunul dlaň výš, kde bývalo tlukoucí srdce. Nahmatal kapsičku, ve které se nosí kapesníčky, plnicí pera nebo brýle. Otec tam nosil cigarety. Ted' je prázdná. Přešel kuchyň ke kredenci a opatrně, aby neklapl zámek, otevřel dvířka. Vlevo vzadu, tam jsou. Vzal jednu krabičku cigaret, vrátil se k posteli a zasunul ji mrtvému do kapsičky svátečního kabátu. – Na cestu, tatínku...

Jak vidíte, pane vedoucí lékaři, na světě není nic samoúčelného kromě člověka. Proto netouží být první. Točíte se v proudu, vrtíte, už málem padáte, vtom vás záhadná síla vynese na vrcholek, kde se jediný pramen láme v množství drobných, ty se vracejí, tříští, pak někdo vypne vodu a je po humoru. A člověk civí. Kapaešobe.

HAVAJSKÉ KYTARY

Vážená paní doktorko Horojová, posílám Vám dopis z blázince. Ono nejde zcela přesně o blázinec, ale blázinec tu je. Pracujete stále v nemocnici, kde jsme se rychle poznali a odkud jsem odešel topit jinam, neboť jsem se nemohl dívat na Vaše těhotenství? Věřte, že jsem již žádnou ženu po Vás nemiloval. Tady se Lexa zarazil a uvažoval, může-li napsat takovou lež. Po chvílce váhání poslední větu uvážlivě škrtl. V prostředí, v jakém pobývám, se člověk neubrání vzpomínkám a hodnocení svého života. Věsti deník patří k povinnostem pacientů, a pro mě je ta povinnost zvlášť milá. Plodně stránek je věnováno Vám. Znovu zvedl ruku, ale tentokrát větu ponechal. Proč nepotěšit? Odložil propisovačku. Protože má hezké vzpomínky na noční šichty v kotelně? Protože byl tehdy sám potěšen zájmem vzdělané ženy? Protože v něm našla muže výjimečného a vzácného? Jejich poslední setkání se od předchozích lišilo. Přišla do kotelny po večerní vizitě, nedočkavě stavěl na kávu a těšil se na aseptickou lásku. Nosil denně čisté montérky, měl čtrnáctery a posílal je babičce prát.

Toho večera nešla dál a zůstala stát mezi dveřmi.

– Přišla jsem vám jenom něco povědět, Lexo.

– Nemáte čas, Aninko? Nějaký případ?

– Ano. Případ. Jsem těhotná.

– Vy jste... těhotná?

Kývla a tvářila se jako doktor Landa, když oznamoval otcovu smrt. Tenhle ochotnický účastný výraz je snad na těch fakultách učí.

– Se mnou?

– S vámi, Lexo.

Posadil se. Vždycky předpokládal, že lékařka si dává pozor, že ví, jak na to. Odborník se přece nenechá oplodnit jako králík. Konečně chápe, proč toužila po milování až do konce. Když bylo zřejmé, že se chce odtáhnout, přidržela jej a zašeptala: Neboj se, neboj! Zachechtal se. Jenom

v takovém případě mu tykala. Neboj se, neboj, ty můj malej samečku. Což on považoval za lásku.

- Čemu se smějete, Lexo?
- Člověk se obvykle zasměje, když něčemu porozumí.
- Chtěla bych vám poděkovat.
- Jste praktická.
- Děkuji vám, Lexo.

Tehdy se otočil a řekl: – Není zač, paní doktorko, vypadněte! Nepovoláné osoby sem nemají přístup.

Chtěla oplodnit. Chladně, vypočítavě, vědecky. Netoužila po muži, nechala si mužem udělat dítě. Mužem, který neskýtal záruku, že se bude chtít o dítě, matku a hnízdo starat. A kdyby se náhodou starat chtěl, nikdo mu neuvěří. U soudu se věří ženské. Ukáže na vás a můžete se stát otcem. *Anebo neukáže a nemůžete.* Bude-li na důkazu trvat, vymůže si alimony.

Netrval na ničem a ponechal Aninčině okolí, a možná i samotné Anince, iluzi, že má dítě s panem docentem. Ponížila ho. Obecní kozel, býček, kohout, chodící schránka na spermie, bohužel, zatím nezbytná.

Proč jí píše? Nevyzná se ve svém nitru natolik, aby si dovedl odpovědět. Cítí pozdní odpovědnost, kterou po něm nikdo nežádá? Nebo se chce pomstít? Nebo obojí? Vždyť už si nedokáže vybavit ani její podobu. Pamatuje si, že měla světlé vlasy a nosila bílé ponožky. Nikdy ji nepotkal v civilu, vždycky jen v plášti, v kalhotách a v košili. V kotelně na sobě neměla nic, jen ty bílé ponožky. Na židli ležely pohozené Lexovy montérky společně s jejím oblečením v tmavomodrobílém propletenci a jemu se točila hlava z převahy nad intelektuálkou. Všehovšudy měl převahu sedmnáctkrát, a to ještě zdánlivou, jak se ukázalo.

Pokračuje v dopise. *Syn jistě vyrostl, o tci mu vyprávíte pohádky. Nemíním se plést do Vašeho života, ale mám povinnost oznámit Vám, že jsem alkoholik. Nemyslím, že beznadějný případ, ani nevím, jsou-li sklony k alkoholismu dědičné, to víte lépe než já. Předal jsem Vašemu potomku nějaký genetický kód (říká se tomu tak?) a budu mít čisté svědomí, když*

Vás upozorním, že byste s tím kódem měla počítat. Miloš Lexa, léčebna Otava v Orlických horách.

Tak, Aninko! Pozoruj milovaného syna, vyčti mu první pivo, dostaň hysterický záchvat nad náhodným podroušením. On měl předky flamendry, babička se mohla uzoufat, musela bys znát celou rodinu, v kotelně jste si toho moc neřekli. Každý musí mít nějaké předky, takový synek nesmí viset v luftě. Na co by své selhání jednou sváděl? Věř mu, Aninko, dělá to jen pro tebe. Dědičnost je docela pohodlný důvod.

Mrazivá rána s teplotou hluboko pod nulou. V léčebně se topí. Ložnice č. 2 vzala kotelnu do péče, v topení se střídají všichni kromě Muclingera. Lexa vykonává funkci odborného poradce. Ložnici bylo za iniciativu uděleno dvě stě čtyřicet červených bodů, které A. Z. Machatý rozdělil pacientům. Každý obdržel po třiceti, Lexa šedesát (konečně si nahra-bal). Muclinger nic. Muclinger je nepotřebuje, má individuální léčebný plán (podobnost s individuálním studijním plánem není náhodná), který sestává z přijímání potravy a spánku. Žere a chrní. Dnes není ani na rozcvičce.

Irena ukryla řadra do tlustého svetru, píská a muži hopsají. Napadl sníh a koulování plní funkci uvolnění s nácvikem kontaktu a odreagováním z agresivity hravou a přirozenou formou. Jánošík, Markvart a Obuli se odreagovávají tak přirozeně, že Lexovi, Honzíčkovi a Prostřednímu teče krev z nosu. Nevadí. Jsme muži a chceme být lepší. Heslo dne: *Jen pílí, která neumdlévá, zjeví se pravdy tajně skrytý břeh.*

- Vy jste nedojedl snídani, Lexo!
- Nedojedl, pane hlavní ošetřovateli.
- A nevíte, kam patří zbytky?
- Víím, pane hlavní ošetřovateli.
- Proč jste je vrátil s nádobím?
- Zapomněl jsem.
- Když teď máte šedesát červených bodů, neznamená to, že si můžete dělat, co chcete! Co si vůbec myslíte?
- Já si nic nemyslím.

- Ale myslíte... Já vím moc dobře, co si myslíte!
- Když to víte, proč se ptáte?
- Nějak vám narostl hřebínek. Pojd'te sem! Vám tekla krev z nosu.
- Ano.
- Proč?
- Upadl jsem při rozcvičce.
- Dneska jste třetí. Znáte heslo dne?
- Jen pílí, která...
- Která neumdlévá, pomáhá Masák.
- ... která neumdlévá, zjeví se pravda.
- Zjev se pravdy tajně skrytý břeh, Lexa!
- Ano.
- Opakujte to!
- Jen pílí, která neumdlévá, zjeví se pravdy tajně skrytý břeh. Citát jako ze Shakespeara, pane hlavní ošetřovateli.
- Nedělejte ze sebe blbce a nepadejte při rozcvičkách!

Je mu zima. Topiči jsou zchoulostivělí a v horách zvlášť profukuje, přestože léčebna je skrytá v díži obklopené vrcholky kopců. Plstěné boty by se hodily. Přitáhl ke krku vatovaný kabát a vzdálenost mezi jídelnou a ubytovnou se snaží přeběhnout co nejrychleji. Čeká jej rozprava v rotundě, odpolední arteterapie a nesmí zapomenout dohlížet na kotel. Dnes topí farář. Je sečtělý, ale nešika. Obvykle zasype oheň a pak se jemně diví, proč plamen skomírá.

Otevře dvířka, aby se podíval, a kotel bouchne. Hynek a Montezuma vyžadují zcela jiný přístup, pane Dorendo. Vysvětlete faráři, že si vyrábí generátorový plyn. V Epištolách sv. Pavla ke Korintským se o tom nedoče.

Vyběhl po schodech, spěchá chodbou k ložnici.

- Pane Lexo! Ze dveří záchodu vystrčil hlavu Ament.
- Není na chodbě nikdo?
- Není.
- Pojd'te dovnitř!
- Ale jen na chvíli. V osm začíná rozprava v rotundě.

– Jděte do háje s rozpravou! Malíř mává skicákem a tužkou, je rozrušený, neoholený a lesknou se mu oči.

– Podívejte na tu krásu! Půl roku po ní šlapu jako slepec... až dneska ráno... fantastické...! Nebyl jsem na rozcvičce ani na snídani. Kreslím. Když někdo jde, musím se zavřít na záchod a splachovat. Hrozně mě to zdržuje.

Lexa se rozhlíží, ale nevidí nic, co by stálo za skicování. Jen tři popraskané pisoárové mušle s nezbytnými podkladky páchnoucího dezodorantu.

– Nevidíte? Tady... tady... všude! mumlá rozčilený malíř a ukazuje na podlahu. – Ted' už vím, proč mě ten hajzl přitahoval jako Fontainebleauský les.

– Dlaždičky..., uklouzlo Lexovi zklamaně.

– Dlaždičky..., našťval se malíř. – Ale ne ty šedivý! Okrový! Tvoří šachovnici. Oči...! Podívejte.

– Teraso.

– Mě prd zajímá mozaika, mramor nebo teraso. Koukněte třeba na tuhle dlaždici. Co vidíte?

– Šmouhy.

– Šmouhy vidí blbec. Vy máte oči umělce, pane Lexo, vy jste duší umělec. Já si dobře vzpomínám, když jste sledoval moji čáru. Málokdo by viděl a cítil, co vy. Vykašlete se na dlaždičky a chvíli se dívejte. Nejste na hajzlu! Nejste nikde! Jste mimo prostor a čas! Musíte vidět! vemlouvá se malíř.

– Vidím! vykřikl Lexa. – Ženský zadek, monumentální jako pomník. Celá ženská se škrábe nahoru, ale nemůže, chudinka... Utrápený obličej, vlasy až na zem... Druhá klečí... Patří jim to! Třetí... Úplnej babinec.

– Výborně! jása malíř. – A tady...?

– Dětské hlavičky... nemají tělíčka. Spousta dětských hlaviček. Nějaká zvířata... zase ženská... a muži.

– Medea prchá s argonauty. Bejci chrlí oheň a mají železná kopyta, řve Ament uchváceně. – Námořní pěchota vystupuje z lodí. Pozor! Šrap-

nely, granáty, kuličkové bomby, fosfor, miny, mrtví. V popředí invaze milenci v měkkém světle.

– Strýc Leopold vlastnil obraz. Pořád jsem myslel, že je to činžák. Ale šlo o námořníka. Nikdy jsem námořníka neviděl, až na reprodukci jako dospělý.

– Měl jste jiné oči. Člověk se dívá očima svého utrpení: ženských a chlastu.

– Peklo, řekl uznale Lexa.

– Inferno, potvrdil malíř. – Pozvu vás na vernisáž. Já mám právo malovat peklo, já ano. Jak dokončím skici, nikdo mě tady neudrží.

– Pozor...!

Vklouzli do kabinek, malíř horlivě splachuje. Příchozí postupně otevírá dveře, jež není možno zamykat zevnitř.

– Helemese... Lexa...!

– Zde, odpověděl sedící Lexa.

– Ament...

Ament si natáhl kalhoty.

– Copak tu děláte? Máte rozpravu v rotundě.

– My máme průjem, Tátoamámo.

– Po čem?

– Po včerejším špenátu.

– Po špenátu? lekl se Tátoamáma. – Před pěti roky jsme tady měli po špenátu úplavici. Co je tohle?

– Skicák.

– Toaletní papír vám nestačí?

– Nosím ho kvůli inspiraci, řekl Ament. – Jsem pozitivní fekalista jako pan Honzíček.

Tátoamáma, ukonejšen přídomkem *pozitivní*, přijímá nabízenou cigaretu. Ament mu obřadně zapaluje a zháší zápalku mohutným máváním. – Ukažte..., prohlíží ošetřovatel skicák, – pěkná ženská. Zadek jako hrobka... Řeknu panu primářovi, že jste začal malovat, určitě vás brzy pustí. Teď běžte na rozpravu. Kdyby vás našel Masák, dostanete černé body. A ráno oba na výtěr! nařídil.

– To je pech, stěžuje si cestou Ament, – ještě mi chybějí dvě dlaždičky. Cherub a Solfer.

– Doděláte je jindy.

– Jenomže jindy nemusí přijít pravá chvíle. Jindy uvidím dlaždičky. Běžový, fádňí a špatně umytý. Člověk musí umět chytit chvíli za pačesy. Boží pocel tomu říkám. Bez pocelu je život jako poušť. Občas potkáte velblouda. Nebo velbloudici.

– Víte, co by vás zachránilo? Práce a řád.

– Nebo Řád práce, ha, ha. Vám taky chyběl řád, když jste začal chlastat? zaútočil Ament.

– U mě byly důvody složitější.

– Neblbněte! Copak k pití potřebujete důvody? Úzkost vás trápí a žere! A to není důvod, ale následek něčeho, co se v sobě marně snažíme odhalit. Vzpomeňte si, jak vám bylo dobře. Stačila sklenička a odpustil jste všem, dokonce i sám sobě. My jsme se vlastně léčili. Ale tady? Tahají vás na rozpravy, z rozprav na arteterapii, z arteterapie na podmíněnej reflex, z reflexu na Voňkův test a k tomu se vám dvacet čtyři hodin denně pohybuje za prdelí Masák s barevnejma tužtíčkama. Takhle léčili tuberkulózu, když neznali bacily. Vystrkovali chudáky na sluníčko a dávali jim baštit. Pokud možno v Alpách.

– Nebo pít Ferro, přispěl Lexa, – podle kabátu.

– Správně. Někdo se vyléčil, někdo ne. Jako když madam Tereza bojuje s chudobou. Proč?

– Protože je to v nás, řekl Lexa.

– Od narození? pochybuje malíř.

– Asi od narození.

– Nevěřím. Nebyla by na světě spravedlnost a nebylo by třeba nás léčit. Stačilo by vypálit na čelo cejch a vydat zákon, že lidem s cejchem nesmí nikdy nikdo nalejt. Jsem ochoten ten cejch navrhnout. Měl by být viditelný, věčný a estetický.

– Věčný, potvrdil Lexa, – jako ten uvnitř. A jsme zase u spravedlnosti. Tam to vždycky končí.

Rotunda je velká okrouhlá místnost, vyložená modřínovým dřevem. Židle jsou uspořádány do kruhu, několik jich stojí uprostřed kolem bambusového stolečku. Nepoučený pozorovatel by se mohl domnívat, že se zde bude konat významné šachové utkání nebo veřejná spiritistická seance.

Alkoholici zaplnili amfiteátr, každý si přinesl pití, dva tři dohromady bednu limonád. Představenstvo sedí v poslední řadě. Šéf Dobrotka, asistent Voňka s tlustým poznámkovým blokem, oba ošetřovatelé, rehabilitační Irenka a V. P. Křížek. Mezi pacienty se poprvé objevil libero v rudé teplákové soupravě s bílými lampasy a se třemi stylizovanými tabákovými listy firmy Adidas na prsou.

U stolečku zasedli Machatý, Honzíček, Lexa, Dorenda a Obuli. Machatý diskusi řídí, Obuli je zván jako oponent. Personál zasahuje do debaty výjimečně. Zde je možno obdržet pouze zelené body a žádné téma není zakázané.

Irena vstala a přešla do užšího kruhu. Nemá tepláky, ale bílé kalhoty a tričko a ňadra osiřelá, bez píšťalky. Ti, kteří sedí nejbližší, cudně odvracejí pohled.

– Úvodem dnešní skupiny si procvičíme nácvik uvolnění a kontaktu, tleskla. – Uchopíme se kolem ramen... ano... a zpíváme, prosím! Píseň, kterou všichni známe.

Dobrotka usedl ke starému uchrchlanému harmoniu, našlapal měchy a zadul úvodní akord.

Alkoholici spouštějí bučivě a neochotně, až po chvíli nechávají rozeznít hlasy bez zábran. Kdy se jim stane, aby mohli bez ostychu hlaholit píseň, kterou zpívají jejich děti na pionýrských táborech. – *Černý muž pod bičem otrokáře žil...* Drží se kolem ramen, horní řady se začaly kývat ze strany na stranu, připojují se další, soused se usmívá na souseda, vzadu u dveří drží kolem krku psycholog Voňka Masáka, Masák Tá-tumámu, Tá-tumáma V. P. Křížka. Kruh je uzavřen, vlní se jako příboj, velebně, osudově, jako by šlo o přírodní úkaz. Harmonium doprovází sbor, zlomky dýchavičné polyfonie vyletují oknem nad údolí, kde si náhodný poutník připadá jako turista v alpské vesničce, v níž začala

nedělní mše. Malá skupinka uprostřed je zaklesnutá, pohyb zde není tak plynulý jako v dlouhých řadách, třístí se, muži do sebe narážejí a přetlačují se jako v ragbyovém mlýně. Táhli, táhli, ale řepu nevytáhli, glory, glory, hallelujah. Z barevné mozaiky dětství připlová vzpomínka na pionýrský tábor. Na Naďu, na očekávaná pohlazení. Tady jej nikdo nehladí. Co takhle Irenka? Koupí jí podprsenku, aby ostatní nezárali. Koupí ji v Orlici na podloubí. Jenomže v téhle velikosti mají jen saténové s kšíry od padáku. Ona je prostě nesežene. Nemíní představenstvu upoceně dokazovat své intaktní mužství. Píseň taky skončila, John Brown mrtev jest. Přidali Krásnou pannu Juliánu.

– *Kontakt s úsměvem!* tleskla krotitelka a maso se na ní zatřásl.

Muži uvolnili vypáčené klouby z ramen souseda a jeden druhého se vzájemně dotýká rukama. Dotek nesmí tlačit ani bolet, musí být pevný právě tolik, aby byl oboustranně vnímán. Řetězem proudí fluidum pospolitosti.

– *Absolutní ticho!* hypnotizuje Irena mužské. – Dotýkáme se jeden druhého, snažíme se představit si, na co myslí, a představu vyjádřit zvukem, pohybem, libovolnou akcí. Ted'!

Ozývá se troubení, mlaskání, hekání, někdo pláče, dupe, jiný koulí očima, mečí, rve si vlasy, leží na břiše, mrská zadkem, hraje na imaginární hudební nástroj, pije z láhve, rozbíjí skleničku, funí, cvakají zuby, zaduněl flatus o klenbu, tryská píseň.

– *Usmíváme se jeden na druhého!*

Roztahují koutky, zprvu trpně a nuceně, později, neboť celá situace je směšná, odhalují rty zuby, odněkud vypučí pochechtávání, přidá se další, smích kvete, zabečel hýkavý bas ze zadní řady, skupinka uprostřed se smíchem otrásá, kontakty se přerušují, ruce doprovázejí chechtot, zakrývají si obličej, tlučou do kolen, chechtot přerůstá v řev, řev ve vytí, brýlači mají orosené brýle.

Veselost opadala zvolna, jako voda po povodni. Čas od času sebou někdo škubne, uchechtne se, jako by štkal, avšak zklidnění je zjevné, sporadické recidivy řídno, ustávají docela. Lexu bolí břicho.

– Výborně, pánové! Krotitelka poděkovala a odebrala se na místo do řady.

Iniciativy se ujímá nejzkušenější pacient A. Z. Machatý. – *Alkohol vadí především těm, kteří nepijí*, pronesl úvodní gnóma, jež mělo vyburcovat k polemice odborníky.

Ale zadní řada bílých plášťů mlčí. Pacienti ze skupiny uprostřed mohou hovořit kdykoli, z auditoria se musejí přihlásit. Důležitá je aktivita, zaujmout stanovisko, kladné nebo záporné, jakékoli.

– To je pravda, pravil Honzíček, – mně například pomáhal.

– V čem?

– Když jsem nepil, měl jsem zácpu, přiznal se k příčinám svého pozitivního fekalismu.

– Trpíte obstipací? Kupujte doutníky Borneo! poradil Lexa.

– Co je to *obstipace*? zeptal se Obuli.

– Doutníky nepomáhají, namítl Honzíček.

A Lexa mu vysvětlil, že pouze kupovat nestačí, je třeba i kouřit.

Náhle vstal farář a silným hlasem jako z kazatelny prohlásil, že bude hovořit o kapce, již pohár přetekl, a počal vyprávět o prodávání odpustků. Přidává podrobnosti, jež se objevily až *post hoc*, ale nejsou o to méně zajímavé. Chlapi se baví a farář má úspěch.

Rada je na Machatém. Ale není ve své kůži, nechce se mu vyprávět, stokrát si debakly přehrál, včetně toho posledního, nejtrapnějšího. Snad by byl lepší nějaký vtip... Váhá...

– *Pust'te mu havajské kytary!* nařídil doktor Voňka z poslední řady a něco si poznamenal.

– Ne...! Kytary ne...! vykřikl Machatý.

Ale to již z reproduktorů zadyndaly havajské kytary, glissanda zaútočila na slupku duchovna a A. Z. Machatý se rozmluvil, hypnotizován ostrovní hudbou jako slepice čarou na podlaze. Bez zábran vyklápí příběh, rozprostírá jej jako umělé blitíčko a ukazuje, že nejde o nic vážného, jenom taková legrácka, ale kytary se starají, aby jej nevtáhl zpátky, když se ho potřebuje zbavit. A Lexovi se chce v tu chvíli věřit, že první člověk nezačal mluvit proto, že začal pracovat, ale protože se potřebo-

val zbavit černých myšlenek, které mu tížily svědomí. Mluví, mluví, stydí se, ale všudypřítomná havaj mění trapné přiznání v melodram, krutou vzpomínku v píseň, kdo mluví, recituje a v básni řekne všechno všem, i to, co se obvykle polyká a tlačí v žaludku.

O práci v novinách přišel před půlrokem. (*Vyhodili ho.*) Den před nástupem do Otavy zapíjel svobodu, a kde se vzal, tu se vzal, pohádkový dědeček. Machatý chtěl odejít, opravdu chtěl, ale dědeček byl jako beránek, nebo jako beran (*as lamb*), který každým otřepáním přivolává blahobyť. Joe Spencer Bogucki. Kolega. Doma má nejvyspělejší techniku, nejavantgardnější umění, nejdokonalejší demokracii, největší svobodu a nejbezbolestnější zubaře. A každé *nej* je třeba zapít. (*See you later under table.*) Se svobodou zcela rozloučený Machatý před půlnocí na Václaváku vykřikoval, parafrázuje Kanta, že jediné dvě skutečnosti jej nepřestanou udivovat na tomto světě, náhlý soumrak a nucení na stolicí. Druhou skutečností byl tak udiven, že znečistil sebe a část Václaváku. Hlídkovým vozem VB dopraven na záchytnou stanici, odkud po propuštění putuje do Otavy. A tak je, přátelé, mezi vámi a jedním z vás.

– Kdo se nám hlásí další?

– Pane Obuli, třeba vy! požádal Voňka. – *Pustíme vám taky havajské kytary.*

– Já nechci! vřeští Obuli. – Nechci kytary! Nechci s ním sedět! Nechci, aby mě poslouchal!

– Kdo? Pan Machatý? Nesmíte si to tak brát...

– Ne! Von! ukázal na Lexu. – Nebudu tady s ním sedět!

– Moment! Averte si musíme objasnit, jinak se nedohodneme.

– Dával mi příklady z počtů, žaluje Obuli.

– Je to pravda?

– *Jeden* příklad, opravil ho Lexa.

– Řekněte příklad nahlas, doporučil Voňka.

– Jestliže má osm lidí složit dvě stě metrů uhlí, kolik složí průměrně každý z nich?

– To je obtížný příklad, usoudil Voňka.

– Že jo? Proč mi ten příklad dával?

Mezitím se přihlásil kdosi iniciativní z druhé řady a řekl, že každý musí složit průměrně dvacet pět metrů.

Machátý poděkoval, a protože mu již otrnulo po zpovědi, převzal otěže diskuse. – Proč jste mu ten příklad dával, pane Lexo?

– Protože jsem ho nemohl spočítat.

– Děkuji vám, stačí, uzavřel psycholog.

– Nestačí! odporuje Machátý. Před chvílí se obnažil a teď touží obnažovat druhé. – Jsme svědky vědomé lži. Lexa samozřejmě příklad vypočítat dovede. Ale zatajil nám, že mu Obuli denně rozhazuje ustlanou postel a že mu propálil deku, která stojí tři sta padesát korun.

– Von je kurva! ukazuje Obuli rozčileně na Lexu.

– A ty seš taky kurva!

– Všichni jsme kurvy, souhlasí Lexa smířlivě.

– A všichni v rukách božích, sepal ruce farář.

– *Pusťte jim havajské kytary!*

– Ticho! Žádné kytary! Vedoucí lékař si razí cestu mezi židlemi. Židle mu překážejí, funí, konečně dorazil k bambusovému stolečku. Jediný má právo přerušit rozpravu a teď svého práva využívá. – Inteligentních lidí prý je víc, než kolik se domníváme, že jich je, pozorujeme-li dav. Přejel očima společnost. – Pozoruji vás a začínám o tom pochybovat. Bavíme se hodinu, a kde zůstaly sny, kde komplexy, kde sexualita? Zkušenější mají pomoci začátečnickům. Čekám to od vás, pane Machátý.

– Ode mě? Vy se z vašeho Freuda pominete. Sex je okamžik. Nepatrný, nestálý, nejistý a směšný. A každá teorie, která na něm staví, je stejně směšná.

– Nesouhlasím! namítl Lexa. – Sexualita není přece jen samotný pohlavní akt.

– To bych řekl, usmál se Dobrotka a pokynul Lexovi:

– Pokračujte!

– Nebudu!

– Jen mluvejte, taková chvíle nepřichází často. Máte výborného protihráče v panu Machátém.

– Pust'te mu havajské kytary! poradil zezadu Voňka, aniž zvedl hlavu od poznámek.

– Budu mlčet! řekl Lexa pevně.

– A vy, pane faráři, nic nedodáte?

– Já nevím, pane vedoucí lékaři...

– Toužíte se přece oženit...?

– Ano, ale...

– Alespoň nějaký citát z bible na závěr... něco veselejšího.

– Proč jsem nezemřel v matce, deklamuje Dorenda pateticky, – aneb vyšed z života, proč jsem nezahynul. Nyní bych ležel a odpočíval a měl bych pokoj.

– Ptáte se, nebo si stěžujete?

– Stěžuje si, ujal se Machatý faráře. – Stěžuje si na červené a černé body, na pana Masáka a jeho omezenou klaku, na libovůli, s jakou příděluje svou přízeň, na korupci, jíž jsme byli jeden po druhém svědky, na nespravedlnost. Chceme volené orgány a samosprávu! vykřikl.

– Volené orgány? zvedl Dobrotka obočí, jako by termín slyšel poprvé. Nyní musí odlehčit situaci a nedopustit, aby se mu vymkla z rukou. – Vy jste nikdy neměl pocit, že váš nadřízený je pitomější než vy?

– Velice často, řekl Machatý a zamyslel se. A tím, jak se zamyslel a zvažoval, co řekne dál, Dobrotka věděl, že jej má tam, kde chce, že konec se odehraje v jeho režii.

– Téměř pravidelně, že? přihrál.

– Téměř pravidelně, potvrdil Machatý.

– A proč pravidlo odmítáte v naší léčebně? vyčetl mu Dobrotka, rozhlédl se po ostatních a vyzval je: – Kdo si myslí, že je schopnější než jeho nadřízený, ať zvedne ruku!

Les rukou se vztyčil jako na povel.

– A kdo si to nemyslí?

Z kolektivu trčela jedna jediná ruka pana Honzíčka z ministerstva.

– Takže byste se u nás měli cítit jako ryby ve vodě...

– A co pan Honzíček? brání Machatý z posledních sil právo menšiny.

– Pan Honzíček se pouze nikdy nestane ministrem.

– Já se jím, prosím, ani stát nechci, ujistil Honzíček primáře.
– A máme to! uzavřel spokojeně Dobrotka, oddechl si a usedl k harmoniu. – Pro dnešek vám, pánové, děkuji, na závěr si opět zazpíváme Johna Browna.

Chór už otevíral ústa a Irenka zvedala ruce k dirigování, když se vzadu ozval pláč. Každý alkoholik zná pláč dobře, a jakmile jej zaslechne, je znechucen. Avšak rotundou se šířil pláč mužský. Místo znechucení zavládla zvědavost a hlavy všech se otočily za protivným zvukem.

V předposlední řadě v teplákové soupravě firmy Ády Daslera štkal libero Muclinger.

Zkušenější takové situace znali. I Lexa věděl, že na podobných sezeních, kterým sám nikdy nevěřil a kde se nedokázal patřičně uvolnit, dochází čas od času k okamžikům pravdy. Ale proč právě tenhle špílmachr?

Lád'a není k utišení. Ohleduplně podpírán z jedné strany primářem a z druhé Irenkou, šourá se do středu kruhu, nepřestává popotahovat. Primář září, Muclinger je nádhernou tečkou za dnešní nepovedenou rozpravou. Tečkou, po jaké prahne každý duchovní terapeut, je polepšeným hříšníkem, jehož zázračné prohlédnutí a obrácení je živoucím důkazem účinnosti mystické praxe, o níž nikdo neví, jak funguje, ale všichni věří, že funguje, protože nic lepšího neznají. Citové pohnutí je známkou vysoké aktivity a Muclinger obdrží nejméně deset zelených bodů.

Usadili jej na židličku a věnovali trochu času na vzpamatování. Ještě havajské kytary... a hříšník roztává, uklidňuje se, přetéká nutkáním něco sdělit. Psst, nerušit, už to teče.

– Na stadiónu v Madridu mají v šatnách skříňky z mahagonu... Myslel jsem, že je to tapeta, ale je to fakt dřevo... A ve sprchách cáká voda ze všech stran, nejenom shora... Všude jsou dírký... Víc o Madridu nevím... Jenom jsem se tam sprchoval... *Jezdil jsem se do Madridu umejt...*

– Proto jste začal pít?

– Jo.

– Jenom proto?

Zavrtěl hlavou. – Jenom proto ne.

– Láďo, byl jsi dobrej! zajechel anonymní příznivec.

– Nebyl!

– Neměl jsi slabiny! přidal se další hlas.

– Měl! Měl jsem slabiny! vyrazil umíněně. – A nejvíc energie mě stálo jejich utajení. *Já... mně nikdy nešly hlavičky.* Cudně sklonil hlavu.

A je to venku. Až v Otavě bylo slyšet, jak z Muclingera spadlo břemeno, jež s sebou vláčel od prvomájové tribuny na světové stadióny, kde mají skříňky z mahagonu. Hurá! Ted' ho máme rádi. Byl náš, ale už je náš tisíckrát víc, protože je jedním z nás. Ode dneška budeme říkat s patřičnou dávkou shovívavé nadřazenosti: Muclinger? Dobrej je, ale všimněte si, že mu nejdou hlavičky. V životě nedal gól hlavou. Ale jinak je to fajn kluk. Žádnej frajer.

Zvony Charlestonu v dáli temně zní, poslední to Johnův den, glory hallelujah. Hrnou se z rotundy, služba rovná židle.

– Lexa!

– Zde.

– Kdo dneska topí?

– Dorenda, pane hlavní ošetřovateli.

– Celou dobu byl přítomen na rozpravě...

– Vyměnil jsem si službu s Amentem, přihlásil se farář.

– Udělejte si v tom pořádek! V objektu není předepsaná teplota.

Lexa na Amenta docela zapomněl. Ani neví, kdy se ztratil. Utíká přes dvůr a vatovaný kabát ho tluče přes kolena. Otevřel plechové dveře, dole tma. Při šedesáti stupních Hynek spolehlivě hučí a zdola táhne teplý průvan. Ted' je tu chladno a klid. – Pane Ament... jste tam? Rozsvítil. Nic. – Pane Ament...? Není. Skicuje dlaždičky a oheň nechal vyhasnout.

Lexa nahlédl do útrob Hynka, na roštu září tu a tam skomírající uhlík. Rozhrábl zbytky, přihodil náruč polínek, otevřel primární a sekundární vzduch a komínovou klapku. Vyskočil plamínek, po chvilce druhý, oheň vesele a spolehlivě zaplápolal a ozářil šamotové stěny. Přidal

větší polena a připravil uhlí do násypky. Plamen se začal navršeným uhlím protahovat, ručička na teploměru stoupala.

Co když má Dobrotka pravdu? Postavil proti sobě tebe a tvé povolání a objevil rozpor.

Oni pátrají po takových rozporech, Hynku. Hledají konflikt i tam, kde není, a vždycky ho najdou. Je to jejich zaměstnání. Třeba si někdy najdu něco jiného. Ale zatím jsem spokojen. Peníze mi stačí na jídlo, na bydlení... co člověk potřebuje k životu?

Chlap musí být v něčem první a jedinečný.

První musí poslouchat víc než poslední. Nemám chuť nechat se celý život popohánět.

Ale máš, Lexo. Kdybys neměl, nepřemýšlel bys o tom. Rozpor tě zaujal. A jestliže tě zaujal, dotýká se tě.

Jsem tedy spokojen, nebo nejsem?

Někdy ano, někdy ne. Zkus odpovědět sám. Nejspokojenější jsi, když píšeš deník. Podíváš se na svůj život zvenčí a raduješ se, protože jsi stvořil něco, co tu předtím nebylo.

Vždycky to nejde tak lehce, Hynku.

Kupuj si doutníky Borneo, zabafal posměšně kotel.

Sáhl do vytahané teplákové bundy pro cigaretu a nahmatl dopis. MUDr. Anna Horojová.

Nikdy jsi neměl pocit, že tvůj nadřízený je pitomější než ty?

Neměl, Hynku. Já jsem měl vždycky pocit opačný, jenomže v kolektivu jsem se styděl přiznat. Otevřel násypku a hodil dopis do plápolajícího ohně. Syn zahynul v plamenech. Teď by ty havajské kytary potřeboval.

– Létěla bělounká hólúbíčká, pótkálá bóžíhó ándělíčká...

– Lexa...!

– Zde.

– Vy si vyzpěvujete jako na kůru.

– Nevěděl jsem, že je to zakázané, pane hlavní ošetřovateli.

– Samozřejmě, že to není zakázané.

– Dúsé z tělá, kám jsi chtělá? Chtělá jsém dólétět

– Domníváte se, že vám zpěv pomůže?

– Domnívám se, že ano.

Pamatujte si, Lexa! Člověk, který si při práci zpívá, není optimista nebo dělník s chutí k dílu, ale potenciální flákač. Dřív nebo později přestane pracovat a bude chtít jen zpívat.

Odpoledne je přivedli do místnosti s mnoha výlevkami. U každé stála otáčecí stolička, nad výlevkou lákalo zrcadlo. Pod bradou jim uvázali cinták z pogumovaného plátna. Dostali injekci a pivo. Dívali se na své překrvené obličejy a v kritickém okamžiku zavírali oči. V průčelí vomitaria viselo heslo *Čím srdce přeplněna, tím ústa přetéka*jí. Eva Olmerová jim k tomu čaji o páte zpívala z rozhlasu po drátě Sonnyboy.

Malíř Ament chyběl. V pět hodin odpoledne seděl v jídelním voze varšavského rychlíku a mohl být někde u Poděbrad. Zbyla po něm cedulka na vzorně ustlané posteli.

Z důvodu následků na můj zdravotní stav po pobytu zde došlo k silnému ochabnutí svalstva celého těla a mimořádným bolestem v hlavě. Odcházím do svého trvalého bydliště a žádám o zaslání pověřovacích listin mému alkoholologovi. Všechny formality vyřídím dodatečně a doufám, že se dostanu z psychického šoku, do něhož mne připravil zřízenec Masák a ostatní odborníci svým experimentováním. Děkuji za pochopení a jsem s pozdravem

Ament Igor, akademický malíř

P. S. Pust'te si havajské kytary. Lidstvo se zmítá v nejistotě, jen my alkoholicí víme, po čem blbneme.

2

SOŇA

VÝHODY POTOMKŮ

(1. KREMACI)

Přijela babička a přivezla protivné lidové prűpovűdky. Kdo nedojűdű, nedoroste. Kdo jű mastnű, oslepne. (Sama mastila celű život sűdlem a vidűla jako rys.) Drnkali Lexa nožem o stűl, pűřvolűval bűdu. Klűtil-li nohama, kopal svűm rodičűm hrob. Pűřitom se na Lexu dűvala, jako by otce do hrobu jűž doklűtil.

Na byt padl smutek a babűčka, kterű zűstala u Lexű natrvalo, radila: – Ničeho, Eliško, nelituj! A matka nelitovala. Vybrala z knűžky penűze, na kterű Rudolf nechtűl sűhnout, kdyby *nűco*, protože to *nűco* bylo tady. Vyzvedla je s vűdoműm, že budou použity na dobrou vűc.

Dvacet pochmurnű dűstojnűch minut v krematoriu. Vűnec od ženy a syna. Velkű kytice uműlűch liliű a babűčky. Kytice rudűch karafiűtű od zűkladnű organizace KSČ. Uműlű jűřiny od pűřibuznűch z matčiny strany, kterű Lexa neznal. Vűnec od ředitelství pošt v Boleslavi. Na polštűřku vedle katafalku Vyznamenání druhűho stupnű za dlouholetou činnost v SČSP. Vűnec od místnűho nűrodnűho vűboru, kde Rudolf Lexa pűsobil ve finančnű komisi od roku 1945.

Protože zesnulű vűbűř řečnűka nemohl ovlivnit, řečnil pastűř. Omezil se na obecnű pravdu (na trnítű cestű jsme jen jednou), pűřidal zűslužnű podrobnosti z nebožtűkova živa a veřejnou činnost bohem povolánűho zhodnotil pomocí obratu: kaűdű práce pro blaho človűka je bohu milű, ať je konűna ve jműnu rudű barvy revoluce nebo Kristovy krve. Zűvűrečnű otčenaš nikoho nepohorűil, pohnutű bylo spontűnnű a matka s babűčkou spokojenű.

Lexa plakal. Ačkoli si s otcem nikdy nevyműňovali dűvűrnosti a jejich vztah se cizűm očűm mohl jevit jako rezervovanű, otcova ironie a zdűnlivű nevűimavost, pomocí nűž se mu dařilo zakrűvat jakűkoli citovű pohnutű, pűsobily neomylnű celű život jako silnű pouto, byť by se to

zdálo sebedivnější. Lexa věděl, že je ze stejného *mužského těsta* jako Rudolf, a k dorozumění jim stačil pohled. Tuto komunikaci Eliška nechápala a každou událost hodlala nekonečně pitvat, od špatné známky ve škole až po okamžiky, kdy kolem kráčely dějiny.

– Jsi cynik a ignorant, jako tvoji bratři, říkala, když jí došly argumenty. Neboť otec, přestože dosáhl, přes akcesistu a asistenta, hodnosti poštovního revidenta, odmítl stát se inspektorem a ředitelem.

Dnes Lexa ví, že co se milující matce jevílo jako cynismus, byl úzkostlivý realismus, jímž Rudolf hodnotil události z výšin svého neokázalého intelektu bez emocí. A často, velmi často se při tom bavil. Ani jeho poslední slova před smrtí nepostrádala ironii. Nevadilo mu, že se nemůže hýbat, vadilo mu, že zblbnul.

Ta doba mezi úmrtím a pohřbem je nepříjemná. Člověk umřel, ale ještě jsme se s ním nerozloučili. Čas je vykolejený a na konci vykolejeného času čeká kremace. Po kremaci smuteční hostina, něco se sní, něco vypije, místo kutálky, odcházející ze hřbitova s řízným pochodem, padne nějaký vtip a život pokračuje, ráno musíme vstávat do práce a do školy.

Byt zaplnili neznámí příbuzní, nenápadně upozorňující na kytici z umělých jiřin, jistě jste si jí všimli, ta byla od nich. Nedalo se odejít, muselo se tam sedět ve svátečních šatech a slušně kroutit hubou. Babička smažila řízky, Eliška posmrkávala a Lexa sloužil jako důkaz toho, jak vyrostl. (*Ach bože, Miloušku, vždyť ty jsi už velký jako vaše stojací hodiny...*) Nepamatoval si, že by tyhle příbuzné v životě viděl. Pocházeli z matčiny *slušnější* strany a za otcova života se nikdy neukázali. Co by za to dal, kdyby tu seděl strýc Otto, Leopold, Karel. Dva byli skutečně mrtví, Karel žil v Austrálii, a to bylo pro Lexu totéž.

Po jídle se řeč stočila na zesnulého. Neznámý strýc za přikyvování neznámé tety bilancoval otcův život. A poněvadž bylo po kremaci, nevynechal nedostatky, které se obvykle taktně zamlčují, pokud není nebožtík z domu. Lexa se dozvěděl, že Rudolf chyboval politicky, že jeho činnost postrádala předvídatost, a aby to, až to praskne, nevadilo hlavně tomu chlapci.

Netušil, co by mohlo praskat, s pohádkami o amerických parašutistech (nikoli námořnících!) se vyrovnal v páté třídě. Hleděl z tety na strýce, ze strýce na tetu a marně se snažil určit, kdo z obou je matčin sourozenec. Byli si podobni jako dvě tabletky aspirinu, zatímco matčiny rysy na sebe dlouholetým soužitím s Rudolfem Lexou vzaly spíše jeho podobu.

– Měla bys, Eliško, navázat styk se švagrem v Austrálii, radil neznámý strýc, – mohl by vám posílat balíčky. Co říkáš, Miloušku, poslal by ti klokana... Líbil by se ti klokan? Chytré zvíře, má kapsu! Ha, ha.

Teta většinou mlčela, ale když promluvila, tak velmi hlasitě. Matce šla z rad hlava kolem.

– Neboj se, mami, uklidnil ji Lexa, – ať už to praskne nebo ne, nejdřív se něčím stanu a pak si budu házet lopatou.

– Lopatou? podivili se najedení příbuzní.

– Lopatou! Oznámil strýci: – Klokana nechci, je blbej! Nic nepraskne a o tatínkovi se nebavte!

Než odešel, hrdě práskl dveřmi a zaslechl tetinu ječivou poznámku: – Nediv se, holka, byl to přece jen táta.

Příbuzní odjeli a babička zůstala. Měla obrovskou spotřebu vody, nestačil chodit k pumpě. Od rána do večera myla nádobí. Eliška začala pracovat, peníze z knížky investovala do dvou křesel a gauče. Když jim nábytek dovezli, rozhodla: – Půjdeme všichni k Chramostovi.

Zatímco babička s Eliškou znalecky mnuly dřevité látky mezi prsty, Chramosta mladší odlákal Lexu nahoru do bytu. Šel rád. Chramosta měl vždy přichystáno nějaké překvapení, které vyráželo dech.

– Něco jsem našel. Zavři!

Poslechl, usadili se na postele v ložnici. Tlustá německá kniha obsahovala nesrozumitelný text a srozumitelné fotografie: nahé ženské. Ženské tlusté, tenké, malé, vysoké, v prádle i bez, zepředu, zezadu, z profilu, sólo, ve dvojicích i ve skupinách. Nejkrásnější držela bejkovec a bila ty méně krásné, kterým, podle toho jak se tvářily, dělal výprask dobře. Pochopil, že hledí na něco neobvyklého a vyšínutého, a byl překvapen, že

se neotřásá odporem. *Deutsche Frau und die anderen, Verlag von Th. Knapp Nachf., Hamburg 1933.*

– *Ted'* se dívej! Zpocený Chramosta zručně zalistoval.

Ve vysokých jezdeckých botách, s hrdě rozkročeným plavým pohlavím stála na fotografii s bičíkem v ruce Soňa Landová.

– To není ona!

– Je úplně stejná...

– Ale Soňa to není!

– Já vím, že ne, ty vole, řekl Chramosta a ušpiněným prstem upozornil na podrobnosti. – Chceš ji?

Lexa rychle odmítl. Pak si uvědomil, že Chramosta se může na fotku dívat, kdy chce, a taky si může co chce představovat. Po krátkém vnitřním boji souhlasil a Chramosta opatrně vytrhl stránku. – Za stovku. Kdyby na to přišel fotr, přerazí mě.

– Miloušku... ozvalo se z krámu.

Nacpal fotku za košili a pro jistotu ji přimáčkl gumou od trenýrek.

– Máš u mě stovku.

Bývalý náčelník Sokola vypoklonkoval ovdovělou sestru Lexovou s babičkou z prodejny. Lexa vyběhl za nimi. Eliška nese balík a nedá ho z ruky. Tři teplákové soupravy jsou nahoře i dole na gumičku, největší patří babičce.

– Na nic jiného se v životě nezmůžeme, brebentila doma, oblékajíc si tepláky, – než na ten gauč a fotely. Není na tom bůhvíjaká látka, ale na čem dneska je. Vždycky, když si tu večer sedneme a budeme poslouchat rádio, oblečeme si tepláky. Copak, Miloušku, tobě se klubovky nelíbí?

– Klubovky jo, zahučel Lexa.

Babička už má tepláky na sobě, nábožně usedá na gauč a pochvaluje si.

– Zkus si je! nařídila matka synovi.

– Já je nosit nebudu.

– Jen si je obleč! Chceš se válet v tom, v čem lítáš venku?

– Nechci.

– Maminko, řekněte mu něco... Kdyby tu byl táta, toho by poslech, nabírá k pláči. – Ty halt mámu už poslouchat nebudeš...

– Tak si je, Miloušku, obleč, domlouvá babička.

– Podívej, já je mám taky, a jak hřejou!

– Kdyby tu byl táta, vůbec by k takové šaškárně nedošlo! vzbouřil se Lexa.

– Já vím, že nedošlo, křičí Eliška přes slzy, – protože bysme seděli do konce života na židlích jako chudáci. Když k nám někdo přišel, jen se divil.

– Neboj se, maminko, teď se divit nebude. Kup ještě dvoje pro návštěvy a můžete konferovat.

Lidé krácejí životem, mnozí jen postrkování, a zaznamenávají tisíce zkušeností drobných i významných. Drobné zapomenou, významné paměť podrží, těch pak člověk používá při rozhodování, ty určují jeho soudy. Lexa jako by nemohl zapomenout na žádnou hloupost, s níž se v životě setkal. Všechny se pletou dohromady a v důležitých okamžicích připlouvá z vesmíru paměti jedna, která ovlivní rozhodnutí, aniž by nesla nějaké obecné poselství. Nedovede vybírat. Rozhoduje se nahodile, pod tlakem zasutých dojmů, které se přihlašují k životu proti jeho vůli.

Kdykoli si vzpomněl na *ty věci kolem pohřbu*, vybavily se mu fotely, gauč, tepláky a fotografie od Chramosty, která vyplachtila zpod košile, když si svlékal kalhoty. Papír přistál u matčiných nohou obrázkem dolů, jako padá chleba na namazanou stranu.

– Co to je?

– Nemaminkoprosímtěnedívejsenato! Jak je to dávno, co ho učila kouzelné slovíčko.

– A pročpak ne?

– Prosím... Lexova hrdost je v sázce. Musel chodit na hodiny houslí, chodil. Musel konverzovat německy, konverzoval. Musel začít hrát tenis, začal. Musí se teď dívat, jak bude ponižován? Musí. Kouzelné slovíčko nefunguje.

Nejprve se rozplakala, slzy skanuly na fotografii a zvlhčily nemravné gesto árijské blondýnky. Pak přišlo kázání: ona je bývalá sokolka a křesťanka, takové věci jsou jí cizí. *(Ale kniha je od Chramosty, ten byl náčelník.)* Jsme slušná rodina. *(Strýci Ottovi by se obrázek určitě líbil, i Lexa ho slyšel prohlašovat, že nejkrásnější chvíle v životě prožil na koňském hřebetě a na ženském břiše.)* A kdyby žil otec... *(Nikdy by fotografii neobrátil.)* Domluvte mu taky, maminko!

– Co člověk z mateřského prsu nasál, do smrti nevypotí, zamurovala babička a z bezedných hlubin lidové moudrosti vytáhla ještě jeden trumf: – Nechval ženino tílko, ale dílko!

Eliška nevěděla, co na to říci, a ve stavu naprosté zmatenosti, tak jak byla, v nových tepláčkách, odešla do kuchyně zadělat na buchtu. Těsto jí nekynulo, nadávala na kvasnice, na Lexu, na režim.

Matka jej ponížila, babička usoudila, že je zpustlík, a tatínek umřel. Život se zvrtnul.

Jaký byl vlastně táta? Ten *přece jen táta?* Tetina poznámka na rozloučenou označovala otce jako vyvrhele, jehož jediným kladem bylo otcovství, podle tety patrně náhodné. Po člověku zbudou obvykle dokumenty, které ukládal do šuplíku. Ale šuplíky mají zvláštní vlastnost: otevřeny jen zpola, protože víc nedovolí břicho, obsahují vpředu věci potřebné a používané, zato vzadu, kam se nikdo nedívá, ukrývají událostmi nahromaděné bohatství. Ať žijí šuplíky, nedobytné sejfy mlhavých rodinných ság.

Vytáhl šuplík a položil na stůl. Stará plnicí pera, gumičky od zavařenin, vyschlá lahvička inkoustu, tužky s ulámanými hroty, vyřazené, rozpadávající se peněženky se starými účtenkami, sešit kuchařských receptů, fotografie cizích lidí, parte s neznámým jménem, manželé Hovorkovi děkují za blahopřání k sňatku. Docela vzadu velké desky převázané kalounem. Nechtělo se jim ven, ale dostal je. Šuplík vrátil na místo, rozsvítil, rozvázal kaloun a usedl ke stolu.

Rudolf Lexa, nar. 26. 4. 1905, má v této obci právo domovské. V Podbořanech 30. 8. 1936. Oddací list, ženich Lexa Rudolf, nevěsta Fejfarková Eliška. Úmrtní list Lexa Václav, zemřel sešlostí věkem 1916. *(To jsi*

ty, dědečku, který jsi propil statek a koně prohrál v kartách? Že se nestydíš! To dědeček z matčiny strany, Antonín Fejfarék z Meziříčí...) Čtème dál. Kvitance. Lexa Václav, držitel čp. 16 v Podbořanech, se prokázal, že kapitál 25 zl. 20 kr., který ze zrušené povinnosti k dominiu Boleslavskému pro vyvazovací fond v Čechách na této držečnosti pojištěn jest, docela zaplatil a není žádné překážky, aby tento zaplacený vyvazovací kapitál byl knihovně vymazán. 2. listopadu 1855, od c. k. ředitelství fondu vyvazovacího v Čechách. Tak tomuhle Lexa vůbec nerozumí. Ale praprapraděda hospodařil dobře, všichni Lexové nebyli flamendři. Svatební smlouva z roku 1832... víc nevyluštil. Místo podpisů svědků tři křížky. Zato ženich i nevěsta se podepsali, předky měl vzdělané. Ještě starší kvitance z roku 1829. Vysvědčení z gymnázia, mravy chvalitebné, píle vytrvalá, vnější úprava velmi úhledná, prospěch výborný, rok 1918, tatínek byl pašák. Služební smlouva. Ředitelství pošt a telegrafů výslovně upozorňuje pana Rudolfa Lexu, že je přijímán pouze na dohodnuté potřeby a nemá nároku na trvalé umístění, Pardubice 1931. Papíry, papíry, potvrzení, vysvědčení, smlouvy, křestní listy, dekrety, životopis, konec. Ne, ještě je tu papír velmi důležitý, protože žádný stoh úředních dokumentů nenahradí jedinou myšlenku. Tehdy Lexa přečetl, a nerozuměl. Ted' se věta vynořila z paměti jako klíč k záhadě života podivného rodu. Lexovská tradice, matkou živená a otcem nepopíraná, je mýtus. Prapraprapředek „docela zaplatil a není žádné překážky, aby vyvazovací kapitál byl v knize vymazán“. Poslední papír je klíčem, poslední poznámka na čtvrtce, napsaná otcovým elegantním úřednickým rukopisem pod dojmem listování rodinným archívem. *Patří mezi výhody potomků chápat životy svých předků jako frašku.*

Patří, zaradoval se. Zvláště je-li to prospěšné a potomci jsou dospělí. Byl muž v zemi Uz, jmenoval se Job...

Strčte si vaše geny za klobouk. Některý kapitál je prostě výhodné vymazat.

ŽÍT JAKO ČLOVĚK

Devadesátý druhý budíček. Slunce se má, nedělá nic, jen bloumá po nebesích. Písníčka nelže, venku padá déšť se sněhem, přes kopce se převalují nacucané mraky a slunce nedělá vůbec nic, ani nebloumá. Přesto bude pěkný den, hlavní ošetřovatel má dovolenou. Tátumámu lze spatřit oknem, jak ustaraně šuká v břečce mezi hřištěm a baráky, Irena vyběhla z léčebného pavilónu, pohupuje naditou hrudí, ukazuje na nebe. Po chvilce oznamují reproduktory, že rozcvička odpadá.

První se žene do koupelny Muclinger, jemůž sypání popela na hlavu v rotundě prospělo. Dokáže se uvolnit a terapeutovi věří jako trenérovi. Zmizel za vrzajícími dveřmi.

– Slyšeli jste? Prostřední zaslechl vrznutí a posadil se na posteli.

– A dé cis tam, há cis zpátky... Zajímavý motiv. Sálh po deníku

– Vždycky vrzaly druhý tón dis a dneska dé...?

– To bude tím, že je v noci někdo naladil. Dorenda odchází do umývárny s ručníkem kolem krku a zkusmo několikrát pohne dveřmi, aby udělal Prostřednímu radost. Á dé cis tam, há cis zpátky. Lexu nic nepřekvapí. Může-li být moderní inferno zakleto v pomočených dlaždičkách, proč by dveře nemohly zpívat začátek budoucí symfonie? Ještě dnes si dovede představit, jak by těch pět tónů zahrál na housle.

Vlajku vztyč, hymna Václava Hrabyni, heslo dne: *Radostnou myslí ke zdraví!* První skupina terapeutické sezení, druhá skupina práce v kuchyni, třetí skupina averzivní terapie, čtvrtá skupina arteterapie, pátá skupina rehabilitace. K pohovorům budou pacienti zváni individuálně. Pozor! Ještě jednou heslo dne, abychom je nezapomněli, a rozchod.

Co je radostná mysl? Radostná může být událost nebo Vánoce. Ale mysl...? Lexa má ordinovanou celkovou masáž. Vstoupil do pavilónu, míří k rehabilitačním místnostem. Irenka čeká. Svlékl se, stojí jako Adam v bílém šeru vycíděných kachlů. – Jemně, prosím vás...

– Nejste u holiče, pane Lexo. Položte se! Odložila hodinky a prsten s kamenem, dlouho, důležitě a soustředěně si myje ruce, jako by se chystala k srdeční transplantaci.

Bože, to je slast! Takhle na něho žádná ženská v životě nesahala. Vy-tírání, vlnovité hnětení, krouživé hnětení, válení, protlačování pěstí, dlaní i špetkou, naklepávání, tepání hrstí, tepání dlaněmi, tepání vějí-řem; škubání, smetání, chvění... Irenka se třese, potí, hrábne do piksly s masážním gelem a pokračuje: přehazování stěny břišní, krouživý vý-těr břicha, nártu, jezdcový hmat, jamka podkolenní, prsty špetkou, vi-dličkou, tření zad, ramena, hrubé naklepávání páteře... Tetelí se bla-hem, vzdychá a mručí, už ví, co je radostná mysl.

Irena si navlékla prsten a hodinky takovým pohybem, jako když se chystá do plesu. Lexa se stydí, v posledních fázích masáže nedokázal zapřít své mužství. Měli by sem dát maséra a ne ženskou. Co dělat, je v zajetí symboliky mateřského prsu, jak pravil doktor Voňka, a tuto orální potřebu nahrazuje pitím. Jak by se tvářili, kdyby se člověk rodil z vejce?

- Slečno Ireno... Kolik pacientů namasírujete za den?
- Podle toho. Někdy deset, jindy žádného. Jak lékaři ordinují.
- Nevíte, proč mi masáž předepsali?

Vzala kartičku a nasadila si brýle. – Celková masáž sedmkrát. Zřejmě kvůli fyzickému kontaktu.

- Kontaktu...?
- Lidské mládě vnímá dřív dotek než řeč.
- Nejsem mládě.
- Někdo je pořád mládě. Příště si při masáži, až budete dokonale uvolněn, zkusíte představit nějakou ohrožující situaci, ano?
- Ohrožující pro koho?

Vstala, přechází po místnosti, hovoří s laskavou povýšeností. Přitom se mimochodem dotýká předmětů kolem. Dívá se na její ruce, ohmatá-vající stůl, lavici, vodovod, závěs, a vzpomíná na učitelku Kubátovou, která takto chodila, dotýkala se a vyprávěla, dokud nezazvonilo. Z do-

tykové mánie ji dokázal vyrušit jen Americký námořník nebo podobná lapálie. (Toužila po kontaktu.)

– Ohrožující pro vás (stůl). Máte chuť na alkohol (vodovod), zdá se vám, že to nevydržíte, ale ve stavu uvolnění (závěs) dokážete zvítězit. Chápete? sejmula brýle.

– Chápu. Lexa přistoupil ke stolu a důvěrně požádal:

– A nemohla byste mi příště kvůli uvolnění potichu říhnout do ucha? Vyhнала ho polonahého na chodbu a práskla za ním dveřmi.

– Stěžovala si na vás! vyčetl Dobrotka, když se uvelebil na frantících. – Hned zvedla telefon a volala. Hrozí vám další černé body. Co vás napadlo s tím řháním? Ona přece nechte váš deník!

Lexa položil na zem těžký předmět v silonovém pytli.

– Mluvila se mnou jako s blbcem, pane vedoucí lékaři. Nejsem dítě.

– Každý alkoholik je tak trochu dítě, nezdrženlivé a impulsivní.

– Nemám se taky pomočovat, abych vám vyhověl?

– Pro mne za mne, pokrčil Dobrotka rameny, – dostanete gumovku do postele a budete si sám prát. Ale uvědomte si, že by to byl krok zpátky. Jinak mi děláte radost. Vaše úvaha o neschopnosti výběru vhodných vzpomínek při rozhodování neboli, jak my říkáme, *absence adekvátních precedentních asociací a porucha jejich hierarchie*, je vynikající. Nikdy jsem nečetl od laika tak pregnantní popis. A jak jste na tom se sny, pane Lexo?

– Špatně, nic se mi nezdá.

– Nezatajujte je před námi!

– Nechápu, proč na nich tak rajtujete?

– Proč...? Vzpomínáte si například na podoby svých rodičů?

– Jen matně, přiznal Lexa, – spíš se mi vybaví podoba z fotografie.

– Správně. Ale ve snu vidíte rodiče zřetelně, že ano?

– Máte pravdu.

– Vidíte... Sen, a přesto je dokonalejší než představa při plném vědomí. Máte barevné sny?

– V poslední době pořád. Myslím, že díky barevné televizi. Babička měla černobílou a doma jsem barevné sny neměl.

Vtom Dobrotka zavětril, odsunul křeslo a došel ke knihovně. Vytáhl svazek a zalistoval. – Marchold píše o nepatrném procentu lidí s barevnými sny... Jenomže jde o publikaci z roku třicet sedm... nicméně... ano! Barevných artefaktů nebylo tolik... S žuchnutím dosedl. – Proč by na barevnost snů nemohly mít vliv i okolnosti, jaké uvádíte vy? Televize, film... Je to tak! Sklapl Marcholda a strčil do knihovny. – Je to tak, pane Lexo! Vy máte talent vidět věci z odvrácených stran. Někde jsem četl, že vědec by měl jedenkrát za sedm let změnit obor. Nikdo se dosud, pokud vím, nezamýšlel nad tím, proč přibývá lidí s barevnými sny. *A proč ne?* pravím já, když přibývá i barevných vjemů!

– Ale já jsem jen tak plácnul, brání se Lexa přívalu chvály.

– To je právě ono, Lexo! Vy jste *jen* plácl, ale na pravém místě a v pravou chvíli. Máte deset zelených bodů a ty vám nikdo nevymaže. Nikdo! Chá, chá... člověče zlatá, vaší hlavy je škoda. Někdy mi připadáte jako dítě, jindy jako byste už všechno prožil. Až dokážete vzpomínky třídit, budete blízko a záhady objevíte sám. Jsem rád, že jsme se dneska nepohádali.

– Něco jsem vám přinesl, pane vedoucí lékaři. Lexa sáhl pod židli a zvedl silonový pytel, protažený tíhou obsahu jako obrácený stratosférický balón. Když vytáhl předmět na světlo, objevilo se čtrnáct metrů ocelového lana s rukojetí na jednom konci. Druhý konec byl připevněn k objímce a z objímky pučely oblouky z ocelových pružin jako okvětní plátky. Pod abstraktním květem visela na krátkém řetízku litinová koule. – Hádejte...!

– Nepodceňujte mě, pane Lexo, poznám husitskou zbraň.

– Kdepak! Tímhle si protáhnete komín.

– Tímhle? píchl Dobrotka nedůvěřivě do železa.

– Komín protahuje kominík.

– Neléčil se váš kominík taky tady v léčebně?

– Léčil... sakra!

– Vidíte... U babičky v Podbořanech se stal podobný případ. Taky tam chodil kominík a taky věčně ožralej. Dvakrát za zimu protáhnete komín a budete spokojen.

– Co vám mohu nabídnout? zašeptal dojatý Dobrotka. – Chcete propustku na Vánoce?

– Nechci. Přistoupil k Dobrotkovi co nejbližší, až se dotýkal jeho vzdutého břicha. – Chci vědět jedinou věc, pane vedoucí lékaři, docela banální. Nevadí mi Voňkovy testy, blicí hodinky, černý muž pod bičem otrokáře, nácviky kontaktů, rozčvičky, masáže, černé body, červené, zelené, deníky, plnovousy... Chápu, že každý lék má mít atraktivní obal pro ty, kteří si na obaly potrpí, ale prozrad'te mi obsah. Musí být směšně jednoduchý...

– Je jednoduchý, přitakal Dobrotka, drže kouli jako říšské jablko.

– Překvapivě jednoduchý. Opatrně položil kouli na skleněnou desku psacího stolu, párkrát se zakymácela, až si našla svůj důlek. – Triviální a směšný. Žádný obsah totiž není, pane Lexo.

– Není...?

– Ne. Alespoň ne v tom smyslu, jak uvažujete vy.

– K čemu pak ta průvodní komedie?

Dobrotka zafrkal. – *Ta průvodní komedie, jak vy říkáte, je metoda sama.*

– Vybral jste si pohodlnou vědu, zaútočil Lexa.

– Přiznávám, že o exaktní odvětví právě nejde.

– Bodejť by šlo! Exaktní jsou na tom jenom ty body. A jakpak poznáte, že jsem zdrav?

– Víte, co je zajímavé? Že úplně stejnou otázku mi nedávno položil Obuli.

– Obuli je debil, nevykrucujte se. Jednou mi vysvětloval farář, že abstraktní hodnoty lze poměřovat zase jenom abstraktními pojmy, že metrem lásky je odpovědnost a podobně. Myslím, že měl pravdu. Prozrad'te mi jednu jedinou abstrakci, pomocí níž se v té záplavě odporných alkoholiků orientujete.

– Začneme se orientovat v tom okamžiku, kdy se dokáží orientovat oni sami. Nejdůležitější je sebekritický pohled, pramenící z poznání. Už jsme o něm mluvili.

– Z poznání čeho?

– Sebe sama.
– Poznat můžu svou vlast s Čedokem.
– Správně. Dneska vám to myslí, pane Lexo. Sebe můžete pouze *poznávat*.

Hleděli na sebe a jeden druhého litovali.

– Příště si pohovoříme o sexu, řekl primář mírně, – snad to bude zajímavější.

– Snad. Nezapomeňte protáhnout komín.

– Myslíte, že budu mít úspěch?

– Určitě.

Lexa se brouzdá od léčebného pavilónu pomalu a zklamaně. Nic mu neřekl. Vykrucuje se a uhýbá. Veškeré rady skončily praktickou ukázkou určování slovesného vidu doslova na vlastním těle. Ament měl pravdu: triky, jež jsou dobré pro ty nejpokleslejší a nejpropadlejší, ale těm už většinou nepomohou, a ti, kterým pomoci je, jimi pohrdají a jsou jim k smíchu.

– Hé, hé... Obuli. Ten mu chyběl. – Jdu za tebou, Lexo.

– Copak mi chcete, pane Obuli? Přivezli uhlí?

– Hé, hé... Dobrá zpráva za pět korun.

Lexa vytáhl peněženku. – Kolik počítáte za špatnou zprávu?

– Špatná zpráva za deset.

– Špatná stojí víc než dobrá?

– Na špatný zprávy jsou lidi zvědavější.

Ten člověk snad ani debilní není, napadlo Lexu.

– Tady je pět korun a ven s tím!

– Máš v kanceláři balík a psaní.

– Děkuju, dojdou si tam... ale, pane Obuli, vy jste se ošidil. Jde vlastně o dvě zprávy a jedna z nich může být špatná. Jaká by pak byla cena?

– Héé... Obuli se dává na ústup. V dostatečné vzdálenosti křikne:

– Kúrvó... a mizí.

Lexa za ním hledí s úsměvem. Po těch intelektuálních řečech s primářem je rozmluva s Obulim příjemným osvěžením.

Balík je neforemný, prevažuje k jednej strane, odesílatel Anna Lexová. Bendžo. A dopis? Nemá od koho dostať dopis. Pošta Praha 6 sa tváří tajomne, poťouchle, odesílatel chybí, adresa príjemce presná, smerovací číslo souhlasí, obálka bílá, dvojité, neúřední. Utrhl okraj. Japan.

Milý příteli, dovolte mi, abych Vás tak nazýval, často na Vás myslím. Snad Vám udělá radost zpráva, že se držím a pracuji. Inferno zdárně pokračuje, skici hotové. Ten velkolepý ženský zadek, jestli si vzpomínáte, mi nějak sám od sebe přerostl v atomový hříb. Nápad s dvojjedinou katastrofou se zdá být šťastný. Byl u mě dr. Zoufalík z galérie, snad by měli zájem, pokusím se z nich vypáčit zálohu, je to práce na rok. Držím Vám palce, doufám, že píšete deník! Až Vás pustí, určitě mě navštívte! Bydlím v Břevnově, Myslbekova 6, zvonek nefunguje. Obejděte barák, vzadu je otevřeno. Domovní číslo není vidět, dům je obrostlý psím vínem – jediný v ulici. Přeju Vám brzký návrat mezi pracující lid.

Váš Igor Ament.

Ještě balík k prohlídce. Přestříhl motouz, rozbalil krabici, babička zavinula bendžo do tří froté ručníků. Tátamáma ponořil masitou pravici do krabice, hledí z okna a vnitřním zrakem se snaží spatřit nahmatané. Popel z viržinka padá na zmuchlaný balicí papír. Je zakázáno posílat léky, čaj, samozřejmě alkohol. Možná přibalit cigarety v původním nenačatém balení a kávu. Jídlo není povoleno, pouze průmyslově vyráběné konzervy. Dopis v balíku nenašel.

– Můžete jít do rotundy.

Černý muž pod bičem otrokáře žil. Bendžo sladce štěká rozloženými akordy, Lexa má příjemný baryton, v refrénu se připojí chór, to je pospolitost, panečku, ani kolem ramen se držet nemusí. Dobrotka září a zpívá s ostatními, libero každou sloku opakuje anglicky. Je nutné pochopit, že taková družnost nevyvěrá z opojení chemického, ale z podstaty a ustrojení člověčí duše. And his soul goes marching on.

– Na Kavkáze jest' gará, pad garój dalína... Irena skočila do kruhu, i na ni přeskočila záhadná jiskra, – Štó ty chočeš ať meňja, ja ně mando-lína. Všichni, včetně pana faráře, který se ruský nikdy neučil, se uniso-no táží:

– A što těbja náda a što těbja núžna? A Irena končí laškovným:

– Ničevó něnáda, ničevó něnúžna, a nikdo jí nevěří.

Po dvanácti slokách o krásné panně Juliáně, z nichž polovina je nemravných, zanotoval špilmachr chraptivě:

– Na ranči život je nudnej, ve městě chcípnuł pes... Poznali písničku, vyjadřovala donedávna jejich základní životní pocit, pískají, dupou, někdo pláče. – Tak ty mi, můj živote smutnej, laskavě na záda vlez... Lexa hraje jako Johnny Cash a načíná uspávací refrén, – Irene, good night, Irene... a sbor trestanců ze San Quentinu brumlá: – Ajrýn, gud najt, Ajrýn, dobrou noc, Ireno, aj sí jú in maj dríms. Usmívat se. Fluidum. Ruce kol ramen. Soustřed'te se na malé cíle. Úprava vousu. Zevnějšku. Čisté šaty. Včas do práce. Klad'te si předsevzetí, jež můžete splnit. Každou hodinu, každý den, každý týden, každý měsíc...

Tři nováčkové, nastoupivší včera, vysílají nedůvěřivé pohledy, nevědouce, co se zde hraje za komedii, ale i oni budou včas vtaženi do hry, která nepřestává být lákavým obalem, plným záhadného obsahu. Jak to, že žádný obsah není, pane vedoucí lékaři? Obsah poletuje ve vzduchu.

Je čas skončit otavskou hymnou Václava Hrabyni *Žít jako člověk*.

Žít jako člověk,
jas v oku mít,
pracovat pilně,
přestat už pít.
Líbat svou ženu,
rodiče ctít,
dětem svým příkladem jít.

Můj bratře s vousem,
pomoz mi žít,
pomoz mi hledat,
pomoz mi chtít.
Pomoz mi dávat,
pomoz mi brát,
pomoz mi zas rovně stát.

Hymnu zpívají za doprovodu harmonia, připomíná banální písňe z nedělní školy, jež předzpíval pastýř a které Lexu nikdy nedokázaly náležitě uchvátit.

Životopis Václava Hrabyni visí i s fotografií ve vestibulu léčebného pavilónu vedle bodovací tabule. Pacient Václav Hrabyňa, kronikář z Častolovic, skončil sebevraždou na půdičce rodinného domku tamtéž. V dopise na rozloučenou napsal: *Promiňte mi všichni, ale neznám jiný způsob, nemohu-li rovně stát, budu alespoň rovně viset.*

Padesát mužů a personál zpívají hymnu vstojе, rotunda se chvěje, venku na stožáru visí zplihle zelená vlajka naděje, nováčci se diví.

Na rozloučenou dostali všichni po pěti zelených bodech, jdou se upravit a umýt. Věnují pečlivou pozornost svým tělům, mnozí objevují, že mají jiné oči. Ještě to není jas, snad svítá.

Lexa odchází mezi posledními. Cítí se výborně, jistě jej brzy pustí. Na Vánoce by nechtěl. Vánoce se svým přiblblým sentimentem představují neúměrné riziko. Po Novém roce se zeptá. Nesouhlasí s teorií malých, přiměřených cílů. Objevil velký cíl, pro který stojí za to nepít, a nikomu jej neprozradí.

Mlaskl radostí, z bujnosti poskočil. V bendžu zachrastilo, nahlédl dovnitř, kde se rodí tóny, a v tmavé dutině nástroje spatřil bílou obálku. Babička tam zastrčila dopis. Měla strach, aby se neztratil. Je už stará. Všechno jí vynahradí, až se vrátí. Hé, hé, pane Obuli, dva dopisy a balík a samé dobré zprávy...

Jenomže dopis bez pinzety z bendža nedostane. Obrátil, kluše zpátky k léčebnému pavilónu. Na vyšňůvané chodbě si vyzul boty, nedočkavostí ani neklepal a vrazil do ordinace.

Byli tam tři, otevřená skříňka na léky a na stole litrová láhev liho-benzínu.

– Co tu chceš? vyštěkl Jánošík.

– Potřebuju pinzetu.

– Pinzetu? podivil se sladce. – Zavřete dveře!

Obuli přibouchl a Markvartovy pracký vmáčkl Lexu do křesla.

– Šmíruješ? Zadřel sis třísku?

– Ne... čestné slovo! Mám v bendžu dopis.

– Co to kafrá...?

– Babička mi tam strčila dopis. Bez pinzety ho nedostanu ven.

– Ukaž! Fakt... je tam nákej papír, potvrdil Markvart.

– Když už tě tu máme, rozhodl Jánošík, – popovídáme si.

– Nemám čas.

– Budeš si ho muset udělat. Oběd je za půl hodiny, nakecáme toho spoustu. Jánošík cítí dvojí převahu: vrozenou převahu primitiva a číselnou tři ku jedné. – Ty seš totiž moc snaživej. Pana Masáka neposloucháš, na fond jsi nepřispěl, černý body jsou ti ukradený...

– Na jakej fond?

– Hlavní ošetřovatel ti nabídl slušnej obchod podle mě. Peněz máš dost... já tě nechápu... Vypadal jsi tak inteligentně, když jsi sem přišel, a úplně jsi nám tady zblblnul.

– Vaše kriminálnícké způsoby mě nezajímají. Půjčte mi pinzetu a já vypadnu. O tom, že chlastáte tohle svinstvo, budu mlčet.

– To si piš, že budeš mlčet! Obuli, naley mu panáka a pusť rádio!

Obuli otočil knoflíkem, ozvala se Okolo Frýdku cestička. Nalil liho-benzín do typizovaného půldecáku. – Kdybys chtěl nášup, řekni.

– Benzín nepiju!

– Pro jednou se přemůžeš. Lepší ovšem je to převařit, benzín odpařit, doředit vodou a přidat trest'. Meruňkovici, rum, slivovici, koňak, co hrdlo ráčí. Ale když není čas a člověk není zhejčkanej, nemusí se to ani

převařovat. A víš, jak se jmenuje? Markvartice. Tady kámoš ji objevil. Na Vánoce neznám lepší pití.

– Strčte si markvartici do pr...!

– Takovej pěknej deníček si píše, tak hezky zpívá a teď tohle? Neboj se, lihu je tam dost, přijdeš si na svý.

– Ten benzín si pak můžeš říhat do ucha, poradil Markvart a zachechtal se tak upřímně, až se rozkašlal.

Lexa pochopil, že čtou jeho deník. Zavrtěl se v křesle, ale Markvartovy ruce přidaly na stisku. Přesto neztrácel naději, že je umluví. – Tady pít nebudu!

– A pročpak bys tady nepil? Tady nebo jinde. Kde já jsem, člověče, všude už pil... Jenom v Bratislavě, to je zajímavý, tam jsem se nikdy neožral. Víš proč? Protože jsem v Bratislavě nikdy nebyl, ha, ha, ha...

– He, he... zasmál se Obuli, přidal na hlasitosti a muzika hrála, břínkala.

Jánošík se přiblížil se skleničkou. V rozhlase po drátě zatím dobřínkali a rozběhla se diskuse o nedostatku semen prosa pro kanáry, andulky a jiné drobné ptáky. – Vypni to! A vytáhni kazajku! Zavážeme panu Lexovi rukávky. Dostal nápad a postavil skleničku na stůl. – Ale nejdřív nám zahraje a zazpívá hymnu kamaráda Venci Hrabyni, kterej si hodil konopí, protože přestal pít. Vem si z něj příklad! Pít se musí, dokud to jde. Přestaneš, zhoupneš se! Jako Venca. Kdyby se mermomocí neléčil, seřezal občas ženu a děti, ale byl mezi námi. Hraj!

Lexa si rozcvičil ruce. Poposedl na židli dopředu a posunul těžiště, aby mohl rychle vstát. Nohy vtáhl pod sebe. Od kazajky nemůže odtrhnout oči. Obuli stojí u rádia, Markvart za židlí, cestu ke dveřím blokuje Jánošík. Bendžo vypadá křehce, snad je to tím zvukem, ale korpus je těžký, dřevo masívní, ne jako u kytary, kování přidává na váze. Nesmí se tlouct na plocho, vždycky hranou – lubem. Už si jím párkrát zamával po hospodách, když hrávali venku.

Jánošík odsunul skleničku, usedl na roh stolu a pohodlně natáhl nohy. Výborně! Markvart si dokonce založil ruce. Podcenili ho.

Žít jako člověk,
jas v oku mít...

– Piánko! Neřvi jako v rotundě! Chceme vychutnávat.

Můj bratře s vousem...

Napjal svaly na nohou a příští akord nezahrál. Přehmátl pravačkou, bendžo opsalo půlkruh. Mířil na pravé rameno, ale protože současně vstával a Jánošík se instinktivně přikrčil, rána šla do obličeje. Uslyšeli lusknutí, Jánošík se chytil za bradu a zanaříkal. Obuli se nepohnul a Markvart na Lexu nedosáhl, protože měl v cestě židli.

Boty chytil v letu, ani se neohlédl a upaloval prázdnou chodbou.

Muži nastupovali k obědu, křikl na předáka, že nemá hlad. Jakmile zástup zmizel u kuchyně, běžel ke kotelně, seskákal ze schodů, zabouchl dveře a pečlivě zamkl. Vydýchal se, usedl na špalek a zrekapituloval událost.

Měl jít na oběd s kolektivem. Dokud bude mezi ostatními, nic si k němu nedovolí. Masák jej bude šikanovat, až se vrátí z dovolené, ale všechno vydrží. Vydržel dosud a je mu lépe. Ovládá se, vrátila se mu hrdost. Objevil, že se dostavuje i ztracená ctižádost. Ví, co chce a po čem touží. Zmizela dušnost, kterou zaháněl alkoholem, přestaly bolet nohy, nechce se mu zvracet. Cítí, že byl morálně v právu, i když do obličeje tlouct nechtěl.

Zkontroloval zámek a připravil si dlouhý pohrabáč. Dopis...! Má v bendžu dopis. Utál z polínka dvě tenké třísky a zalovil v dutině nástroje. Jednou pozval Mazánkovou do čínské restaurace, tehdy už topil a měl peníze. Studentka Mazánková přijala ráda, jedli ze zvědavosti hůlkami a podobným způsobem jako babiččin dopis lovili v misce rýži a nudličky masa. Mazánková, mrcha, se nacpala, ale k rehabilitaci za nepodařený večer po návratu z Leningradu nesvolila.

Podařilo se mu zachytit dopis dřívky a opatrně jej vytáhl.

Miloušku! Posílám Ti bandžo, jak jsi žádal. Jenom dej pozor na ženské! (Co má společného bendžo se ženskými...?) Ženská v láz-

ních si chce užít a Ty jsi na ně nikdy neměl štěstí, kór jestli bude vidět, že jsi doposud svobodný. Nic si z toho nedělej, mužskej ve třiceti má čas. O nic nepřijdeš, jen o starosti. Tvůj otec Tě měl v pěta a pořád byl štramák. Cukroví neposílám, již letos nepeču. Miloušku! Proti reumatizmu připrav si mravenčí líh. Mojí matce tak radil obecní sluha Perlík ve Veltrusích, který to měl ještě od báby Lemónky. Takto. Láhev na dně medem pomazanou postav do mraveniště. Jakmile do ní mravenci nalezou, polijí se lihem, oni do něho kyselinu vypouštějí a tou se pak údy potírají. Zkus to. A na Štědrý den, až budete večeřet, dej si pod nohy sekyru nebo něco železného, aby Tě celý rok nohy nebolely. Napiš!

Tvoje bába Anna Lexová.

Na nádvoří je klid, nikdo jej nehledá. Potěžkal menší sekyrku, zastrčil ji za kalhoty a přikryl vatovaným kabátem. Dobrý nápad, babičko! A sekyru si nedám pod nohy, ale pod hlavu. A budu s ní i spát. A po Novém roce odtud vyjdu celý a zdravý. Musím toho ještě hodně udělat. Aby nohy nebolely, abych byl štramák.

ENE BENE LEXA...

– ... ratata bum, ratata bum...

– ... vyšed od tváře Hospodinovy, ranil Joba nežitem nejhorším od spodku nohy až...

– Už o něm nemluvte, pane Dorendo, Job právě inteligencí neoplýval.

– Job proklál den, kdy se narodil...

– Neoplýval. Nenamlouvejte si, že vás Hospodin zkouší, odporuje Lexa.

– Nechte ho! vložil se Machatý do debaty. – Představovat si alkohol jako Satana není vůbec od věci, když to pomáhá.

Ze sprch stoupají rány pana Prostředního: – Bum cák ratata, bum cák ratata, šmidlišmidli...

– Ale ono to velmi nepomáhá, přiznal farář zdrceně.

– Kdyby pomáhalo, stačilo by křtít chlast svěcenou vodou.

– Vaše myšlenka, pane Lexo, obsahuje zárodek toužebně očekávaného farmaka, které, přidáno do alkoholu, učiní z něho nápoj bezpečný a nenávykový. Čím déle tu jsem, pokračoval novinář, – tím víc nabývám přesvědčení, že alkoholologie udělá pokrok, až nás *naučí žít s alkoholem*, a ne bez něho.

– ... bum cák ratata...

– Vy jste nepochopil princip léčby?

– Pochopil, mávl beznadějně rukou. – Čím víc chápu, tím jsem nešťastnější. Byla za mnou manželka. Sedíme, koukáme na sebe, oba čekáme, až návštěva skončí. Oba víme, co bude. Se mnou taky mluví příměř jako s vámi.

– No a...?

– No a nic. Poznání. Už jsem se poznal dvakrát a dvakrát jsem se od-cizil. Ted' se poznávám potřetí. Nic zajímavého, ujišťuji vás.

– V rotundě jste mluvil jinak, pane doktore.

– Profese, Lexo. Pan farář taky káže a myslí na nedělní oběd. I když přiznávám, že havajské kytary mají něco do sebe.

Farář povytáhl tepláky a řekl umíněně: – Hospodin mě zkouší!

– A myslíte, nedá si Lexa pokoj, – že zkouší jenom vás, nebo nás taky?

– Už jsem vám řekl, abyste ho nechal! zasáhl Machatý. – Je starý muž. Rejte do mě, jestli se vám uleví.

– Do vás...? Vy jste cynický jako obchodník se zbraněmi.

– Cynismus není charakterová vada, ale filozofický názor.

– S vaším filozofickým názorem jste skončil ve stánku se zeleninou.

– Ale bylo mi to jedno!

– Sejmout hříchy světa už dneska nedokáže jeden člověk, byť byl synem božím, zarouhal se farář.

Lexa rád diskutuje s Machatým. Trochu mu připomíná otce. Sahá k cynismu jako k prostředku, jímž lze postavit jakýkoli problém proti jemu samému, zdánlivě vypadnout ze hry a zůstat nad věcí ne jako ne-stranný soudce, ale jako nezúčastněný divák, mírně znepokojený, aby se neřeklo. Pro alkoholika je takový přístup nejnešťastnějším, jaký může zvolit.

– A co pan profesor Zlámal? obrátil Lexa pozornost k dalšímu pacientovi.

– Pan profesor nám roste. Pane profesore...!

– Zde! Zlámal vyskočil z postele.

– Vyberte si nějaké datum z války, poradil Lexovi Machatý.

– Dvacátého prvního listopadu tisíc devět set čtyřicet jedna. Vybral datum Sonina narození.

– Sovětská vojska zastavila nepřítele severně od Kadijevky. Německá vojska vytlačila Rudou armádu za Don a obsadila Rostov na Donu. Eden s Majským... drmolí Zlámal.

– Můžete si lehnout.

Profesor ulehl na ustlanou postel, založil si ruce za hlavu, řekl, že dostal propustku na Vánoce, a pokračoval ve studiu fleků na stropě.

– Právě jste viděl výsledek léčby. A není sám. Vyzkoušíme si Honzíčka. Machatý přešel k další posteli. – Pane Honzíčku, copak tu smolíte? To bude mít pan spisovatel Křížek radost. Nejde snad o pokračování tajgové poemy?

Honzíček dětinsky horlivě kývá, dokonce trochu zčervenal. – Mohl byste se podívat, pane redaktore?

– S největší radostí, pane Honzíčku, ukažte, co máte v deníčku, líbeznež zarýmoval Machatý a čte: – P-O, Ú-Ř, S-Ř, Č-Z, Pá-Pt...

– Moment, omlouvá se Honzíček, – to je přehled stolice za tento týden. Až tady, prosím.

Zaskočen přírodou
dobývám se do sebe sama.
Tam, kde jsem, je vždycky hůř než tam,
kde toužím být.
Zdatní samci s parohy olizují můj tlumok.

Zvedli hlavy od sešitu. – Četl jste?

Lexa neurčitě přitakal, aby nemusel soudit.

– Tam, kde jsem, je vždycky hůř než tam, kde toužím být. Na pozitivního fekalistu obdivuhodně vyspělé. Vrátil Honzíčkovi deník. – Jenom nevíme, postěžoval si, když vyšli na chodbu kouřit, – proč mu zdatní parohatí samci olizují tlumok.

– Asi losi nebo sobi, popřel Lexa symboliku. – Tyhle dva druhy zvířat se mi vždycky pletly.

– Ratatabum...! přihlásil se Prostřední ze suterénu a na chodbu vběhl určený Muclinger. – Přivezli Jánošíka z nemocnice, huláká v poklusu, – má zadrátovanou hubu. Zmizel v ložnici a objevil se s ručníkem kolem krku. – Bude mít kašovitou stravu... Vykusává a pravidelně dýchá. – Taky jsem měl zlomenou čelist. V šedesátém v Drážďanech. Přišel jsem o špičák a vyškrábali mi dutinu...

– Nevíš, jak se mu to stalo?

– Spadl ze schodů. Když uklízel, šlápl na kbelík. Muclinger zvýšil kmitočet nohou a prudce odstartoval do umývárny.

Lexa se vrátil do ložnice a sekyrku strčil za opasek.

– Kam jdete?

– Psát deník.

– K čemu s sebou stále nosíte sekyru?

Nemůže prozradit, že Jánošík neřekl pravdu a bude se mstít. Nechce se nechat zmrzačit teď, kdy konečně objevil životní cíl. Malá předsevzetí si dával celý život, a kam to dotáhl? Skromnost svazuje. Potřebuje vypadnout, ale nemůže. Teď ne, až po Vánocích. Protože o Vánocích tady každoročně zpívá Soňa Landová...

– Slyšíte? Proč s sebou taháte tu valašku?

– Jánošík onemocněl. A já ho budu, pane doktore, zastupovat.

Vy ještě nic netušíte, pane vedoucí lékaři. Ale on ten deník dopsat musí. Chce napsat knihu. Ano, čtete dobře. Knížku o jednom osudu. Za patnáct let, jak jste uvedl, stoupla spotřeba alkoholu o sto padesát procent. Následky rostou geometrickou řadou. Cítí povinnost přispět k varování, patří mezi ohrožených tři sta tisíc.

Nechce postávat pod pódiem a bát se jevištního mistra. Zasedne k psacímu stolu ve velikém bytě v Polské ulici. Vypne telefon a pohrouží se do příběhu, dokud nepřijde ona. Pojd' si lehnout, jsi unaven. Obejme ji kolem boků, položí hlavu na břicho, vdechne vůni. Zahraj mi Chopina. Pod vysoký strop se vznese kouř z drahých cigaret s tóny nokturna.

V tobě je celý můj život. Kajak na řece, hodiny zpěvu ve škole, dům, kde jsem se narodila, můj spolehlivý tatínek s věčně nespolehlivým autem, hudební škola, sestra upatlaná sunarkou, Kateřina, která mě vychovala, náš pes. A já, když mám tebe, zpívám jako Ema Destinová, lásko moje unavená...

Bude se hroužit tři hodiny dopoledne, tři hodiny večer. Jeho otec byl revident. Za revidentova syna se nikdo nepřimluví. Co může revident nabídnout? Přicházeli někteří a žádali, aby si dal na razítku záležet,

dopis jde do ciziny, adresát sbírá známky. Skutečně. Rudolf neudělá bum bum, ale pomalu a pevně otiskne kulaté razítko na obálku s nápisem PAR AVION a radostně zamrká. Vyhověl. Byl ochotný a hodný. Jenomže za razítka si můžete předsevzat malé cíle a malé cíle vás zavedou do kotelny. A vidíte, ten kluk to dokázal!

Popsal třetí sešit a přestal hledět na stránky jako na zpověď. Ted' už jde o materiál. O *autentický materiál*. Bude sakramentsky znát, že nevaří z vody. Sebezpoznaní je hledání sebe sama. Je přesvědčen, že se našel. Hledal se v minulosti a našel budoucnost.

V divadle jej napadala také „velká“ předsevzetí. Vyjít z kotelny čistý, osprchovaný a počkat u zadního vchodu. Než vypil první pivo, napsal si úkol na papírek. Po představení jej rozbalil a přečetl. Osprchovat se dokázal. Dokázal i čekat, jít za ní na Vinohrady a dívat se do oken z lavičky v Riegrových sadech, dokud nezhasla. Byl topičem v podpalubí a ona cestující první třídy. A paluba se houpala. V hospodě koupil láhev a seděl v Riegráku až do rána. Vyšlo slunce, rozevřelo tulipány, žluté, až bolely oči. Lehl si do nich. Přivalila se vlna kočárků, pletení, knížek, na cestě se válejí pískem obalená šidítka. Přiběhly děti.

Ene bene Lexa,
střeva lezou ze psa
a ten pán Tulipán
honí prase po terase
a to prase jsi ty...!

Odporná říkanka. *A to prase jsi ty...* Zvedl se na loktech, poklekl a nejmenší dítě chytil za nohu. Já jsem Lexa, parchanti špinaví. Kluk se vyškubl. Maminky s kočárky se pohoršeně zvedají, v očích směs vzrušení a ošklivosti. Žádné prase, Miloš Lexa, dobrý den. Pozvracel pampeľišky, obloha jej zamáčkla do trávy, kytky začaly růst. Mezi nimi leze malinký brouček a sebejistě má namířeno na něho. Na Lexu leze! Blíž, blíž, konec. Zavřel oči.

Každý dospějeme v životě ke kapce, jíž přeteče náš pohár. Nebo pohár někoho jiného. Podruhé v životě se probral na záchytce. Celou sezónu v divadle topil a se Soňou nepromluvil. Tady si troufne. Má co nabídnout. Společné vzpomínky jsou mocným poutem.

Zavřel deníky, vložil je do plechovky od mariánsko-lázeňských oplátek a okraje zalepil leukoplasty. Plechovku zahrabal do uhlí. Přesvědčil se, je-li sekýrka na svém místě za opaskem, zkontroloval teploměr a vyšel do mrazu.

Jánošík seděl v posteli podepřen třemi polštáři. Obuli mu držel před ústy skleničku, z níž vedla skleněná trubička do mezery mezi Jánošíkovými zuby, obtočenými ocelovými drátky. Markvart stál u okna a po Lexově příchodu agresivně zastrčil palce za gumu od tepláků.

– Dobrý den, pozdravil Lexa a poodhrnul vatovaný kabát. Ted' do nich! Ukázat převahu, vystupovat rozhodně, vnutit jim svůj způsob uvažování. Jako při Voňkově testu. Po dlouhé době zase jedná jako sebevědomý člověk, který se rozhoduje z vlastní vůle a ne na základě temných genetických varování, jež ho tlačí do defenzívy dřív, než otevře ústa. Zapomněl na nejistotu, dětskou bázeň, nepochopitelné činy dospělých příbuzných, vylomeniny strýce Otty, matčinu pozdní sokolskou hysterii, Leopoldův krach, záhady strýce Karla, babiččiny starosti, otcovu revidentskou skromnost. Právě se narodil, neobtěžen vztahy, jimiž člověk chť nechť poměruje.

Oni byli nejistí a čekali.

Usedl a nabídl cigarety.

– Nekuřte tady! Panu Jánošíkovi se špatně odkašlává.

Jánošík vytáhl skleněnou trubičku z úst a vážným kývnutím se připojil k Markvartově žádosti.

– Pacienti v léčebně jsou trojího druhu, začal. – První skupinu tvoří dobrovolníci. Druhou ti, kteří mají léčbu nařízenou výměrem ONV, třetí ochrankáři, kteří pokračují v léčbě, kterou začali v nápravném zařízení.

Všichni poslouchají. Jánošík pozorně, jak se sluší na „šéfa“, Markvart ležerně, Obuli si okusuje nehty.

– Patřím do první skupiny, vy do třetí. Jsem tu dobrovolně, vy z donucení a všichni máte podmínku. Něco vám navrhnou, pane Jánošík. Vám i vašim černochům.

Jánošík zvedl ruku a nechal si podat blok a tužku. Načmáral pár slov, papír vytrhl, podal Obulimu, Obuli Lexovi.

Spad jsem ze schodů. Nekecejte a vypadněte! stálo na papírku.

Lexa slyší, jak mu bije srdce. – Vy lžete ze strachu...

– Helejte, mladej... My taky víme, jak to bylo. Markvart si ruce pro změnu založil na prsou a tím vyčerpál arzenál výhružných postojů.

– Krad jste lihobenzín a my jsme vás při tom chytli. Když jsme vám pohrozili, že to oznámíme, bacil jste pana Jánošíka flaškou a utek.

– Vy kreatury... Nepřišel jsem hledat pravdu. Já z téhle léčebny za čtrnáct dní vypadnu a vy si tu hnijte dál. Chci, abyste věděli, že těch čtrnáct dní s touhle sekyrou i spím. Odhrnul kabát a poplácal topůrko. – Vyříd'te to i hlavnímu ošetřovateli! Vyšel a práskl dveřmi.

Drazí předkové, příbuzní, rodiče, všichni jeho bývalí učitelé a inspektoři, je jiný člověk. Ale nejprve musel projít očištěm (abyste si nemysleli, že je to vaše zásluha). Přesto vám děkuje. Když se hledal, byli jste mu dobrými pomocníky, nepostradatelnými a vševědoucími. Nikdo nebude zapomenut.

Je jasná noc, mrzne. Zítra bude Štědrý den. Pan Prostřední dotloukl vyznání, do modré tmy svítí okno hlavního ošetřovatele. Farář došeptal jobovky a klidně spí. Profesor sní o bitvách druhé světové války. Honzíček pochrupuje, jednou se mu bude špatně umírat, ať bude kdekoli. Machatému se vyhrnula noční košile a Machatý... chi chi... je skoro nahatý. Muclinger se odkopal, je vidět červené trenýrky s číslem sedm. Máš šťastné číslo, libero. Bubeník diriguje symfonii á dé cis tam, há cis zpátky a je mu ve fraku těsno.

Ještě jednu cigaretu. Ene bene Lexa... Soňo, tady jsem.

POZDĚ PŘÍCHOZÍM KOSTI

Vedení ústavu v souladu s platným kalendářem rozhodlo, že Štědrý den bude i pro alkoholiky dnem pracovním. Brzy ráno odjeli dovolenkáři a třetina pacientů chybí. Rozcvičku se zbytkem vede Muclinger a všichni mohou nechat plíce na dvoře, poněvadž libero je ve formě. Kde jste, vláčná rána Ireniných ňader? Muclinger se ujal rozcviček se zarputilostí špičkového sportovce, takže je vůbec nebere sportovně. Kdo nemůže utíkat, naštěstí jde krokem a krácející tatíci propadlí alkoholu odfukují tuze smutně, neboť téměř uvěřili, že kdo ráno běží, nemá večer chuť na pivo.

Lexa by se nejraději rozběhl tryskem. Dnes uvidí Soňu, čist'ounkou, velemoudrou, letěla bělounká holubička, Á dur. Leč okolnosti jej nutí jít zvolna a mít Markvarta s Obulim stále na očích. Loudá se a za zády má jen faráře, rozvážně diskutujícího s Machatým o morkových kostech.

– Věřil byste, pane doktore, že morkové kosti z polévky některé kuchařky vyhazují?

– Neuvěřitelné barbarství..., potřásl hlavou Machatý.

– Přitom nenajdete v kuchyni nic jemnějšího než horký a dobře prosolený morek na krajíčku chleba. Kost je třeba vybírat ze starého kusu s pokročile degenerovanou dřeninou, již lze snadno uvařit a vyklepnout. Přitom není žádoucí, aby morek vypadl z dutiny již při varu. Nasákne kořenovou zeleninou z polévky a ztrácí na jemnosti. Vystihnout ten okamžik je pravé umění. Farář zacvičil rukama, aby se zahřál. – Čím zapíjíte morek, pane doktore?

– Kalíškem studené vodky.

– Zkoušel jste suché martini nebo bílý vermut?

– Ne..., trhl sebou Machatý překvapeně.

– Zkuste! Skutečná korunovace požitku. Římané říkali sero venientibus ossa...

– Pozdě příchozím kosti, přeložil hbitě Machatý.

– Správně! pochválil ho farář. – Ovšem... jsou-li kosti morkové, rád přijdu pozdě.

Studená vodka...! U vodky je nejdůležitější první chladný lok, provázený následným teplem. Ledový šíp, ohnivý blesk a duše rozkveté jako strom... – Nemůžete se bavit o něčem jiném? vybuchl Lexa. – Zapomněl jste, pane faráři, že máte půst?

– Promiňte, omluvil se Dorenda, – načneme z jiného soudku.

– Žádný soudky, do prdele!

– Obrátíme list, použil novinář neškodnější metafory. A začali se hádat, je-li chutnější chřest syrový nebo obalovaný jako řízky. Rozcvička skončila, aniž se dohodli.

– Jste nějak nervózní, vyčetl Machatý Lexovi v umývárně.

– Pochybná filozofie, žrádlo a chlást, nic jiného vás nezajímá.

– Nechápu, co mají naše jemné orgasticko-kulinářské disputace společného se žrádlem a chlástem.

– Proč se nebavíte o ženských?

– Milý Lexo, k tomu, abychom se mohli bavit o ženských, potřebujeme ztratit ostych, který mizí po alkoholu. Ale po alkoholu už nás ženské nezajímají. To poznáte sám za deset let.

– Nemáte tušení, jak budu vypadat za deset let.

– Tušení ne, pane Lexo. Jistotu! Machatý na sebe cenil zuby, česal si vous a tvářil se velmi hygienicky.

– Víte jako já, pane redaktore, že dvacet devět procent bude abstinovat dlouhodobě. Čtvrtina... skoro třetina z nás se uzdraví. Proč lámete hůl právě nade mnou?

Machatý zkontroloval zarudlé spojivky a žluté bělmo. – Za deset let vám bude tolik jako mně, čtyřicet. Mezi třiceti a čtyřiceti leží propast. Ve třiceti je mužský ještě naivní, ve čtyřiceti znechucený.

– Někde jsem četl, že každý věk má své příjemné stránky.

– To má..., uchechl se Machatý, vytlačil na kartáček zelené hovínko zubní pasty, vyjmul z úst protézu a začal ji s láskou čistit. – Příjemné stránky mého věku jsou tyto umrněné cíle, kterým nás zde učí.

– Vám stačí být dobře oholen, chodit pravidelně spát, cvičit, najít si koníčka, sbírat známky nebo dělat bafuňáře fotbalovému oddílu a pěstovat turistiku?

– Bafuňářství přenechám Muclingerovi, pane Lexo, on bude muset taky slevit. Velká předsevzetí neznamenají automaticky i větší vůli.

– Velký cíl dává životu velký smysl, pane doktore!

– Velký cíl s sebou nese velké překážky a velká zklamání. Když si večer po celodenní lopotě umyjete nohy, promiňte mi ten vulgarismus, máte příjemný pocit a nikdo vám pod ty umyté nohy klacky nehází. Riziko nulové. Když se rozhodnete, že si uděláte státnici z angličtiny, není to právě malý cíl, ale koneckonců závisí jen na vás. Ale veliký, opravdu veliký cíl, ten nikdy není jen ve vaší moci. Velký cíl je vždycky pro všechny a musíte počítat s tím, že vám do toho všichni budou kecat. A za každým kamínkem čeká na vaše klopýtnutí recidiva jako věrná milenka.

Každý má svoji drogu, řekl jednou primář Dobrotka. Nejšťastnější jsou ti, kteří tu svou nikdy nepotkají. A Lexa bude mít dvě. Jedné se bude zoufale bránit, druhé usilovně podléhat.

Zasněženým nádvořím zní otavská hymna, zelená vlajka se mrská ve větru. *Stravou prostou zdraví a síla rostou!* Heslo pohltily bílé kopce, hluše doznělo na zimní obloze.

V rotundě stojí stromek. Avie přivezla baterie různých sodovek, které Markvart s Obulim skládají v Monaku. První skupina stěhuje piano a sanita dopravila slepého ladiče z Orlice. Jednu ruku klade na klávesy, v druhé drží pákový klíč a hledí do zdi. Každý tón zpochybní, až z tisíců kompromisů stvoří dokonalou harmonii. Soňa Landová bude zpívat před večerí od 17.00 do 18.00, jak informuje plakát vedle bodovací tabule. Je Štědrý den a lidé přetékají dobrou vůlí.

Není všechno jen hra, abychom byli lepší? Podplácení, černé body, křivdy, ústrky, služby na záchytce, podrazy? Jako v životě, pane Lexo. Buzinec. Proč by pravidlo nemělo platit právě u nás? Pak vás vystrčí do života. Famózní experiment! A když zlobíte a vzepřete se...

– Vezměte si židli, pane Lexo, sedněte si na ni obkročmo k nám zády a povídejte si s ní!

Nevěřili byste, co toho té židli člověk napovídá. A co teprve ona je-mu!

Jsi neskromný, doráží židle. Kam se cpeš, kotelníku? Kde je vzdělání? Ani ženskou jsi pořádně neměl. Excesy v opici, na které máš okno, jak říkal Ament.

Co Aninka, židle?

Blázne! To byla laboratorní láska. Protože pokus probíhal v teple, v suchu a přístroje fungovaly normálně, zdařil se.

Židle! Žil jsem tak, jak jsem žil, protože jsem začal pít, anebo jsem začal pít proto, že jsem žil tak, jak jsem žil?

Jako budoucí autor bys mohl otázku formulovat líp.

Chci ten příběh napsat.

To chce každý grafoman. Přišel jsi o alkohol a nevíš, jak bys své kotelnické komplexy paralyzoval.

Neurázej, židle! Nikdy jsi netoužila vypovídat se z něčeho, co tě trá-pí?

Chválabohu, ne.

Ani jako strom v lese?

Stromy to nepotřebují. Stromy jsou stromy.

A jako židle?

Znám jenom lidské zadky. To by byl smutný román.

Co mám dělat?

Chtít nestačí. Piš, až poznáš lidi.

Poznal jsem lidi. Čteš můj deník?

Čtu. Nepoznal, jenom potkal. Jsi ignorant, hlupák, ochlasta, paranoik...

Rozbiju tě, židle...!

– Ulevilo se vám, pane Lexo?

– Ano, pane hlavní ošetřovateli.

– Židle stojí čtyři sta padesát korun. Kromě toho máte dalších deset černých bodů za svévolné ničení inventáře.

Ted' už by se nenechal vyprovokovat.

V rotundě dostrojili, sanitka odvezla ladiče do města. Doktor Voňka připravil magnetofon a pozval všechny k hudební stimulaci. Příjemná půlhodinka. Poslouchejte dobře a každý si něco myslíte. Ve stavu uvolnění si pak můžete představovat ohrožující situace. Jako při masáži. Voňka vám nejspíše pustí nějakou vánoční mši. Ale expert Voňka vybral Ravelovo Bolero, pro vnímavější kopanec do břicha. Muzika balancuje mezi pohlazením a hrozbou a nemůže se překotit ani na jednu stranu.

Po skončení stimulace určil Masák všechny přítomné k odklizení sněhu. Lexu pozval k sobě.

Nedůvěřivě sleduje nenáviděného ošetřovatele, do služebny odmítl vstoupit první a vešel po důkladném rozhlédnutí od prahu.

– Posad'te se. Ještě pořád nosíte sekyru?

Odhrnul kabát a nadzvedl teplákovou bundu.

– Podívejte, pane Lexo. Bud' sekyru dáte zpátky do kotelny, nebo to oznámím primáři.

– Pan primář mě zná.

– Mě zná taky.

– Všechno mu řeknu.

– Nemáte jediného svědka. Přemýšlejte! Jak myslíte, že bude uvažovat psychiatr, když mu ošetřovatel oznámí, že jeden pacient nosí sekyru, protože je přesvědčen, že ho někdo ohrožuje? Nosíte sekyru, slyšíte hlasy...

– Já že slyším hlasy...?

– Dokonce si s nimi povídáte. Sám jsem vás poslouchal v kotelně.

– Chcete ze mě udělat blázna? Povídal jsem si s Hynkem.

– Nikoho nezajímá, jak *tomu* říkáte. Vyloučit duševní chorobu nějaký týden trvá. Pojedete na kliniku a tam zjistí, že šlo o delirantní stav. Jste přece alkoholik. Pak se vrátíte zpátky. Červené, černé, zelená vlajka, žít jako člověk, černý muž... Jenomže už tady nebudete dobrovolně. Možná, že si pak do deníku nenapíšete ani ten přehled stolice. Ošetřovatel přešel k oknu, aby se přesvědčil, jak odklízejí sněh. – Pojd'te se podívat!

Stoupl si vedle Masáka. Mezi velkými vložkami se pohybují postavy v beranicích, s lopatami v rukách. Cestička rychle zapadává, u vchodu stojí zase sanitka. Vynášejí dva muže, třetí vystupuje sám. Lexa otřel zarosené sklo. – Ale to jsou přece...

– Ano, dosvědčil ošetřovatel. – Pan profesor Zlámal a pan Šmok, jeho soukromý pokušíte, si udělali privátní Voňkův test. Ráno dostali propustky a dojeli jen do hospody na nádraží.

– Co s nimi uděláte?

– Čeká je Štědrý večer o samotě. Odebereme jim krev a každý zaplatí stovku plus dopravu. A dvacet černých bodů! Masák vytáhl zápisník.

– Kdo je ten třetí?

– Náš stálý host doktor Balog.

– Čeho je doktor?

– Veškerého lékařství.

– Koho léčí?

– Teď už nikoho. Pomalu degeneruje. Nějaký čas přednášel civilní obranu, pak dostal důchod. Vidíte balíček, který má pod paží? Nosí v něm pláštěnku a plynovou masku.

– Pořád?

– Pořád ne, jenom u nás v léčebně.

– Asi ho tady někdo otravuje, pokusil se Lexa o vtip.

– Poslechněte, uděláte vážně nejlíp, když odtud co nejdřív vypadnete.

– Vy mi čtete myšlenky, pane hlavní ošetřovateli.

– Podruhé už se shodneme, to je stará zkušenost.

– Žádné podruhé nebude!

– To říkají poprvé všichni.

Od kuchyně se ozvaly rány na kolejnici, svolávající pacienty k obědu. Přibližovaly se a vzdalovaly podle rozmaru větru, zněly v chumelenici klinkavě a tajemně jako středověký zvoneček malomocného.

Při první ráně doktor Balog smekl beranici, zasunul ji mezi kolena a zasněžené brejličky strčil do kapsy. Vytáhl plynovou masku, rutinně ji nasadil a s mohutným troubením podle předpisu vydechl. Nakonec

jediným trhnutím rozprostřel pláštěnku, přehodil ji přes sebe a usedl na bobek. Sníh jej zasypával, muži jdoucí na oběd pobaveně přihodili nějakou lopatu a doktor Balog splynul s okolím.

– Tyjátr, poznamenal Masák. – Bojí se silvestra. Předvedl divadýlko a my si ho tady necháme.

Lexa spatřil Tátumámu, jak klepe na hroudu. – Konec chemického poplachu, pane doktore! Hrouda ožila, odhodila pláštěnku po větru, učinila krok zpět, strhla masku a mrštila ji do sněhu. – Jděte se osprchovat a pak k obědu, poradil Tátamáma. – Víťame vás v Otavě, dobří holubi se vracejí. – Jdu se odmořit, souhlasil Balog a bylo slyšet, kterak dupe po schodech, zatímco ošetřovatel honil metelící jeho protichemické prostředky.

– Donucovací pracovny na vás! zamumlal Masák se zaťatými zuby.

– Tam by vás roupy přešly.

– Donucovací pracovnu by potřebovali jánošíkovci.

– Slíbili, že se vás ani nedotknou. Ručím za ně. Proto jsem vás zavolal.

– Vánoční příměří?

– Nebuďte paličatý, myslím to s vámi dobře.

– Váš humánní přístup nebude nikdy doceněn.

– Neposmívejte se! Nechápete, že já tady zastupuju život s celou jeho tvrdou realitou. Beze mě byste žili jako ve skleníku. Těch dvacet devět procent je *moje* práce!

– A tomu říkáte úspěch? Možná, že bez vás by to bylo padesát.

– Tak dost! Co bude s tou sekyrou?

– Dobře. Lexa, zváživ všechna pro a proti, souhlasil.

– Po obědě nechám sekyru v kotelně.

Po obědě mají volno až do koncertu. Muclinger vyrazil na běžkách, farář ulehl, teplákovou bundu si přetáhl přes hlavu a sepnul spínacím špendlíkem. V ložnici č. 2 na posteli propuštěného Honzíčka se ubytoval zcela odmořený MUDr. Balog. Prostřední zasedl k bicí soupřavě

a zpívá koledy beze slov. Lexa zkontroloval Hynka a slavnostně začal sekyru do špalku.

Ty jsi nejlepším topič, jakého jsem kdy měl.

Mám rád věci, Hynku.

Dnes přijede paní Landová. Nezapomeň, že další zklamání znamená delší pobyt.

Mnoho let jsme spolu nemluvili. Rád bych se konečně vrátil někam domů.

Ty se budeš vracet sem domů. Tady je tvůj útulek, všichni ti rozumějí, nikdo nic nevyčítá. Tenhle domov nemusíš budovat, je vybudován. Ať se zde přihodí cokoli, všechno se děje pro tvoje uzdravení. Tady máš své ochránce i advokáty, můžeš být upřímný, nemusíš se omlouvat, hledat vysvětlení, vytáčky. Patříš sem. Pochopil jsi? Léčebna není epizoda, léčebna je osud. Nevymyslíš dokonalejší zařízení, kde se dá tak pohodlně vracet pro vlastní dobro.

Víš, co jsi, Hynku?

Neukvapuj se! Nekažme si vztah unáhleným slovem.

Ironickéj, litinovej hajzl!

Lexa odložil montérky a na tepláky navlékl ušmudlaný vatovaný kabát. Je pozván k primářovi domů zkontrolovat kotel. Přestalo chumelit, sestupuje do vsi beze strachu a bez sekyry. Zelenobílými smrky promodrává obloha, v údolí troubí motoráček. Ve zvláštním stavu štěstí došel až do Otavy.

– Pojdte nahoru, vyzval ho primář, když si prohlédli dobře táhnoucí kotel, – žena nám uvaří kávu. Mám toho hodně na srdci. Za čtrnáct dní se rozloučíme a budete odkázán sám na sebe.

V domku voní ryby, salát a jehličí. Zdá se, jako by se o zdi tohoto domova rozbíjely vlny zvenku jako o přístavní hráze.

– Nemáte někdy dojem, nadhodil primář, – že naše společnost spěje k matriarchátu? Dějiny se sice podle Marxe neopakují, ale snad jde o nějaký objektivní zákon, který ještě neznáme. Ženy rostou, jsou inteligentnější, pilnější, mají organizační schopnosti... Znam sестry bystřejší než doktor a sekretářky schopnější než jejich ředitelé. Jestli přehá-

ním, tak málo. Ale proč vám to říkám... vezměte si vánočku... protože jestliže ve společnosti lze tyto jevy pouze vystopovat, ve většině rodin platí absolutně. Můžete mi věřit, s cizími vztahy mám zkušenosti. Manželky jsou tvrdší, chlapi se nám hroutí.

– Já vím, proč to říkáte, sklonil Lexa hlavu.

– Nechci, abyste se domníval, že když přinesete do vztahu poctivou profesi topiče, vyléčený alkoholismus a tři sešity deníků, že jde o bůhvíjaké terno. Já vaše deníky čtu a Landová dneska přijede. Nemusíte mi nic vysvětlovat, jenom mi řekněte, co s tím uděláme.

Lexa usrkl horkou kávu a popálil si jazyk. – Pane vedoucí lékaři, když jsem nastoupil do léčebny, dali jste mi do ruky deník a propisovačku a řekli, abych poznal sám sebe, abych psal, protože když píšu, musím... myšlenky formulovat a... jsem-li nucen formulovat, objevuji nové vztahy. Je to tak?

Primář mlčky kývl, jako by seděl na lavici obžalovaných.

– Tak jsem se poznal a tady mě máte. Nemůžu za to, jaký jsem. Přestal jsem pít a ohlížím se zpátky. To jste přece chtěli...?

– Vezměte si ještě vánočku. My jsme, pane Lexo, netušili, že až vás budeme propouštět, půjdete odtud s přesvědčením, že začnete psát knihu a žít s paní Landovou.

– Já jsem to taky netušil, odsekl Lexa.

– Když člověk vzpomíná a píše, nenachází jen nové vztahy, pokračuje Dobrotka. – Jakmile začne stylizovat, něco záměrně zapomene, spoustu událostí vyličí hůře, než jak se udály, a hodně si jich zidealizuje. Začal jste psát *deník*. Ale pak jste šel dál. Už vás nebavilo zaznamenávat události a pocity, koketoval jste s tvůrčí ideou, deník přestával být deníkem a v druhém a třetím sešitu je patrná snaha dobrat se nějakého tvaru, dramatizovat a pobavit toho, kdo to bude číst.

– Vy jste odborník na literaturu, pane vedoucí lékaři?

– Ale kdepak! Já jsem obyčejný konzument. Jako amatér rozumím opeře, kdysi jsem zpíval. Co jsem vám právě řekl, je rozbor doktora Křížka, založený v chorobopisu vedle Voňkových testů, hlášení ošetřo-

vatelů, mých poznámek a podobných objektivních i subjektivních zpráv.

– Takže doktor Křížek si myslí, že bych mohl psát? Že mám naději?

– Řekl, že máte talent.

Jako každý, kdo se dozví z povolanějších úst, že má k něčemu talent, je i Lexa ohromen. V záchvatu akutního sebeuspokojení je nyní dokonce ochoten připustit, že plánování společné budoucnosti s přítelkyní z dětství není reálné. – Máte pravdu, pane vedoucí lékaři, proč by o mě Soňa měla mít zájem? Proč?

– Jenomže já vím, proč! řekl tragicky primář. – Nepřehnal jste vůbec nic, pane Lexo. Dovolte, abych jednu kapitolu do té vaší knihy napsal já. Mohla by se jmenovat *Appoggio*. Přicházíte totiž jako nápadník poněkud pozdě, ale nikoli nevhod.

Lexa se usmál a vzal si vánočku. Jsou-li kosti morkové, rád přijde i pozdě.

APPOGIO (2. KREMAČE)

Vždycky se chovala jako malý zázrak. Neměla problémy ve škole, spolužákyně ji ctily, spolužáci milovali. I ona docházela na hodiny úzkou uličkou starých domů, pořád do kopce, až k těžkým dveřím. Tam, kde Lexa lapá po dechu jako pes, Soňa chodí dvakrát častěji a bezstarostně pohazuje deskami s černou mašličkou. Zpěv a klavír. Má štěstí, pan doktor Landa výborně zpívá a dává o ni pečovat. A má podruhé štěstí: přirozeněji funguje naturální hlas v celém rozsahu. (Skutečně malý zázrak.) Potřetí: učí ji zpívat prostá učitelka bez ambicí, která nic nezakází. Protože učit zpívat je šarlatánství.

Na co může pedagog působit? Pěvecký postoj, zpěvní dech, hlasové rejstříky, utváření násady, postavení hrtanu, skloubení tónů, výslovnost, funkční soulad. Ani v jednom bodu není jednoty.

Žákyně zpívá škály, jednoduché písničky. – Moc pěkné, Soničko, jenom mi nezvedej ramínka a nekoulej očima. A Sonička líbezně intonuje, vtéká do života jako potůček, očima nekoulí a ramínka nezvedá, neboť svrchní typ dechu není žádoucí. Kašle na postavení hrtanu, naučí se dobře pěvecký postoj, ten ji zaujal. Daleko je doba, kdy bude zcela jedinečně klenout melodickou frází, kdy jí nebude cizí ozdobná koloratura, vázané belcanto ani dramatická deklamace. Svět pootevřít dveře před každým, není třeba do nich kopat. Stačí vystihnout okamžik a strčit do škvíry špičku boty. Někdo jej vystihl za ni.

Konzervatoř.

Jezdí domů jednou týdně za paní Kateřinou, s Lexou se scházejí u jezírka s labutěmi. Landa se znovu oženil a Soňa ujíždá sunarku malé sestřičce.

První obavy, první nedůvěra ve vlastní schopnosti. Profesor Matějček je přísný, chápe, že se mu dostal do rukou jedinečný materiál. Může

Landovou *udělat* a Landová může *udělat* jeho. Osudová závislost. Na jednu je křečovitá, nejistá, cucá pastilky, kloktá po jídle.

– Zpěv není nic náhodného, slečno, a existujícího samo o sobě. Zapomeňte na zpěvní postoj! Máte hezké obě nohy, nevystřekujte pořád jednu dopředu. Chcete trčet na jevišti jako štafle? Zpívejte si doma vleže! Co se divíte?

– Ach, Lexo, já se snad zpívat v životě nenaučím...!

– Nebudete zpívat na kůru, ale v divadle. Pěkná tvářička nestačí. Před vámi je Verdi, Puccini, Mozart, Dvořák, Strauss, Gounod, Wagner, Rossini, Weber a hlavně ti, které svět brzy objeví: Smetana, Janáček, Martinů, Suchoň. Neumíte dýchat!

– On mi, Lexo, pořád zdůrazňuje, že neumím dýchat. Někdy si myslím, že se udusím...

– To znám, Soňo...

– Ostrčil, Krejčí, Stravinskij, Glazunov, Mascagni, Čajkovskij, Menotti, Kovařovic, slečno. Na prvním místě je třeba odmítnout násilný žeberně brániční typ dechu.

– Ale, pane profesore, tak mě přece učili zpívat. Paní profesorka Pencová, můj tatínek...

– Pencovou neznám! Čím je váš otec?

– Lékařem.

– Vypadá to, jako by vám radil tak, aby vás mohl později léčit. Ne-forsírujte mi! Vy musíte vystačit s minimálním vzduchem. *S minimálním!* To je půl litru. Ve vysokém dechu a minimálním vzduchu je budoucnost. Klidně vydechněte a pak nasad'te!

– On je blázen, Lexo... Ostatní se mu smějí...

I Lexovi se zdá půllitr málo.

– Komu se jedinkrát podařilo zpívat na bázi zbytkového vzduchu, jinak už zpívat nechce. Na vlastním hrdle pozná lehkost a dokáže sdělit jakýkoli pěvecký záměr. Poslouchajte...

– On tak zpívá, Lexo... Víš, jak jsem báječně kryla přechody mezi rejstříky. A víš, co mi řekl?

– Na rejstříky zapomeňte! Žádné neexistují. Hlavový tón máte, až ucítíte dokonalé appoggio v messa divoce, budou vám rejstříky putna. Rejstříky vymysleli doktoři, aby nepřišli o chleba. My se na ně můžeme vykašlat.

– Na rejstříky, nebo na doktory? ptával se Lexa.

– Asi na obojí. Já jsem z něj pitomá.

I pitomá byla k zulíbání.

Jdou na pout'. Sedí na lochnesce, obluda má na hřbetě sedátka bez opěradel, Soňa jede vpředu, Lexa za ní, mezi rty cítí vyšampónované vlasy a růženec korálků na šiji odřený od hubertusu. Dýchá zhluboka a znovu nemůže naplnit hrudník, ale tentokrát je to milostné až k mdlobám, provázené šmouhami světél, rozmazanými rázy ampliónů, vyvoláváním, prskáním, výkřiky, střelbou. Umřít na lochnesce...

Kráčejí do hloubi parku, světla nechali za sebou. Vřava doburácela, jen tu a tam jekot ze slastné bázně z kolotoče zablýskne nad hladinou poloticha jako dravá ryba. Kolem se potulují jim podobní, okouzlení a zahledění. (Žádná džínová generace, pane vedoucí lékaři. Měli kalhoty po otcích a univerzální montgomeráky, na zimu s vložkou z deky. Kdo nosil hubertus, byl někdo.)

Přitiskla se k němu. – A víš, co mi ještě říkal? Vy budete jednou vyvážet Smetanu do světa, slečno. Kam se hrabe Wagnerův sprechgesang. Budete zpívat Libuši a já plakat v lóži. Vůbec neposloucháš...

– Poslouchám. Drží ji kolem ramen, hubertus se zakusuje do zápěstí. – Co je to appoggio?

– Appoggio je dechová opora.

– Ty jsi moje appoggio.

Sní o tom, jak budou plakat společně s Matějíčkem, a netuší, že si jednou nebude utírat slzy v lóži ani v parteru, ale pod jevištěm.

Opřel ji opatrně o strom. Cítí piškotovou chuť sunarky, poprvé nahmatal malá, daleko od sebe posazená ňadra a zavrtil se do dřevitého hubertusu.

– Hi, hi..., zasmála se polichocena a vyděšena.

– Ještě nosíte doma tepláky?

- Už ne. Zastavil útok.
- Jak je mamince?
- Špatně. Ztratila zájem.

Proč mu s ní bylo nejlíp, pane vedoucí lékaři, právě tehdy, kdy se v rodině odehrávala nějaká tragédie? Poprvé Chopin, podruhé loch-neska, tenkrát Rudolf, teď Eliška. Umírala na selhání ledvin.

- Soňo... Ukájí objevitelské pudy na hranici umělého hedvábí a kůže.
- Pust'! Jemně ho odstrčila. Stojí opřena o strom, vzdala se napůl, myšlenkami u minimálního vzduchu, zatímco Lexa po něm lapá.
- Soňo... tiše... tichounce... sametovým... kulatým... flažoletem... do ucha...

Pak musí Lexa domů, chodí pro vodu, spotřeba stoupá, v bytě je zápach, nový revident si písemně stěžoval.

Maminka umře, svět se zase o kousek pootočí a lunaparky poztrácejí půvaby na cestách mezi štacemi. Budou se stěhovat k babičce do Podbořan, stěžovatel má nárok na služební byt.

Další kremace, dalších dvacet pochmurně důstojných minut. Hovoří profesionální obřadník: zemřela matka, sluníčko zašlo. Neznámí příbuzní s dětmi kvůli poučení, neboť tetičku neznali. V krematoriu se jim líbilo a prosily maminku, zdali by nemohly zůstat ještě na další obřad. Až příště, řekla ta paní a otřela si červený nos. Doma ji pak Lexa, v podivné roli hlavy rodiny, ujistil, že si nádherné kytice z umělých jiřin všiml.

- Co budeme teď dělat, Miloušku? zaplakala babička, když osaměli.
- Nic, odpověděl Lexa. - Odstěhujeme se, vy budete vařit a prát a já chodit do školy a pro vodu.

A tak to také bylo.

- A Soňa, pane Lexo...?
- Dál nevím, pane vedoucí lékaři.

- Dovolte mi tedy, abych pokračoval. Primář si odkašlal. - Matějček udělal ji i sebe. Hlas ideálně váže slova v celky, měkce, ale plně se nese. Vysoká pěvecká kultura v pianech i pianissimech, lehounké nasazení tónu a dokonale rovnoměrné zesilování do forte s náhlým únikem do

jemného ztišení ve výšce. Vesměs vlastnosti, prozrazující nejlepší znaky italské školy. Ale studuje v Praze. Hlas je lehký, důrazný, ohebný v trylku, dramatický v recitativech. Vůbec nekryje vokály a to si nemůže dovolit každý. Brzy zpívá výbornou němčinou i lahodnou italštinou. Jako studentka hostuje v Olomouci a v Plzni.

– Opatrně, pozvolna, jen nic neuspěchat! strachuje se Matějček.

– Všechno máte ještě před sebou, slečno.

Lichotí starému pánovi, miluje ho a starý pán prožívá největší pedagogické zadostiučinění. – Všechno je vaše zásluha, pane profesore.

– Nechte toho, slečno... Vše se dá naučit nebo předstírat, filozofický názor, láska, jenom jedno ne: talent. Bez talentu nelze zpívat ani v baru. Na absolventský koncert nastudujeme Mignon.

Políbila jej na tonzurku, ověnčenou bílými vlasy jako vavřínem. Kdysi se domnívala, že ji učí blázen, a teď ho líbá s pocity nejhlubší vděčnosti žáka k učiteli.

– Nebyl to jen hlas, pane Lexo, co začalo přitahovat vyčkávavou kritiku, závistivé kolegyně a nadšené publikum. Její zjev nemusím popisovat. Kdo ji viděl, nevěřil, že ji i slyší, že jde o tutéž ženu. Drobná, útlá, hezká... takové soprány se v Čechách nerodí. Český operní fanda je šokován, když spatří Mařenku, Carmen, Taťanu s tváří a postavou filmové hvězdy. Příjemně šokován. V duchu tradice očekává postarší, korpu-lentnější milenecký pár. To není krize opery, pane, ale krize zpěváků! A teď si představte, že přiskotačila na jeviště ona a sápal se na ni plešatý pětapadesátník v paruce. V každé době věrni zůstaneme sobě... Nikdo tomu nevěří, je to echt komická opera a obecnost se baví. Tenor pan Brzák si po prvním jednání stěžoval, že ho zazdívá, že takhle to Smetana nemyslel. Já jsem představení viděl a věřte mi nebo ne, přál jsem si, aby to Jeníkovi nevyšlo. Ona měla hlas jako Destinová, a přitom jí byla jen polovička. To už je zázrak. Nebo ne?

– Asi jo, zahučel Lexa.

– No vidíte. Takže to nakonec nemohlo dopadnout jinak.

– Jak dopadnout...? Co dopadnout...?

– Nevíte o ničem?

– O čem? Nemluvil jsem s ní deset let.

– Pražská aféra číslo jedna, musel jste o ní slyšet. Podobnost vašich nepodobných osudů je zarážející. Vy jste outsider, kterému nevyšlo vůbec nic, kdežto jí vycházelo všechno. A oba jste skončili stejně. Už mi rozumíte?

– Ne.

Dobrotka rozčileně poposedl. – Najednou byla sama, hrozně sama ve své výlučnosti. Absolvovala, táta měl novou rodinu, Kateřina umřela, starý mládenec Matějíček skončil v domově důchodců. Nikdo ji nepotřeboval a všem brala iluze. Tři roky jsem ji léčil. Dojížděla ambulantně, požádal mě doktor Landa, studovali jsme spolu. Proč myslíte, že nám každoročně grátis zpívá?

Pochopil. – Ona začala pít?

– Kdepak, nebyla hloupá. Zpěvačky nemívají velkou spotřebu alkoholu.

– Tak co, sakra...? vybuchl Lexa.

– Uklidněte se a vemte si ještě vánočku.

– Pane vedoucí lékaři, řekněte mi všechno!

– Proto jsem vás pozval zkontrolovat kotel.

– Co dělala, když nepila?

– Jedla prášky. Léky... tablety...

– Jaké prášky?

– Když jí bylo nejhůř, jakékoliv.

– Ale proč?

– Proč jste vy začal pít?

Proč. V rámci arteterapie napsal tři sešity deníků, docházel na muzikoterapii s volnými asociacemi, zpíval Černého muže a Krásnou pannu Juliánu, hrál na bendžo, byl masírován, hlazen, vytírán, zvracel před zrcadlem. Poznal pár lidí, kteří na tom byli hůř, jednomu z nich rozbil nechtě čelist a na kontu mu přibývalo černých bodů. Psycholog Voňka usoudil, že represivní opatření je třeba akcentovat. Všechno byla promyšlená hra s dokonalou koncepcí, vědecky dotažená do důsledků, nic se nedělo náhodou. Ale proč začal pít, se nakonec nedověděl. Nemohl

by ani s jistotou říci, kdy. Zamyšleně vzal ze stolu vánočku a ukousl tenkou, do blýskava vypečenou kůrku. Chutnala hořce a nadrobil na koberec. – Pane vedoucí lékaři, napadlo ho, – psala si Soňa deník?

– Samozřejmě. Každý týden mi ho předkládala ke kontrole. Sáhla do zásuvky a položil na stůl tenký sešit.

– Jenom jeden? uklouzlo Lexovi zklamaneč. – Mohl bych...? natáhl ruku.

– Nemohl! schoval Dobrotka deník. – Ujišťuji vás, že tam je všechno. Kajak, americký námořník, Chopin, lochneska... a mnoho dalších příběhů, do kterých vám nic není. Nyní, doufám, chápete, proč mám z vás dvou strach.

– Myslím, že chápu.

– Neměl jsem vám nic říkat, snad jsem udělal chybu, zalitoval primář, – ale nechci se vzdávat odpovědnosti. Když jste ale nepřistoupil na naše uskutečnitelné cíle a našel jste si těžší a ušlechtlejší, jsem povinen vás upozornit, že soužití dvou lidí, kteří...

– Nebojte se, pane primáři, rozhodl se Lexa, – já na ten koncert nepůjdu.

– Ale vy na něj musíte jít!

– Proč?

– Protože teď se nesmíte vzdávat v půli cesty, a protože... jsem jí napsal, že jste tady, řekl rychle a bylo vidět, jak se mu ulevilo. – Začal jsem číst vaše deníky jako profesionál a skončil jako nedočkavý čtenář. Rád bych, aby se vám všechno podařilo. Abyste věděl, až na vás přijde slabá chvíle, že u nás máte dveře otevřené. A raději dřív než později, dřív než začnete uvažovat, že jedna sklenička vám nic neudělá. Pro vás by to nebyla taková reklama jako pro ni. Na Landovou čekalo nadržené publikum, ale kdo bude čekat na vás? A už jsou tady...!

– Kdo?

– Soňa, klavírista a šofér. Odhrnul záclonu. – Odjedeme nahoru společně, svezete se s námi.

– Pane vedoucí lékaři...! Mám na sobě tepláky, filcovky a vatovku. Vypadám jak z lágru...

– Ted' už se nedá nic dělat.

Někdo vesele zaklepal na dveře a Lexovi ztvrdly nohy a přihlásila se dušnost. Jenom se tak netrást! Stůj klidně, Miloušku. Všude radost, tváře smavé, štěstí volnost ve srdci... V životě se o Vánocích tak nepotil. Krucifix! proč se mi právě ted' chce tolik močit...?

Šoféra a klavíristu nevnímal. Jenom ji. Je menší (asi vyrostl), hubenější, v kožešinách. Došla k němu, stojí. Pěvkyně – svrchovaná umělkyně. Usmála se, všiml si vrásek kolem úst, ty má po starém Landovi. Někdo by měl promluvit...

Konečně: – Lexo... řekla hlasem, jemuž by nikdo neuvěřil, že dokáže zpívat. – Co to máš na sobě?

– Tepláky.

– Pojd' sem. Otřela mu kapesníkem oči, pak tvář. Je udivená, zasažená a žádoucí. – Lexo... vždyť ty máš úplně šedivé vousy...

PUSŤTE HO DOMŮ

Milá babičko, brzy se uvidíme. Děkuji za plstěné boty, pod společným vánočním stromkem mě překvapily. Ale dostal jsem ještě něco, asi byste, babičko, neuhodla, od koho. Pamatujete na Soňu Lando-vou? Její otec léčil tatínka i maminku, Vás taky, než umřel. Soňa je známou zpěvačkou, jezdí sem do lázní každé Vánoce zpívat pacientům. Byl to krásný koncert. Několik chlapů (slovo chlapů přeškrtnl) několik pacientů plakalo. Mluvili jsme spolu asi půl hodiny a dala mi zlatý prsten. Ona je, babičko, velmi sama. Pan primář říkal, že všechny slavné ženy byly vždycky osamocené. Rád bych, aby už nebyla. Ačkoliv se mi odtud nebude chtít, to víte, lázně, těším se domů. Jsem zdráv a Vy buďte taky.

Váš Miloš.

Stojí proti sobě a nevědí, co říci, aby si řekli vše, co si neřekli za posledních deset let.

- Zpívalas moc hezky. Tím ji neohromí, to jí říká kdekdo.
- Lexo, vždyť vůbec nezáleží na tom, jak jsem zpívala.
- Asi ne. Po chvílce se hloupě zeptal: – Co dělá sestra?
- Chodí do školy.

Tolik jí toho chtěl povědět a teď se ptá na sestru.

- Proč tě zajímá?
- Jen tak. Že už asi nejí sunarku.
- Jakou sunarku?
- Nevzpomínáš si na sunarku?
- Vzpomínám... samozřejmě, že si vzpomínám na sunarku.

Nevzpomíná si. Nebylo to pro ni důležité. A on ji cítí na jazyku ještě dneska, když je podzim a lunaparky točí při posledním sluníčku.

- Co to máš za zvláštní boty?
- Plstěné pro důchodce.

- Vy je fasujete?
- Ne. Poslala mi je babička pod stromeček. Ještě kulicha, podívej.
- Ty přece nejsi důchodce. Nemáš peníze?
- Mám.
- Proč si nekoupíš pořádné boty?
- Tohle jsou výborné boty, Soňo.
- Za čtyři stovky koupíš pánské kozačky s kožešinou.
- Musíme se bavit o botách?
- Lexo, ty jsi pořád ještě dítě. Hrábla mu do vlasů. – Dítě s šedivými vousy. Budeme se bavit o sunarce?
- Pro mě je ta vzpomínka důležitější než boty. Jak se máš?
- Dobře. V divadle zpívám dvakrát třikrát týdně, občas koncert, hostování... Čekám pozvání do Vídně. Karl Böhm. Neznáš? Staříčkej, ale vynikající dirigent.
- Pracuju, práce mě baví, nemám nouzi a nic mi nechybí.
- Vůbec nic?
- Co by mi mělo chybět?
- Všiml si jejích dokonalých bot a stáhl své plstěné hlouběji pod křeslo. Kozačky si koupí, jakmile ho pustí.
- Říkal mi strejda, že píšeš...?
- Jaký strejda?
- Dobrotka.
- On je tvůj strejda?
- Znal se s tátou. Jezdili k nám, říkala jsem mu strejdo.
- Říkala jsi mu strejdo, i když tě léčil?
- Přikývla a zčervenala. Zaujal sebevědomější posed a vytáhl boty zpátky na světlo. – Pamatuješ si na Chramostu?
- Usmála se, vděčná, že našel jiné téma. – Červenobílý, to se mi líbí. Víš, co dělá? Potkala jsem ho v Praze. Manažera nějaké ženské fotbalové jedenáctce. Kromě Ameriky byl všude. Připomněla jsem mu písničku. Ta je můj osud, povídal, ty holky hrajou za Slávii.
- Vidíš... a každý rok div nepropad.

– Ty ještě věříš, že v životě má úspěch ten, kdo se ve škole dobře učí? Byls vždycky nejlepší, dávali tě za vzor a podívej, jak jsi skončil.

– Já jsem ještě neskončil, Soňo!

– Soničko... zaznělo za dveřmi, – musíme jet, bude padat sníh.

– Kdo je to?

– Profesor Bílek. Jezdí se mnou, doprovází mě a miluje. Víc lidí mě miluje, Lexo, všechny je poznáš.

– Koho miluješ ty?

– Nikoho. Jsem sama.

– Primář má tvůj deník.

– Bylo mi moc zle. Už jsem na něj zapomněla.

Lexa je přitahován bezprostřední bytostí, která zůstala takovou, jakou si ji pamatoval. Často se mu stávalo, že když se na něco velmi těšil, byl zklamán. Ale teď není. Ona neklamala. – Soňo... je tady nad léčebným pavilónem apartmá. Zůstaň do zítřka. Ať odjedou sami! Je Štědrý den... budeme si povídat... Zítřka tě doprovodím k rychlíku.

– Radši ne, Lexo. Zítřka dopoledne zpívám v Mikuláši, slíbila jsem to Bílkovi.

– Jenom kvůli němu? Nemůžeš koncert odříct?

– Ty jsi hodný člověk, Lexo. Byl jsi vždycky a já jsem tě měla od malička ráda, ale... tady ne. Za pár dní se uvidíme. Přijed' rovnou ke mně. Kde v Praze bydlíš?

– Na Starém Městě u Beštáků v podnájmu.

– Víš, kde bydlím já?

– Párkrát jsem tam strávil noc v záhonech.

– Proč jsi nezazvonil?

– Protože jsem byl... nebyl jsem v pořádku. Ene bene Lexa, střeva lezou ze psa.

– Tak se tam děti rozpočítávají pořád.

– Památka na mě. Tobě alespoň nemusím nic vysvětlovat.

– Budu muset jet. Vstala a přejela mu dlaní po šedivé tváři. – Nebud' mi tady nevěrný.

Sešli se spoutáni vzpomínkami, žijí z nich a potřebují je. – Soňo... prosím tě... říhni mi do ucha. Jako tenkrát u vody. Potichu.

– Ale Lexo..., rozesmála se udiveně, – jsme přece dospělí, nebudeme si říhat do ucha. Ty máš nápady...

– Nesměj se. Vždycky jsem to považoval za osobitý projev tvój přízně.

Zamyslela se. – Říhat mě naučila Pencová.

– Ta bába z hudebky?

– Ta bába z hudebky byla moudrá ženská. Přesně věděla, na co stačí ona a na co já. Netrpěla slavomamem, jako většina učitelů zpěvu, a nepřibouchla mi dveře. Učit zpívat je větší alchymie než trénovat atleta.

– A co Matějček?

– Matějček mi je otevřel. A táta radil: nikdy nezpívej na lačný žaludek, prázdné střevo je nadmuté. Protože Kateřina dobře vařila, poctivě jsem se nacpala, než jsem šla na hodinu. Pencová mi sáhla na břicho a řekla: nevádí, že ses najedla, Soničko, ale zkus si odríhnout, bude se ti líp zpívat. Naučila mě vyprovokovat říhnutí polknutím vzduchu. Bránice musí být volná. Dodneška mi to pomáhá. Tenkrát jsem fígl měsíc trénovala, než jsem ho nadřela. Říhala jsem do ucha kdekomu, i našemu psovi, chi, chi...

Stojí proti sobě, plstěné boty, kozačky, vatovaný kabát, kožich, tepláky, sametové šaty. Dva světy, dvě civilizace, chystající se ovlivnit jedna druhou. Marně pátrají, je-li jejich vzájemná přitažlivost výsledkem společné náklonnosti v dětství nebo společných poklesků v dospělosti.

– Tenhle prsten si nech. Čekám tě. A kdybych nebyla doma, přijď do divadla.

Přikývl a nasadil si kulicha. Pochopil, že některé zážitky, o nichž se domníval, že ho osudově formovaly, měly v době svého vzniku docela všední jádro. Z šumivého vína dětství vyprchaly bublinky tajemství a není proč předstírat opojení nejiskrnou sedlinou pravdy.

Jsme-li okouzleni, nepátrejme po příčině.

Kdo řekl, že alkoholici nemají smysl pro humor?

– Jak jsi krásné, Jezulátko, vprostřed bídy pacholátko... Zlámal se probral, sedí s pokušitelem Šmokelem a oba vzorně artikulují. Pan doktor Balog je ověšen plynovou maskou a farář Dorenda má tvář profesionálně vánoční. Narodil se Kristus Pán. Machatý už je myšlenkami u stánku se zeleninou, pan Prostřední přinesl bubny ze sprch. Lexa s bendžem obdařil koledu svěžím rytmem, Muclinger tančí fotbalový odzemek v nové teplákové soupravě *Tomo Nagasaki*.

Pocit soudržnosti neskřípe ani u zteplalé limonády. Mohou vařit i čaj, jen ošetřovatelé hlídají, aby do něj nikdo nesypal tabák. Farář se křížuje, Machatý rouhá, Obuli huláká do rytmu i Jánošík snaživě cedí Tichou noc přes zadrátovanou hubu.

Jejich ženy sedí zatím doma u prostřeného stolu, vypravují dětem o tatínkově předlouhé služební cestě a ukazují dárky, které poslal. Vyřezávané a vypalované lampičky z překližky, ručně malovaný pozdrav od Rampušáka, podložky z korkových uzávěrů od limonád pod rybí polévku, tlustě nalakované samorosty představující cokoliv, panenky z odstrižků, eiffelovky ze špejlí, závěsy z korálků, stínítka z papíru. O tobě zpíváme, dary své dáváme. Je v tom naděje a je to bída.

A nebyl Job, nebylo nic, jen dveře pravidelně vrzaly á dé cis tam, há cis zpátky, jak limonády tlačily na měchýře, a muži pod dekami padali do snů způsobem, jakým usínají batolata a umírají starci: s rukama na svých přirozeních. Panu faráři se po takovém množství obarvené vody zdálo o Káni Galilejské a Lexa si ctižádostivě umiňoval, že se stane pilným a velkým jako jeho děd z matčiny strany, který to v cizinecké legii dotáhl až na generála.

Týden po Vánocích míval Lexa vždycky rád. Dny ubíhaly jako polosvátky a pracovalo se napůl. Zastává funkci předáka, Machatý byl propuštěn krátce po Vánocích. Na rozloučenou si vyměnili adresy.

Podává hlášení, velí rannímu nástupu, zúčastní se bodování, je v nejužším styku s oběma ošetřovateli a vedením. Už si nevzpomíná, kdy dostal naposled černý bod. Jako nejzkušenější pacient vede s Voň-

kou rozpravy v rotundě. Léčení kulminuje, proces vrcholí. Tak vehementně mu poklepávají na rameno, až je nebezpečí, že mu zlomí klíční kost. Je jednou nohou venku, s šedesátiprocentní nadějí, že po dobu jednoho roku dokáže abstinovat, a s dvacetidevítiprocentní, že to vydrží do smrti.

V úterý dopoledne přijeli medicí, asi manželé, ubytovali je v apartmá nad pavilónem. Pozoruje je a přemýšlí, proč se párek rozhodl strávit silvestra právě zde. Dívka připomíná Mazánkovou i Aninku a chlapec je jako ze škatulky. Všechno si zapisují, všechno pamatují, všechno zapomínají. Cizí bolesti už se nebojí a vlastní žádnou nemají. Odpovídají na otázky.

Mužstvo stojí nastoupeno pod vlajkou, Lexa podává hlášení. Vrže sníh a hymna připomíná tragédii autora. Heslo dne: *Abstinentům patří svět!* Rozchod! Je středa, den velké vizity.

Na nádvoří se formuje bílý zástup. Primář kráčí první, polohlasně diskutuje s Voňkou. V druhém sledu V. P. Křížek a oba ošetřovatelé, poslední Lexa a lékařský pár. Podlahy zrcadlí bílé pláště, kohouty v umývárně házejí reflexy, záchodové mísy nebyly tak čisté ani v obchodech. A Lexa, otevíraje kovové dveře vyšňurovaných kotců, vzpomíná na otce, který, když jej matka rozčilila, odcházel demonstrativně obědvat na záchod. Tady by si pošmák!

Ve dveřích hospodářské budovy stojí v pozoru holohlavý skladník. Pořádek má dokonalý, evidenci přehlednou, teplotu ve skladu šestnáct stupňů.

- Koště...! sykl Masák. – Jak odkládáme košťata, pane Mecner?
- Chlup... chlupama nahoru, škytl skladník.
- Správně. Tři černé body.

Jsou tu sami, ostatní se do skladu neobtěžovali. Když se Masák nedíval, Lexa opřel koště násadou o podlahu a poznamenal: – Není mi jasné, za co dostal pan Mecner černé body, když všechna košťata stojí docela správně...?

Masák se otočil, pohlédl z jednoho na druhého a řekl: – Známe se už dlouho, pane Mecner, vid'te.

– Dlouho, pane hlavní ošetřovateli.
– A ještě dlouho se znát budeme. Řekněte upřímně, jak stálo koště, když jsme s panem Lexou přišli.

Skladník se rozplakal.

– Neplačte a povězte nám pravdu, vemlouvá se Masák. – Ublížil jsem vám snad někdy?

– Neublížil, pane hlavní ošetřovateli.

– Pan Lexa půjde za týden domů, ale já tady budu pořád. Jak stálo koště?

Chvilka ticha, Mecner bojuje, Lexa je napjat. Jen Masák si je jistý, jak se zdá.

– Chlupama dolů, dobojoval skladník a ulevilo se mu.

– Máte deset černých bodů za pokus o podvádění, oznámil ošetřovatel Lexovi, když vyšli.

– Kašlu vám na ně! Vběhl zpátky do skladu, lhostejný k bílé diskutující skupince. – Pane Mecner! vykřikl, až se skladník lekl. – Pane Mecner, mám nápad! Otočíme všechna košťata chlupama dolů! Já začnu odzadu, vy od pultu. Jedem! Představte si, jak budou chlupy ohnutý a jak bude Masák řídit. Nemůžu se dívat na ten dril, na tu buzeraci buzerantskou hajzlíka v bílých kečkách, na toho psychologa samouka, kterej je línej něco pořádného dělat. Taky jste mu platil za červený body? Ted' mu to společně vrátíme. Co nám může udělat? Jsme chlapi a máme svoji hrdost. Když něco provedeme, tak za tím stojíme... nebo sedíme. Dělejte, určitě sem přijde. Copak jste z něj úplně zblblnul? Ani pitomý koště nepostavíte, jak se vám zachce? Udělejte konečně něco, co vás napadne! Blbinku... cokoliv, k čemu se sám rozhodnete. Pane Mecner, alespoň jedno jediný mizerný košťátko otočte, mně kvůli...

Neotočí. Stojí, poulí oči, nevzepře se. Už nemá vůli a nehodlá se bránit jednomu ani druhému. Je možné se poblít nebo zaplakat. – Ach bože... zaúpěl Lexa a zahrozil bezmocně pěstí za Masákem, – proč musí u všeho, kde o něco jde, figurovat vždycky nějaká svině?

– Potřebujete přijít na jiné myšlenky, řekl mu primář. Tady paní kolegyně, ukázal na medičku, – si s vámi pohovoří. Vybral jsem vás jako

vzorného pacienta. Buďte upřímný, otevřený a nic jí nezatajujte. Můžete jít ke mně do pracovny.

Jdou křupavým sněhem. První Lexa, protože zná cestu, za ním Aninka a Mazánková dohromady, a přitom ani jedna z nich, si v duchu sumíruje, jak začne.

– Víte, co je nejhorší? předešel ji rozčilený Lexa.

– Když chcete někomu pomáhat a přiděláte mu práci. On bude muset těch padesát košťat znovu obrátit.

– Já vám nerozumím, špitla.

– Slibte mi, že se mě nebudete ptát, proč jsem začal pít.

– Tajemství?

– Tajemství.

Profesionálně zakoketovala, aby navázala kontakt: – A nemohl byste mi to tajemství prozradit?

– Nemohl. Tento problém je totiž tajemstvím i pro mě. Ale můžu vám z Tajemství něco zazpívat. Žitko krásné, bude chleba, žehnej Pán Bůh, je ho třeba, ať jen hojně tímto létem, je ho třeba našim dětem atakdále... To je úvodní sbor mladců, kteří si pochvalují krásnou úrodu. A ve druhém jednání, kdy Blaženka s Vítkem zpívají Všechno je tvoje ze srdce mého, zavírám topení. Paní doktorko, pohlédl na ni očima uvázaného psa, – já bych vám dohodil jiného pacienta.

– Ten jí dá zabrat, prohodil primář, hledě za dvojicí. A skupina pokračuje ve vizitě, kotelna, vodoléčba, *záchody*, rotunda, Monako, *záchody*, reflexní terapie, chodby, dílny, samoty, *záchody*, lože s koženými popruhy, *záchody*. Ve jménu nablýskaných splachovacích mís, ve jménu stříbrných podlah a vyřízených postelí, ve jménu černých a červených bodů, přísahám a slibuji.

Lexa je v primářově pracovně jako doma. – Sedněte si na frantíky a připravte si tužku a papír.

– Vy si nesednete, pane Lexo?

– Budu chodit a kouřit. Čím začneme?

Mrkla do notesu a položila obligátní otázku: – Vaši rodiče byli zdraví?

– Zpočátku se zdálo, že jsou, odpověděl.
– A později?
– Později náhle zemřeli.
– Nevíte na co?
– Nevím, paní doktorko. Otec na mozkovou mrtvici a matce selhaly ledviny.

– Takže víte.
– Vím. Jenom nevím, jestli je to pravda.
– U příbuzných se alkoholismus vyskytoval?
– Asi vyskytoval. Ale tenkrát se tomu tak neříkalo. Například můj strýc Otto se zastřelil v Poděbradech na nádraží, to si poznamenejte, měl tam ženskou. Další strýc...

– Pane Lexo, byla bych ráda, kdybyste neodbočoval a odpovídal na otázky.

Zastavil uprostřed koberce. Ty bys chtěla, abych neodbočoval, ty intelektuálko? Just budu odbočovat, budoucí matriarchát ti neulehčím. Měl jsem takové jako ty, v nemocnici v kotelně a před tím ještě jednu, když jsem studoval. Budeš jako ony. Už teď jsi bílá a přemoudřelá, těžko seženeš manžela. Zítra se na tebe ten klouček, který se v tobě dneska roztéká, vykašle. Co by si jednou počal s tak chytrou slepicí?

– Jaké jste měl mládí?

– Mládí... rozhodil ruce a vzdychl, – mládí plné traumat, okupace, Němci, a nesnášel jsem pomeranče.

Napsala si: *alergie na citrusové plody.*

– A pak mě obřezali, navázal plynule. – Dneska jsem jim vděčný, ale po válce, když jsme hráli prkénko s hřebíčkem, paní doktorko, jsem byl traumatizován. Napište si: konec války, prkénko s hřebíčkem, pomlčka, trauma. Výborně. Citlivá dětská duše byla záhy nato poznamenána náhlou smrtí milovaného strýce Otty, jenž...

– Moment! Říkal jste prkénko s hřebíčkem? Poctivě dopisovala třetí stránku poznámek.

– Ano. Hoši se položí na vodu a vyhrává ten, který má hřebíček pěkně kolmo.

– To není příliš duchaplná hra, namítla.
– Hledejte duchaplnost tam, kde je předpoklad, že se bude vyskytovat.

Nepomůže jí. Proč by jí pomáhal? Vystuduje bez něho, chytrá už je, učí se mít převahu.

– Jen zemřel strýc Otto, nasadil smutný tón, – zkrachoval Leopold. Osmačtyřicátý rok. Dědili jsme a záhy o všechno přišli. Oba pili jako duhy. Můj děda propil statek, koně prohrál v božím požehnání, nebo naopak, a o nic už nemohl přijít. A Karel... taky chlast. Karla zavřeli do Valdic, tam, kde umřel Valdštejn, ale někdo říká v Chebu. K nám přišla Bezpečnost. Byli tři, musel jsem zpívat...

– Zpívat? vykulila oči.

– Zpívat. Což nás zachránilo. Matku, otce i mě. Chodil jsem na housle a nemohl dýchat. Mezitím jsme hráli buzinec, všechno jsem prohrál. Zamiloval jsem se, neštěstí ve hře, štěstí v lásce. Když umíral otec, hrála mi Chopina. Pak jsme koupili tepláky. Když umírala matka, seděl jsem na lochnesce. Šílený život. Učitelka Kubátová si nedovedla představit komunismus. Bylo toho na mě moc. Měl jsem vystudovat a házet lopatou. Tady mám jen Hynka, je starý, ale nejlíp si s ním popovídám. Začal jsem pít, abych se neudusil...

– Dost! vykřikla zmatená medička. – Víte, co je delirium tremens?

– Riegrovy sady, ene bene Lexa, brouci. Miluje mě operní zpěvačka, příští rok bude zpívat ve Vídni. Tenhle prsten mi darovala, abych na ni nezapomněl. Bud' začnu psát knihu nebo si vezmu na sezónu stánek se zeleninou, ještě nevím, a hrozně zbohatnu. Pít už nebudu, mají tady výborné metody. Na shledanou, musím přiložit.

Rozcuchaná medička na odpolední poradě prohlásila, že Lexu vyšetřovat nebude. Žádá jiného pacienta, nejraději nějakého Hynka. Byla velmi překvapena, když jí řekli, že nikdo toho jména se v léčebně nevyskytuje.

CHCÍPNI

Miloušku! Je mi divně. Na dvorku jsem zafackovala, scvrkla jsem se a sousedka mi teď chodí do dřevníku pro uhlí. Tak jsem si vzpomněla, jak jsem na Tebe někdy křičela. To víš, rodiče to měli odbyté, chtěla jsem Tě slušně vychovat, abys měl život veselejší. Já jsem se nikdy moc nezasmála, můj manžel, Tvůj děda, byl jako Tvůj otec. Všichni se smáli, jenom my ne. Taky s ním měla matka trápení, dej jim Pán Bůh klid a pohodu aspoň teď. Když jsme se vzali, přenášel mě přes práh, zakopl o podkovu pro štěstí a upustil mě. Tehdáž jsem se taky scvrkla a moc jsem se smála, to jsem byla mladší. Jel kolem vůz s koňma, na voze sláma, povídám fůra slámy konec mezi námi, ale vydrželi jsme to chválabohu a vyvedli 4 syny, z toho 3 se nevyvedli. Miloušku! Až umřu, ten baráček zůstane Tobě. Bude potřeba zařídit ústřední topení, o Vánocích mi ráno zmrzla voda v umývadle. Pozdravuj slečnu Landovou, pamatuju se na ni, takový vyžle to bylo. Vezmi si třeba jednonohou, hlavně, aby byla hodná. Píchá mě na prsou a mám rýmu, tak čajuju.

Tvoje bába Anna Lexová.

Pozdrav pámbu, rýmo, chcípni a netrap našeho Milouška, říkávala babička, když Lexa kýchl. Rčení se v rodině vžilo a všichni je používali. Celá zaklínací formulka byla příliš dlouhá, razantní kýchnutí vyžaduje stejně lapidární projev účasti. Proto se věta častým používáním zredukovala na stručné *chcípni*, a každý věděl, že chcípnout má rýma. Úsloví ve zkrácené podobě však působilo zcela jinak mimo zdi domu.

Uprostřed laskavého výkladu dostal pan řídící nepřítomný výraz. Chřípí se mu zachvělo, otočil se jako na obrtlíku zády k žákům, bleskurychle vytáhl kostkovaný kapesník a kýchl.

– Chcípni! ozvalo se účastně z druhé řady.

Zrudl a hodil po Lexovi klíče.

Reakci pana řídícího Miloušek nepochopil, ale nebylo co vysvětlovat a do školy byl pozván některý z rodičů. Šli oba. Rudolf jako hlava rodiny, vychovávající syna mužským příkladem, a Eliška, poněvadž hrála s panem řídícím v tamburaších na bráč. (Pan řídící drnká na berde.) Vrátili se za tmy a započal soud. Všechny strany věděly, oč jde, a žádná nechápala tu druhou.

– Ty chceš, aby pan řídící umřel? zahájila Eliška stání.

S mokřýma očima zavrtěl hlavou.

– Podívej, Miloušku..., přidal se Rudolf tónem vyšetřujícího, kterého přepadl záchvat lidskosti, – řekni nám pěkně od začátku, jak to bylo.

– Četl jsem si vzadu a oni slabikovali.

– Ty si čteš?

– Jo.

– Co slabikovali?

– My máme maso.

– Děti něco jiného slyší, něco jiného vidí...

– Miloušek je v první třídě. Učí se číst, to není občanská nauka. Řekni nám, pokračuje otec laskavě, – ty si vzadu čteš a ještě posloucháš, co čtou ostatní?

– Hm, furt vo tom mase.

– Slyšíš, maminko? To je hlava!

– Hlava nehlava, urazil pana řídícího.

– Pan řídící drnká na kytaru.

– Na berde!

– Ted' není rozhodující, na co drnká! Mohl by být rád, že má tak schopného žáka.

– V první třídě..., odfrkla. – Co jsou nám platný jeho schopnosti, když je drzej?

– Maminka má pravdu, nemůžeš říkat všechno, co slyšíš doma. Nevíš, co se sluší, když někdo kýchne?

– Kdyby to alespoň řekl celé..., zoufá si Eliška, – pozdrav pámbu, rýmo, chcípni a netrap pana řídícího...

– To je nápad! zajásal tatínek, vděčně se chytající ztřeštěných nápadů, které s gustem rozváděl.

Zbystřila pozornost. Nápady, s nimiž Rudolf souhlasil, okamžitě zavrhovala jako podezřelé, přestože vyšly z její hlavy. – Ne! rozhodla. – Ať neříká nic!

– Máš pravdu, Eliško, neříkej nic, Miloušku.

To už bylo i na maminku příliš. – Jak můžeš kluka vychovávat, když nic nebereš vážně, nemáš žádný názor a všechno je ti k smíchu? Cynik!

– A jaký ty máš názor?

– Mně je to jedno.

Otec se obrátil k Lexovi. – Co myslíš ty sám?

– Já nevím.

– Nemusíš odpovídat hned, nejdříve si zazpíváme. Než se člověk k něčemu rozhodne, měl by na to chvíli přestat myslet. Co si dáme?

Lexa navrhl Ej hory.

– Výborně.

Ej, hory, hory, hory čierne,
ej, neraz som ja prešiel cez ne...

Tušil, pane vedoucí lékaři, co pochopil až tady v léčebně, protože jste ho donutili formulovat. Že mravnost se nerodí, ale pěstuje, a že k takzvanému cynismu saháme proto, abychom nezemřeli samou láskou. Ej, hory, hory, hory čierne...

– Tak co, zeptala se uštěpačně Eliška, když mužští dozpívali, – už víš, co řekneš panu řídícímu, když kýchne?

– Víím.

– Nechám se poučit...

– Budu zticha.

Vztekle třískla kabelkou a šla se převléknout.

Jeho život, pane vedoucí lékaři, byl nepřetržitým sledem komických situací, jimiž byl v době jejich vzniku velmi traumatizován. Například Eliška měla svérázný názor na literaturu. Krásné písemnictví je umělá

zahálka pro vyvolené, které odvádí od užitečné činnosti. Přímočařejší Rudolf měl na přečtená díla dvě pomyslné zásuvky. Do první zařazoval knihy s fiktivním štítkem *sračka*, do druhého s označením *šťáva*. Tohle si přečti, to je šťáva, doporučoval. Jelikož během svého krátkého života počet zásuvek nikdy nerozmnožil, často se mu stávalo, že nad nimi stál, nevěda, do které z obou přečtené dílo uložit. Je to složité, Miloušku, omlouval se před Lexou i před sebou, zatím si s tím nelam hlavu. Je to sice hezké, pane vedoucí lékaři, ale problémem zůstává, jak to napsat.

Když se probral už podvacáté v Riegrových sadech, ze záhonků namířil rovnou do divadla. Nohy jej vedly samy, postrkované zbytky povinností, usazenými v bolavé hlavě. Zatopil jako automat, v hospodě naproti vrchní natahoval ubrusy. Šel zadem a poručil si pivo.

– Je květen a bude chumelit, meditoval vrchní, – narážím až za hodinu.

– Potřebuju si cvaknout aspoň lahvový.

– Víš, že ráno byly minus čtyři stupně? A to máme devátého května!

– Čekáme delegaci z vlády, musím mít v divadle jako v pokojíčku.

– Každý máme svoje starosti. Já zase zahrádku v Ďáblicích. Letos to bude s ovocem slabý. Před třemi lety jsem zasadil meruňku...

– Potřebuju přitopit...!

– Abys neskončil jako starej Bešťák. Prochlastal se přes játra až k mozkové mrtvičce.

– Prodáte mi pivo, nebo ne?

– Nemůžu ohrozit vládní představení, když jsi mi to postavil politicky. Rozložil poslední ubrus. – Ještě roznesu popelníky.

– Ježíšmarjá, jede mi topení!

– Tak pojď, povzdechl vrchní. – Tady máš dvě piva a ohol se.

– A paňáka na cestu! poručil Lexa.

– Jenom kubánskej...

Nedočkavě natáhl ruku. Sklenička cvakla o zuby, vypil rum naráz, opřel se o pult a čeká.

– Už je ti dobře?

– Zázrak. Nezlobte se.

– Co by... Vždycky to probíhá u všech stejně.

– Piva si vezmu čtyři, rum celej s sebou! Zaplatil, obtížen lahvemi spěchá do divadla. V kamrlíku otevřel pivo, nasadil a nepřestal, dokud poslední hořká kapka nezmizela v krku. Konečně se cítí jako člověk. Přece jen se oholí, co kdyby ji potkal? Když si dá ještě skleničku kubánského, bude docela v pořádku. Sevřel sklo v dlani. Já vám ukážu, vy tajtrlíci! Kdo z vás měl ve škole samé jedničky? Ani pan direktor. Ale ten poslední ve sklepe je měl.

Divadlem vane klid. Zkoušky skončily, uklízečky dosmejčily, mezi potaženými sedadly očekává vlažná prázdnota slavnostní publikum. Je devátý květen, výjimečný den. Devátého května se rodiče nehádali, jen vzpomínali. Začalo to tatínkovým potřísněným oblekem před válkou. Válku pak milosrdně přeskočili a rovnýma nohama do pětáctýřicátého, kdy Elišku provedli všichni důstojníci. Harmonika výskala, pak už jen vzlykala, na poště voněl čaj a vodka a nahluchlí koně na dvoře moudře mlčeli. Pošt mistr se objímal s pošt mistrem z Rjazaně, hleděli si do očí, vyměnili adresy a nadosmrti si slíbili zasílání dopisů s novými známkami. Razítka otisknou zvlášť pečlivě. Praporky zmizely z Evropy, zele-
né Rusko tančilo, až se prohýbal strop. Tadada, tadada, tadada, přijela Rudá armáda...

Sáhl po láhvi, každý palčivý lok nechal dlouho stékat jícnem, aby vychutnal alkohol i vzpomínky.

Platová třída D7. Nemá úspěch. D7 by tu měl každý. Člověk se narodí, stůně, zlobí, trápí se a trápí, miluje, nebo si to alespoň myslí, a nakonec skončí jako topič a nemá sílu nic měnit. Nejméně sebe. – Viva Cuba libre! Briliant protekl hrdlem. Nic tu po něm nezůstane. Jenom parte. Na parte jméno a místo pozůstalých vedení výboru ROH.

Ztěžka vstal a přešel k věšáku. Ze závětrí náprsní kapsy ošoupaného saka vylovil peněženku. V občanském průkazu vzadu... Miloši Lexovi profesorka Kuldová. Kuldovou měl na latinu. Nejlepšímu žákovi napsala sto latinských citátů a idiomů s úvodním veršíčkem.

To pro Lexu je pomůcka,
by ještě chytřejší chodil
a primitivy třídy své
úspěšně za nos vodil.
Neb člověk, když latinsky zná,
můž leckomu imponovat
a takový nějaký ignorant
se musí před ním schovat.

Posté přečetl prodřenou pomůcku. Žádný z těch „primitivů“ není to-
pičem. A latinsky už zapomněl. Proč jsi lhala, Kuldová? Natáhl se na ka-
valec, přejel bradu a zjistil, že se neoholil. Ale určitě se oholí, je devátého
května, rodiče se nehádají, mají se rádi, vždycky se měli hodně rádi, ko-
ně, vodka, hektolitry čaje, zástupy poštmistřů, sjezd revidentů, tadada,
tadada. Počká u zadního vchodu a řekne: Soňo, zpívalas moc hezky.

Jé, maminko... kde se tu bereš? Podívej, kam jsem to dotáhl! Jednou
na vojně jsem byl dokonce velitelem vozu, měla bys radost. A teď to-
pím, ale lopatou neházím, jenom točím kolečky a mačkám knoflíky. My
jedeme na mazut, platová třída D7, maminko.

A maturitu jsi udělal, Miloušku?

Udělal, maminko. A v nemocnici mě milovala lékařka!

A ty...? Co ty, Miloušku...?

To víš... nechtěl jsem se zavazovat. Mám dost času.

Co babička, Miloušku?

Ále... babičce se zase otevřela noha.

Už zase?

No jo. Dává si na ni aloe.

Tys byl nemocný, Miloušku, že tě dali do nemocnice?

Kdepak! Topil jsem tam.

Jsi zdravý?

Zdravej, maminko. Chci dostudovat vysokou školu. Dálkově. Mám
tady v kotelně dost času. Jenom si sem musím dát silnější žárovku.
Hned, jak ji vyfasuju, začnu.

Za půl hodiny vypnuli proud a kotelna se ponořila do tmy. Ztichlo čerpadlo, automatika zhasla hořák. Mazut měnil skupenství, až ztuhl na mazlavou kaši. Tmou se neslo hlasité chrápání s ohonem piva a kubánského rumu.

Dobrou noc, Miloušku.

Dobrou, maminko...

V půl čtvrté odpoledne zaduněly nahoře rány, jak začali stavět výpravu. V půl páté inspektor hlediště pan Šůra sáhl na topení a pravil:

– Nák se nám ochladilo.

V půl sedmé byl Lexa na záchytce.

Když ho odváželi, četl provozní mistr sto latinských citátů a kroutil hlavou.

– To mi neztraťte, blábolil Lexa, – to mám, abych byl chytřejší. Ještě potřebuju vyfasovat silnější žárovku. A nezapomeňte vypnout topení, hned, jak dorazí poselstvo do Stadic, když pan Lenner zpívá Nuž pokoj s vámi tiché otcův sady...

– Ty vole! ulevil si mistr.

Vložil deníky do krabice a přelepil leukoplastí. Až jej pustí, půjčí si je a potom vrátí.

Dnů zbývá pár a v každém uspořádává budoucí život. S ženskými neměl šťastnou ruku, babička má pravdu. Domníval se, že je obětí, ale šlo o racionalizaci. Podvědomě si vybíral partnerky, které nikdo nechtěl. Snad toužil konat „dobro“ jako náhražku za své viny. Člověk je přece stvořen k tomu, aby konal dobro. Jenomže někdo okázale a s pompou, jiný nesměle a nešikovně. Ten první je za to placen, druhý platí.

Zkontroloval plamen, podíval se na rozpis a vyšel z kotelny. Ze stromů visí rampouchy, co chvíli se ozve praskot některého z vysokých smrků za léčebnou. U rotundy potkal lékařský pár a slušně pozdravil. Ona neodpověděla. Ještě není profesionálka. Do vsi vede stopa vyšlapaná Muclingerem. Dole ve světě opadává vánoční nostalgie a mění se nezadržitelně v bujarost posledního dne roku. Léčení končí, vlastně

bylo úspěšné. Všichni jej chápou a tři sešity, schované v uhlí, představují závdavek i na úspěchy budoucí. Bude se sem vracet? Je dobrý holub?

V. P. Křížek sedí v pracovně o poznání méně honosné, než je primárova. Má plno knih, psací stroj a všude se povaluje popsaný papír.

– Za pár dní odjízďím, pane doktore.

– Škoda, zvykl jsem si na vás, i na vaše deníky. Co se dá dělat, každý máme úděl, který nás postrkuje nějakým směrem.

– Nevěřím, že člověk má úděl.

– Možná máte pravdu, zpochybnil předchozí tvrzení. Klidně sedí, vyčkává, nic neulehčí.

– Třeba se vám zmínil pan primář..., prostě jsem se rozhodl napsat knihu.

– Prostě knihu..., ušklíbl se Křížek. – O čem?

– O všem. O tom, jak jsem pil a jak jste mi řekli, abych psal a poznával svou minulost, že se dovím, proč. O tom, jak jsem poznával a nic se nedověděl. O tom, jak mi nic nepomáhalo, až jsem objevil, že mi pomůže jen ta kniha, která mě tlačí v hlavě jako nádor.

Křížek, zdá se, není zaujat, nesdílí lehkonohé nadšení, hledí na Lexu a má zaostřeno na nekonečno, a to je tuze daleko.

– Prý jste řekl panu primáři, že mám talent? doráží Lexa, lačný obdivu a pochvaly, jichž se mu celý život nedostávalo.

– Máte.

– Děkuji.

– Opravdu není zač. Vy chcete vážně psát?

– Proč ne, když mám talent, řekl drze.

V tu chvíli V. P. Křížek ožil a zadíval se na Lexu jako na pacienta.

– A nestačilo by vám jen samo vědomí talentu, abyste byl spokojen?

– Samo vědomí?

– Ano. I poznání je tvůrčí čin. Pracujeme pod své možnosti. Někdo za celý život neobjeví, k čemu má vlastně sklony, podobně jako lidé neobjeví svoji drogu. Jiný své sklony zná, talent objeví, ale nosí jej s sebou jako nevyužitý potenciál. *Vědomě nevyužitý potenciál!* Ten člověk je

nejšťastnější. Ve třetí skupině jsou blázni, kteří se rozhodnou potenciál uvolnit a zúročit. Rozpoutají lavinu, kterou nelze zastavit, termojadernou reakci. Taková reakce, není-li řízena, způsobí katastrofu. Máte dost sil, abyste ji dokázal řídit? Víte, co chcete, a hlavně, *co můžete?*

– Co chci, vím, co můžu, se dozvím.

– Dosud jste mohl víc, než jste chtěl. Dejte pozor, abyste neupadl do opačného extrému. Přílišné sebevědomí je stejně ohlupující jako alkohol. Prostitutka, nad jejímiž vadami chtivý nedočkavě mávne rukou a ukojenému se chce zvracet.

– Někdo touží přeplovat La Manche, já chci napsat knihu.

– Dobře, souhlasil V. P. Křížek a tvářil se, jako by zasazoval drtivou ránu české literatuře. – Přineste deníky, něco vám poradím.

Běží zpátky do kotelny vyhrabat zpod uhlí literární klenot. Myšlenky má srovnané, sračky vedle šťáv, jen si vybrat. Jako obvykle se mu chce poskočit, ale včas se zarazí v rozletu. Tuhle...! Dneska si člověk poskočí a zítra to má v chorobopisu.

Hrábl do uhlí, ještě jednou, krabice nikde. Odházal pět metrů lopatou, dalších pět prošel rukama. Po škatuli ani stopy. Pak ji našel nahoře na špalkách rozlepenou a prázdnou. Sešity zmizely.

Ani se vás nedotknou, pane Lexo, ručím vám za to! Nedotkli. Pomstili se jako mafie.

Sáhl po sekyře, po té velké, pařezové, podával si jeden špalek po druhém a štípal, až se pohnulo uhlí. S každou ránou jej opustil miligram zuřivosti a pomstychtivosti. To by se vám hodilo, smradi kriminálníký. Lexa se rozzuří, něco provede... a šup s ním na uzavřené oddělení. My to věděli dávno. Bodejt'... nosil furt sekyru a mluvil sám se sebou. Nebo s někým, koho viděl jenom on. Nebo slyšel... že jo. Vždycky byl divnej, nezapad. Podezřelej...

Poslední špalek padl za oběť. Stojí po kolena v polínkách a je vyrovnaný jako dalajláma.

Na ubytovnu došel, aniž vnímal přírodu. Cestou se zastavil ve skladu, kde si vyzvedl šaty. V evidenční knize uvedl, že je potřebuje odnést do města do čistírny. Je předák, skladník mu věří. Všichni jsou na obě-

dě. Bendžo sejmul se zdi a vrazil do futrálu. Na jedno rameno zahákl ranec, na druhé nástroj a plstěné boty. Na hlavu posadil kulicha. Pustil se mezi stromy po stopě do Otavy. Chytil autobus a v Orlici nasedl do rychlíku. Předtím koupil v trafice korespondenční lístek a napsal omluvu primáři Dobrotkovi s přáním, ať mu táhne kotel. Lístek hodil do schránky na nádražní poště.

Jede po osudové trati a všichni strýcové jsou mu ukradeni. Poděbrady prospal, ačkoli jej kdysi nástupiště s bramboříky přitahovalo jako popraviště. V Nymburce zanotoval píseň *Až se bude suchá lípa u Nymburka zelenat*. V Lysé nad Labem přistoupila slečna v minisukni. Sedla naproti, neustále dávala nohu přes nohu a punčochy jí šustily jako chřestýši. V Čelákovících kýchla, až se jí rozskočila kolena. Chcípní! řekl si s babičkou. Neb člověk, když latinsky zná, můž leckomu imponovat.

Měl jste pravdu, Táto mámo, dobří holubi se vracejí. A čím dřív, tím lépe.

CONFESSION

(3. KREMAČE)

Člověk zatoužil po samotě a postavil si patricijské domy. Pak zatoužil po pospolitosti a postavil sídliště. Když se mu sídliště zprotivilo, staví ty patricijské domy znovu. Ale není sám. Ať se vrtne kam se vrtne, naráží na takové jako on: nenasytné střední vrstvy, které nasákly nectnostmi někdejších bohatých a zapomněly na ctnosti chudých.

Praha je špinavá a nevlídná. Dnes si takový dojem může dovolit, slevovat začne od zítřka. Propletl se mezi tramvajemi, na lavičce ve Vrchlického sadech odmetl sníh a posvačil paštikovou konzervu a pět rohlíčků. Drobečky hodil vrabcům.

Je třeba hledat nové ctnosti, paní učitelko Kubátová, o kterých vám váš muž partyzán už nestačil povědět, a možná že je ani neznal.

Klesá Václavákem, vráží do středních vrstev, ony drcají do něho a je mu líp. Zahnul na Příkopy, kolem Prašné brány k Těšnovu. Dobrý den, to prosím není čundrák, vrací se ze sanatoria a v nádražní restauraci Praha-Těšnov si dá kafe.

Vždycky zde rád postával. V restauraci visí pára, sráží se na stropě, syčí espresso, důchodci si hřejí ruce o čaj a slečny v čelenkách zručně kydají hořčici, ve které za čtyři padesát oválejí párek s rohlíkem. Za sklem se odevzdaně nabízejí zákusky, přitažlivé jako upatlané flundry.

Stojí a pozoruje národ. Tady se rodiče seznámili devátého května v devětatřicátém. Tehdy to byl obyčejný, smutný všední den. Rudolf měl na sobě nový oblek...

... a jak kous do parku, vystříkla šťáva na klopou předválečného obleku. Mně vám ho bylo tak líto, patla jeden, byl podobnej Oldřichu Novému. Nejdřív jsem myslela, že je to on, ale pak si říkám, holka, ten by nejed na Dénisáku v hospodě, sem choděj venkovani, a vtom mi povídá, že je z Podbořan. I hlas měl takovej. Víte, že jste podobnej Oldřichu

Novému? Prej že ví, ale Oldřich Nový že to asi neví. Od té doby mi zpíval. Ten kluk je po něm. Kam jsem na tom Dénisáku dala oči?

Proto sem rád zajde, Těšnov má pro něho existenční význam. Ne, díky, rum si nedá, je po žlutence. Ted' už bude pořád po žlutence.

Rozhlédl se sebevědoměji po lidském hemžení a posílen tradicí rodu vrátil se cestou, kudy slídl opilý a mátožný.

V luxusní drogérii na Vinohradské vybral parfém *Confession* za dvě stě padesát korun. K domu v Polské treffi potmě.

Dveře jsou těžké, schodiště vyšlapané, do druhého patra jako do nebe. Tady bude žít? Špatně dýchá, omráčen mosaznou vizitkou.

– Ma, mo, me, mi, mu... ma, mo, me, mi, mu... ozývá se za dveřmi. Potom totéž v oktávových skocích:

– Maá, moó, meé, mií, muú...

Vyschlo mu v krku. Ke dveřím nikdy nedošel, ted' stačí zazvonit.

– Pro-bu-dí-mne-vý-kři-ky-ze-sna... Dá-libor... Dálibor... Co dí? Co dí?

Při téhle árii míval vždycky chuť na pivo.

– Minili, minili... klu, klu, klu... kli, kli, kli... kle, kle, kle...

Hle, z jakých kdákavých slabik se rodí umění.

– Blung, blong, blang, bleng... Strč prst skrz krk... Chovejte mě, má matičko... chovejte mě, má matičko...

Zazvonil.

– Lexo...! Něžně jej uchvátila mezi dveřmi. Bendžo zadunělo o zem, pak žuchl batoh a boty, poskakuje na jedné noze. Tady byl očekáván tisíc let. Malé ruce mu svlékají kabát, ještě kulicha... pomalu, zvolna, je po žlutence.

– Máš hlad? následuje otázka zralé ženy.

– Koupil jsem si housky a paštiku. Taky kafe na nádraží. Kolik máš pokojů?

– Ložnici, pracovnu, jídelnu, hudební salón. Pracovna je tvoje. Máš nějaké knihy? žvatlá radostně. – Spisovatel potřebuje knihy.

– Mám. U Bešťáků. Ale většinu u babičky.

– Knihovna musí být reprezentační. Když mluví spisovatel v televizi, je za ním spousta knih.

Tatínkova teorie „sraček a šťáv“ dostává povážlivou trhlinu.

– Jez, upekla jsem boží milosti.

Po koupeli šlape bosky kolem bílých dveří po měkkém koberci. Tak chodíval u Stříbrných po zámku, v ruce bandasku na mléko. Ne, pane vedoucí lékaři, tato asociace je na místě. Koberce, krásná dáma, vůně, k středním vrstvám daleko.

– Nemáš tužku a papír?

V zelené ložnici se z vůní točí hlava. Vydechují ji záclony, stoupá z postelí, sídlí ve volánech na prsou, vůně vlasů... Zapomněl na tužku, na papír, přilehl k umělkyni s kůží jemnou jako vlečka nevěsty, aby zopakoval lepení kajaku, amerického námořníka, Chopina, lochnesku, ne jako utrápený prosebník, ale jako dobyvatel, plenící kvetoucí město, neboť i nejkrásnější města musí být čas od času dobyta, aby neexplodovala vlastní dokonalostí.

Když dozpívala postel, vyprchaly vůně a zplihly vlečky nevěst, když teplé vlhko zastudilo a podněty vnitřní se oddělily od podnětů vnějších, když dozněla polyfonie vjemů jako varhanní akord, při němž zvuk umlká v klenbě s půlveřinovým zpožděním, vyběhla Soňa, provázená potleskem chodidel, z ložnice, bouchla dveřmi od hudebního salónku a bytem proletělo jásavé: – Ma, mo, me, mi, mu... maá, moó, meé, mií, muú, v oktávových skocích, čistě, jasně, klidně, docela svrchovaně.

– Dálibor... Dálibor...

Pracovna je rohová, psací stůl mohutný, všude místo, police na knihy poloprázdné. Na zelené desce láká štos bílého papíru a padesát ořezaných tužek ve vázičce z čínského porcelánu. Na stůl se vejde i dóza s cigaretami a popelník jako umývadlo.

Jak jsem chodil ke Stříbrným pro mléko. Ma, mo, me, mi, mu, minili, minili. Není nad to, přehrát si traumata pohodlně. Překvapivost zázraku nespočívá v upoceném zrodu, ale v novosti účinku. Sbohem, léčebno, nevstoupí do literatury. On do ní šlápne.

Pan Stříbrný je na zámku národním správcem. Malý, kulatý, holý a usměvavý. Paní Stříbrná národní správcová vypadá jako kladrubský kůň, ale zabere méně místa. Je bledá, ušlechtilá a pěstovaná. Nemají děti, mají zámek a statek a je po válce.

Lexa šmudlá bosýma nohama koberec, bandasku v ruce. Tady by se měl procházet Otta, Leopold, Hispano Suiza parkovat před vchodem. Paní Stříbrná odebrala bandasku, předala ji nějaké osobě a osoba odešla. Lexa je usazen do vyřezávaného křesílka, paní se skládá na divan.

– Chceš kakao?

Kývl. Vstala a přinesla kakao.

– Chceš štrůdl? Přidala štrůdl. – Copak bys ještě chtěl?

Ví, co by chtěl, ale stydí se požádat. Chce, aby ho vzala na klín.

Vtom už ho paní Stříbrná Štrůdlová Kakaová bere na klín. Sedí se mu pěkně, jen ty její zatracené podvazky ho tlačí do zadku.

– Ty jsi můj malý blondáček. Nechceš bydlet se mnou?

Chtěl by. Vůně Confession, koberce, boří se do teplé hrudi, na čele šimrají lokny jako kremrole. Paní Stříbrná občas pohodí hlavou a kremrole se natahují jako na péro. Nikdo nemá tak červenou pusku jako paní Stříbrná.

Maminka ho nesmí takhle chovat, to se Lexa napíná a škube jako králík, ale paní Stříbrná může, poněvadž je úplně cizí ženská, což je zásadní rozdíl. Je zamilován a touží žít na zámku. Něco ovšem bude třeba udělat s panem Stříbrným.

Vešla osoba, přinesla čerstvě nadojené mléko, Lexa zaplatil deset korun a rozloučil se s krasavicí. Cestou přemýšlel, co provede s panem Stříbrným.

Ale s panem Stříbrným nebylo třeba nic dělat. Přišlo to samo, jak v té době události přicházely.

Jednou zase mete Lexa do kopce k zámku, u vrat stojí Battledress-tajga a povídá: – Nazdar, blondáku! Kam letíš?

Lexa ukázal bandasku a vstoupil do průjezdu. Vylezl po schodech a na kobercích... kdo jiný než Montgomerák s Balonákem. Pan Stříbrný

pomáhá Stříbrné do kabátu, ona má zplihlé kremrole a pusou bledou, Lexy si nevšímá. Když měli oba kabáty, Baloňák je odvedl k autu.

– A co ty? zeptal se Montgomerák.

– Já sem chodím pro mléko, abych nedostal tuberu.

– Pamatuješ se na mě?

– Pamatuju, snědl jste nám řízek.

– Jo, byl trochu připálenej. Co dělá strejda Karel?

– Je v Austrálii.

– Psal vám?

– Jednou.

– Víš určitě, že to nebylo dvakrát?

– Vím.

– Pro mléko budeš ode dneška chodit do chléva ve dvoře. Hele..., napadlo najednou Montgomeráka, – nechceš mi zazpívat? Jsme sami... ty jsi tak pěkně zpíval... ale žádnou holubičku!

– Třeba... U panského dvora, navrhl ochotně Lexa.

– Třeba, souhlasil Montgomerák, – to se zrovna hodí.

U panského dvora
Frantík meze orá,
patnáctku zetora má,
když meze rozorá,
předsedu zavolá,
on už ho zdaleka zná.

– Tu zpíváte ve škole?

– Kdepak... taková častuška. Má dvacet sedm slok. A Lexa pokračuje v písni, kterou ho naučil Chramosta.

Nenech si ujít
cestu k blahobytí,
práci máš zajištěnou.
Ve dne můžeš dělat

a v noci schůzovat,
k tomu ti dopomůžou.

– To stačí! řekl rychle Montgomerák po druhé sloce a opatrně se rozhlédl. – Radši ji už nikdy nezpívej. A doma vyříd', že když chce máti, abys nedostal tuberu, ať kupuje mléko v krámě.

– Pane Montgomerák... co je to komunismus?

Překvapeně se zarazil, pak se rozesmál a hrábl Lexovi do vlasů.

– Panečku, ty jsi čímán! Víš co, zeptej se táty nebo ve škole.

Sestupovali spolu na čtvercový dvůr a Montgomerák si broukal druhou sloku *Nenech si ujíti cestu k blahobyti*. Ještě na schodech ucítil Lexa Confession a pak už nic. Montgomerák si sedl ke Stříbrným do prvního auta a Battledress-tajga s Baloňákem do druhého. Objeli slavnostně obrovský hnůj, přebrodili potůček močůvky a zamířili do průjezdu. Z arkád v prvním patře se vyklonili lidé a hleděli, jako by v životě neviděli auto.

Ve chlěvě mrskaly krávy oháňkami, u jedné stračeny seděla na dojačce mladá ženská v šátku. Pomasírovala krávé vemeno a zatáhla za struky. Nitěné praménky střídavě crčely na dno putýnky mezi kolena, bílá pěna stoupala k okraji.

Poznal osobu, která na pokyn paní Stříbrné vstupovala na koberec v rezidenci a odnášela a přinášela bandasku. Poznal ji podle šátku a ohrnutých holínek. Ta si ho na klín brát nebude. Je hezčí, mladší, ale nevoní.

– Chceš si zkusit, jak se dojí? Vzala ho na klín. Pocity jsou totožné, jen podvazky netlačí do zadku. Je přinucen uchopit do obou rukou cecíky kravského vemene a mačkat a mačkat... Nic neteče, necrčí, místo kremrolí šimrají na krku cípy šátku, kráva nespokojeně přešlapuje, čpí tady hnůj a všude lezou mouchy.

– Přijď, až budeš větší, slíbila neurčitě a odlila z putýnky do bandasky. Podal jí peníze.

– Dneska to máš zadarmo, blondáku, řekla, vzala struk do ruky, namířila na Lexu a zmáčkla. Bílý výstřík se oddělil, ucítil teplo na obličej, na prsou a chtělo se mu zvracet.

– Ať je z tebe pěkněj mužskej, blondáku! Přijď zase. Zkušeně hrábla po následujícím ohmataném vemeni v řadě.

Mléko v bandasce cachtalo, okrouhlé fleky na košili studily. Klusal a opakoval do kroku: – Nebudu dojit, nebudu pít mlíko! Nebudu dojit, nebudu pít mlíko! Nebudu dojit...

... nebudu pít mlíko, oznámil, když vrazil do dveří.

– Copak tak najednou? zeptala se Eliška.

– Je v něm tubera.

– Kdo ti to řek?

– Ten v montgomeráku, co byl jednou u nás a dostal řízek.

– Dneska sebrali správce se ženou, vysvětlil Rudolf.

– Mléko pít budeš! nařídila Lexovi a na otce se obrátila s výčitkou:

– Stříbrných byli slušní lidé, Rudolfe!

– Kdo se v tom má vyznat? vzdychl osudově, jako by zodpovídal za bezpečnost republiky, – oni vypadají všichni slušně.

Slunce se schovalo za zámek. Od rudého západu smutně povívá Confession, vůně volánů a podvazků, vůně pižma, ušlechtilého potu, regálů konfekce, která není ke koupi, a houpavých kremrolí. Krach autorit je k vidění jednou dvakrát za život. Renesanční arkády s kouřícím ringem mastného hnoje, na balustrádách ženské v šátcích a ohrnutých holínkách ani nedutají, návrat není žádoucí, dneska to máš zadarmo, blondáku.

Od té doby, pane vedoucí lékaři, hledal vůně, které čichali jeho lepší strýčkové z otcovy strany, po jakých Eliška toužila a které Rudolf nikdy necítil. Poslušný záhadné dědičnosti, pátral po nich jako motýl v květech koňaku, vína, becherovky, rumu, vodky z Božkova, z Krásného Března i z palírny U zeleného stromu, vždycky sám, až ji našel v zastrčené parfumerii na Vinohradech, blízko ulice, kde měl strýc Otto ateliér, a kde teď má žít ve stejném domě, jaký obýval Emerich Weiss s rudovlasou Margot, co nejdál od středních vrstev.

Potichu vstoupil do hudebního salónku.

– Chovejte mě, má matičko, jako míšeňské jablíčko... Zpěv je hladký i dráždivý, samet, který přejede rukou a už předvídá i příští vjem, až pojede zpátky proti srsti. Soňa leží na francouzské pohovce, nohy opřené o zeď, slabiky sděluje stropu. Na klavíru tvrdošjně kliká Meltzelův metronom.

– Vstaň, něco jsem ti přinesl.

Ale ona nemůže rychle vstát, v hlavě má krev a pak by neměla. Když cvičí vleže zpěv a dechové cviky, vstává pomalu, nejdřív se posadí, pak spustí nohy na zem a teprve potom vstane. Není možné vyletět jako bělounká holubička, mohla by ztratit vědomí.

Odšrouboval titěrný uzávěr Confession, molekuly historického aróma si našly v dlouho nepoužívaném zákoutí mozku svůj negativ, zapadly jako klíč do zámku a odemkly zapomenutý sklad vjemů, vzpomínek a reflexů. Natírá jí spánky, hrdlo, paže, trochu do volánů a do vlasů, všude...

– Ne... ne...! brání se, – tam ne... to není moje vůně... tady ne...!

Nedbá. Dvě stě padesát korun je dvě stě padesát korun, ani kuře zadarmo nehrabe, blondáku.

Obránci sestupují z cimbuří, zvedají kalené mříže, spouštějí mosty. Proč se bránit? Proto je tady. I ta vůně je nová a koneckonců ne špatná.

Po zelené posteli v ložnici je dobytá i francouzská pohovka v hudebním salónku. Krátká válka skončila, po průměří z vyčerpání jsou každý sám. Metronom odkapává umělý čas. Minili, minili, ma, me, mi, mo, mu, svrchovaněji už to nejde. Je čas vyvětrat, osprchovat se a doplat kapitulu.

Koho budou vídat s umělkyní, nemůže nosit plstěné boty pro důchodce a kulicha „zmijovku“.

– Staré kalhoty si nech ke kotli! Máš nějaký oblek do společnosti? U babičky. Všechno je u babičky. Nech u babičky, co je u babičky, koupíme nový. Chlap toho moc nepotřebuje, hlavní je kvalita. Kdy půjdeš do práce?

- Po Novém roce.
- Do divadla?
- Myslím, že by ti to vadilo.
- Proč by mi to vadilo? Známe se od dětství, všechno o sobě víme, máme stejné vzpomínky a já tě potřebuju.
- Strejda mě naordinoval.
- Mě taky. Nezapomeň!

Zbývalo dobýt jídelnu, kuchyňku a pracovnu. Svůj sexuální život má umělec žít bez výstředností, beze spěchu, vyrovnaně a klidně. *Všechno* musí být zaměřeno k umění, *všechno* se děje v zájmu umění, *všechno* se podřizuje umění. Došlo i na koupelnu a tím byl počet místností v bytě vyčerpán.

V divadle postřehli změnu parfému, profesor Bílek změnu hlasu k lepšímu. Rozvinula zejména jeho sílu a zdá se, jako by posunula své dosud vymezené anatomické a fyziologické dispozice. Největší pokrok odborníci zaznamenali v hereckém projevu. Vzácná jednota hudby, textu, pohybu a výrazu. Dokáže se jedinečně koncentrovat, zůstává milá a subtilní.

Na Nový rok volal Dobrotka. Oběma popřál zdraví, Soničce mnoho úspěchů v kariéře, Lexovi dobrácky vyhuboval. Dokumentaci posílají do Prahy, dvakrát týdně se bude hlásit u svého lékaře, kde spolkne pod kontrolou dvě tablety. Za tři měsíce ho pozvou do Otavy ke čtrnáctidennímu kontrolnímu pobytu. – A ještě něco, pane Lexo, našly se deníky! Ano, všechny tři sešity. Ne, nespálili je, Jánošík je měl pod matrací. Jsou trochu uválené, ale čitelné. Posílám vám je. Pište, pište, pište a dávejte mi na ni pozor!

Rozhodl se, že do divadla nenastoupí. Našel si místo topiče u OPBH. Nabídl mu domovní byt 1+1 v přízemí ve stejné ulici. Výhled na park, kotelna pro čtyři domy, bohužel na uhlí. Dostal D6 a seznámil se s dalším kotlem.

Při první směně přivázal na trubku u stropu provaz, na konci provazu udělal smyčku, do smyčky navlékl limonádu, zvedl láhev, pustil, sklo se rozbilo a jedovatě červené bublinky se vypařily na teplých plátech.

– Ve jménu pohrabáčů, lopat, mouru, abstinence a lásky křtím tě na jméno František Dobrotka.

Naplnil se matčin sen. Má maturitu, hází lopatou a žije se Soňou Landovou.

Babička měla pod dolním rtem malou bradavici, z níž vyrůstaly tři krátké vousy. Lexa je měl dobře spočítané, tvrdly úměrně s věkem. Když ho líbala, píchaly do tváře. Nic smutnějšího než vzpomínka na tři vousy jej nenapadlo, když dostal telegram z nemocnice v Mělníku, že paní Anna Lexová zemřela. Absence adekvátních asociací s poruchou hierarchie už mu zůstane.

Vzal si volno, odešel do nádražní restaurace Praha-Těšnov, kde se vznášel duch vyčerpané generace, a při černé kávě hledal odpověď na otázku, co dál. Jakmile se domníval, že ji našel, nasedl na vlak a odjel zařídit třetí kremaci.

Zastavil se v Kyšicích, kam se v myšlenkách tolikrát vracel, ale tvářil v tvář scéně, překvapivě malé a fádni, necítil nic. Dvakrát přešel kolem pošty, navštívil řeku a zarostlou zátoku, postál u Landovy vily, jejíž fiktivní čtvrtina patří Soně. Se vzpomínkou na Kubátovou a inspektora pokouřil u školy, před hospodou překonal chuť na pivo.

V Podbořanech obdržel klíče od sousedky, kterou neznal, a zakopl o podkovu na prahu. V domku bylo uklizeno a zima.

– Budete tady bydlet, pane?

– Nevím, snad v létě. Chcete si něco vzít? nabídl.

Nechtěla nic.

– Na jaře si odvezu nějaký nábytek a knihy.

Pomohla mu vybrat šaty babičce do truhly a černé punčochy. Přebírá boty a neví, jaké vybrat, aby netlačily. Babička má zvláštní prsty na nohou, od botek, ve kterých chodila léta do kostela. Krátké hranolky těsně smáčklé k sobě.

– Boty ne, pane, boty se mrtvým nedávají.

Zřízenec na patologii šaty převzal a zeptal se Lexy, jestli chce zesnulou vidět.

Nechce. Netouží po vzpomínce na neživou, vyhlazenou tvář. Schová si raději vousatou vzpomínku na fakírské polibky, před nimiž jako dítě uhýbal a kterým jako dospělý mužně čelil.

- Vy jste jediný příbuzný?
- Ještě má syna v Austrálii.
- Ten asi těžko přijede.
- Těžko.
- Takže ji můžeme zavřít.
- Prosím?
- Rakev.
- Můžete.

Vrátil se do Prahy a u pocintaného pultíku na Těšnově se ujistil, že vše zařídil dobře. Jenom ty boty mu nejdou do hlavy.

Soňa otevřela v kimonu.

- Zítra zpívám Turandot, vysvětlila, – trochu jsme korepetovali.

V hudebním salónku sedí profesor Bílek jako doma.

- To jste vy? Prý píšete knihu. Co to bude?
- Ještě nevím, pane profesore, buď sračka, nebo šťáva.

– He, he... váš přítel má smysl pro humor. Mimochodem, děkuji vám, staráte se o ni výborně. Je čím dál lepší. Zítra při Puccinim zbourají divadlo. Rozloučil se a podal Lexovi bílou, stařecky suchou ruku klavíristy, varhaníka, dirigenta a duchovního mecenáše mladých pěvců.

– Kdybyste měl potíže s rukopisem, mám pár známých v nakladatelstvích a mám dojem, že jsou mi zavázáni. Neostýchejte se požádat, rád vám pomohu. Ona je naše sluníčko. Políbil Soně ruku a Lexa mu pomohl do kabátu.

Povečeřel s chutí, rozestlané lože dýchá teplem. Před premiérou se chodí spát záhy, město se nedobývá, jen laská při malé, kluzké zdravotní procházce před spaním. Důvěrná zákoutí, parky i plácky, vše nechť je podřízeno umění.

Turandot oddychuje spokojená a rozvlněná. Přejel rukou po štíhlých zádech, nahmatal lochnesku obratlů a smutně se pochlubil: – Tak mám v Podbořanech chalupu.

Třetí kremace, dvacet minut, kruh se uzavřel. Z příbuzných z matčiny strany nikdo nepřijel, nikoho ani nečekal. Přišli jen sousedi, černí a ušouraní. Opona, světla, žároviště, zemřela matka, sluníčko zašlo. Rodinný klan neexistuje. Lexa zůstal sám, až na Karla v Austrálii, i ten jako by nebyl. Sám mezi nenasytnými středními vrstvami, sám s nectnostmi bohatých i chudých.

Poděkoval za účast, pohřební hostina se nekoná, neboť, jak říkala babička, *kdo o pohřbu jí, tomu vypadají zuby*. Někteří se urazili, jiní pobavili, všichni se rozešli. Další prosím...

JAK LEXA MĚNIL, AŽ VYMĚNIL

Není to snadné. Když složí osm tun uhlí, bolí jej celé tělo, ale zažívá nevídané uspokojení. Po přečtení novin nic takového nepocítuje, po osmi tunách by mohl psát úvodníky. Začíná chápat sňatek tělesné práce a vzdělání a nepřestává žasnout, kde se v matce brala ta moudra.

Zato psaní jde ztuha. Myšlenky ztrácejí bříink, krátké spojení mozek ruka papír běhá oklikou. Výsledek je jiný, než byl záměr. Trápí se, a čím víc se trápí, tím netrpělivěji vyhlíží, kdy přivezou uhlí.

Rodí se nová napětí, nové tísně, které volají po alkoholu. V kotelně má chuť na pivo, ale chuť je nevinná, sám pro sebe ji hodnotí jako *žízeň prostou*, již lze ošidit jakoukoli tekutinou. Ale nad výsměšně prázdným listem se hlásí potřeba ostřejší podstaty, jako by se dovolával práva prazákladní pud, jemuž musí být vyhověno, protože tak je člověk ustrojen. A nelze jej obejít coca-colou s několika kapkami rumové tresti. De-re se ke slovu neodbytně jako jídlo a milování a stále častější jsou okamžiky, kdy by jedno za druhé vyměnil. Ani kůže jako vlečka nevěsty neláká k procházce do vzrušujících zákoutí na prahy růžových sliznic.

Samota svádí k poklesku. Vyhledává dav, nechává se unášet a postrkovat od jednoho prodavače losů k druhému. Pak se pravidelně dostavuje chvíle, kdy všichni zírají jen na něho, cizinci, počestné prostitutky, vrátní, pracující, domácí i venkovani. Jako o pouti, kdy se proplétal mezi hadími ženami, polykači ohně, bleším cirkusem, šlapal cukrovou vatu, topil se v láku, dusil se párkem. Z krátkých kalhot čouhaly tenké nohy těžce nemocného tuberkulózou a uprostřed každé nohy trčelo velké koleno, kloub, jenž předběhl v růstu přilehlé partie a který čněl mezi kalhotou a zemí jako vodojem. Kdo se od této chvíle zasmál, zasmál se jemu.

Častěji se uchyluje na Těšnov, aby nabral sil a zahnal vzpomínky, které ještě před okamžikem usilovně přivolával. Série slovenských tang tu umocňuje hlášení o odjezdu vlaků a chce se mu odjet tam, kam odjížděli strýcové, kam tety nemohly a lomily rukama, kde cvrliká šampaňské a zástupy subret pějí lechtivé árie, kde před nádražím parkují silné vozy s čápy se spuštěnými křídly na chladiči a muži se střílejí s úsměvem na rtech a s chryzantémou v klopě, dvě kopie à 6 korun, foto Lexa Vinohrady. Ze všeho zbyly tři plechy do trouby, cylindr a kanape.

Koupil jízdenku do stanice Holešovice-Bubny. Nic tu neparkuje, nikdo se nestřílí. Jen smrad ze šlachty leží nad výměnami a návštěidla padají jako červenobílé gilotiny. Ale je odtud skok k Parku Julia Fučíka, kde má stánek A. Z. Machatý.

– Pane Lexo... Bud'te upřímně vítán. Pojd'te dovnitř a zavřete dveře, ať mi sem netáhne. Moc jsem na vás myslel. Copak asi dělá? říkal jsem si. Topíte? Závidím vám. Já tady mrznu, ale obchody jdou dobře, mám obrovský rank. Chodí mi sem z Holešovic, ze Štrosmajeráku, nějaká nóbl zákaznice z Letné si denně jezdí taxíkem pro jeden pomeranč. Žila dlouho s mužem v Londýně a tam prý je to zvykem. Dvacet osm korun, uctívá poklona. A tak si vlastně nestěžuji. Smutné je, když ve čtyřiceti zjistíte, že jste se minul povoláním. Jinak jsem spokojen. A vy? Panečku! ta si vás obléká. Vezměte domů pomeranče nebo mandarínky. Mám i banány, za tři dny k nakousnutí. Burské oříšky umělkyně nesmí. Ale podívejte na jonatány! Po osmi korunách, ráno mi je dovezli, jako utržené. To víte, co přes den neprodám, přes noc zmrzne. Pověďte. Nechtěl byste prodávat se mnou? Když sháním zboží, musím zavřít... nechtěl.

– Chtěl jsem vás jen vidět, pane doktore.

– Vidět... Machatý zesmutněl a pozbyl výřečnosti. Usedl na stoličku u elektrických kamínek a přisunul k nim nohy. – Píšete?

– Píšu.

– Pijete?

– Nepiju. A vy?

– Já jen tak... například tuhle flašku mám od včerejška. Vařím grog, abych se zahřál. To není pití, ale existenční minimum. Oba tomu rozumíme, něco jsme si užili. Kdybych se nezahřál, nemohl bych tu pracovat, to je zřejmé. Co na mě koukáte? Když říkám nepiju, tak nepiju!

– Já nekoukám, brání se zmatený Lexa.

– Neměl jste sem chodit, tváříte se jako svědomí.

– Potřeboval jsem vidět někoho... tamodtud.

Machatý obsloužil zákazníka. – A že jste si vybral zrovna mě?

– Nevíte, na kterém ministerstvu pracuje pan Honzíček?

– Nevím, odpověděl podrážděně, a když viděl, že se Lexa chystá dotčeně k odchodu, řekl: – Počkejte! Vím. Ale neříkejte, že to víte ode mě. Přidal kilo banánů a odmítl peníze.

Když Lexa otevíral mrazem zkřivené dveře, dřepěl Machatý na štokrleti a slzy jako rumové perly mu padaly na voskové banány, na jonatány, občas některá zasyčela na elektrických kamínkách, plýtvat jimi, hlavu nezvedl, tál tiše jako sněhulák, který nechápe, proč je čím dál menší. – Pane Lexo! probral se a vyběhl ze stánku. – Až se tam sejdemě příště, začneme znovu. Úplně od začátku. Mít vůli a nenechat se zmanipulovat. Jednou kruh musíme protrhnout. Vůli! opakoval a vracel se do prodejničky. – Vůle je podmínkou, *conditio sine qua non*.

Od Letné přijel taxík, vystoupila dáma a koupila jeden pomeranč. Docela jako v Londýně.

O ministerstvech si prostý člověk myslí, že zde pracují nejschopnější z nejschopnějších. Budovy jsou voleny tak, aby tuto představu neztratil, ani když jde pouze kolem.

Po prohlídce honosné fasády použil obou rukou k otevření těžkých dveří. Vrátný v kukani u paty schodiště zvedl hlavu a letmé zvednutí Lexovi stačilo, aby poznal pana Honzíčka a zaradoval se. Odpadá bloudění po chodbách s propustkou, nuda v předpokojích, přezíravé pohledy sekretářek. Topiči a vrátní jsou pokrevní bratři, nahraditelní, s hříchy lehkomyšlných plebejců v kádrových materiálech. Mnohdy je výhodnější znát na ministerstvu vrátného než ministra.

– Haló... pane Honzíčku! zahlaholil. – Zdalipak vám ještě samci s parohy olizují tlumok?

– Co si přejete? řekl Honzíček úředně a aristokratické ruce položil na přepážku.

– Lexa... vzpomínáte? V léčebně jste mě učil stlát.

– Ano. Nikdy jste to pořádně nezvládl.

– Jak se vám daří?

– Dobře. Ke komu jdete?

– K vám.

– Ke mně? lekl se Honzíček a ztratil suverenitu, vyplývající z funkce. – Co potřebujete?

– Nic. Obcházím známé. Potřebuju někoho vidět.

– Já nepotřebuju vidět nikoho, zmrazil Lexovo nadšení. – Ale když už jste se obtěžoval, něco vám ukážu.

Vyšli na ulici a Honzíček došel přes široký chodník až k okraji jízdní dráhy. Postavil se čelem k velkolepé instituci a namířil na budovu prst. – Třetí okno zprava ve druhém poschodí.

Lexa poctivě odpočítal patra a okna.

– Můj referát. Tři podřízení plus sekretářka. A teď... natáhl na prsou špatně ušitý kabát stejnokroje člena závodní stráže. – Byl jsem někdo! Ke mně se nechodilo, jak si kdo vzpomněl.

Se slovy dávkoval i povědomý pach a Lexovi připadalo, že jde kolem hospody a z průjezdu je ovanut důvěrným dechem vysmolených sudů, čekajících na auto z pivovaru.

– Vy pijete, pane Honzíčku?

– A co má být? Vy ne?

– Ne.

– Tak budete pít! Co se divíte? Piju tolik, kolik potřebuju. Sám poznáte, že psychologické žvásty jsou k ničemu. Kdybych nepil, nemohl bych pracovat jako vrátný. Ráno bych nevstal, nikdo by mě nedostal do práce. Když piju, nemusím sledovat stolic, nemusím se pořád sprchovat a mýt si břicho, protože se už nebojím, že umřu a oni mě pohrbí se špinavým pupkem. Tam se jim to mluví... Dožiju po svém. Náš ministr

nepil, nekouřil a minulý týden měl kremaci. Sice pěknou, ale v padesáti pěti letech. Podívejte se na třetí okno zprava ve druhém patře, myslíte si, že tam sedím, a dejte mi pokoj. Já se totiž, když piju, cítím dobře tam, kde jsem, a nikde jinde být netoužím. Čest práci.

A zatímco si jiní hráli bedra v teple fotelů, které si léty vyseděli, Honzíček se spokojeně uvelebil na místě, které si léty vypil.

Ještě musí navštívit Zlámala, Muclingera a Amenta. Adresu Prostředního nezná a Dorenda žije někde u Kladna, kde farářům růže nikdy nekvety.

Profesor Zlámal, Příčná 5. Starý činžák, starý jako Zlámal, ošuntělý a nevhodný k restaurování.

Přijala jej vlídná paní a uvedla do pokoje s dřevou záplavou háčkových přehozů, deček a dečiček. Uprostřed těch pavučinových slunců seděl na stoličce Zlámal a hleděl do kamen jako na televizi. Kouřil a kouř cedil přes zbytky zubů do otevřených dvířek, aby dečky nenáčichly. Paní postavila na čaj, zručně namotala na prst přízi a vyrobila první očko.

– Já nerada vidím, když přijde za Mirkem někdo tamodtud. Ale vypadáte docela slušně, vid', Mirku? Máte pěkný oblek. Esterházy nebo fil a fil? Špatně vidím od háčkování. My žijeme sami. Dávám na něho pozor. Jestli si chcete zapálit, sedněte si k manželovi, nebude mu to vadit, že ne, Mirku? Musíme se pochlubit, co přišel, ještě se nenapil. Manžel je v důchodu, nemusí do školy, tak tu dožíváme, jak se dá. Občas přijedou děti... Máme vnuka... Celej děda... Já háčkuju... Mirek sedí, kouří do kamen... Na krok ho nepustím... Jsme docela spokojeni... Vid'... Mirku...

Vtom se paní Zlámalové vloudila do jednoho oka slza, záhy do druhého, zatřásla se jí ruka s háčkem a slova zaskočila v krku. Než stačily obě slzy zvlhčit háčkovanou nádheru, složila titěrnou práci a odešla pro čaj.

Deček a přehozů byly stovky. Na stole, na gauči, na knihovně, na zdi, na příborníku; svědčily o marné a zarputilé péli, miliónkrát musela na-

hodit, než do každého očka, sloupku a řetízku vháčkovala celé své samaritánské soužení.

Až dosud Zlámál nepromluvil. Jen manželka odešla, vrhl se na Lexu. – Nemáte s sebou kapku? Malýho paňáčka, kterýho mi nechce dovolit? Ani ho nevypiju, pane Lexo, jenom svlažím rty jako raněný...

Lexa krom banánů nepřinesl nic. Přišel povzbudit přítele a hlavně sám sebe. Jenomže to nějak špatně odhadl, všichni jsou takoví zvláštní...

– Kdybyste přišel příště, drmolil profesor, – kromě piva piju cokoliv. Pivo je samá voda. Nesmím na krok, hlídá mě jak válečného zločince. Vážte si svobody! Přitáhl Lexu k oknu a ukázal do tmy. – Táhle jsem chodil. Bývá tam zakouřeno a družno, ani se mi nechtělo domů. Až půjdete od nás, stavte se v té hospůdce a všechny pozdravujte. Slibujete?

– Slibuju.

– Budu se na vás dívat oknem. Už jde!... ani muk! Rychle ke kamnům!

Tvářila se pohostinsky, jak ji naučili v penzionátu, kde ji ještě naučili háčkovat a poslouchat muže. A bylo znát, jak trpí, že on musí poslouchat ji, ale současně věděla, že to koná pro jeho dobro, a utrpení je tak mnohem krásnější než nějaké obyčejné, kdy člověk trpí a neví proč. Ona ví a je na to hrdá.

Vypil čaj a rozloučil se. Zlámál už nepromluvil, jen dál foukal kouř do kamen a občas za ním přihodil lopatku uhlí.

– Banány vám tu nechám, přinesl jsem je panu profesorovi.

– To jste hodný. Mireček je má moc rád, vid', Mirku? Abyste od nás nešel s prázdnou, vyberte něco pro manželku. Na malý stoleček, na velký stůl, pod noční lampičky..., předkládala jednotlivá unikátní dílka, – na piáno, na postele, kvalitní ruční práci paní určitě ocení.

Nazdařbůh sáhl po malé dečičce, která se vešla do kapsy. Zabalila mu ji do hedvábného papíru.

Opustil dům a bylo mu nanic z deček i z pana profesora, jehož stín se komíhal za oknem. Zamířil k hospůdce, jak slíbil, prošel zatuchlou

chodbičkou, objevil záchod a vymočil se na asfaltovou stěnu. Když vyšel na ulici, Zlámál otevíral okno. – Všichni vás pozdravují, pane profesore...!

Ohníček cigarety zazářil, pan profesor zavřel a šel foukat do kamen. Tak Lexa vyměnil banány za háčkovanou dečku.

Sportovec bydlí v paneláku, z dob slávy mu zbyla výzdoba obývacího pokoje. Místo deček vlaječky a poháry. Usadili ho pod Benficu Lisabon. Na paní Muclingerové je znát, že nemá ráda bezvýznamné kamaráčky. Proto je Lexa představen jako člověk, který přišel předběžně dohodnout podrobnosti zahraničního angažmá.

– Co tu chceš? zděsil se Muclinger, když osaměli.

– Přišel jsem projednat podrobnosti zahraničního angažmá.

– Neblbni. Vůbec bych tě nepoznal, jak seš voháknutej. Co tě napadlo sem chodit?

– Chtěl jsem vás všechny vidět. Piješ?

– Ne. Stará mi kupuje denně jen tři piva.

– Takže piješ.

– Jaký pití? Důsledná osobní obrana po celým hřišti, šeptá libero s očima na dveřích. – Nebejt tenhle byt můj, dávno jsem dostal botasky.

– Co děláš?

– Marodím. Žaludek.

– Po takový kúře není divu. A co budeš dělat?

– Nic. Počkám, až mě pustí ven. Žádost mám podanou.

– Pustí tě?

– Musejí, Miloši! Něco jsem pro náš fotbal udělal. Fyzičku mám životní. Vytáhl košili a pěťmi si zabušil na nemocný žaludek.

Lexa neví, co udělal Muclinger pro fotbal, ale tuší, že fotbal pro Muclingera už neudělá nic. Při šunce vypráví paní Muclingerové o čtyřpokojevém bytě v Lutychu, o honorářích a prémiech, o jedinečných výletech do Holandska, NSR, do Lucemburku, Vadúz že je kouzelný a všude kulturní obecnstvo.

– Jistě, přitakává ta husa, – tady si na vás otvírá hubu každý blbec z Kotěhůlek, který to v životě nikam nedotáh, vid', Lád'o.

Lád'a souhlasí, zdá se, že tomu sám věří. Deset let ho okopávali, deset let nosili na ramenou, teď má morální právo být okopáván, vynášen i ponižován za valuty.

Skončil líčení blahobytu, při němž se manželé drželi za ruce, a vytáhl z kapsy dečku v hedvábném papíru.

– Když dovolíte, malý dárek.

– To je krása, zaúpěla Muclingerová

– Z Bruselu, nasadil korunu milosrdným lžím.

– Co bysme vám dali...? Lád'o!... Taková návštěva... Otevřela prádelník a vytáhla dres FC Barcelony s číslem sedm.

– Ani netušíte, jakou jste mi udělali radost, převzal Lexa dojatě triko. – Mám Barcelonu celou, jenom sedmička mi chyběla...

Bruselská krajka zaujala místo pod největším pohárem. Libero skončí dnes večer v náručí kalkuluující choti a není vyloučeno, že mu povolí čtvrté pivo.

To koukáte, pane vedoucí lékaři! Jen se rozutečou, už zalévají věčně zelený strom života a kašlou na teorie. Kdybyste operoval slepá střeva nebo stavěl mosty, mohl jste tuhle procházku bez obav podniknout s ním. Někdy mu závidíte jeho práci v kotelně, jindy si říkáte, vydrží-li jeden z padesáti, nesnažil jsem se nadarmo. Trochu drahá snaha. Vybral jste si ho a doufáte, že mu Soňa nepodstrkuje pivo. Četl jste jeho deník a věříte mu, protože se dovede podívat na svůj život očima těch, kteří jej měli rádi. Nebojte se, ještě píše. Píše, až ho bolí zadek. Jen u toho kotle si trochu odpočine. A taky se denně umývá ve studené vodě, pečuje o plnovous a vůbec dbá o všechny rituální blbůstky, které jste mu vtloukli do hlavy. Dvakrát dokonce běhal ráno po Riegráku. Teď jde za Amentem. Škoda, že nemůžete jít s ním. Vy jste měl být učitelem, pane vedoucí lékaři; i ten nejtupější žák se nakonec něčím stane a učitel si pak může myslet, že je to jeho zásluhou.

Myslbekova 6, jediný dům v ulici porostlý psím vínem, vzadu je otevřeno.

Ateliér zabírá většinu půdy, velká láhev myslivce je načatá, Ament neoholený, v půdních dobách tu bývalo i lépe uklizeno.

– Pane Lexo..., obtížně vstal. – Kdy vás pustili?

– Před měsícem. Přišel jsem se na vás podívat a něco jsem vám přinesl. Vybílil dres s číslem sedm.

Malíř převzal dárek a natáhl si jej přes špinavou košili. Pohlédl do zrcadla, prohlásil, že v tom bude spát, a utřel si do dresu nos.

– Jak vidíte, piju. Alkohol je nevyhubitelný. Houba v bytě, pilous ve mlýně. Zapálit a trosky rozmetat. Na vás je na první pohled vidět, že se držíte. Dokud stojím na nohou, ukážu vám poslední díla, jež jsou vesměs ke koupi.

Kráčel půdou, poukazoval na barevné samoznaky a oznamoval návy: – *Předposlední verze poslední večeře Páně. Polygonální milostný útvar, kde jsou všichni příbuzní. Dobří lidé a ještě jeden blbec. První léč.* A zde volný triptych, poněkud morbidní, který jsem nazval *Renoirův revmatismus, Smetanova hluchota, Maupassantova syfilida.*

Z pláten hleděli zpustlí nálevníci Joana Miróa s navlhlýma očima plnými erotiky. Sedmička na Amentových zádech šmejdila mezi obrazy a ukazovák upozorňoval na rafinované detaily.

– Vybírejte! Nebo přijde Zoufalík z galérie a objedná všechno i s načatým myslivcem.

– Už jste domaloval Inferno? zeptal se Lexa dychtivě.

– Domaloval.

Dorazili k průčelí půdy, k plátnu čtyři krát dva metry, zakrytému špinavými prostěradly. Malíř obřadně trhl cípy a odhalil obraz člověka v tisícerých podobách zániku. Půleného, čtvrceného, věšeného, topeného, pečeného, vařeného, nabodávaného, hlavy bez těl, těla bez hlav, údy všech druhů, velikostí, barev, stárí a funkcí. I zadky jako hrobky se tam povalovaly.

– Obludné..., řekl Lexa.

– Nic obludného! opravil ho. – Jenom pochcaný dlaždičky z léčebny.

– Pochcaný dlaždičky vidí primitiv! My vidíme víc, pane Ament.

Máme oči umělců, čára je pro nás odrazem duše...

– Hovno, pravil smutně malíř.
– Co vám řekl Zoufalík?
– Řekl, že něco podobného namaloval před čtyřmi sty lety Hieronymus Bosch. Přehodil lajntuchy zpátky. – Takže se napijeme spolu, co říkáte?

- Ne..., brání se Lexa a couvá ke dveřím.
- Halt! vztáhl ruce malíř. – Vemte si aspoň obrázek. Kterej se vám líbí?
- Tenhle, ukázal na akt.

Uchechtl se. – Willmanna se vám zachtělo... Osvobození Andromedy. Kopie, kterou jsem dělal na akademii. Je vaše a děkuju za uznání. Teď jděte, vy odpornej svatoušku, mám žízeň.

– Pane Ament, proč se děláte horším, než jste?
– Já se dělám lepším, pane...! Odnášíte si Willmanna, flekatejma prostěradla je přikrytej kolega Hieroným, v koutě stojí Miró, o futro mám opřený tři kousky, samej Klee, tohle jsou Kremličkovy prciny, jeden kanón těžký ráže vedle druhýho, kam se podíváte, a všechno jsem maloval já. Ještě si nedáte myslivce?

– Nemůžu. Musím psát.
– Domů?
– Knihu.
– Božítku... Vy si vážně myslíte, že je někdo zvědav na vaši topičskou filozofii?

– Bude i o vás.
– A safra...! Bohém opilec... úspěch zaručen. Nezapomeňte v některé kapitole popsat hutnou inspirativní atmosféru na hajzlu v Otavě. A že se z toho vyklubal druhej Bosch a že Ament nedovede malovat jako Ament, zkrátka celý šťavnatý fiasko, který je literárně moc vděčný. A teď, abych vám nevypad z figury, mi půjčte stovku.

Po takovém utilitárním závěru zbylo Lexovi už jen sáhnout pro peněženku.

Ament poplival bankovku a poradil: – Držte se kotle, příteli, poctivýho řemesla, při kterým se ohřejete.

Tak Lexa vyměnil triko za Willmanna a přišel o stokorunu.

To jste ho měli naučit, pane vedoucí lékaři, jak nepít nad tou lidskou bídou.

Ve druhém poschodí září všechna okna, na schodiště doráží ryk vybrané společnosti. Má chuť se obrátit a utéci, ale je zajat v předsíni. Premiéra se vydařila, byt je zaplaven květy. Bílek sedí ve vestě, tlupa umělců kolem. Jsou zde zpěvačky, které přestaly zpívat, zpěvačky začínající, jedna, která nepřestala a už dávno měla, tenor pan Brzák, jenž sjezdil celý svět, ačkoliv měří pouze sto šedesát pět centimetrů, a všichni mají špičku, i Turandot.

– Hele, Willmann... pravil Bílek. – Vykradl jste galérii?

– Kopie by Igor Ament.

– Ale kvalitní. Jak jste k ní přišel?

– Vyměnil jsem ji za triko FC Barcelony.

– Za triko? diví se oslavenkyně. – Lexo, kde jsi vzal dres z Barcelony?

– Vyměnil za háčkovanou dečku.

– Za dečku...? vydechla společnost jednotným úžasem.

– A dečku jsem vyhandloval za kilo banánů.

– Kde jste sehnal banány?

– Dal mi je Machatý a pozdravuje tě.

Ta, která už měla přestat zpívat a dosud nepřestala, spustila vysloužilým altem starý ruský valčík *Kak vazmóžno něsprasit', kak vazmóžno nělubit'*. Bílek doprovázel.

Odklidil se do pracovny a vnímal přes dveře hlučnost vzpomínek na minulé premiéry. Aby zahnal hříšnou chuť, psal vzpomínky na své premiéry, které se nikdy nereprízovaly. Napsal větu, cítil, jakou má sílu, ale když ji četl nahlas, tála v puse jako šumák, mizela a nechala za sebou cukerinovou stopu, a pak už ani tu ne. Tak vyšuměla každá. A přece znal způsob, jak na ně vyzrát – kapka rumu kdyby byla...

Otevřely se dveře a vešla jedna, která ještě nezačala zpívat, aby se nezkazila, mohlo jí být osmnáct a vešla tak, jak se vchází na sbírku motýlů. – Prej jste spisovatel...?

Lexa se hrozně lekl. Co povědět takové osmnáctileté? Zpívá a bude zpěvačkou ať chce nebo nechce, klidně se posadí na pohovku, dá nohy pod sebe a požádá tak samozřejmě, jako ji žádají, aby zazpívala: – Tak mi něco přečtete...

Děkuje bohu, že není básník. – Jak se jmenujete, slečno?

– Miriam.

– Dál?

– Houdková.

– Vaše jméno se na plakátech v zahraničí bude vyjímat, potěšil ji.

– Miriam Houdek je skoro jako Sonja Landa. Chcete-li, přečtu vám příběh o kulatém poštovním razítku. A četl a Miriam poslouchala, jak se kulatá poštovní razítka, přednostovská žezla, skrze něž revidenti uplatňují svoji moc, zamykají na noc do trezorů, kde odpočívají se za pečetenými obálkami pro případ mobilizace. Ve dne bouchají do čtverců z gumového linolea, aby otisky do Rjazaně byly čitelné a elegantní. Opojené Miriam se věty líbily, vůbec jí nebylo nevolno, ačkoliv ničemu nerozuměla, neboť neznala předtím ani potom, a odešla za další skleničkou moudřejší, povznesenější, poznamenaná ocelovou krásou kulatých poštovních razítek.

Úspěch, Lexo. Pro dnešek nemusíš odvracet hlavu, bude-li se pít šampaňské.

Společnost vyčerpala staré historky a potřebuje nové. – Lexo, vyprávěj nám, jak jsi zpíval do rozhlasu...

– Vy jste nahrával v rozhlase? diví se Bílek.

– Bylo mi dvanáct, pane profesore, řekl, jako by se přiznával k onanii.

– Zázračné dítě..., spráskla ruce ta, která už dávno měla přestat zpívat. – A co jste zpíval, hochu?

– Už nevím, milostpaní, ale nahrávku vysílali anonymně a posluchači měli hádat, kdo zpívá.

– Opravdu...? Ty, co ještě nezačaly zpívat, se sesedly do houfu kolem Lexy, i Miriam pod vlivem razítkového opojení hledí okouzleně... (*Žije s Landovou, píše knihu a je děsně fajn...*)

– Jak mohli uhádnout, kdo zpívá, zamyslel se Bílek, – když jste byl úplně neznámý?

– V tom právě spočíval ten vtip. Všichni uhodli, že zpívá Jarmila Šuláková.

Dívky zaječely tak mocně, až někdo v patře nad nimi zabouchal na podlahu. *(Fakt je děsně fajn, holky, takovej... normální...)*

I tenor pan Brzák se řehnil, a že už něco viděl! Pouze profesor Bílek se tvářil upjatě, vždyť o všechno se Landové postaral on, pouze Lexu si opatřila sama. – Co kdybyste dívkám zazpíval teď, příteli? navrhl.

– Já nemám školený hlas...

– Prý máte příjemný baryton.

A proč ne! Proč dívkám nezazpívat něco *tamodtud*? Jsou úspěšné, vyiplané, v životě neslyšely o Voňkově testu, o blicích hodinkách, ve snech se jim nezjevují bílé kecky, nebudí se hrůzou, ale touhou, šampaňské považují za pěnivou ouverturu, pivem hasí žízeň, nad koňakem frivolně roztávají, ó la la, a v hrdlech mají slavičky, které učí létat. Jen co stará škatule dopije a pan Brzák si naláduje obloženým chlebíčkem světové volátka, zazpívá.

– Zazpívám vám hymnu Václava Hrabyni, který se pověsil na půdičce rodinného domku v Častolovicích, protože chtěl alespoň rovně viset, když nemohl rovně stát.

Už úvodu se pochechtávali a po prvním akordu tušili obrovskou legraci.

Žít jako člověk,
jas v oku mít...

(Teda holky, ten je přesnej... podívejte, jak se při tom vážně tváří...)

... pracovat pilně,
přestat už pít,
líbat svou ženu,

rodiče ctít,
dětem svým příkladem jít.

Smích detonuje v salvách, nahoře si zopakovali rány do podlahy. Lexa nedbá. Stojí v pozoru spolu s Amentem, Zlámalem, Machatým, o dvě řady dál otvírá ústa Dorenda jako při pozdvihování, za ním Obuli, Prostřední bubnuje prsty na švy tepláků, Honzíček v uniformě vytahuje na stožár zelený prapor, libero je na olympiádě.

Můj bratře s vousem,
pomoz mi žít,
pomoz mi hledat,
pomoz mi chtít...

Dává do zpěvu všechny vzpomínky, úporně, ale zbytečně. Hymny nejsou univerzální. Přítomní slzí smíchy, i kožený Bílek roztahuje ústa, i Soňa se usmívá...

... pomoz mi dávat,
pomoz mi brát,
pomoz mi zas rovně stát.

Dozpíval. Ovace, dupot, potlesk, vztyk, bravo, bis! Ještě jednu lahvinu, než půjdeme domů.

– Jak jste to zpíval? přihrnul se tenor k Lexovi, – když nemůže rovně stát, bude alespoň rovně viset? Výborné! Opravdu výborné! Jedinečný kuplet..., kuckal smíchy, – něco takového jsem ještě neslyšel. Když jsem zpíval v Sydney, kousek od opery stávali dva chlápci, jeden s bendžem a druhý s houslemi. Vydržel jsem je poslouchat i hodinu...

– Vy jste byl v Austrálii?

– Jenom měsíc, pane Lexo, pohekával tenor, – předloni.

– A nepotkal jste tam nějakého Karla Lexu?

– Nééé! zaječel Brzák, – né... já umřu... ho, hó... člověče, s vámi je švanda... vy jste srandovní kopa... chachá... Soňo, vem ho někdy do divadla... vy musíte přijít do divadla...

– Jestli se k vám třeba nehlásil, když jste taky Čech, vysvětluje zmateně Lexa, – je to můj strejda.

– Chichichi... už dost! Milost! Přijďte v sobotu po představení... Soňo! Ať určitě přijde... chichichi... V životě jsem se tak nezasmál...

– V sobotu nemůžu, řekl vážně Lexa, – mám šichtu.

– Uááá... zavyl pan Brzák a pak už jen sípal, dodělával a prosil:

– Slitování... ušetřte mě, sahal si na krk, – v sobotu zpívám vévodu z Mantovy.

Společnost se loučila dlouho a halasně. V předsíni hledali boty, kabáty, vraceli se, a když už byli všichni oblečeni, musela ještě ta, co už měla dávno přestat zpívat, zazpívat Kak vazmožno nėsprasiť. Na shledanou, pane Brzáku, pane profesore, Miriam, na shledanou při příští premiéře, na shledanou, děvčata, rukulíbám, milostivá paní, těšilo nás, kak vas vazmožno nělubiť.

– Váš přítel je okouzlující, Soničko...

Konečně se vymotali z domu.

– Slyšels? Jsi okouzlující. Nevěděla jsem, že jsi tak dobrý společník.

– Stará je okouzlena kdekým, komu je míň než šedesát a není to ženská.

– A Miriam na tobě mohla oči nechat, i Brzákovi ses líbil, ještě jsem ho neviděla takhle se smát.

– O Brzákovi nemluv! Hymnu nazval kupletem. Do divadla nepůjdu. Při tomhle „kupletu“ jsem stával dvakrát denně v pozoru.

– Bála jsem se, že se napiješ.

– Nikdy jsem nepil ve společnosti.

– Strejda v Austrálii je parádní číslo, rozestlala postele. – Víš, že jsi komický talent?

– Komický talent...? Ty jsi zvláštní... Já mám skutečně v Austrálii strejdu a jmenuje se Karel. Bendžo mi zůstalo po něm.

– Pojd'!

Zelená ložnice je Sonina ložnice. Lexa tu spává, ale nemá zde postel. Postel má člověk jenom doma. Tady si připadá jako na cizí posteli a na cizí posteli jsou i sny cizí. Proto do města Turandot vchází jako Kalaf, tady v té cizí posteli, v Pekingu v dobách dávných.

Jen dozní společná láska, myslí každý na společné dětství, poněvadž jinak už nemají společného nic, až na to, že jsou oba zvláštní.

– Bála ses někdy?

– Bála. Pořád mi něco hrozilo. Nejdřív mě všichni rozmazlovali, hýčkali a předpovídali budoucnost. Najednou umřel Matějíček, pak táta a Kateřina. Dostala jsem angažmá v divadle a tam se na mě sopranistky dívaly, jako když jim kradu věnce, které mají doma nad klavírem. Nastěhovala jsem se do bytu a chodila velkou předsíní ode dveří ke dveřím. Bylo mi dobře, jenom když jsem zpívala. Jenomže člověk nemůže pořád zpívat.

První tablety mi předepsal doktor, další jsem sháněla sama. Potřebovala jsem svět, na jaký jsem se pamatovala. Bezpečí domova, školu, kde šlo všechno samo, i tebe, jak se držíš kajaku a vlny ti oblévají kotníčkové boty. Ty jsi nosil vždycky důkladné boty, Lexo, a na nich podkůvky, aby dlouho vydržely. A pak už jsem potřebovala jenom ty tablety a nepotřebovala zpívat. Chtěli mě dát do ústavu. Do Lojovic. Jednou přijel strejda na představení a nelíbila jsem se. Všechno jsem mu vykloupila. Půl roku jsem bydlela u nich v Otavě, další dva roky dojížděla každých čtrnáct dní. Potom jsem začínala znovu. Člověk nemůže žít jen z minulosti.

Obrátil se na břicho. Na lopatkách cítí ňadra, poslouchá zastřený hlas, tak nepodobný svrchovanému zpěvu.

– Příští rok jsem pozvána do Ameriky. Dnešní oslava nebyla jen kvůli premiéře. New York City opera. Městská není sice Metropolitka, zpívají tam jenom Američani, ale dělají Janáčka a vzpomněli si na mě s Bystrouškou.

– Dobrotka na to káp, usmál se do polštáře. – Ty máš mě, já mám tebe... ale jak si sednu k papíru, dostanu chuť se napít. Vyhýbám se psaní, jak můžu, hledám záminky, modlím se, aby přivezli uhlí. Proč myslíš, že

jsem dneska obcházel ty nešťastníky? Abych tady nebyl sám. Abych si nemusel sednout a přemýšlet. Bojím se, že skončím jako oni. Za psacím stolem uprostřed reprezentativní knihovny si budu nalhávat, že jsem to někam dotáhl.

– Neboj se, nic se neztratí. Máš přece talent.

– Talent..., zafrkal. – Oni nemají talent? Takové slovo nezavazuje. S politováním ti kdykoli sdělí, že jsi ho nerozvinula, nezúročila... podobné řečičky znáš. Vůbec nevím, co s tím chlápkem provedu.

– S jakým chlápkem, Lexo?

– S hrdinou.

– Myslela jsem, že píšeš deník...?

– Když jsem psal deník, rozmotával jsem klubíčko. Ted' dávám klubíčko dohromady. Nikdy už nebude stejné.

– Kde je tvůj hrdina ted'?

– Přibližně tam, co já.

– Tak počkej.

– Proč? On už je někdo úplně jiný. Začíná se vymykat, dělá si, co chce. Vstává se mnou, lehá, chodí na Těšnov na kafe, má podobné rodiče, příbuzné, všude mě pronásleduje. Vymyslel jsem ho a on existuje. Vysmívá se mi a nemůžu se ho zbavit, jako se člověk nemůže zbavit vlastních myšlenek. Já jsem jeho stvořitel, on je můj vševědoucí dvojník. A pije. Nenávidím ho!

– Zbav se ho!

– Jak? Já nechci rovně viset.

– Prostě ten příběh nedomýšlej.

Opustím ho. Opustím tam, kde je, v zelené ložnici s hlavou na břiše svrchované pěvkyně, která se bojí samoty. Opustím ho uprostřed tulipánů ene bene Lexa, nechám na pospas nejistotě z bílých archů, opojení z lahodných slabik ma me mi mo mu a tunám uhlí. Obetkám ho trápením a zavalím pochybnostmi o jeho vlastním životě. Přihlásím ho podruhé na vysokou školu a dopřeji mu naprázdno polykat při pozorování sešlých dědků, kterým rum klouže do žaludku jako syrový žloutek. Zváším jeho nelogická muka, jaká by nevymyslel ani Hieronymus Bosch,

a povolím mu krásné sny, protože v dětství to měl naopak. Přinutím jej pracovat, až ho rozbolí tělo, aby zažil nevídaná uspokojení. Konec. Ale potom! Co potom? – Soňo...

– Ano, miláčku...?

– O čem přemýšlíš, Soňo?

– Přemýšlím, bloudí očima po zdech, – kam pověsíme toho Will-manna...

PÁDLUJ

Březen je podivný měsíc. V celé Praze není rumová trest' a z lásky zbylo milování se Soňou. Osudovost vyprchala a Lexa pochopil, že byla-li jaká, pak pouze ve fantazii, jejíž někdejší bezbřehost připsal na konto velkoryse dřavého plotu léčebny. Musí žít bez tresti, přestože nedostatek náhražek si vynucuje návrat k původním surovinám. Pečlivě vybírá asociace a při slově „dvanáctka“ dává přednost zítřejší šichtě před dnešním pivem. Jediný drápek pokušení, který si ponechává jako luxus, jsou návštěvy Těšnova, kde mu špatná káva připomíná události, jež se udály na cizí planetě. Dětství je pohádkou, okouzující vítězstvím dobra navzdory ježibabám a hodným otcům, kteří nechávají své děti na pospas černému lesu (což stejně nepochopí, co bude živ). Pořád je tu ještě chuť perníku a vidina světýlka v dáli.

A tak na Těšnově dojde k závěru, že o ruku ji nepožádá. Najednou by nevěděla co s rukama, jako Butterfly před harakiri. Má ho sice ráda... to samozřejmě... ale svatba nebude. Zazpívá Květiny bílé po cestě a dopadne jako Rusalka. A co Chopin, co námořník, co kajak, co důkladné botky, oblévané vlnami... to nebylo nic? Pádluj, Soničko, pádluj.

Na notářství mu sdělili, že mrtvá babička je zůstavitel a on jediný dědic. Karel v Austrálii přestal existovat jako právní subjekt, kterážto informace záhadně nedávala najevo, je-li důvodem k žalu nebo k radosti.

Březen je podivný měsíc, v celé Praze není rumová trest' a v květinářstvích mají jen kaly. Cítí se tak dobře, že si může dovolit experiment?

Koupil kaly a jedno Vyznání k nim. Umyl si důkladně ruce a vklouzl do jediného kvalitního obleku fil a fil (nebo esterházy?). Takto vyzbrojen přešel předsíní a zatukal na dveře hudebního salónku, neboť muž s kyticí nikdy nevyruší.

Štěstí mé, ty dítě plaché,
kam, ó! kam jsi zaletělo...

Ted' se dívejte!

– Kaly...?

– Přišel jsem tě požádat o ruku, řekl, jako by právě donesl ze sklepa brambory.

– O co...?

– O ruku, Soňo. Políbil ji. – Můžeš se jmenovat Landová, na společném příjmení netrvám.

Položila kytici na klavír a sedla si na francouzskou pohovku. Najednou nevěděla co s rukama, jako Butterfly před harakiri. – Já tě mám ráda, Lexo, ale se svatbou nepočítej. Znáš Květiny bílé po cestě?

– Ale co Chopin, co námořník, co kajak a důkladné botky oblévané vlnami...?

– Ještě bych dopadla jako Rusalka. Pohladila ho po vlasech. – Letos na podzim Vídeň, napřesrok Spojené státy... Nemám čas a mám jiné starosti.

Samozřejmě má jiné starosti. (Neříkal jsem to?) Tak pádluj, Soničko... pádluj...

Následujícího dne odjel v najatém nákladáku do Podbořan. Na korbu se vejde postel, babiččina peřina i dědečkova knihovna. Knihy nejsou právě reprezentační, ale zato neúplatně moudré i dojímavě veselé. S posledním balíkem zakopl o uvolněnou podkovu na prahu. Jemným cinknutím připomněla rodinné prokletí.

– Vy sem nebudete jezdit? ptala se sousedka.

– Nebudu. Kdyby se někdo ptal, řekněte, že je dům na prodej.

– Za kolik ho prodáte?... teda, kdyby se někdo ptal.

– Nevím. Za třicet? Za čtyřicet tisíc?

– Vy si děláte legraci...

– Nedělám. Nemáte doma zbytečný psací stůl?

– Ježíši, nemám...! lekla se.

Sedí vedle řidiče ve vyklepané větřiesce, vzadu na korbě sténají čepy osmdesátiletého nábytku. *Můžeš být v životě čímkoli, jenom nebuď obchodníkem! Všichni Lexové nějak zkrachovali. Prodáš barák na Václaváku, koupíš parcelu v Modřanech a jsi v debetu. Buzinec.*

– Vraťte se, na něco jsem zapomněl!

Sousedka stojí ve vrátkách, dosud se nevzpamatovala. Přemýšlí a má problémy.

– Paní, houkl z kabiny, – nikomu nic neříkejte, rozmyslel jsem si to. Já ten barák neprodám!

– Neprodáte?

– Neprodám! překřikuje motor. – A budu sem jezdit. Můžete větrat.

– Ježíši, to jsem si oddychla... Zase si zvykat na nový sousedy...

Tak. Pádluj, Soničko, pádluj. Ponecháme náš vztah v inspirativní poloze, bez všedních rejstříků, nudných deklamačních árií a dramatických recitativů. Hrdinu opustím tam, kde je. Co dělat, kamaráde Hrdino, jednou se musíme rozejít. Byl jsi pěkný převít. Domýšlet příběh do konce znamená vždycky riskovat.

– Ještě mi zastavte na Libeňském ostrově.

Proplová mezi starým nábytkem, kterého se majitelé zbavili, aby se vešli do paneláků. Postele, skříně, toaletky, židle, kousky secesní i funkcionalistické, zašlé fotely z let dvacátých, třicátých, padesátých a každý se tváří jako vyhozený pes: vezmi si mě domů, budu ti sloužit.

Pečlivě vybral dvě klubovky, jaké matka koupila po otcově smrti a na jakých sedali v tepláčkách, a psací stůl s podélnými ostrůvky odstíplého dubového fornýru s množstvím zásuvek. Úhrnem pět set padesát korun. Nesmlouvá. Je Lexa a neumí to. Navíc se domnívá, že za pět set padesát korun učinil dobrý buzinec.

Zastavili s nákladem před Soniným domem. Sametový soprán věje schodištěm.

Štěstí mé, ty dítě plaché,
kam, ó! kam jsi zaletělo?

Za ó je generálpauza. Nacpal si čepici do kapsy, pěvkyně umlká uprostřed verše:

Zdá se mi, jak bys již nikdy
ke mně zaletět nechtělo

– Kde ses tak zřídil?...

– Vezu nábytek z Podbořan.

– Jaký nábytek? Proběhla bytem a vyhlédla z okna. Na fotely tiše prší, krčí se vysloužileji než v přítmí bazaru, jen odřenininy psacího stolu hrdě a poctivě svítí do dálky. Zachovalá vyřezávaná knihovna a bytelná postel vylepšují celkový dojem z neladné fůry. – Jako když se stěhují cikáni, řekla štítivě. – A ty zase máš na nohou ty hrozné boty! A co je tohle? sáhla do vyduté kapsy a vytáhla kulicha „zmijovku“.

– Stěhoval jsem nábytek a balil knihy, brání pokrývku hlavy i oblíbené boty.

– Lexo... nábytek nevezeš sem, že ne?

Stojí a mlčí.

– Ty se ode mě stěhuješ, Lexo?

Vždyť u tebe nikdy nežil, láska uzpívaná, jenom bydlel. Nebudete si lhát. Je topič a topí v Polské pro čtyři čísla. Má byt jedna plus jedna v přízemí a domovnictví k tomu. Chce si vybudovat svůj domov, svoje bezpečí.

Utřela slzy do kulicha. – Ale já tě potřebuju. V sobotu zpívám Gildu v Rigolettovi, Lexo...

Rozhodl se nepodléhat sentimentu rozchodu. – Předpokládám, že mě budeš potřebovat ve tři odpoledne, řekl.

– Stačí v půl čtvrté, přistoupila na věčný tón, – ale přijď určitě.

– Odskočím si z kotelny, uklidnil ji.

Bude odskakovat z kotelny a montérky odkládat na bílou kožešinu u postele, neboj se. Bude hladit tvoji hladkou kůži jako vlečku nevěsty, bude ti předávat svoji sílu a brát tvou, protože jsi zůstala stejně nedostupná, jako když jsi zpívala Holubičku a on Amerického námořníka,

jako když vlny houpaly kajakem a oblévaly mu boty s podkůvkami, jako když „tvoje“ plavé pohlaví kupoval za stovku, kterou Chramostovi dodnes dluží. Svatba nebude, ale neboj se, neplač a pádluj.

– Lexo... Četla jsem tvoje deníky. Ty máš dítě?

– Nemám, řekl klidně.

– Píšeš o nějakém dítěti s doktorkou. Jmenuje se Aninka.

– Tu jsem si vymyslel. Říkal jsem ti přece, že to nejsem já. Všechno není pravda.

– A co je tedy pravda?

– Na tom nezáleží. Pravda není, co je psáno. Nechci se prostě považovat v bytě, který mi nepatří, a jíst žebírka, na která jsem si nevydělal.

– Máš tady dopis. Podala mu úřední obálku.

– Z Otavy od strejdy.

– Co mi chce?

– Nevím. Lexo... přijdeš někdy?

– Když budeš chtít, abych přišel, dej do okna Willmanna. Do okna, z kterého je vidět na záhon. Postojím tam každý večer. Vzal bendžo a deníky. – A nezlob se.

Zavřel dveře a v mezipatře, kde byl přesvědčen, že když teď vyskočí z okna, začne se snášet, ještě otevřela a zavolala za ním: – Tu Mazánkovou sis taky vymyslel?

– Taky. Všechno jsem si vymyslel, křikl s lehkým srdcem a šepem dodal: – Všechno, moje milá, i tebe.

Postavil knihovnu, fotely, postel a skříň. Má první psací stůl. Vybalil knihy neúplatně moudré i dojmavě veselé, chvíli rovnal a přestavoval, chvíli se začel a nikdo ho nerušil.

Dopis od Dobrotky je úředně strohý. *Zveme Vás ke čtrnáctidennímu kontrolnímu pobytu, nástup dne... Vezměte s sebou potřeby osobní hygieny, přezůvky a zprávu z poradny. Ved. lék. MUDr. Dobrotka František v. r., vyřizuje Masák.*

V sobotu v půl čtvrté zazvonil. Zouvá plstěné boty, shazuje kabát. Bytem voní Confession a smažené hranolky. Je zvyklá se najíst, než jde do divadla. Vše je podřízeno jejímu umění, vše se děje v zájmu umění,

jenom on už není podřízen a dobývá dobrovolně město plné árií a květin. Když dosténala, jedí brambůrky s játry. Tiše si odřihne, až Lexu bodne u srdce, a odejde do hudebního salónku, kde vypálí jedinečnou kadenci tónů, vodopád legát svým minimálním vzduchem, svrchovaně kašlajíc na rejstříky.

Pane Lexo, vypněte jeden kotel, paní Landové je horko! Pane Lexo, vy dneska nejste v práci? Paní Landové je zima! Paní Landová naléhavě žádá topiče, aby netopil, nemůže dýchat! Od třetího dějství ubrat, paní Landová má pohybově náročný výstup ve druhém obraze...

Paní Landové bylo zima, horko, vzduch byl suchý, vlhký, palčivý, ledový. Ačkoliv ji miloval a mohl se v kotelně přetrhnout, nic jí nebylo recht. Zato teď může zpívat na rovníku i na pólu, ve Vídni i v New Yorku. Jenom jedno není Lexovi jasné: kdo ji bude dobývat tam? Ale snad jsou v takových metropolích na podobné případy zařízení.

Volné večery věnuje Lexa procházkám. Objevil dům Emericha Weisse i činžák, jehož honosný mezanin poskytoval útulek ateliéru strýce Otty. Postojí u záhonu a mrkne naproti do okna, nevystavuje-li přítelkyně Willmanna. Hledá chuť k životu v sobě a ve věcech neměnných a spolehlivých.

Na dveře připevnil vizitku. MILOŠ LEXA, TOPIČ A DOMOVNÍK. Pro někoho jsou vzpomínky brzdou, pro jiného křídly. Je určen a má křídla. Pádluj, Soničko, pádluj. Každá závislost oslabuje.

Jak se člověk dostane do protialkoholické léčebny? Z Prahy nejpohodlněji vlakem přes Nymburk a Poděbrady do Hradce Králové a dál do Velké Orlice, kde přestoupí na autobus. Pocházela odtud Mazánková, vrátila se sem, spravuje chrup sousedům, není prorokem a pomalu si vystává křečové žíly. Jméno má křehké a zranitelné, i město je takové, jako z cukru, zaprší a rozpustí se.

Pozoruje Lexův jev, neklidný a nerovnoměrně dynamický. Má chuť na pivo, která mu zůstane celý život. Jede sám až nahoru mezi kopce, výš už jsou jen bačové a mraky ovečky. Vymočil se za zastávkou, závora se klátí, za ní svět vousatých bratří, kteří neznají rozkoš z vína, opěvo-

vaného básníky, nezkoumají proti světlu bezbarvé, žluté a ořechové destiláty. Zde se neválí na půnřebí, neodfukuje pěna, nebratří se kalné oči nad politým stolem. Rozhodli se stát uvnitř svých záležitostí a od-tud, z jejich středu, je řešit. Poprvé, potřetí, popáté...

Z komína stoupá kouř, je doma. I tady, milý Rudolfe a Eliško. Proč jste ho nevyucvičili k tvrdosti a odříkání? Svět je nespravedlivý a ne-spravedlnost si každý nese jako rodné číslo. Co člověk z mateřského prsu nasál, do smrti nevypotí.

– Dobrý den, Tátomámo.

– Hele... Lexa. Buď vítán. Vracejí se dobří holubi nebo ne?

– Vracejí, Tátomámo. Ale Muclinger se mnou nepřijel.

– Už je tady, chlapče, všichni jsou tady, čekají jen na tebe. Ložnice číslo dvě jako posledně, ještě topíme, od zítřka můžeš začít. Vyhrň si rukáv, odeberu ti krev.

– Ale já nepiju! řekl hrdě.

– To poznám, usmál se ošetřovatel, – ale předpis je předpis.

– Hynek se drží, Tátomámo?

– Celou zimu nezakuckal.

Lexa si přidržel gumu nad loktem. – Co je tady nového?

– Irenka se nám vdala, Tátamáma nabodl žílu, – a Voňka odešel na kliniku do Hradce. Máme nového psychologa, nějakého Hampla. Hod-nej kluk, nedělejte mu schválnosti. Vystříkl krev do zkumavky, zamáčkl korek a zalil voskem. – Dej si šaty do skladu a ubytuj se.

Skladníkovi se kývá kulatá hlava pod tíhou starostí. Vraští čelo jako tuleň a přemýšlí, co měl kdy s Lexou za trápení. Přivolat vzpomínku je nad jeho síly.

– Stálé zdraví, pane Mecner...

Spatřil barák, šlape strmé schody, otevírá růžové dveře ložnice, á dé cis tam, há cis zpátky, je mezi nimi, ohmatáván, poplácáván.

Ale kde jsou kamarádi? V pokoji se šklebí cizí tváře, pobledlé a vyhlazené. Pak poznal podle očí profesora, Amenta, Prostředního, támhle sedí Dorenda, vyholený jako biskup, vedle Honzíček s obna-

ženou, dětsky našpulenou bradičkou. Jen Muclinger je pořád stejný, nikdy se nenechá zarůst, aby jeho pas nepozbyl platnosti.

To jsou oni, holoubci zlatí, vrkají a přešlapují, občas provětrají křídla, ale jenom, aby se neřeklo, dvakrát třikrát jimi výhrůžně mávnou, pak je úhledně složí a čekají na zob.

Je jediný, kdo má plnovous.

– Lexa! Oholit! zavřeštěl Machatý.

– Ještě jsem se nenapil, pane doktore.

– Vy vážně nepijete? Farář si sáhl, aby se přesvědčil, že nemá vidění, a zklamaně se stahuje na kavalec. – Věřím, zamumlal a několikrát trhl zipem nahoru a dolů, – v svatou církev obecnou, svatých obcování...

– Nepije...! potvrdil Prostřední a pádí do sklepa.

– Kolikátého je dnes? zeptal se Zlámál.

– Čtvrtého dubna, pane profesore.

– Před šestadvaceti lety byla zakončena východopomořanská operace. Osvobozen Liptovský Mikuláš, Bratislava, Prievidza a čtyřicátá šestá armáda pronikla k Vídni. Fierlinger s Benešem přijeli do Košic... otevřel deník a spokojeně dopsal: – a Šrámkova vláda v Londýně podala demisi. Ja, das stimmt.

– ... těla hříchů vzkříšení...

Honzíček popadl ručník a utekl umýt si břicho. Ze sklepa se ozval dlouhotrvající virbl.

– ... a život věčný. Amen.

Otevřel okno. Dovnitř vtáhla vůně jara s hašteřením přežraných vrabců z fotbalového hřiště plného vody.

V Orlici zvoní poledne. Doktor Balog, vyburcovaný zvukem u skladu, si rychle navlékl protiplynovou masku a pokračuje v hrabání staré trávy.

Každý má svůj manévr, soukromý grif, jehož použije, když je duši úzko.

Nastupují na oběd pod zelenou vlajkou, pochodují ke kuchyni, před Lexou šlape Obuli vzorně jako kadet.

– Kde máte Jánošíka, pane Obuli? Ani Markvarta nevidím...

- Už jsou ve Valdicích, čoveče, oznámil Obuli vesele. – Byly to kurvy. Zápolí se slepicí na paprice, cákají po sobě omáčkou.
 - Dnes se mi zdálo, pane vedoucí lékaři, že jsem umřel.
 - Budete dlouho živ, pane Lexo, řekl ten dobrý vykladač snů.
 - Pozdravuje vás Soňa.
 - Děkuji, psala mi. Kdo ví, jestli nám letos o Vánocích přijede zazpívat, povzdechl. – A kam vy máte namířeno?
 - Do kotelny, pane vedoucí lékaři. Jdu se podívat na Hynka.
 - Jdete psát, co? zatvářil se šalebně. – Jen pište, Lexo, pište!
 - Kdepak. S psaním jsem skončil. Nepíšu a nebudu.
 - Ale to je hrozná škoda, pane Lexo... Žádné umění se nepoddá napoprvé.
 - Jaképak umění... Každá stránka je jen taková eiffelovka ze špejlí, podložka z korku, stínítko z papíru.
 - Myslím, že nemáte pravdu, řekl Dobrotka.
- Kráčí ke kotelně a myslí si, že má. Pozval všechny strýce z otcovy strany, Elišku s Rudolfem, Montgomeráka, Baloňáka a Battledress-tajgu. Jako poslední se posunuje stařeckým pořadovým krokem Antonín Fejférek z Meziříčí v generálské uniformě, který to, chudák, dotáhl z rodiny nejdál.
- Jen blázen touží po pravdě o sobě. Hledá ji, a vždycky když se domnívá, že ji drží za pačesy, vyškubne se mu a on svírá jen pár vlásků, jen naondulovaný účes, kterým se ta jeho pravda krášlí, aby nebyla tak krutá.
- Tak vidíš, Hynku, jsme zase spolu. Ale kdopak v tobě tak mizerně topí? Počkej, otevřu ti vzduch.
- Hynek bouchl, modrý obláček se vznesl ke stropu, plamen vesele zaplápolal na znamení díků.
- Usedl na špalek, zapálil si, z bedýnky vytáhl list papíru. Pozvedl oči a spatřil bílé kecky, jak se přibližují po zčernalém betonu. Dávno v něm přestaly budit hrůzu.
- Ale, ale... Lexa... Konečně se zase ohřejeme. Duben, ještě tam budem. Jak to, že tu kouříte?

- Jsem v kotelně, jak jste si jistě všiml.
- Od prvního ledna platí v celém objektu zákaz kouření a kupování cigaret! Masák otevřel notes a kalkuluje:
 - To máme tři černé body za kouření, další tři za neznalost nového léčebného řádu. Celkem šest. Spokojen?
 - Spokojen, pane hlavní ošetřovateli, zaťal zuby. – Sčítáte pořád výborně.

Odevzdal cigarety a kecky se vzdálily.

Když si byl docela jist, že je sám, ořezal tužku a sklonil se nad papírem, aby někde hluboko na dně příběhu rozfoukal tu svoji pravdu jako oharek, který zažehne oheň fantazie.

Bude platit. *(Některý kapitál ovšem vymazat nelze.)*

Ladislav Pecháček

Dobří holubi se vracejí

Edice Současná česká próza
Redakce Jaroslava Bednářová

Vydala **Městská knihovna v Praze**
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. vydání
Verze 1.0 z 24. 10. 2017

ISBN 978-80-7587-421-4 (epub)
ISBN 978-80-7587-422-1 (pdf)
ISBN 978-80-7587-423-8 (prc)
ISBN 978-80-7587-424-5 (html)